

<36610

<366

Bay

<36610696040015

<36610696040015

Bayer. Staatsbibliothek

P. lat.

1258.

Thom. Kemp

pag 3407. A

ROSWEYDVS REDIVIIVS.

144

VINDICIA

VINDICIARVM

KEMPENSIVM

F. SIMONIS WERI

Præpositi Diessensis

Canonicorum Regularium Ord.

PRO LIBELLO

THOMÆ AK

DE IMITATIONE

ADVER

FRANCISCI

Præmo

CONSTANT

duplicem

HANC

ILLAM P

Si veritas te

curat

SC

Apud

ROSWEYDVS REDIVIIVS

Id est

VINDICIAE

VINDICIARVM

KEMPENSIVM

F. SIMONIS WERLINI

Præpositi Diessensis

Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini

PRO LIBELLO

THOMÆ A KEMPIS

DE IMITATIONE CHRISTI

ADVERSVS

FRANCISCI VALGRAVII

Præmonitionem,

Et

CONSTANTINI CAIETANI

duplicem defensionem

HANC ROMÆ anno 1644.

ILLAM PARISIIS anno 1638. Editas

Lib 3. c. 4.

*Si veritate liberauerit, verè liber eris, & non
curabis de vanis hominum verbis.*

SCRIPTA HÆC SVNT

ANNO M. DC. XLVII.

—S(o)—

Colonia Agrippina,

Apud IOANNEM ANTONIVM
KINCHIVM.

M. DC. XLIX.

Cum Privilegio S. Cæs. Maj.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

ROSWEIDVS
REDIVIVVS
ID EST
VINDICIÆ
VINDICIARVM

R.mi D.ni
D. SIMONIS
VVERLINI Pr.
Canonici.Regul.
S.Augustini.

Coloniæ Apud
IOAN ANTONIVM KINCHIVM
Cum privilegio: S.C.M. Speciali

EXPLICATIO TITVLI.

1. **A**D calum manuducit Thomas noster,
ostendo viam, veritatem & vitam.

2. Virtutem omnem inserit & potenti stilo in-
culcat legentium animis.

3. Passiones frangere, & vitia pessundare for-
titer docet.

4. Hominem ab aeterno exitio feliciter reuo-
cat & auertit, arcet.

Hac Thomam de Kempis Canonicum Regu-
larem in suo libello diuinissimo de Imitatione
Christi prestare post alios Reuerendissimus D.
Simon VVerlinus his Vindicijs, verbo & exem-
plo demonstrat.

SSS:SS SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

REVERENDISSIMIS,
RELIGIOSISSIMIS,
DOCTISSIMIS Dñis

DD. PRÆPOSITIS,
DECANIS, PRIORIBVS
ac cunctis Sacratissimi Instituti D. Au-
gustini Canonicis Regularibus Domi-
nis mihi colendissimis.

NEC NON

PARITER REVERENDISS.
Religiosis. & Doctissimis Patribus,
PP. Præpositis Generali, Prouincialibus,
Rectoribus ac Vniuersis in celeberrima So-
cietate Iesu Christo militantibus, Patribus
ac Magistris salutem ac prosperi-
tatem sempiternam.

REVERENDISSIMI &c.

 Ommunis causa impulit me, vt
vnâ oratione alloquerer duos,
in Christi Ecclesia illustres, or-
dines, quos pietatis ac veritatis
concors studium fraterno caritatis vin-
culo uniuit. Nimirum Diuinissimorum
DE IMITATIONE CHRISTI librorum,

DEDICATORIA

non solū Studiosissimè legendorum, atque moribus vitæq; exprimendorū assiduus conatus, sed etiam incensa cura & sollicitudo eorundem librorum suo Authori THOMÆ KEMPENSI è patriâ meâ, Colonienſi diœcesi, oriundo, asserendorum.

Cum igitur ab ipsis Alpibus ad me, vnâ cum alijs monumentis, perlatum esset VINDICIARVM KEMPENSIYM volumen M.S. ita solidè aduersus vnum è Sanctissimâ Diui Benedicti familiâ hominem aliter opinantem disputans, vt Lectorem veritatis auidum mirifice erudiat, & afficiat intermittere nullatenus debui, quin id ad eos ordines referrem, quorum vni gloriosissimum est tanti operis virum habuisse alumnum, alteri verò gratissimum Veritatem in possessorio manuteneri & defendi.

Enim vero cū primitias Bibliopoli mei dederim Sanctissimo pariter ac vetustissimo Ordini D. Benedicti, quando Piiſſimi Abbatis Lud. Bloſij *Canonem* Inſignem, ac Serenissimo Reueren-

E P I S T O L A

uerendissimoque Principi Ferdinando
Electori & Archiepiscopo Coloniensi
mire gratum, in lucem emisi, visum est
mihi indecorum, si ordines cæteros de
me ac patre meo optimè meritos, non
primâ occasione honorarem. Itaque
perruptis quantiscunque horum tem-
porum difficultatibus operam dedi, vt
cito excusum hoc Vindiciarum opus
ad manus oculosque eorum perueni-
ret, quos iure veneror & meritis suis
amo. præsertim cum me sæpius repeti-
tâ lectione *Vindicia* hæ & erudierint, &
affecerint, tam claro intuitu antiquæ
veritatis, quam eiusdem manifestandæ
singulari methodo ac modo delecta-
rint.

Et sanè veritatis huiusce studium à
me meique muneris hominibus alio-
rum videri non debet, cum deceat hu-
ius æui librarios ac typographos, quo-
rundam superioris ætatis in hac parte
commisos errores, qui vel Ioannis
Gersonis Cancellarij nomine falso,
vel nullo nomine Authoris Kempenses
libel-

EPISTOLA

libellos ediderunt, emendare & læsam
veritatem publica professione restau-
rare.

Sed ô Humanarum rerum condi-
tionem! dum prælum meum Kempen-
sis Vindici laborare occepit, mors, in eo
iudicio importuna, Vindiciarum Au-
thorem abripuit ex humanis, ad illum
haud dubiè, quem in vita dilexit, scrip-
tis honoravit, moribus æquavit; Re-
uerendissimum dico in Christo Patrem
ac Religiosissimum virum D. SIMO-
NEM WERLINVM Sanctissimi Ordini
D. Augustini Canonorum Re-
gulariû in Monasterio B.M. V. in Dief-
sen Bauariæ superioris Præpositum
desideratissimum. Qui meritisimæ de
se Societati Iesu Rosweidum rediui-
uum, quando donatione inter viuos
non licuit, sæculo defunctus pij legati
iure ad eandem, me executore voluit
peruenire, & merito vt ex eiusdem vi-
tæ rationibus excerptis quas conquisiui
optimâ fide constabit. Quas cum apud
animum considero, prorsus ambigo
felici.

DEDICATORIA.

feliciorne sit inclytus Ordo Canonico-
rum Thoma Kempensi , an Thomas
tam præclaro defensore, vtcunque au-
tem ea res habeat, vtroque certe viro
idem Ordo est multo felicissimus. Sed
eccum ad laudati viri res obiter deli-
bandas accingor.

Fuit Admodum R.D. Simon Wer-
linus patriâ Landspergensis , Bavarus,
& penè puer ad Monasterium Canon.
Regular. S. Augustini, Titulo B. Mariæ
Virg. in Dießen, Bauariæ superioris
Diæcesis Augustanæ adductus, in eo-
dem ætatis anno 16. professionem Re-
ligiosam fecit. Quæ in Novitiatûs in-
stitutione desiderari poterant , Spiri-
tus S. abundè suppleuit, cum per se im-
mediatè, tum per R.P. Iacobû Rhem,
Societatis IESV. p.m. Sacerdotem, qui
Religiosorum aduenarum in Conui-
ctu præfectum Ingolstadij tunc age-
bat, cum studiorum causa Simon eo
missus fuisset. Certè huius præfecti de-
betur vigilantia & industria secun-
dum Deum quod aliorum pravis ex-
emplis

E P I S T O L A

emplis & moribus admodum adolef-
cens Religiosus peruersus non fuit.
Primum in Academia constituti illud
Virtutis emicuit specimen, quod sæpè
submissam pecuniam à suo Prælato,
quum impendere potuerit rebus, vt fi-
eri solet à iuuentute speciosis ac curio-
sis ille in libros impenderit, quos opti-
mos coemit in suum & Monasterij v-
sum. Nimirum iam tum ad ea quæ po-
stea præclare gessit, dictauitque pera-
genda destinabatur.

Alterum præclarum Virtutis speci-
men tunc eminuit cum ex studijs do-
mum fuisset reuocatus; nam impera-
tum ei erat, vt in itinere ordine maio-
re initiaretur cui suscipiendo cum re-
quisitam ætatem se sciret nondum esse
adeptum, seriò renuit, objurgatusque
eam ob rem, ita doctè satisfecit D. Præ-
lato, vt is continuò sategerit, vt alteri
cuidam Sacerdoti, sine legitimâ ætate
ordinato, apud Nuncium Apostoli-
cum absolutio procuraretur.

Denique præter spem omnium &

DEDICATORIA.

expectationem (nam & nouissimus Sacerdotum erat, inter suos, utpote nondum 28. annorum, & non usque quaque gratus omnibus, cumque infallibiliter formâ scrutinij Præpositus futurus putaretur is, qui tunc erat *Decanus*, vir quo ad omnia spectabilis) ipse factus est Præpositus, viâ compromissi.

Vix fungi cæpit eo officio, cum nihil antiquius habuit, quàm ut locum sibi creditum reformaret. Quod breui tempore DEI gratiâ feliciter præstitit; Verùm cum sine Statutis disciplinam solidam introduci seu stabiliri diu haud posse experientiâ didicisset pro suo, quo Regularis obseruantiaë flagrabat zelo, contentè sategit, ut iuxta Concilium Tridentum veterem & regularem disciplinam instauraret, successu felici, Domino in ipso & Religiosis subditis, mirabiliter operante.

Inter hæc Humilitas in eo mirificè exsplenduit, cum in alijs multis, tum maximè quando i. sæculares Prouin-

E P I S T O L A

ciæ Eminentias non tantùm non quæ-
 sivit, sed etiam vltro oblatas, constan-
 tissime, refutauit. 2. quando Præposi-
 turæ dignitatem, crebro serioque labo-
 rauit vt in manus Reuerendissimi Or-
 dinarij resignaret; sed conatu, vt virtus
 Viri merebatur, semper irritò. Et licet
 Visitator Ord. Canon. Regg. per Diœ-
 cesin Augustanam fuerit, numquam
 tamen hoc titulo vsus fuit, nec eum ab
 alijs sibi dari permisit.

Observantia trium votorum sub-
 stantialium accurata multipliciter in
 Viro apparebat. Nam de communi
 Vestiario vulgariter cum subditis in-
 duebatur, vulgari vsus eâdem cum
 Conuentu mensâ. Multis etiam annis
 nullo famulo sæculari, sed religioso af-
 secla fratre nimirum Laico vsus est.
 Castitatis amore, omnem congressum
 fæminarum etiam in publico, loco ita
 horrebat, fugiebatque vt palàm ea-
 rum hostis & *Vir Virgineus* audiret.

Obedientiæ & Reuerentiæ erga su-
 um Reuerendissimum Ordinarium
 sem-

DEDICATORIA.

semper studiosissimus fuit, ut ideò ab eo & amaretur & suspiceretur. Imò à magni nominis viro *Corona Prelatorum* vulgò diceretur. Quin etiam suo (qui ei cum Conuentu communis erat) Confessario liberum esse volebat, ut cum eo etiam extra Confessionem agere,liceret de ijs quæ videret obseruaretque, circa se animaduersione digna.

Præclare autem illud considerauit, & non semel more gloriantis in Domino, dicere solebat, per Decreta Statutorum Diessensi Præposito efficaciter consultum esse, & speciatim quoad substantialia Religionis; Paupertati quidem per commune Depositu; Castitati, per somnum & quietem nocturnam in communi Claustri Dormitorio. Obedientiæ, per Relationem annuam de Spirituali & temporalis statu Monasterij Reuerendissimo Domino Ordinario faciendam.

Temperantiæ in se suisque conseruandæ promouendæq; semper studiosissimus fuit. Conuersatio eius post

E P I S T O L A

mensam & aliàs ferè , tam cum suo Conuentu, quam cum alijs personis, erat de rebus spiritualibus vel litterarijs. Reliquo tempore eum occupatum vidisses in suo ad humilitatem constructo Conclavi intra Claustrum in quo ei plurimum negotij erat cum Breuiario, Rosario, Lectione SS. Patrum, aliorumque Scriptorum, vel Commemoratione scribendorum operum, quorum non pauca elaborauit.

Præcellense eius ingenium , iudiciumque probant libri editi ineditique. Editi quidem veluti Commentarius in Regulam S. P. Augustini. Annotationes in eamdem. Crisis Augustiniana. Germanicè versa. vita S. Liduinæ Virg. Vindiciæ Kempenses contra F. Valgrauium & hic quem primus orbi & Vobis excusum do. Rosweyduſ rediuius liber, qui me lectus afficit, relectusque amplius capit & Authori suo astringit. denique Officium paruum S. Mariæ Magdalenæ. Inediti vero Philalethes, Tertius Commentarius in
Regu-

DEDICATORIA.

Regulam S. P. N. Augustini, seu Philalethes abbreviatus, Proprium SS. Ord. sui, Officium paruum S. P. Augustini, cum Litanijs de eodem. Statuta Diefensis Monasterij. Inter quæ dolendum valdè quod morte præuentus Orbi Christiano communicare non potuit, quæ eidem vtilissima atq; clarissima eruditionis suæ reconditæ documenta moliebatur, nimirum Hortum Hipponensem, constantem septem areolis seu libris, quorum primus contineret S. P. Augustini vitam. 2. Refutationes fabularum, Sancto, ab alijs Scriptoribus affictarum. 3. Lexicon Augustinianum, seu antiquitates Ecclesiasticas pro intelligendis Scriptis S. Augustini. &c.

Fuit vir ille, vt quidam celebris Scriptor, dudum vulgavit, Religiosissimus, atque Doctissimus & veriamantissimus. Quo quidem nomine graues & frequentes aduersariorum Contradictiones, calumniasque & contumelias passus est: quas tamen ille religiosâ patientiâ

EPISTOLA

tientia & precibus ad Deum pro ipsis
fufis vindicare solebat hilari vultu di-
cens: *Modo saluem animam meam; cetera*
curo nihil.

Quaterna exilia ob imminentem
Bello Germanico hostem passus in
rem ita traduxit suam, vt nouarum dici
possint officina fuisse virtutum. Occu-
pationes n. erant frequentatio Diui-
norum: Sacrorum Lectio codicum,
Opusculorum translationes in verna-
culam, Lucubrationes alia. &c. Sed ni-
mirum finiri Exilia tandem, & redire in
patriam de exilio oportebat. Cælum
dico, quod & ille semper patriam suam
censuit esse, & meritis eius præclarissi-
mis debebatur.

Vsus fuerat in quarto & postremo
exilio (ex quo Coloniam literas dedit)
religioso, vt aliàs semper, hospitio; Mo-
nasterio Ordinis sui, Noua-Cella pro-
pè Brixinam in Tyroli, Reuerentiæ in
Ipsum & charitatis pleno. Ex eo Hos-
pitio, 23. Septemb. anno 1648. grauis
negotij

DEDICATORIA.

negotij causâ profectus erat, comita-
tus tribus Religiosis sui Conuentûs,
ad prædium quoddam & vineam mo-
nasterij sui Alpricollensem, Terlanî ad
Bozanum sitam. Hanc ubi non vltra
horam inspexit, invitatu Reuerendissi-
mi D. Præpositi Noua-cellensis, re-
gressus est in eiusdem vineas extra mæ-
nia Bozanensia sitas, Mariæhaimb
nuncupatas, ibique postero die dys-
enteria & stomachi debilitate tentari
cæpit, quæ indies ita invaluere, vt om-
nem Medici diligentiam eludente,
6. die perualuerint omninò, & ægro-
tum duxerint ad extrema. Igitur Con-
fessionis, SS. Eucharistiæ, & Extremæ
Vnctionis Sacramentis Ecclesiæ Ca-
tholicæ ritè munitus, cum integro an-
te mense, quasi futurorum persagus,
nihil ferè aliud diu noctuque fecisset,
quam vt Actus Contritionis eliceret,
prorsus patiens, totusque resignatus, vt
assueuerat, pietissimè, vt vixerat, ob-
dormiuit in Domino 30. Sept. ætatis
anno

EPISTOLA

anno 66. Professionis 50. Sacerdotij
40. Prælaturæ 38 Sepultus Nova-cellæ
in Sacello, Prælatorum Sepulturæ an-
tiquitùs assignato; Dignissimus sanè vti
testatur Diessensis Conuentus qui optimis iam
inde à 500. annis, Prælati nostris conferatur
vel etiam anteferatur. Quippe qui tot Mona-
sterium necessarijs atque vtilibus edificijs, bo-
nis ac libris auxit, vt fundator censi possit;
tam sapienter subditos gubernauit, salubri-
busque munivit legibus, vt auctor haberi Or-
dini posset nisi reuerentia in Sanctum Patrem
Augustinum & gratitudo in pios Fundatores
& profunda Defuncti Religiosissimi Modestia
aliud sensum inderent, & affectum, suo iure,
corrigerent ad rationis communis amussim.

Obitus illius multis vberrimas la-
crymas ciebat. Quanto dolore affe-
ctus fuerit, maximus ille vir, Gaspar
Zeillerus, SS. Theologiæ Doctor, E-
piscopus Adramytenus, Episcopatus
Augustani in Spiritualibus & Ponti-
ficalibus Vicarius Generalis &c. parti-
cularibus ad Diessenses litteris datis
testa-

DEDICATORIA.

testatus est. Litteræ Paternitatis V. inquit,
tristissimum mihi nuncium de morte Admo-
dum R.P. in Christo ac Domini Simonis Præ-
positi Dieffensis, mihi in hac terra præ cæteris
Charissimi Domini, Viri omni virtute reli-
giosa & doctrina ornatissimi, imò verè Orna-
menti Ordinis S. Augustini, attulerunt. Sed
quia hæc Dei voluntas, omniumque com-
munis sors est, diuinæ providentiæ acquiesca-
mus. Anima ipsius sanctæ non obliuiscar in
precibus & Sacrificijs, &c. Tanti viri opu
est, tam præclari Vindicis virtutum
vindicis bonorum morum, & Vi-
Canonicæ Instauratoris quod Vo-
Reuerendissimi, & Admodum Reue-
rendi Domini Patresque cum omni
obseruantia ac Tibi imprimis Reue-
rendissime Domine D. Antoni, Mag-
ni Simonis vt virtute simillime, ita suc-
cessor in Dignitate meritissime, Offe-
ro ipsis anni huius initijs, quem vobis
cunctisque Thomam Kempensem
amantibus ac imitantibus felicem esse
opto precorque, vos ipsas Vindicias
legent;

EPISTOLA DEDICAT.

egentes virum quem laudavi vnàque
Thomam ex lineamentis agnoscite,
neisque in vos studijs fauete non de-
nite.

Ita voueo Martio mensc Anni 1649.
Coloniæ.

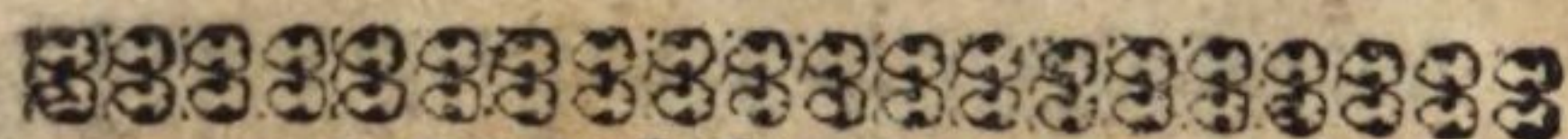
VV. DD. Ac PP.

IOANNES ANTONIVS KINCHIUS
Humilis seruator.

Ad

AD ÆQVVM LECTOREM.

E Dideram anno 1641. *Novas Vindicias Kempenses pro libello Thoma Kempensis de Imitatione Christi, contra Francisci Valgrauij Præmonitionem pro auctore nescio quem Ioannem Gersen obtrudentis. Eas me repetere altero tanto auctiores cogit nunc inuerecunda Constantia Constantini Caietani, toties replicantis siue per se siue per alios, toties recusa argumenta pro suo nūquam probato Gersen. Nimirum satis habet aduersarios fatigare, quos superare non potest. Nolo pluribus querelam extendere. Te, lector, appello, quem nec studium trahit ad alteram partem, nec odium auertit ab altera. Tu arbiter sede, expende, iudica. Cognosces, quàm aptè quadret in vtrumque quod ait S. Augustinus noster l. 5. de Ciuitate Dei. c. vlt. Facile est cuiquam videri respondisse, qui tacere noluerit. Aut quid est loquacius vanitate? Quæ non ideò potest quod veritas: quia si voluerit, etiam plus potest clamare quàm veritas.*

STNOPSIS VINDICIARVM KEMPENSIVM

PARTI I. QVAE EST CONTRA
Valgrauij Praemonitionem libello De imi-
tatione Christi praefixam.

1. **V**Algrauij sinistra intentio detecta.
p. 2. 3.
2. An mm. ss. à se citatis Valgravius euincat
authorem libelli dicti esse Ioan. Gersen. p. 4. 5.
&c. ad pag. 13.
3. An eadem bene probet authorem esse Italum,
& quidem Vercellensem. à p. 13. ad p. 31.
4. An etiam Abbatem Ord. S. Benedicti? à pag.
31 ad 41.
5. Quam bene probet eundem authorem clari-
fisse A. Chr. 1120. à pag. 41.
6. Quam aptè Testimonijs se Valgravius defen-
dat à 10. Bellarmini à pag. 81. ad pag. 91. Te-
stimonio Gabrielis Butzlini VVeingartensis
monachi pag. 91. 3. Petri de Marillac pag. 92.
&c. 4. Petri Manriquez. pag. 95 ad 100.
7. Quantimomenti sint Corollaria quae Valgra-
uius insert ex suis quasi Demonstrationibus.
nempe errasse I. Typothetas praefigendo no-
men Gersonis libello de Imit. Christi. à pag.
100. ad 105. II. Henricum Sommalium S. I.
praefigendo nomen Thoma de Kempis pag. 105.
& 106.

I N D E X

¶ 106. III Heribertum Rosvveidum, eiusdem S. non credendo Caietani scriptis contra Henr. Sommalium à pag. 106 ad pag. 114.

Parte. II. quæ est contra Constantini Caietani Apparatum & Responſionem Apologeticam.

C. 1. An Caietanus verus sit author Apparatus & Resp ipsi inſcripta, à pag. 115 ad 120. item p. 282 & ſeq.

C. 2 An Constantinus aliquid efficaciter probet contra Thomam Kempensem authoritate S. Bonaventura vel S. Thoma. à pag 121 ad 137.

C. 3. Quantum valeant authoritates Trithemij, Bellarmini & aliorum à Caietano prolatorum. à pag. 137. ad 144.

C. 4 Quantum Caietanus ex Rosvveido probaverit contra Thomam de Kempis à pag. 145. ad pag. 170.

C. 5 De Stylo à pag 170. ad 207. nimirum I. Obiectiones contra Indiciu Styli. p 171 II. auctoritates pro Styli iudicio p. 176. III. De quibus dum Historicis querimonia Caietani. pag 184 IV. An Caietanus solos culpet historicos. p. 193. V. De Stylo Thoma Kempensis iuxta Caietanum. pag. 198. VI De Styli Thoma eiusdem iuxta veritatem. pag. 204.

C. 6 Probatur contra Caietanum ſcriptionem libelli de Imitat. Christi solius Thoma Kempensis citati convenire. p. 207.

Cap. 7 Authorem libelli de Imit. Christi non fuiffe monachum. & minus Abbatem pag. 221.

Chrono-

I N D E X

Chronologia Vitæ Thomæ de Kempis. pag. 225
De Ioanne Gersono pag. 238. S. Augustini iudicium de authoribus cognoscendis. 241. pug-
nans cum Caietano p. 243. Authoritas Bus-
chij aliorumque defensa p. 246. Explicatio
dicti Baroniani de numero Historicorum p.
254.

C 8 Virtutes Caietani. I. Constantia p. 236 pru-
dentia. 259 modestia p. 264 Humilitas p. 268.
Veracitas. p. 274. Valgraviij Veritates p. 278.
Apparatus Caietani. p. 282. Responsio Caie-
tani Apologetica p. 283.

C. 9 cetera Caietani excutiuntur à pag. 286. ad
303.

C. 10 provocatur adversarius ad Respondendū.
Appendix pro testimonijs à P. Ioanne Bolland-
o ad Rosweidum adiectis.

VINDICIÆ VINDICIARVM

KEMPENSIVM

Aduersus

FRANCISCVM VALGRAVIVM

*Anglum, colloquentibus Philalethe**& Melanio, disputata.*

um non ita pridem mecum
essent Albinus & Theophi-
lus de vicino Monasterio
Canonici Regulares, subito
nuntiatur, adesse Melanium
monachum Alemannū, qui
iussus ingredi, Auete, inquit, domini &
fratres mei. PHILALETHES. Saluum te,
frater, aduenisse gaudemus. MELANIUS.
Nisi me fallit coniectura, versamini in seria
collatione, quam interrompere nolo.
PHIL. De antiquitatibus nostri Ordinis
per aliquot iam dies contulimus inter nos.
Et modò perueneramus ad Thomam Kem-
pensensem auctorem optimi celeberrimique
libri, qui ab inscriptione primi capitis ti-
tulum traxit vniuersus, *De Imitatione Chri-
sti*. MEL. Is verò, pace vestra dixerim, non
est auctor libri, quem Constantinus Caie-
ranus dudum asseruit Ioanni Gersen, Abba-
ti quondam Ordinis nostri, id est S. Bene-
dicti.

dicti PHIL. Atqui Heribertus Rosvvey-
 dus Societatis Iesu Theologus dissoluit
 omnia Constantini argumenta. MEL. Sed
 recontexuit Franciscus Valgravius noster,
 in Præmonitione cum ipso libello edita,
 quam habeo mecum, & si placet, legam.
 PHIL. Placet. MEL.

*F. Francisci Valgraviij Præmonitio ad Lectorem,
 de libello Imitationis Christi.*

Non est hic libellus, de Imitatione Christi,
 lector benevole, deinceps tribuendus Thoma
 à Kempis Teutonico, Ordinis S. Augustini Ca-
 nonico Regulari, qui anno 1471. è vivis excessit:
 aut Ioanni Carlerio, natione Gallo, vulgò Ger-
 sen dicto, Canonico seculari & Cancellario Pa-
 risiensi, qui anno 1429. obiit: sed Ioanni Gersen
 Italo, Abbati Vercellensi Ordinis S. Benedicti,
 qui anno Christi 1240. vel circiter claruit, &
 eundem conscripsit. Hoc enim assertum in Ani-
 madversionibus nostris apologeticis huic libello
 additis, atque anno præterito Parisijs apud Hu-
 raum editis, aduersus Heriberti Rosvveydi Vin-
 dicias Kempenses, & certissima, quæ vocavit ip-
 se, testimonia validissimis rationibus probatum
 dedimus. Earum hîc nonnullas summam re-
 petere non pigebit. PHIL. Valgravius deside-
 rat lectorem beneuolum sibi, non veritati.
 Boni scriptores, quò causa liquidior, eò
 minus captant beneuolentiæ, sed æqui le-
 ctoris

& oris confidunt incorrupto iudicio. Hic
 autem non præmonet, sed tanquam præ-
 torio edicto decernit pro se: quod quid est
 aliud, quàm triumphus ante victoriam?
 Diffidunt causæ, qui fidem exigunt, prius-
 quam adstruant. Diffisum autem Valgravi-
 um, & inde patet, quòd omni studio cavit,
 ne ipsius plastographia in manus incideret
 eorum, quos formidabat responsuros: ad
 monasteria verò Ordinis sui ingentem nu-
 merum misit exemplarium, quæ ligata &
 ad omnem splendorem cooperta, vel inter
 beneuolos distribuerentur, vel beneuolos
 facerent. Quotusquisque enim dentes in-
 spicit equi donati? His sanè artibus Ger-
 mania nostra in varias olim abducta est
 doctrinas erroris. Et quidni Valgravius
 imitator tantundem speraret in sua causa?
 utpote non ignarus quid S. Hieronymus
 dicat præfat. l. 12. in Elaiam. Nullus tam im-
 peritus scriptor est, qui lectorem non inueniat
 similem sui: multoque pars maior est Milesias fa-
 bulas reuoluentium, quàm Platonis libros.
 MEL. An eiusmodi sit Valgravius meus,
 periculum faciamus.

Auctor librorum de Imitatione Christi.

S. r. Ioannes Gersen.

Istud auctoris nomen indigitant MSS. plures
 peruetusti apud Italos varijs in locis asseruati.

4 Vindicia Vindiciarum Kempensium

Primò, codex MS. Mantuanus, in monasterio S. Benedicti ex Pado-lirone sic habet: Incipit liber Ioannis Gersen primus de Imitatione Christi. Explicit liber quartus Ioannis Gersen de Sacramento Altaris. * Secundo, Codex MS. Biscianus in Bibliotheca Eminentiss. Cardinalis à Biscia custoditus sic refert: Incipit tractatus Ioannis de Canabaco, de Imitatione Christi, & de contemptu omnium vanitatum mundi: & diuiditur in 4. libros.

Tertiò, Codex insignis Aronensis in pergamento descriptus, & in domo Probationis Clericorũ Societatis Iesu conseruatus, sapius in hũc modũ: Incipiũt capitula libri primi, Abbatis Ioannis Gersen. Incipit tabula libri secundi, Abbatis Ioannis Gersen. Incipit tabula tertij libri, Abbatis Ioannis Gersen. Incipiũt capitula quarti libri, Abbatis Ioannis Gersen. Explicit liber quartus & ultimus Abbatis Ioannis Gersen de Sacramento altaris.

Quartò, Codex S. Catharina Ianuensis anno 1501. Venetijs impressus, post inscriptionem typographicam Ioanni Gerson Cancellario tributus, hanc subscriptionem manu exaratam, & caractere prae vetustate ferè deletò, sic admonet: Hunc librum non compilauit Ioannes Gerson, sed D. Ioannes Abbas Vercellen-sis, ut habetur usque hodie propria manu scriptus in eadem Albatia. Entibi, lector, tot varios codices MSS. in unum conspirantes auctorem, Ioannẽ Gersen de Canabaco Abbatẽ Vercellensem.

PHIL. O quàm bonam rem fecisset,

fer Valgravius, si vetustatem singulorum codicum probasset! sciremus utique posteriores, non priores esse nostro Thoma Aronensis certè, ut notavit Rosveydus, non præfert annositatem, licet a Gregorio Abbate Ottoburano, qui se omnes vetustos huius generis à partibus, in testimonium vocatos oculis suis vidisse, paulò ante mortem ad me scripsit, cunctis alijs sit prælatus: Aronensis dictus, non quòd Aronæ in cænobio Ordinis S. Benedicti natus, ut somniabat Caietanus, sed quòd anno 1579. ab Andrea Maiolo Genuensi, tyrocinium Societatis Iesu ineunte, ex domo paterna allatus, deinceps illic permanferit. Is igitur Codex cum magnæ antiquitatis non sit; si ceteri antiquiores, cur non à Constantinolitis huius in centore primitus laudati? An fortè tunc Mantuanus nondum habebat nomen Ioannis Gersen? aut ex Gerson Gersen recens factus est? Rectè enim aduertit Rosveydus, Thomam nostrum ex humilitate nullis suis opusculis nomen suum præfixisse. Igitur cum hoc de *Imitatione Christi* Opusculum typis publicari cæptum esset absque nomine auctoris, adiunctus ei est præfixo nomine auctoris, libellus Ioannis Gerson *de Meditatione cordis*: vnde posteriores vnum vtriusque auctorem esse rati, etiam illi *de Imitatione Christi* præposuere nomen Gersonis; licet statim

6 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*

ab initio fuerint, qui negarent eius esse: Suspicor itaque, Mantuanum transcriptum ex aliquo huiusmodi exemplari, & ex Gerson factum *Gersen*, siue manu prima, siue alicuius de Caietano bene mereri cupientis artificio, quo vel totum effingi potuit. Quod ne temerè pronuntiare videar, ipsius Valgrauij simillimum facinus manifestabo. Constantinus primum codicis Aronensis scripturam fideliter exhibuerat: *Incipiunt capitula libri primi, Abbatis Ioannis Gesen. Incipit tabula libri secundi, Abbatis Ioannis Gesen. Incipit tabula libri tertij, Abbatis Ioannis Gesen. Incipiunt capitula quarti libri, Abbatis Ioannis Gessen. Explicit liber quartus & vltimus, Abbatis Ioannis Gersen.* Vide nunc. Semel tantummodò in Codice illo Aronensi tam insigni scriptum est *Gessen*, *per Gesen*, & vltimò tandem *Gersen*; & homo tuus vbique ponit *Gersen*. Quapotestate? sola, vt reor, decipiendi voluntate. Agnoscebat, ex antiquarij, tam turpiter variantis oscitantia nulli prudenti probatum iri quidquam. Vt ergò notam aboleret errati, nomen, prout libuit, ad vnā & eandem formam redegit. At vnde norat, rectum esse *Gersen*, non *Gessen*, aut *Gesen*? Constantinus sanè *Gesen* seu *Gessen* prætulit in cursu disputationis, quam Concertationem nescio quo exemplo vocauit: & idè nobilem inter Mediolanenses familiam commentus est *de Gessen* vel *de Gessate*; vnde & Ioan-

nem suum appellat Gessensem & Gessatem: Quid causæ habuit Valgravius, ut ab eo discederet? An quia Constantinus, ut inconstantiam antiquarij pro constantia tueretur, *Gesen, Gessen, & Gersen* putavit esse paria? cur igitur correxit? Vbi est nunc Melani, quod tuus iste iactat, assertum suum se probatum dedisse *validissimis rationibus*? Num scripturam in auctoritatem adductam pro libitu immutare est validissime probare? Ego in Valgravius ago ex Regula Iuris in 6. *Semel malus, semper presumitur malus*; & aio, sicut vnius codicis mutavi scripturam, ita mutasse alterius, id est Mantuani. At sic facere debuit. Nisi enim dissonantem scripturam codicis, quem vocat insignem, tanquam reliquis omnibus præstantem, licet mendis scatentem, correxisset, seu proposito suo inferuire docuisset, perijisset. Quid enim probaret Scriptura contraria sibi metipsum? Nec tamen abstinere potest homo imprudens tam inepto genere argumenti: sed profert Codicem Biscianum, in quo nomen quasi auctoris in sola fronte scribitur, Ioannes de *Canabaco*. Nominat autem hunc codicem Biscianum, ut ei faciem inducat Italicam: quam ob rem à Caietano repositus est in Bibliotheca Bisciana, cum esset ipsi ex Germania missus, sicut ad me scripsit ex Urbe R. P. Iacobus Qualia 3. Maij anno 1742. paulò post

8 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*

defunctus, 3. scilicet Iunij, ætatis anno 78.
 Et quidem ipsum quoque Canabacum est
 Germanicum, quasi Canærius: nouique
 de vicinia Canonicum Regularem Baua-
 rum cognomento Sanabach. Nec dissimu-
 landum illud à P. Qualia notatum, non in
 linea versûs, sed suprâ eam scriptum esse,
de Canabaco, quasi alia manu. Verum ut ut
 sit, unde probaturus est Valgruius, vnum
 & eundem hominem esse Ioannem *Gesen*,
 & Ioannem *de Canabaco*? Itanempe vterque
 vnus est, quemadmodum Dan. 13. vna arbor
 prinus & schinus duorum seniorum. Nam
 quid prodest Ioanni *Gesen* Ioannes de *Ca-*
nabaco, nisi ut coarguatur falsitas vtriusq;?
 Denique codex Ianuensis auget suspicio-
 nem falsitatis, tantum abest ut depellat.
 Ecce enim. Promisit Valgruius plures co-
 dices MSS. peruetustos. Tres exhibet in-
 ter se dissidentes, & quartus dissidens ab
 omnibus impressus est Venetijs anno 1501.
 MEL. Impressus quidem, sed cum scriptu-
 ra calamo exarata, quæ testificatur de co-
 dice MS. Vercellensi. PHIL. Illa scriptura
 (da veniam verbo) est noua impostura, si
 non Valgruij, si non Caietani, certè alius
 cuiuscunque ipsorum desiderio ancillan-
 tis. Vide mihi amabo. Codex impressus est
 anno 1501. Iam die, sitne scriptura vetusti-
 or impressione? Si vetustior non est (vti
 necesse potest) profectò vetusta non est,
 nec

nec character ille adscriptitius deletus ferè est præ vetustate, sed atramenti fugacitate. Quid namque vero similis, quam scribam vsum atramento fugiente de industria, vt postea diceretur fugisse præ vetustate? Habeo in paupertina bibliothecula mea Codices MSS. quadringentorum annorum in pergamento descriptos, & alios ducentorum chartaceos, in quibus nec apex deletus est; & scriptura longè recentior ferè deleta est præ vetustate? Edatur & oculis meis offeratur codex Vercellensis, si propria auctoris manu scriptus extat: nam scripturæ manûs dolosæ non credo. MEL. Ego autem credo asserenti quod vidit. PHIL. Non dicit, vidisse. Quod si vidit, cur non apposuit suæ manui suum nomen, vt sciremus cui crederemus? Testis sine nomine testis non est. MEL. Mihi satis est, quod Caietano dicitur *candidus veritatis amator*. PHIL. Ideò scilicet, quia scripsit quod Caietanus voluit, non quia verum scripsit. MEL. Patere quæso, vt legam ex cap. 9. Responsionis Apologeticæ Caietani, quæ ad rem faciunt. *Candidus veritatis amator, quicumque is fuit, subiecit antiquo planè characteri, & qui non longè post annum 1512 exarari debuit (nam eo anno in commendam data Abbatia Vercellensis S. Stephani, cuius ille Abbas fuit, mox destructa, & in arcem conuersa fuit, vt Bibliotheca amplius non extiterit)*

10 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*

Hunc librum non composuit Ioannes Gerson, sed Domnus Ioannes. . . . Abbas Vercellensis, ut habetur usque hodie propria manu scriptus in eadem Abbazia. PHIL. O candidum veritatis amatorem, qui codicem vidit in Abbazia, quæ iam Abbazia non erat, & in Bibliotheca quæ amplius non extabat. MEL. Extabat tamen utraque priusquam hæc scriptura fieret. PHIL. Nihil dicis. Tenebrio iste ait, Codex habetur usque hodie propria manuscriptus (cuius? non enim dicit, auctoris) in eadem Abbazia. Scribit autem hoc post annum 1512. quo ipso nec Abbazia extabat, nec Bibliotheca. Quid hinc sequitur, nisi quod hic scripsit, fuisse falsum ab initio, & manere falsum usque hodie? MEL. Falsum? PHIL. Falsum certè, præsertim, si id scriptum est anno centesimo post 1512. uti probabile est. Si enim scriptum extitisset anno 1612. quidni anno 1616. productum in Concertatione Caietani fuisset? MEL. Quid igitur est quòd Caietanus fidem adhibuit Notarij publici, suo Codici Mantuano, item Ioannis de Canabaco, & huic ipsi Genuensi? PHIL. Notarius quod vidit, & quomodo vidit, testatus est; sed an Gersen in Mantuano sincerè fuerit scriptus, non autem ex Gerson artificio factus, hoc filuit. An etiam idem fuerit, Ioannes Gersen & Ioannes de Canabaco, testari nec voluit, nec potuit. Denique veritatem genuinam scripturæ

Scripturæ codicis Genuensis minimè asseruit. Ceterum quid causæ est, quòd Caietanus non etiam insignem illum codicem Aronensem subiecit testimonio Notarij? Num quia veritus est, nomen toties variatum, nulla posse Notariorum auctoritate probari? MEL. Non idèò. *Inconstantia nominis*, inquit Constantinus cap. 13, Resp. Apologeticæ *nunc Gesen, nunc Gessen, nunc Gerssen, leuissimi momenti est* PHIL. Sic respondere debuit, qui convinci noluit. Sed fallitur dupliciter. Primò in exemplis, quod Landolfum & Ludulfum, Hildefonsum & Alfonsum, Idacium & Ithacium sex nomina pro tribus habet: nam primum par, non esse vnum nomen, per se patet; at Hildefonsus non magis est Alfonsus, quàm Hildebertus est Adelbertus, Adelbertus, inquam, quomodo etiam Alfonsus, teste Lipsio, in antiquis libris semper Adelfonsus scribitur: denique Idacium & Ithacum fuisse inter se longè diuersos, ex historia Seueri liquet. Secundò fallitur Caietanus, quòd non aduertit, aliud esse, si idem nomen diuersimodè scribitur in libris diuersis; & aliud, si in eodem codice, immò in eadem pagina sæpius mutat: hoc quippe mendosum est euidenter, & incertum relinquit lectorem, quæ ex pluribus scriptura vera sit nisi de re sit aliunde notâ, qualis non est persona Ioannis Gerssen. Nec remedium

dium affert nomini auctoris ignoti codex tantillo constantior. Quid namque adiuuat codex Mantuanus bis habens *Gersen*, & habens cum suspitione malæ fidei, siquidem prolatus est diu post Aronensem, qui ter habet *Gesen*; nec fortassè prolatus fuisset, nisi obiecta inconstantia ipsius Aronensis coëgisset unde unde probare constantiam ipsâ inconstantia suspectiorem. Et vide Melani. Primò prolatus est solus Aronensis, quia Caietanum tunc alium nesciebat; nunc autem inter quatuor codices postponitur Mantuano, tam diu post producto. Non video quare, nisi ut tegatur pudenda inconstantia obiecti primitus, & statim reiecti fortiter exemplaris. Nec video, quomodo iuxta frigidissimum epiphonema Valgrauij *tot codices* (quos *varios* non malè nuncupat) *in unum* conspirent *Auctorem*. Primus enim, id est Mantuanus, Ioannem *Gersen* præfert sine titulo Abbatis: secundus ex Germania in Bibliothecam Cardinalis de Biscia translatus, ac tandem à Caietano conciliandi noui nominis ac patroni gratiâ Leoni Allatio Græco homini donatus, præfert Ioannem *de Canabaco* etiam absolutè: tertius Abbatem Ioannem *Gesen*, *Gessen*, *Gersen*: quartus impressus, Ioannem Gerson Cancellarium: quintus quem nemo vnquam hominum vidit, ore ac fide Valgrauij nominat D. Ioannem Abbatem.

batem Vercellensem compilatorem libelli, ac si eum, nescio ex quibus auctoribus, collegisset. Ignorassem profectò, tot varios codices (quorum tertius in auctoris nomine dissidet à se ipso) *in unum* conspirare auctorem, nisi ita pronuntiaret Valgravius. Eâdem operâ disco, quis auctor sit illius tractatus *De conflictu virtutum & vitiorum*: qui cum locum habeat tomo 9. operum S. Augustini, ab alijs vel Ambrosio, vel Papæ Leoni, vel Isidoro Hispalensi adscribitur. Vti enim vnus & idem auctor est compositus ex tribus *Ioannes Gersen de Canabaco Abbas Vercellensis*; sic vnus & idem est *Ambrosius Augustinus Leo Isidorus*. Quid ad hæc dicis Melani? MEL. Defensoribus Gersedianis derogare non possum. Lego itaque Valgravius.

§. 2. Natione Italus.

Natiuam auctoris nostri patriam fuisse Italianam, satis manifestat loquela. Vnde enim tot voces passim in hoc opusculo, nisi ab Italis ad Latino translata? Importat, simplificatus, conscientiosus, fontaliter, grosse, passionatus, licentiatatus, querulosus, puluerizari, bassari, contentari, sentiari, sentimenta, & huiusmodi quamplures. Prætereà Canabacum, alijs Caballiacum, vulgò Cauagliano, unde auctoris ortum designat codex Biscianus, non amplius

14 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*

duodecim millia passuum Vercellis distat. In illo oppido Ioannis Gersen posterius feruntur superesse adhuc incolae, vulgo Garoxone nuncupati. Sed in Italia Garsoniorum, quod idem sonat, familia frequens est. Nec adeò mirum si qui olim Gersen, postea Gerson vel Garson fuerint vocati: cum edaci rerum temporis, etiam nomina sint obnoxia. Italum ergò Auctorem, non Gallum, aut Teutonum hac loquuntur.

PHIL. Tres hoc & validissimas, si credere fas est, rationes affert aduersarius. Primam subministrat dictiones minus latinæ, quas ille cōtēdit ab Italis petitas. Altera desumitur à patria *Canabaco*: tertia à familia Garsoniorū. Prima validissimè retusa est à Rosvveydo, exhibente easdē & similes dictiones ex alijs quoque Thomæ K. opusculis; in super ex hoc ipso *de Imitatione Christi* Flandrismos siue Teutonismos repræsentante. Flandrismos dico Rosvveydi causâ, qui Thomâ licet in Germania nostra natū, Belgam facit, eò scil. quòd ab anno 13. ætatis usque ad obitum, id est, per annos 79. vixerit in Transisulania Belgij prouincia. Quo fit, vt stylus eius alibi maternam linguam sapiat, alibi Flandrobelgicam, quæ tamen non ita multum differt à Germanica, vtpote dialectus eius. MEL. Verum est. Sed quod ex vtralibet deducitis, id nihil est: nam quos Flandrismos, seu Belgismos indigitat Rosvveydus, meros Italismos esse de-

demonstrat Caietanus , Resp. Apol. c. ii. PHIL. Hoc ipsum quod dicis , nihil est. Italismus est forma loquendi Italo-
rum propria. At Caietanus fatetur ibidem, verba & locutiones à Rosvveydo produ-
ctas pænè omnes tam esse Italismos, quàm Flandrismos, alteriusve idiotismos linguæ. Fateatur ergò necesse est ex phrasibus quæ sunt Flandris Italisque communes , non magis auctorem Italum probari quàm Flandrum. At non hoc agimus, nisi frustrà agimus. Ostendo potius , Teutonismos Kempenses nihil habere cum Italica lingua commune. Editæ est huius libelli versio Italica Venetijs anno 1569. auctore Thoma Porcacchio de Castillione Areti-
no, præfixo in prima fronte, & singulorum librorum initijs nomine Thomæ de Kempis, vnà cum prologo celeberrimi P. Ludouici Granatensis, in quo is post amplissimam operis commendationem disertè ait:
*Quanquam minùs: curandum est de auctore, qui loquitur, quàm de ijs qua loquitur: bonum est tamen ut noris, scriptorem huiusce libri non fuisse Ioannem Gerson, prout hætenùs quidem habuit nomen & titulum; sed dominum Thomã de Kempis Canonicum Regularem S. Augusti-
ni. Audin' Melani? Bonum est, ut noris, Thomam de Kempis scriptorem. i. auctorem fuisse.*
Vos contrà, Malum est, error, fraus, impostura est, non ante annum 1600. per Iesui-

tam Sommalium prodita; & per Rosvvey-
 dum propagata: nam Ioannes Gersen Italus
 auctor est, ut probant eius Italismi. Expe-
 riamur. Libro 1. cap. 1. §. 3. *Si scires totam Bi-
 bliam exterius*. Hoc exterius nobis est auß-
 wendig. Flandris van buntten: Interpres Ita-
 lus, *si tu sapessi à mente tutta la Bibia. Si exte-
 rius* est Italismus, cur non dixit *esterior men-
 te*? Aut cur Caietanus illud omisit, & in
 margine pro eo posuit explicandi gratiâ,
memoriter ad verbum? MEL. Fatemur sanè,
exterius esse Teutonismum, sed extare in
 omnibus exemplaribus negamus: tria
 quippe id est Aronense, Cauense, Claro-
 montanum non habent. PHIL. Si diceres,
 Tria id habent, sed centum alia non ha-
 bent; aliquid diceres. Quia vero tacitè
 conceditis, exceptis illis tribus alia omnia
 habere *exterius*; tenemus vos constrictos.
 MEL. Nequaquam. Dicimus enim Aucto-
 rem Italum in finibus positum Germaniæ,
 potuisse opere in longo hunc nævum con-
 trahere, ut semel adhiberet Germanis-
 mum. PHIL. Multa hic fingit tuus Caieta-
 nus. Vercellenses non sunt in finibus Ger-
 maniæ, sicut Tridentini; nec opus longum
 est, quod toties vocatis opusculum & li-
 bellum, nec Germanismi neque sunt linguæ Ita-
 licæ, nisi næui sint tot voces per omnem Itali-
 am usitatæ, sed à Germanis petitæ; *albergo,*
albergare, araldo, banea, bara, becco, beccare
bruno,

bruno, camera, daga, danza, danzare, panceria, rico, rubare, rubaria, scherzo, scherzare, snello, spanna, stalla, stanga, stiuale, stizza, stufa. Quæ latinè sunt hospitium, hospitio excipere, facialis, scamnum, sandapila, rostrum, rostro pertundere, fuscus, cubiculum, ensis, chorea: saltare, lorica, diues, prædari, prædatio, iocus, iocari, agilis, palmus, stabulum, pertica, ocrea, iracundia, vaporarium.

Eodem l. i. c. 2. §. 4. Teutonismus est, *De seipso nihil tenere. Von sich selbst nichts halten.*

MEL. At hoc Italicum est. *Tenersi di poco. Ed i grande animo il tenne,* inquit Boccatus.

PHIL. In quantas vos angustias compellit causa deplorata! ut modò fingatis Italismos qui non sunt, modo adducatisque ad rem non faciunt; tandem etiam subsidium petatis ab auctore lectionis prohibitæ, quem vel primoribus labris attigisse pudori esse deberet homini religioso. Denique

De seipso nihil tenere adeo non est Italicum, ut interpretes scribere maluerit, *Non stimare alcuna cosa est stesso.* Audi porro ex c. 15. §. 3.

O qui scintillam haberet vera charitatis! item c. 20. §. 4. O qui nunquam transitoriam lætiti- am quæreret, qui nunquam cum mundo se occupa- paret, quàm bonam conscientiam seruaret! O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret

&c. Hoc aut Germanicum, aut certè Thomaum est, nulli præter Kempensem familiare scriptori. Aures arrige. In Chronico Montis.

Montis S. Agnetis. c. 11. O qui cum illis bonis
 Fratribus de Northorn partem meruisset habe-
 re & exitum talem! Soliloq. c. 25. §. 2. O qui pa-
 rum sentiret de gloria tua! O qui parum saperet
 de dulcedine tua! Hosp. pauperum. c. 1. §. 3.
 Cum quidam nobilis princeps mori deberet, ait:
 O qui semper pauper custos ouium fuisset, quan-
 to securius mori posset quam ego! Quo pacto
 istud efferant Flandri, ignoro. Superiores
 Germani dicerent, O das eincr &c. Italus
 cum in suo idiomate istud: O qui, nostri
 Thomæ assequi nequiret, ita vertit: Chi
 hauesse dunque una scintilla della vera charità
 &c. Et c. 20. O quanta buona conscientia con-
 seruerebbe chi non cercasse alcuna letitia tran-
 sitoria, & chi non s'occupasse nelle cose di questo
 mundo. O quanta gran pace possederebbe chi ta-
 gliasse da se ogni vana sollecitudine: &c. Cap.
 22. §. 7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui te-
 pesimus tam manè? Germanismus est tam
 manè, so fröh. h. tam cito, pro quo Porcac-
 chius, nel principio. Hor che sarà di noi nella
 fine, quando così tosto douentiamo tiepidi nel
 principio. Cap. 23. §. 1. Quando homo sublatus
 fuerit ab oculis, etiam citò transit à mente. Ab
 oculis, à mente, prouerbiū est Germani-
 cum, Auf den Augen/auf dem Sinn. Italus
 sic: Quando l'huomo è rimosso da gli occhi hu-
 mani, tosto si dimentica la sua memoria. Lib.
 2. c. 9. §. 3. Quando homo stat super seipsum. Ita-
 licè, Quando l'huomo si confida sopra se medesi-
 mo.

mo. Rosvveydus Flandricè *Op syn seluen sta-
en.* MEL. Caietanus Italismum esse asserit.
Staredi sopra se. PHIL. Sic potest ex omni ser-
mone Italismū facere. At cur Porcacchius
hoc nescijt, vt pro stat poneret confida? c. 22.
§. 3. *Ecce in cruce totum constat, & in moriendo
totum iacet.* Germanicè *ligt alles daran.* Ita-
licè. *Ecco dunque, che tutta nostra salute, è nella
croce.* Ostende mihi, frater, in his verbis al-
quod giace. Ni facias, peristi, quia Italif-
mum nullum inuenisti.

Sed nec inuenturus es lib. 3. c. 20. §. 2. *Hoc
est quod me frequenter reuerberat, & coram te
confundit.* Quod, teste Rosvveydo, Flandri-
cum est, dit verslaet my. Et l. 4. c. 1 §. 1. *Ter-
rent me delicta propria, & ad capienda tanta
mysteria, me reuerberat impura conscientia.*
Priore loco scribit versor: *Accio che non sia
involto in esso; è che io non sia continuamente
vinto: altero, Mai miei peccati, è la mia cattiva
conscienza mi fanno temere, è tirare in dietro
dalla sacra communione.* Vbi, rogo te, est ille
noui Caietani Italismus? Num & Augusti-
nus Italizauit, quando dixit li. 7. confess. *Et
reuerberasti infirmitatem aspectus mei, radians
in me vehemente.* Et quis tandem vetabit,
quin verbo conficiam totum? Verbo, in-
quam, quod est lib. 3. c. 31. §. 2.

*Est magna differentia, sapientia illuminati
& deuoti viri, & scientia litterati atque studiosi
clerici.* Porcacchius vertit: Certo egli
gran

gran, differenza, trala sapienza dell' huomo illuminato è deuoto , dalla scienza de letterato è studioso filosofo. Dic mihi, Melani, quid causa fuerit , vt interpres Italus ex Clerico Thomæ faceret Philosophum? MEL. Ignoro equidem. Hoc autem scio, Clericum nō dici apud Italos, qui non sit sacris ministris dedicatus. PHIL. Docebo te quod nescis. Apud Francos & Flandros Clericus, etiam est scholaris, litteratus, doctus. Hinc apud nostrum Buschium l. 2. c. 40. Ioannes Bræchusen competens fuit Clericus. Et c. 60. Fuit tunc in VVindesem quidam Magister, vir doctus, nomine Henricus, qui olim Parisius legerat in cathedra. Qui cū à Fratribus ignoraretur, quòd bonus esset clericus, vir tam litteratus ad hoc humillimum se dedit opus, vt porcos pascere praeligeret. Ipse Kempensis par. 1. ad Nouitios serm 2. fin. Clericus quidam in congregatione fratrum studij causa habitabat. Dial. Nouit. c. 6. inscribit, De iuvene clerico, qui in textu vocatur scholaris. Et Doctrinali Iuuenum, caput 2. agit de differentia Clerici & monachi, vbi nihil pertinet ad Clericum Ecclesiasticum, qui Gallicè est , vn clerque tonsuré, sed ad eum, qui vn clerque litterè, Flandricè een Clercke. Nunc ego non tumidè, vt soletis, sed optimo iure meo vos prouoco, vt in lingua Italica ostendatis mihi talem Clericum. Quod si non potueritis, coarguam vos, Deo propitio , ex vno Belgis-

Belgismo, cuius in Italia nec vola nec vestigium est, auctorem non Italum sed Belgam fuisse, vt nœuum ex confinio Italiae contrahere nequirit. Cap. 46. §. 1. *Quare tam parua tibi ad cor transeunt?* quod Flandricè est, *ter herten gaen; nobis, zu herten gehen.* Italicè, *Et perche ti passano il cuore picciole cose?* Item c. 47. §. 4. *O si tibi hac saperent, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri?* Ital. *O se tu gustassi queste cose, non haresti audacia di lamentarti pur una volta.* Et l. 1. c. 21. §. 5. *Ad cor ista non transeunt.* Italus, *Questi pensieri non ci entranno nel cuore.* His tribus locis vbi est Italismus, quo triumphat tuus Caietanus? Primo haber Italus, *passano il cuore*, sine præpositione, quod est transire cor; secundo penitus omittit cor; tertio vertit, *intran in cor.* Vbi, inquam, est nunc Italismus vester, transire ad cor? Addo, hanc phrasin esse Thomæ nostro & alibi familiarem. Ad Nouit. p. 2. ser. vlt. §. 13. *Si aterna bona & mala ad cor transirent, omnia temporalia citius euanescerent.* Medit. 22. inter 36. §. 9. medio. *Doleo vehementer, quia ista non magis ad cor transeunt.* Medit. 24. §. 3. *Felix anima, cui ad cor transit acerbissima passio Christi.* Medit. 26. §. 4. *Multos passio Christi non mouet, nec trahit, nec ad cor transit.* Et §. 7. *Vtinam magis & profundius mihi ad cor transeat, quàm hætenus fecit.* Postremo vt videas,

deas, quàm verum sit quod asseritur in editione Noribergensi anno 1494 & Paris. a. 1520. & 1521. quod *stylus totus Teutonicam redoleat phrasim*; exhibeo tibi ex solo cap. 57. quatuor Teutonismos. 1. *Sed nunc permitte transire.* *Lass es nur fürüber gehn*/ quod interpretes omninò permittit transire. 2. *Pone ex corde.* *Raumes auß dem herzen.* Ital. *Considera nel cor tuo.* 3. *Non est totum frustratum.* *Es ist nit alles vmbsonst.* Ital. *Non s'è in tutto senza merito.* 4. *Satis virilis es.* *Du bist Manhaftt genug.* Ital. *Tu sei molto forte.* En quàm multos Italismos ignorat Porcacchius Italus, quos Caietanus Siculus gratis excogitavit. MEL. Præproperè triumphas. Quàm multos enim alios Italismos intactos reliquisti? cuiusmodi sunt, *grauitas* pro tribulatione seu afflictione, *leuiter* pro faciliè, *importat*, *simplificatus*, *conscientiosus*, *fontaliter*, *grossè*, *passionatus*, *licentiatus*, *querulosus*, *puluerizari*, *bassari*, *contentari*, *sententiare*, *sentimentari*. PH L. Multi profectò, sed non Italismi. In Italia diuersa sunt *grauità* & *grauezza*, sed neutrum denotat afflictionem: apud Kempensem vero *grauitas* sæpiusculè reperitur hoc sensu. Vt Medit. 11. §. 1. m. *Nulla maior grauitas, quàm vt perdita dicatur morientium iucunditas.* Hort. Rosar. c. 18. §. 2. *Quidquid grauitatis tibi occurrerit interius aut exterius hoc accipe piè & gratiosè de manu*

*manu benignissimi Creatoris. De fideli dispensatore c.1. §.23. Ne generetur aliqua gravitas aut molestia, ab utraque parte. Voi, sicut vides, seipsum explicat. Sed & eiusdem est leuiter pro facile. De discipl. Claustral: c.6. §.2. Qui silentium leuiter frangit; & in fine vitæ Domini Florentij, in epist. eius. Consulo tibi, ut habeas circa te speculum monachorum, aut Speculum Bernardi, secundum quod omnes actus tuos potes ordinare: quem librum etiam discas exterius, quod in omnibus operibus tuis leuiter tibi occurrat, quomodo te debeas habere, aut in quo te malè habuisti. Et mox: Et hoc erit tibi leue, quando prompta consuetudine libellum scis exterius. Importat. i. prodest, quàm sit Italicum, dicat interpretes qui maluit scribere, che vale, quàm che importa, Scienza senza il timor di Dio, che vale? Et quid aliud est importat nostri Thomæ, nisi Germanicum eintragen, i. afferre emolumentum? Italicum verò importare non hoc est, sed esse magni momenti in vtramq; partem. Vt vel hinc videas, nouum Caietanū non intelligere energias linguæ Italicæ (& tamen audet Rosveydo exprobrare Italicæ linguæ ignorantia) sed tantū surgere Sueuica præsumptione & loquacitate. Cetera omnia non magis Italizant quàm Hebraizant, imo toto pondere in Thomæ stylum propendent, sicut in plerisque
osten-*

ostendit Rosv veydus. Quibus adiungo sequentia. Par. 2. Serm. 19. ad Nouit. §. 14. *Omnis passionatus onus sibi ipsi est* Vall. lil. c. 11. §. 1. fin. *Timor mortis, & ardor inferni faciunt passionatum & tentatum à peccatis abstinere.* Soliloq. animæ, c. 1. §. 13. *Omnes licentiatis creaturis.* Ad Nouit. par. 2. Serm. 12. §. 3. *Hæc intima sentimenta vagabundus & fabulosus ignorat.* Opusc. de Mortificat. Sui ipsius. §. 6. *Non possum confidere in aliquo solatio, & bono sentimento cordis mei.* MEL. Hoc pacto nec illos Caietano meo concessurus es Italismos. l. 1. c. 21. §. 2. *Si tu scis homines dimittere, ipsi te dimittent tua facta facere: Te lasciaranno far' i fatti tuoi. Habeas semper oculum super te primum: Habbiate l'occhio sopra de voi.* Et c. 22. §. 4. *Amici Christi nō attenderunt, quæ carni placuerūt: qui, inquit, si idiotismus est, Italismus est.* PHIL. Nusquā magis desipit Caietanus. Si enim omnis sermo, qui Italicè reddi potest (vbi possunt aliarum omnium linguarum idiomata) Italismus est, quidni etiam Saracenorum Alcoranus, & Iudæorum Thalmud pleni erant Italismis? quidni auctor vtriusque Italus? Credat Iudæus Apella, non ego. O Caietane, nodum quæris in scirpo. Si Italismos quæris in auctore latino, in primis quære apud S. Bernardinum, vbi inuenies ad satietatem. Ex plurimishabecibi pauca. Tom. 1. Serm. vlt. art. 2. c. 3. *De modo expugnandi & sacco mannandi supernam*

supernam Ierusalem. Et art. 3. Duobus iam mysterijs circa Saccomannum paradisi. & c. Saccomannato itaque caelesti thesauro à virtutum praeconibus. To. 2. De Euang. æterno. ser. 20. art. 1. c. 2. De fumo putei abyssi. i. de superbia exierunt locustae in terram. i. homines impij alios punientes & flagellantes, quasi manigoldi di Dio. i. spiculatores Dei. Tom. 4. in Quadragessim. ser. 45. Beata Virgo una cum sole, durissimis lapidibus, & tota machina mundi eridabatur de isto spalangato amore, indagantes signa dolorum ex passione Christi. Eod. to. serm. extraordin. 15. Similiter de folletis, qui quandoque reperiuntur conuersari & loqui & strammazare in domibus. Et ibidem: Quae ambasciata eidem relata, illa trufando dixit & c. Item ser. 16. Christus ad S. Franciscum: Elegite quasi meum vexilliferum & banderarium & consalonerium, & portantem stigmata plagarum mearum. Et mox: Franciscus erat paruus humuncio, sed fuit vir maximi cordis, & tanti corracij, quod ipse fuit Dominus mundi. Et s. seq. Si vis facere pingere Sanctum Franciscum, fac pingere plagam sui costati latam, & sanguinolentam & c. Et post: Omnis spiritalis ardens in amore Dei diligit, S. Franciscum & sicut aliqui Fratres sunt passionati in statu Ordinis sui, & vadunt scantonando, non habens de isto amore. Huiusmodi Italismos, quando proferetis ex nostro libello? videlicet Saccomannus, manigoldus, banderarius.

confalonerius, corracium, costatum, folle-
ti, saccomannare, eridare, spalangare,
strammazare, scantonare. Tales Italismi
probant auctorem illorum sermonum fuisse
Italum. Quæ autem vos ex libello nostro
pro Italismis venditatis, nihil aliud
probant, quàm vestram ridiculam remeri-
tatem & crassam ignorantiam.

Secunda ratio vestra ad probandum au-
ctorem Italum, longè longius à ratione ab-
est, quàm prima quæ longissimè. Nam Ca-
nabacum alijs esse Caballiacum, & vtrum-
que idem quod Cauallianum, vnde proba-
tur? ex quo geographo seu nomenclatore?
MEL. Hoc aliquantò clariùs exponit no-
ster Caietanus. *Canabacum*, inquit, oppidum
in agro Vercellensi, vulgò *Cauallia*; quod à Phi-
liberto Pingonio in sua *Augusta Taurinorum*
vocatur *Caballiacum*. PHIL. Non clariùs
exponit, sed magis obnubilat, & aliud pro
alio dicit Caietanus. Et primò Valgrauium
corrigit, pro eius *Cauagliano* quod nusquam
est, scribens *Cauaglia*, quod quidem re-
ctum est, sed nihil ad rem. Deinde cum de-
buisset probare, *Canabacum* esse *Caualliam*,
ex hac facit *Caballiacum*. *Cauallia*, inquit, à
Pingonio dicitur *Caballiacum*. Dicerem, si
tanti interesset, Sed ex quo prisco auctore
habet Pingonius recens scriptor suum Ca-
balliacum, terminatione non Italiæ, sed
Galliæ oppidis frequentissima? Non hoc
vrgeo,

vrgeo, sed quæro ex Caietano, quem auctorem habeat, qui Caualliam & Canabacum esse faciat duo nomina vnins loci.

Nam si is, qui toties obijcit nobis, *Nullâ Logicâ hoc sequitur, Nullâ topicâ probabile est;* absque omni regula Dialecticæ hoc modo argumentetur: Cauallia à Pingonio dicitur Caballiacum, ergò Canabacum idem est quod vtrumque; non responbebo, sed cum bona eius venia ridebo. Quid enim ineptius dici potest? Aut quid erit nugari, si hoc non est? Promat mihi Caietanus classicum & vetustum auctorem, qui Canabacum in agro collocet Vercellensi, eo loco quo nunc est Cauallia; edicatque, quo tempore, & quamobrem fuerit eius nomen in Caualliam commutatum. Addat probationes, ipsum Ioannem de Canabaco ibi natum, inde monachum factum, & ad Vercellensem Abbatiam S. Stephani promotum scripsisse librum *de Imitatione Christi*. Nam vt ipse vel eius substitutus Valgravius, vel quisquis amborum nominibus latet, sursum deorsum, prout libet, vertant res & nomina, prorsus non fero. Verè enim Caietanus & eius consortes dicunt, & faciunt quod volunt, quemadmodum & eorum antiquarij scripserunt quod voluerunt, & non debuerunt. Sanè Aronensis se scripsisse manifestat quod nesciuit, & Biscianus quod sponte finxit. Nam sicut ille

ex Gerson fecit Gesen, Gessen & Gersen; sic iste cum inuenisset Ioannem Gerson Cancellarium, fecit ex eo Ioannem de Canabaco, MEL. Ita scilicet tibi fingere libet, quod nobis per te non licet. PHIL. Fingo veris proxima, vos alienissima: siquidem Cancellarius & Canabacus omninò inter se viciniore sunt quam Canabacum & Cauallianum. Confer figuras litterarum & syllabas.

Tertia ratio nulla ratione constat. Caietanus prima aggressionem Gessen fecerat familiam nobilem Mediolanensem, Valgranius Gersen facit familiam Cauallianam in agro Vercellensi. In oppido Caualliano, inquit, auctoris superesse posterif feruntur, vulgò Garzone (fort. Garzoni) nuncupati. Feruntur, inquit, De fama incerto loquitur, qui nihil certi habet. MEL. In breui ac solida demonstratione ante Apparatum Gersenis Restituti ait Caietanus. PHIL. Dic, in breui quam solidam vocat. MEL. Dico, In breui quam solidam non pateris vocari demonstratione. *Viuat adhuc in eodem oppidulo familia hac Gersenis vulgò dicta Garse.* Et resp. apol. c. 9. *Canabacum vulgò Ca-uaglia opp. est Vercel. agri, ubi familiam Gersenis, hodie Garson, extare adhuc, à loci inc. his accipi.*

PHIL. Num statim id verum? Non hoc aliquis in Caietani gratiam fingere potuit?

Non

Non Caietanus ipse? Et cur non ab ipsis Garsonibus accepit? Quòd si ab eis accepisset, unde scirent, idem nomen, & eundem sanguinem esse *Garson* & *Gersen*? Quibus deinde antiquis tabulis docerent quod dicerent? Exhibete eas, si potestis, cum die & consule. Forfitan cognoscemus inde, quo sæculo vel ætate vixerit Ioannes *Gersen*. MEL. Irrides nos. PHIL. Hoc dicis propterea, quia respondere non potes. MEL. Respondet Caietanus, se huius rei plenioris cognitionem assequi non potuisse propter bella Pedemontana.

PHIL. ille nimirum hoc dicit, quem tot subsidijs Germanicis priuare non potuerunt grauissima bella Germanica. MEL. Iterum dico, Irrides nos. PHIL. Itane vero: Scilicet irrideo vos, eò quod non defleo tantam inconstantiam vestram. Non pudet te, non Valgrauium, non Caietanum? Quomodo vnum nomen sunt *Gesen*, *Gessen*, *Gersen*, *Garzone*, *Garse*, *Garson*? MEL. Caietanus Respons. suæ .c. 12. fatetur lapsum calami in prima editione anno 1616. in cognomento *Gessen* commissum, quem biennio post correxerit: ideoque Rosvveydum accusat malæ fidei, qui cum Vindicias suas ediderit anno 1621. correctionem dissimulauit. PHIL. Ego potius candorem requiro Caietani, qui errorem suum voluntarium, quem sparserat per omnes paginas, & cuius

ius gratiâ finxerat, verissimûmq; esse asseruerat, *familiam de Gessen vel de Gessate, Mediolani inter nobiles quasque numeratam fuisse;* vocat errorem calami. Ad quid autem prodest ei correctio, quæ in melius facta non est, adeoque correctio non est, nec digna fuit quæ à Rosveydo tantilli fieret? *Gessen* mutauit in *Gersen*, & hunc rursus in *Garse*, *Garzone*, *Garson*. MEL. Non ipse mutauit *Gersen* in *Garson*, sed mutauit tempus edax rerum, vt ait Valgrauius. PHIL. Ego nunc demum audio, nomina virorum scriptis celebrium ætate mutari, vt fiat ex Varrone Verres, ex Terentio Taruntius, ex Plauto Plotinus. Et quis tandem certum reddidit Caietanum quis Valgrauium, de Ioanne *Gersen*, cuius nulla penitus apud antiquos mentio est? Certè similior huic est *Gerson* quàm *Garson*, satiusque fuerat *Gersonem* in qualiquali possessione relinquere, quàm toties ex alio in aliud transformare. Verùm opus erat omnia tentare, omnia miscere, vt *Gersen* videretur nomen alicuius hominis, & hominis Caualliani, qui momento posset fieri Abbas Vercellensis. Ideò quippe *Garsonios* per nouum errorem calami ad solam Caualliam agri Vercellensis reuocauit, licet eorum familia, teste Valgrauio, frequens sit tota Italia, sicut futurum & factorum in Germania. Melius dixisset, cognos-

cognomen Garzoniorum esse frequens, & alios quidem nobiles, alios esse ignobiles, adeoque non unam familiam, sed plures. Si nobilitare voluit suum *Gersen*, ut prius *Gessen*, cur non retulit eius natales ad clarissimam familiam Senatoriam Garsoniorum quæ est Venetijs? An veritus est, figmentum suum deprehensum iri ab illis clarissimis, sicut deprehensum est à Mediolanensibus figmentum de familia *Gessen*? Porro quam putidum est illud, quod Valgrauio *garsiones*, latinà pueri seu famuli, auctorem Gallicum aut Teutonicum non loquuntur: cum Cæsarius Teutonicus, & Thomas Brabantinus, aliàs Cantipratanus crebro sic eos nominent, nec S. Bernardus nesciat, apologià ad V Vilhelmum Abbatem. Quare fallitur simul & fallit iste diuinator apertissimà, dum *Gersen*, olim fingit fuisse idem, quod nunc Itali *Garzone*, Galli scribunt *Garson*; cum certo constet, intra quingentos annos nihil fuisse mutatum, ut nec *e in a* vel *o*, nec *a* vel *o* migrarit in *e* MEL. Responde ad seqq.

§. 3. Abbas Ordinis S. Benedicti.

Non modo monachum, sed & monasticam vitam amplexatum fuisse hunc auctorem, sapius ipsemet de se fatetur singulis qua-

duor libris; expressius tamen lib. 3. c. 10. ubi gra-
 tiam agnoscit sibi singularem à Deo præstitam
 quòd monasticam vitam assumpsisset: & eodem
 lib. c. 56. monastica vita statum crucem vocans
 de manu Domini susceptam, se atque fratres ad
 eam fortiter & perseveranter ferendam egregiè
 cohortatur. Sed nec alium monachismum quàm
 Benedictinum suscepisse, oppidò manifestum e-
 vadit per integras loquendi formulas ac senten-
 tias ex S. Benedicti Regula depremtas. PHIL.
 Appellationem monachi etiam Canonico
 Regulari convenire, atque in hoc usu fa-
 miliarem esse nostro Kempensi, adeo clarè
 monstravit Rosvveydus, addito etiam illu-
 stri loco ex lib. 1. Decretalium Gregorij 9.
 tit. 5. de Renuntiatione, cap. 11. vt mirari satis
 nequeam, Valgravius adhuc eandem in-
 eudem tondere. Non videtur legisse certis-
 simum opus Thomæ, sermones ad Novitios,
 in quorum exemplis historicis tam fre-
 quens mentio Canonico Regularium
 & Mōtis S. Agneris. Parte 1. ser. 1. §. 4. inquit,
 Canobium monachorum est sicut salsum mare,
 quod corpora mortua non potest in se retinere.
 Par. 2. ser. 13. §. 3. O frater Monach, qui san-
 ctitatis speciem geris habitu & nomine. Et in
 append. eiusdem ser. Beatus monachus deso-
 latus, cui mundus exilium, calum patria, cella
 paradysus est. Item ser. 14. §. 6. Onus Ordinis di-
 urnum & nocturnum, collo monachi impositum,
 ostendit citò & c. Par. 3. ser. 1. n. 7. Va vagis &
 disso-

dissolutis monachis, solo nomine & habitu Religiosis. Et n. 14. O Religiose Monache, & sectator arctioris vite &c. Item ser. 20 §. 13. Hæc est vita sanctæ Crucis, hæc doctrina saluatoris nostri, hæc sapientia Sanctorum, hæc regula monachorum. In his omnibus loquitur & alloquitur solos Canonicos Regulares, siue professos siue tyrones. Quod autem Valgravius in sua editione imagini monachi crucem in manibus ferentis, appingit verba libri 3. c. 56. Suscepi de manu tua Crucem: portabo eam usque ad mortem, sicut imposuisti mihi. Verè vita boni Monachi crux est, sed dux paradisi: tantum abest vt probet auctorem fuisse monachum Benedictinum, vt potius euincat contrarium. Nam versus ille, Vita boni monachi crux est, sed dux paradisi, cum alijs tribus, est Thomæ de Kempis, opusculo 12. cant. 7. Cæterum ineptit Valgravius dicens, Non modò monachum, sed & monasticam vitam amplexatum fuisse hunc auctorem, quasi aliud esset monachum fieri, aliud monasticam amplexari. Nec aptius vitam monasticam à nobis alienam statuit. Tamen si haud ignoro, monasticam Valgravius, deduci à monacho, quod verum non est; cum monasticus à monasterio, monachicus deriuetur à monacho, sicut ex S. Gregorio, Beda, & alijs veteribus disci potest. Quidni autem vita monasticà Regularibus Canonicis conueniat, cum nomen

monasterij toties reperiat in eorum regula? Et quomodo essemus Regulares, nisi in monasterijs viueremus regulariter & monasticè? Quod verò iste auctorem *de Imitatione Christi* contendit formulas loquendi, atque adeò integras sententias ex S. Benedicti Regula deprompsisse, vanissimum esse dicam, donec probet exemplis. MEL. Probauit Valgravius an. 1637. in Animad. apol. PHIL. Exempla huiusmodi cur non miscuit etiam Caietanus verbosissimæ suæ Responsioni? MEL. Fecit hoc cap. 14. exemplo luculento libri 4. c. 5. n. 2. vbi Gerson Sacerdotem exhortatur verbis ex Regula S. Benedicti cap. 62. *ferè ad verbum desumptis*. PHIL. Quibus? MEL. Ecce Sacerdos factus es, & ad consecrandum ordinatus &c. Non allenuisti onus tuum, sed arctiori iam alligatus es vinculo disciplina, & ad maiore teneris perfectionem sanctitatis. PHIL. Quare autem Caietanus non etiam apposuit textum S. Benedicti? MEL. Omisit studio breuitatis. PHIL. Non breuitatis, sed regendæ vanitatis, quæ collatione vtriusque textûs apparuisset, prodidissetq; illud *ferè ad verbum*, fuisse falsum verbum. Verum tamen fac, habere auctorem nostrum aliquas sententias sententijs S. Benedicti affines; respondebo, Kempensem inde accepisse, vnde & S. Benedictus. Vnde autem is acceperit, v. g. instrumenta bonorum operum (ex quibus

bus aduersarius malè obseruat 24. Dolum
in corde non tenere. 28. Veritatem ex corde & ore
proferre. 65. Zelum & inuidiam non habere. 66.
Contentionem non amare) lippis & tonsori-
bus notum est. Si ergò auctor controuer-
sus illa attigit, num continuò ex S. Benedi-
cti Regula dicendus est accepisse? Quod si
etiam reuerà accepisset, quid tum? Quot
scriptores ascetici libenter vtuntur regulis
S. Basilij, & non sunt Ordinis S. Basilij? Plus
dicam. Ipsa Regula Canoniorum Aquis-
grani anno 816. promulgata, verba & sen-
tentias habet ex Regula S. Benedicti: illi
tamen propriè Regulares non erant, mul-
toque minùs Ordinis S. Benedicti, vt patet
euidenter ex cap. 115. Denique si quid-
quam probat Valgruius, ipse S. Benedi-
ctus fuit Ordinis S. Augustini; cuius Regu-
læ sententias in suam transtulit. Ex gr Au-
gustinus: In Oratorio nemo aliquid agat, nisi ad
quod factum est. Benedictus: Oratorium hoc sit
quod dicitur, nec ibi quidquam aliud geratur.
Aug. Psalmis & hymnis cum oratis Deum, hoc
versetur in corde, quod profertur in voce. Bened.
Sic stemus ad psallendum, vt mens nostra con-
cordet voci nostræ. Aug. Si aliqui etiam præter
horas constitutas orare voluerint, non eis sint im-
pedimento &c. Bened. Frater qui fortè sibi pe-
culiariter vult orare, non impediatur. Aug. La-
uacrum etiam corporis, cum infirmitatis neces-
sitas cogit, nemini denegetur. Bened. Balneo-

36 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
rum usus infirmis, quoties expedit offeratur.
Omitto S. Isidorum Hispal. qui in sua re-
gula longè plura, & ad verbum mutuatus
est ab Augustino, cuius tamen Ordinis non
fuit. O igitur validissimas rationes Valgra-
uij! quas qui inspexerit, non emat nuce vi-
tiosa. Nec quidquam unquam valuissent,
nisi ipse validissimas appellasset. Sed ita o-
portuit. Bonæ merces commendant scip-
sas, malæ indigent commendatione ven-
dentis. Quid ultra dicit disputator tuus?
MEL. Audies.

Abbatem vero indicant MSS. Aronensis & Ianuensis. At ea tempestate, præsertim in Italia, ubi Ioannes noster Abbas extitit, idem prorsus erat Abbas ac Benedictinus. His accedit, quod in ciuitate Vercellensi dua tantum erant Abbatis, & amba Benedictina; una S. Stephani, à S. Mauro in itinere Galliam versus fundata, quæ sub ea regula perpetuò mansit: altera S. Andreae, quæ à Guala Bicherio Angliæ Legato sub Gregorio 9. expensis Henrici 2. ob Thomam Cantuariensem interfectum, Canonicis Benedictinis, ad norman Cantuariensium constructa fuit; sed anno 1462. suppressâ Regulâ S. Benedicti, univisa fuit Congregationi Canonorum Lateranensium, ut habetur in libro Cancellariæ Ecclesiæ Romanæ. Huius verò primus Abbas cum creatus fuerit Thomas Gallus, anno 1229. qui non ante 1260 obiit, Ioannem hunc nostrum ipso paulò seniore S. Stephani Abbatem necessariò sciendum est.

PHIL.

PHIL. Vt Valgravius suum *Gersen* Abbatem faciat, testes aduocat manuscriptos Aronensem & Ianuensem. Sed quid agit? Antea dixerat, Ianuensem esse non manuscriptum, sed impressum Venetijs anno 1501. & à typographo attributum Ioanni Gersoni Cancellario. Quomodo itaque attestatur Abbati? MEL. Fateor, Valgravi-um hic lapsus memoriâ. Manuscriptum Vercellensem voluit dicere. PHIL. Iam supra tibi dixi, Vercellensem nusquam extare: testis ergò esse non potest. Sed nec Aronensis: in quo sicut gratis scriptum est, *Gersen, Gessen, Gersen*, ita & *Abbas* otiosè positus. Si Valgravius Abbatis titulum auctori conciliare cupit, codicem adhibeat necesse est maioris fidei & auctoritatis. Paulò verius apparet, annis abhinc quadringentis in Italia non fuisse Abbates, nisi sub S. Benedicti Regula militantes. Sed ridiculum est, quod dicit, *Ea tempestate idem prorsus erat Abbas ac Benedictinus*. Debuerat dicere, Qui erat Abbas, erat etiam Benedictinus; ne intelligeremus, omnem Benedictinum fuisse Abbatem. At nec omnes, qui militant sub regula B. Benedicti dicuntur Benedictini, sed soli monachi, qui à quingentis annis dicti sunt monachi nigri, ad distinctionem Camaldulensium, Cisterciensium & aliorum. Verum detegenda est alia fraus de Vrbe Vercellis, & quidem multi-

multiplex. Nam de Abbazia S. Andreae
 omnia quæ iste narrat, falsa sunt. I. funda-
 tam expensis Henrici 2. qui obiit anno
 1189. II. sub Gregorio 9. III. anno 1229. IV.
 pro Canonicis Benedictinis. V. suppressam
 fuisse Regulam S. Benedicti per unionem
 Lateranensem. VI. Thomam fuisse
 primum Abbatem. VII. obiisse A. D. 1260.
 Fundata quippe est I. expensis Henrici 3.
 II. circa annum 1220. sub Honorio Papa 3.
 III. ab eodem confirmata anno 1227. IV.
 pro Canonicis Regularibus Ordinis S. Au-
 gustini iuxta litteras Apostolicas à Gabrie-
 le Pennoto relatas l. 3. c. 28. Quæ omnia vi-
 detur Valgravius sciuisse, sed de industria
 suppressere voluisse. Ad quid enim fingit
 Canonicos Benedictinos, & ad normam
 Cantuariensem? Aut quæ erat norma Can-
 tuariensium monachorum, præter Regu-
 lam S. Benedicti? Sanè inficias non eo, in
 ea Ecclesia pro Canonicis fuisse monachos
 Benedictinos, sed appellatos Canonicos
 nego ac pernego, ex auctoritate historiae
 S. Thomæ, nec non epistolarum Ioannis
 Sarisberiensis. Ad normam verò Cantua-
 riensem institui Vercellis in S. Andreae cœ-
 nobio monachi quomodo potuerunt, qui
 in Cathedrali Ecclesia collocati non fue-
 runt? V. per unionem Lateranensem sup-
 pressam fuisse Regulam S. Benedicti, æque
 nego nisi probetur factum. MEL. Caieta-

huc c. 9. resp. Apolog. probat ex libro taxa-
rum Ecclesiarum & Monasteriorum, sub
testimonio Notarij publici, monasterium
S. Andreae ante illam vnionem fuisse Ci-
sterciensium. PHIL. Ergò falsi conuincit
Valgrauium asserentem, ibi prius fuisse
Canonicos Benedictinos ad normam Ca-
thedralis Ecclesiae Cantuariensis, in qua
certò constat nunquam fuisse monachos
Cistercienses. Falsi etiam conuincit suam
breuem & olidam demonstrationem, præ-
fixam Apparatu, quarepetit nœnias Val-
grauij, sed nouis & erassioribus falsimonijs
cumulatas. Contra quas probaui, primò in
S. Andreae collocatos Canonicos Regula-
res, vt mirum non sit, eos anno 1464. suc-
cessisse successoribus suis; nec prius sup-
pressam fuisse Regulam S. Benedicti, quam
S. Augustini. VI. Primus non Abbas sed Præ-
positus fuit Thomas ex Canonico Regula-
ri S. Victoris Parisiensis. VII. Obijt A. D.
1246. vt ex epitaphio probat Pennottus.
Demum & ipse Fundator Cardinalis Iaco-
bus Gualla de Bicherijs fuit ex ordine Ca-
nonicorum Regularium, vt ex Onufrio
tradit Pennottus loco cit. Verùm tuus Val-
grauius cuncta alia fingit, tantum ne con-
cedere cogatur ea tempestate fuisse Ab-
bates non Benedictinos. Verùm bonus vir
vbique petit principium. Quippe omnium
primò probare deberet solidè, non ymbra-
ticè,

ticè, auctorem libelli fuisse Italum & Abbatem. Quamdiu enim hoc non probat, nihil ad rem pertinet, vbi fuerint tunc Abbates non Benedictini, vbi non fuerint. MEL. Durè tractas Valgrauium, qui profert alium manuscriptum, non parui ponderis.

Adhac codex MS. Cauensis, qui in canobio S. Trinitatis apud ciuitatem Cauam prope Neapolim repertus, in bibliotheca nunc Aniciana ornatissimi viri D. Constantini Abbatis Caietani unà cum Mantuano & Ianuensi codd. conspectandus asservatur; in primi libri littera Q. quæ grandior forma exprimitur, representat auctoris effigiem habitu depictam Benedictino, qualem nos in huius libri frontispicio edendam curauimus. Auctorem itaque huius libelli non Clericum secularem aut Regularem, sed Monachum & Abbatem Benedictinum fuisse constantissimum est.

PHIL. Interrogarem, quare Caietanus in sua breui demonstratione, habitum monachi picti vocarit flocum, contra morem Ordinis, & contra Clementinam *Ne in agro*: quæ flocum definit habitum amplum cum manicis: habitus autem imaginis huius referat scapulare, qui est habitus longè diuersus. Interrogarem, inquam, & castigarem tam erassam ignorantiam Caietani de habitu Ordinis sui: nisi maior esset ruditas argumenti Valgrauiani à pictore petiti.

titi. Vnde enim nouerat, imaginem illam esse auctoris effigiem? Quid si S. Petrus ibidem vel in alio quopiam exemplari fuisset depictus? nū idcirco S. Petrus libri auctor esset habendus? num id propterea foret constantissimum? O constare, o errare, lectores incautos velle decipere! Atque vt cognosceremus, non esse verum, quem aiebas, lapsam memoriae, en iterum laudat hic Ianuensem codicem, sibi adeo non fauentem, vt occidat penitus. MEL. Non occidit, quia plures vitam tuentur.

S. 4. Claruit Anno 1220.

A Vctoris antiquitatem, cum Gersonis Cancellarij, tum Kempensis Thoma etatem ducentis ad minus annis praeuertentem, praeter MSS. Italos Mantuanum, Biscianum, Aronensem atque Cauensem supra relatos, id ipsum characteribus suis comprobantes, demonstrant MSS. codices quamplures in Germania superiori, etiam hodie quibuslibet expositi.

PHIL. Hic demum agnosco memoriam Valgrauio deficere, quod Ianuensem ac Vercellensem codd. prius ambitiosè laudatos praeterit. Sed fortasse fallor. Non memoria defecit hominem, quando meminit, Ianuensem esse impressum anno 1501, Vercellensem autem in rerum natura nun-

nunquam extitisse, ac proinde *characteribus suis* comprobare nihil posse. Porro unde tandem didicit discernere characterum ætares, nullis suffragantibus numerorum figuris? Equidem huius artis me expertem agnosco. An autem Valgravius sit peritior, ex alijs eius iudicijs cognoscemus. Qui sunt illi codices Germaniæ superioris, demonstrantes ducentos annos supra Thomæ nostri ætatem? MEL. Extat vnus in monasterio Ochsenhusano, anno, vt ibidem notatur 1427. descriptus. PHIL. An verò sic habeat numerus anni, ambigere me faciunt tot alia eius specimina falsitatis. Noui etenim, nonnullos sciolos numerorum figuras ignorare antiquas, vt pro 1894 quod est 1457. legant 1427. Et noui tractatus diuersissimis temporibus scriptos, & in vnum colligatos volumen, aliquando ægrè discerni; dum vnus habet adnotatum numerum anni, alius non habet: & numerus vnus ab imprudentibus tribuitur alteri non habenti. Sed condonemus huic modò disquisitionem acriorem, & aliò reseruemus. Videamus saltem, an codex Ochsenhusanus Kempensi præeat *ducentis ad minùs annis* iuxta numerum allegatū. Natus est ille anno Christi 1379. igitur anno 1427. quo codex scriptus asseritur, agebat ætatis quadragesimum octauum.

uum. Quomodo ergò Thomæ ætatem co-
 dex annis ducentis præuertit? MEL. *Alius*
in canobio VViblingensi, cum hac subscriptione:
Explicit tractatus scriptus in Concilio Basiliensi
anno D. 1430. PHIL. Thomas tunc agebat
quinquagesimum primum. Verum quo
pacto scribi potuit tractatus quisquam in
Concilio Basiliensi anno 1430. quod non
nisi medio anno 1431. cæptum est? MEL.
Tertius in monasterio Vinearum, Germanicè
Weingarten, sic subscriptus: Explicit liber in-
ternæ consolationis, finitus anno 1433. secundâ
feriâ ante festum Assumptionis B. Mariæ Virgi-
nis, per me F. Conradum Ebersperg, tunc tem-
poris Conuentualem in VVeingarten. PHIL.
Illo anno agebat Kempensis quinquagesi-
mum quartum. MEL. Quartus ibidem et-
iam sub his verbis: Scriptus anno Christi
1434. per me Ioannem Mersperg Conuentualem
& Custodem in VVeingarten. Hactenus ex testi-
monio doctissimi nostri Gabrielis Butzlini VVein-
gartensis monachi. PHIL. Quid obesset mihi
hoc totum testimonium, etiam si nihil
contineret falsi? Nonne enim anno 1434.
Kempensis cucurrit ætatis suæ quinquage-
simum quintum? Sit sanè Gabriel Butzli-
nus doctus monachus. Nū P. Romanus au-
ctor Astri inextincti ideò est indoctor?
Is igitur nō ignarus codicis Ochsenhusani,
ut pote professus eiusdem loci, quem au-
ctorem esse censeat. De Imitatione Christi
 accipe

accipe primò ex eius epistola ad antiquos
Ordinis, vbi caput 25. libri 1. citat his ver-
bis: *Attende Carthusienses, inquit Thomas de*
Kempis &c. Deinde in ipso Astro, quæst. 8.
n. 8. ex eodem lib. 1. c. 1, referens hanc sen-
tentiam, *Nescimus sapè quid possumus, sed ten-*
tatio aperit quid sumus; addit, inquit, *Thomas*
de Kempis. En Romanus nescit, libellum
nostrum esse Ioannis Gersen Benedictini:
nescit pariter codicem sui monasterij, esse
ducentis annis antiquiorem Kempensi:
scit verò rationes Valgrauij, quas vocat
validissimas, esse vanissimas; scit Valgra-
uium esse pessimum Arithmeticum, qui ex
numero anni 1427. colligat, codicem du-
centis annis scriptum ante Thomam.
Quod si idem tam bonus est cognitor ve-
rustatis codicum Italiae, quàm malus Arith-
meticus in supputanda annositate codicum
superioris Germaniæ; mihi quidem nullo
alio argumento opus erit ad probandum,
exemplaria Italica esse Thoma Kempensi
longè posteriora, & annorum numeros in
sueuicis exemplaribus fidem non facere.
MEL. Non dum vero omnes MSS. Germa-
niæ recensui. Ausculta. *Extat Quintus in mo-*
nasterio Melicensi in Austria, quem secum de-
tulerunt ex Italia monachi Sublacenses, ad illi-
us monasterij reformationem, quæ contigit anno
Christi 1418. PHIL. More suo argumenta-
tur Valgravius. Antiquum exemplar libel-
li: *Qui*

li: *Qui sequitur me*, est in monasterio Melicensi: anno autem 1418. illuc venerunt monachi Italici: ergò tunc attulerunt illud exemplar. O argumentum nec simile argumento! Ita scilicet probant qui nihil habent solidi ad probandum. Probandum fuerat, monachos Sublacenses librum tunc attulisse: sed quia non potuit, Valgrauio sufficit, si asserat. MEL. Si non probauit Valgrauius, probat certè P. Ioannes Cellensis SS. Theologiæ Doctor, nuper eiusdem Melicensis cœnobij, Prior. PHIL. Quomodo probat? MEL. Id refert nunc Caietanus additione ad pag. 90. responsionis Apolog. *Quis, inquit, sana mente negabit, hunc tractatum de Reformatione hominis (Qui sequitur me) venisse ad monasterium Melicense ex sacro specu, cum Patribus reformato-ribus Ordinis S. Benedicti: quæ contigit anno 1418. cùm in hoc solo monasterio reperiantur exemplaria MSS. numero viginti duo, & uno impresso.* PHIL. Ad hæc pauca, plura mihi quærenda sunt. Primò, an iste Cellensis pro infanis habeat eos omnes qui negant, quæ ipse probare nequit? Secundo, an non argumentum à codice Melicensi Valgrauio suppeditarit, eaque causa fuerit ut illo dignè exhibitato, ipse in tumidam & insolentis fastus plenam expostulationem erumperet? Tertio, cur libellum controuersum ornet nouo & antehac inaudito nomine,

ne, *De reformatione hominis*? An hoc inuen-
 to circumvenire nos velit, ut credamus,
 ipso statim initio reformationis Melicen-
 sis, librum illatum ab Italicis? Vehementer
 suspicor, tractatum Gerardi Sutphaniensis
de Reformatione hominis interioris, & Thomæ
 Kempensis *de Imitatione Chr.* fuisse in vnum
 volumen compactos, & sic titulum vtrius-
 que à Cellensi datum vni. Quarto, quæro
 ex Doctore Theologiæ, quæ sit ista ora-
 tionis constructio, cum *Patribus Reforma-*
toribus, quæ contigit an. 1418. Si dixerit esse
 mendum typographi, *Reformatoribus*, pro
Reformationis: quæram Quinto, an & hoc
 sit mendum typographi, *exemplaria manu-*
scripta viginti duo, & vno impresso. Sexto, an
 hæc sit proba consequentia, In cœnobio
 Melicensi extant viginti duo MSS. huius
 libri exemplaria: ergo vnum, vel plura ex
 illis attulerunt Reformatores Italici? Et-
 iamne hîc vociferaturus est. *Quis sana men-*
te negabit, hanc consequentiam esse bo-
 nam, siquidem à Doctore profecta est? Sep-
 timo, cum Valgravius anno 1638. non nisi
 vnum ex eo monasterio laudarit, vnde tam
 cito tot alia in eundem locum confluxe-
 runt? cui non suboleat, cætera esse intra
 biennium subsidio ruinosæ causæ vndeun-
 de comportata: Si aliter res habet, curnon
 dixit: Viginti duo exemplaria fuerunt pe-
 nes nos à ducentis vel tot & tot annis?

Num

Num etiam inter ea reperiuntur illa duo, quæ fur publicus abstulit ex bibliothecâ Augustanâ? Octauo si ab antiquo fuerunt ibi viginti duo, quodnam illorum est ipsum vnum à Valgrauio celebratum? Qua nota discernitur ab alijs? MEL. Importune urges nos. Num semper opus est argumentis sole clarioribus? An non interdum sufficiunt probabilia? PHIL. O te beatum, si in hac causa haberes probabilia! & quidem in obscuris, & vbi sola ratione veritas quaeritur, probabilia sæpenuerò sufficiunt prudentibus. At in quaestione facti nemo debet antiqua possessione depelli, nisi euidenter conuictus. Qui autem in eiusmodi quaestione vitur probabilitate, quam sibi fingit ipse, ostendit sibi deesse omnem certitudinem demonstrandi. Nam si vel vnicum haberet euidentis argumentum, non refugeret ad umbras probabilitatum. Num quod quaero ex Cellensi, est, an vel in vno exemplarium suorum sit expressum nomen Ioannis Gerseni, qui huius controversiæ caput & cauda est. Si non expressum est, frustra sunt & Cellensis & Valgravius & Caietanus. Qui quoties deficiunt in probando nomine, ætate, patria, conditione Ioannis Gerseni, recurrunt ad vetustatem Codicum anonymorum longè superantium, vt ipsi aiunt, Thomæ K. ætatem. Vbi & hic deficiunt, recurrunt vicissim ad suum

um Gesen, Gessen, Gersen, & ita conantur nos agere in vertiginem, qua aguntur ipsi. MEL. Inhumanus es, & voluntatem tuam quibuscunque aliorum rationibus præfers. PHIL. Inhumanis sum talis, qui mihi exprobrant, quod ipsi sunt. MEL. Cellensis & hoc addit: *Quamvis in nostra bibliotheca sapius habeantur Opéra Thomæ de Kempis, nusquam tamen reperitur nomen nec memoria Thomæ de Kempis, in Tractatu aut libro aliquo, De reformatione hominis & Imitatione Christi.* PHIL. Quæro itaque Decimò, si in Operibus Thomæ de Kempis nusquam reperitur nomen nec memoria eius, unde nouit Cellensis, esse opera eius? O meritò suspecta assertio! MEL. Non hoc vult Cellensis, sed in Tractatu *de Reformatione hominis*, non reperi nomen eius. PHIL. Sed quid ais, *De Reformatione hominis*, quo titulo ut dixi, nullum est in Operibus Thomæ, quia est Gerardi Sutphaniensis. MEL. Neque de hoc Cellensis loquitur, sed *de Imitatione Christi*: ibi negat reperiri nomen eius, PHIL. Si Operibus nostri Thomæ collectis in vnum, saltem semel præfigitur nomen eius (nisi fortè deleuit Cellensis, vel alius, quod & fecit ille bifur in antiquis duobus exemplaribus Augustæ exsectis) quid opus est ut præfigatur singulis? Quod si vrges & dicis, In tot exemplaribus bibliothecæ Melicensis, *de Imitatione Christi*,

non reperitur nomen Th. Kempensis: igitur non est auctor libri: retorqueo argumentum, & dico, In iisdem 23. exemplaribus nusquam reperitur nomen Ioannis Gersen: ergo hoc opusculum illius non est. MEL. Quid si reperiretur? PHIL. Si reperiretur, non id tacuisset patronus Gersianus tam ardens, ille nimirum iudicio Caietani crudelitissimus, cum laude nominandus, & quid non? iste talis ac tantus, si plusculum sciret, fortassis diceret, Quamuis in Bibliotheca nostra sæpius habeantur Opera Thomæ de Kempis, nusquam tamen eis adiungitur opus *de Imitatione Christi*. Sed quare hoc non dicit, nisi quia verum non est? MEL. Modò vera sint, quæ dixit, non oberit quod non dixit. PHIL. Quàm vera sint quæ dixit, audisti. MEL. At subdit: *Multum existimant illi Vindiciani Kempenses, si unum aut alterum exemplar ex aliquo monasterio aut Collegio Iesuitarum possunt producere. Deinde incertum est, utrum verum sit quod producant.* PHIL. Satis tumidè. Falsi nos in simulat, quos convincere non potest, cum pars adversa falsi toties sit convicta. Quasi verò non haberemus aliud argumentum præter unum aut alterum exemplar. Vos potius, pro falso Auctore vestro habetis tantummodò unum aut alterum, sed sublestæ utrumque fidei. Nam Aronense per insignem inconstantiam ha-

C

ber

bet Gesen, Gessen, Gersen; Mantuanum verò in principio & fine habet quidem Gersen: sed cum obiecissem anno 1641. typis Monachiensibus, mihi videri, artificio malæ manus ex Gerson, quod nomen apud Italos fronti inoleuerat, factum Gersen, vt Aro-nensi inconstantia remedium quæreretur; Caietanus in sua verbosissima Resp. Apologetica nihil super hoc reddidit. Quidni dicam, *Quitacet, consentire videtur.* MEL. Viderit Cellensis quid respondeat. Qui sic concludit. *Ego tam diu negabo omnia illorum producta exempla, donec, sicut & ego nostra Melicensia publicè tam coram Ecclesiastica, quàm politica auctoritate produxi, & omni die produ-cturus sum, producant.* PHIL. Audacter pro-uocat nos ad producendum exemplaria, quæ aliqui in fauorem Caietani suppresse-runt, vt factum est in bibliotheca Augu-stana, ex cuius duobus codicibus exacta sunt pronupertotidem infami plagio, seu mauis dicere furto, sed de rep. quod est longè grauius. Hæc igitur exemplaria pro-ducere non possumus, quæ ne à nobis pro-ducerentur nescio quis suppressit. Sed dico ad productionem Cellensis: Quidquid produxerit, & non produxerit codicem Sublacensem, quem suscepit defendendum nihil ad rem pertinens produxit. Notarios quibus vsus est; eorumque heros, magni fa-cio. At illi, quæ viderunt, & vt viderunt,

atque

attestati sunt: ceterum auctorem fuisse Io-
annem Gersen, vel exemplaria Gersen præfe-
rentia vitio vacare, vel aliquod siue aliqua
fuisse antiquiora Thoma Kempensi, vel
monachos Sublacenses vnum cuiusmodi ad
locum Melicensem attulisse, nunquam af-
firmarunt, quia non potuerunt; nec pote-
runt etiam mille Notarij, siue à Cellensi,
siue à Caietano requisiti aut requirendi.
Itaque aliam quercum excutite: nam hic
modus nihil probat, quam Thraasonicam
tui Cellensis confidentiam, grande in
monacho vitium. Sed perridiculè de Pa-
tribus Societatis Iesu queritur, quòd soliti
*sunt non ita pridem scholaribus in Confessionibus
pro panitentis dare vnum aut alterum caput ex
Gersone. Quare, inquit, modo tam efficaciter
Thomam de Kempis apprehendunt?* Dico et-
enim primò Gersonem non esse Gersen. De-
inde, quod fecerunt Patres illi, fecerint in
Italia, vbi vulgò hic liber notior est Ger-
sonis nomine: nam de Germaniâ non cre-
do. At quòd *modo tam efficaciter Thomam de
Kempis apprehendunt*, id effecerunt efficacia
argumenta Rosvveydi & aliorum contra
veltras ineptias. Denique cur non & ipse
Cell aduertit, eadem ratione Patres Be-
nedictinos Salisburgenses, in distributione
Sanctorum menstrea, sententias eiusd. libri
dare, aut non ita pridem dedisse scholari-
bus suis, nomine Thomæ de kempis? *Quare*

inquam, modò Ioannem Gersentam efficaciter apprehendunt? MEL. Dicam quare. Quia plurimum pro eis probant duo exemplaria scripta an. 1421. & tertium an. 1425. de quo P. Romanus Academiae Salisburgensis Magnif. Rector ad Caietanum scribens 20. April. an. 1644. sic ait: *His diebus Reuerendissimus Abbas Melicensis libellum submisit in quatuor, omnes de mundi contemptu, ille etiam de sanctiss. Sacramento, dedicatus à scriptore, Rmo. Abbati Leonardo, qui ab anno 1425. usque ad annum 1433. fidei & certis annalibus Abbas fuit, atque eod. an. 1433. postremum obiit diem.* Mihi hic liber præ omnibus est, & sol non tam clarus, quàm hoc in Kempenses Vindicias argumentum. PHIL. De Oscoꝝ puto lingua sunt hæc: *Libellum submisit in quatuor, omnes de mundi contemptu, ille etiam de Sanctiss. Sacramento.* Nec capio, quomodo liber, qui inter 1425. & 1433. scriptus dicitur, præferendus sit duobus. qui an. 1421. referuntur finiti. Sic enim P. Romanus derogat Cellensi, & hic illi: vterque verò derogat Valgrauio, iactanti codicem nescio quem alatum ab Italicis a. 1418. Vt verè de his tribus viris dici queat: *Et ecce versus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum.* MEL. Audi Caietanum libro P. Romani & Sueuicis innitentem. *Qui libri, inquit cap. 8. omnes an. 1441. ipsoque adeò Kempensi anteriores, optimo ipsum iure inita per fraudem posses-*

possessione deijciunt. Aut igitur producant Ad-
uersarij exemplar anno 1418. antiquius, aut
tantorum manusccriptorum irrefragabili testi-
monio conuicti, cedant campo, autographumque
Kempense non archetypum fuisse, sed ectypum
fateantur. PHIL. Multa hic, vt alibi, peccat
 Caietanus. Primò, quòd cum P. Romano
 suo sic argumentatur. Kempensis scripsit
 exemplar anno 1441. (quo agebat ætatis
 sexagesimum secundum) ergò iunior nul-
 lum scripsit. Secundò, quòd absque vllò
 fundamento statuit, saltem tacitè nos asse-
 rere, illud exemplar fuisse archetypum: vn-
 de suis nos vult conuincere antiquioribus.
 Quasi verò auctor libri non idem posset
 ex suo archetypo transcribere ectypum,
 quando erat senex; ex archetypo, inquam,
 quòd fecit iuuenis? Tertiò, quòd exempla-
 ria quælibet ante an. 1441. scripta, ait esse
 Thoma K. anteriora. Quantò autem? Ca-
 ietanus, vel quisquis auctor est primæ Apo-
 logiæ (nam aliqui asseriebant esse Ange-
 lum Grisoletum) scripsit, *centum annis*.
 Valgrauius addidit alios centum, & fecit
 ducentos. Idem Caiet. vt vidit se conui-
 ctum, eò quòd nullum exemplar produ-
 ctum esset tam vetus, quin tunc Thomas
 K. foret quadragenario, vel etiam quin-
 quagenario maior, omittit modò centuri-
 as falsorum annorum, & callidè ait, libros
 omnes à sua parte prolatos esse anno 1441.

ipsoque adeò Kempensi anteriores : quod de
 anno, in quantum probatur concedimus;
 sed de Kempensi constanter negamus. Sed
 nota astum eius. Verba sic tornauit, vt si
 adhuc negare voluerimus, esse kempensi
 anteriores, dicturus sit, se non de persona,
 sed de exemplari eius locutum autogra-
 pho. i. quod kempensis manu sua tunc scri-
 psit. Tātā molis erat falsum defendere di-
 ctum Valgrauij de annis ducentis. Quartò
 grauissimè peccat Caietanus, quòd Tho-
 mam nostrum, virum totius iustitiæ, pos-
 sessionis arguit *per fraudem* initæ, ipse tot
 fraudum auctor, & opifex. Quòd si hoc
 conuicio petit Sommalium vel Rosvvey-
 dum, facit eis indignam iniuriam, vel hoc
 solo nomine, quòd Thomas antè illos na-
 tos in possessione fuit, cum Ioannes Gersen
 esset orbi ignotus, vt §. 6. disertè fatetur
 Valgrauius. Quintò peccat nos prouocan-
 do, vt producamus exemplar anno 1418.
 antiquius: cum ipse & Valgrauius exem-
 plar eiusdem vel vltioris anni nullum
 produxerint, nec Cellensis, giganteis licet
 conatibus producere potuerit. Sextò, quod
 pudenda dissimulatione, codicem Sueuiæ
 testimonium appellat irrefragabile, quod
 tamen nouit tam solidè à me explosum
 an. 1641. vt contrà mutire non ausus sit
 tantillum. Septimò religiosam modestiam
 oblitus est, vbi nosthrafonicè iubet cedere
 campo.

campo, in quo nihil vnquam iustis armis
 obtinuit, ac ne iniustis quidem, nisi apud
 suos, vel quos verborum non pondere, sed
 multitudine, & agendi importunitate ab
 altera parte audienda abstraxit. Postremo
 demiror, Caietanum qui se Benedictinæ
 Religionis Patriarcham, eximiumque de-
 cus, & clarissimum sua virtute & meritis
 sustinet appellari, indigere tamen solari-
 bus radijs P. Romani. Nec enim verum est
 quod aiebas, Melani, codicem Melicensem
 Leonardo inscriptum Abbati, anno 1425.
 primam lucem aspexisse. Nam nec ipse
 plus asserit, quàm scriptum inter 25. & 33.
 quorum prior fuit Thomæ 46. posterior
 54. Tametsi de libri dedicatione iudicare
 nequeo, sitne totius, an partis. Etenim, si
 est totus liber dedicatus Leonardo, solœ-
 cismus erit, *Libellum submisit dedicatus*. Si
 pars tantum de sanctissimo Sacramento, ma-
 ius erit dubium de veritate dedicationis.
 Quæro etiam an sit ea per epistolam facta,
 item, an non ad alium tractatum eiusdem
 ligaturæ pertineat, vel nudus titulus Ab-
 batis supremæ paginæ illitus sit ab homine
 otioso. Ut taceam, quòd Leonardo isti po-
 tuit succedere alius Leonardus. Quam-
 quam longè credibilius est, codicem istum
 alicui Leonardo Abbati in Suevia dedica-
 tum, & post Viennensem profectionem
 Gellenfis Melicam relatum, vt ab eo Vien-
 næ

na produci nequirit Scire denique volo
 Caietanum, quod ad ipsum est à P. Roma-
 no scriptum, non leuiter illum pœnituisse,
 quemadmodum his oculis ex litteris eius
 cognoui (ipse nouit ad quem dederit) vbi
 ait, se hoc scripsisse, non vt typis ederetur,
 sed veritatis causâ testificandæ. Sed falli
 reor vtrumque & vtrumque censendum in
 illorum hominum sorte, qui vt S. Aug. 10.
 Confes. scripsit, non amant veritatem, sed
 hoc quod amant volunt esse veritatem.
 Et quia falli nollent, nolunt convinci quòd falsi
 sint. Itaque propter eam rem oderunt veritatem,
 quam pro veritate amant. Amant lucentem;
 oderunt eam redarguentem. Quia enim falli no-
 lunt, & fallere volunt, amant eam cum se ipsam
 indicat, & oderunt eam cum eos ipsos indicat.
 MEL. Non credo P. Romanum fallere vo-
 luisse. PHIL. Neque ego voluisse eum fal-
 li: falsus tamen nihilominus est. Scripsit
 ad Caietanum Salisburgo a. 1644. 20. April.
 Ioannes autem Cellensis eod. anno, 13. Iulij
 Viennam se contulit, ad emendam suis
 codicibus fidem: in quibus omnibus non
 est ille Leonardo dicatus Abbati, qui P.
 Romano præ omnibus est. Quare autem
 præ omnibus? Quia habet certum nume-
 rum anni? Non habet. Quia cæteris anti-
 quior? Non est: sed (si fides vestris Codici-
 bus) aliquos sequitur intervallo non par-
 uo. Vide ergo, quam imbellè sit missum à
 Roma-

Romano Romam subsidium. MEL. At quid dicis de duobus exemplaribus à Cellensi productis sub anno 1421? PHIL. Quid? hoc breuissimè, Kempensem eo anno egisse suum quadragesimum secundum, vt eius luminibus nihil officiant. Neque repeti necesse est suspicionem meam, quòd aliqui numerum istum 1844 qui hodie figuratur hoc modo 1451. imperitiores antiquitatum (licet alioqui non indocti) capiant pro 1421. Verum illud non prætereo, quòd in meis MSS. sæpiusculè deprehendi, tractatum diuersorum diuersis annis exaratorum, & in vnum codicem reductorum, vni soli numerum anni, quo est absolutus, adscriptum, qui à quibusdam temerè tribuitur etiam reliquis. Talem habeo in 4. cui primo inest sine auctore *Expositio Missæ*, quam inter plures alios tractatus diuersæ manus, sequitur tractatus Thomæ Haselbach *de Confessione*, in cuius fine scriptum est, *Expliciunt Collationes Magistri Thomæ de Haselbach anno XLVIII.* id est 1449. Alium item, in quo liber de septem vitijs capitalibus, explicitus anno 1397. per manus Vlrici Geisler sacerdotis, & sequens tractatus anno 1419. per manus Chunradi Mitterkircher. Rursus alium, in quo tria syntagmata signantur scripta annis 1404. 1417. 1440. Et alium, in quo tractatus totidem, annos habent 1425. 1435. &

2440. Noui denique notas numerales: annorum haud semper ad tempus pertinere scriptiois. Quid enim facit ad *Speculum amatorum mundi*, quod est in primo codice, ista supra inscriptionem rubrica, *Anno Domini MCCC. XVIII, in crastino B. Marci Evangelistæ exiit or. X.* Et in ora inferiore eiusdem paginae. *Item prescripto anno Idus Iunij etiam per m. s.* Hinc considera, cuiusmodi sit ille codex Ioannis Cellensis sub littera B. num. 45. de *Reformatione ex Imitatione Christi, & Contemptu mundi*, primus *Tractatus. Annus Christi habetur*, inquit, *fol. 147. Finita MCCCC. XXI. in die Sancti Ioannis Baptistæ Decollationis.* Quæ res finita est? Tractatus? sed quare hic tacet Cellensis, an hæc subscriptio sit in fine illius Tractatus quem producit? Et quis credat, primum Tractatum, hoc est primum librum de Imit. Chr. explere folia 147. etiam in forma minore; Manifestum igitur est, numerum anni longè alij tractatui esse subscriptum, & gloriosum productorem istum Notariorum suorum atque ipsius Nuncij Apostolici auctoritate & patientiâ vafre abusum. Adde causis suspicandi, quòd titulus *de Reformatione*, qui nusquam in alijs exemplaribus reperitur, extat tamen in viginti tribus Melicensibus, vt ait Cellensis pag. 223. *Credis hoc? MEL.* Quin credam, quod summi viri approbarunt? *PHIL.*
Quid

Quid & quomodo approbarint, semel & iterum dixi. Et nondum scis, etiam summis utriusque reip. Principibus posse imponi, quod Iuris consulti sub- & obreptionem dicunt? MEL. Respondisti ad unum anno 1421. scriptum. Sed defenditur ab altero eiusdem anni. PHIL. Quo illo? MEL. Lego tibi ex pag. 228. in additione Cellensis. Sub littera D. numero 43. Incipit *Tractatus de Reformatione hominis, & primò de Imitatione Christi, & Contemptu omnium vanitatum mundi. Caput primum: Qui sequitur me; folio 147. Annus Christi habetur folio 200. his formalibus: Anno MCCCC. XXI. in die sancti Iohannis VVaptista Decollationis. Gregorius: Non fit bonus contemplatiuus, nisi qui fuerit sedulò actiuus* PHIL. Multa mihi suspecta sunt. Primò, ac si *Tractatùs de Reformatione hominis*, pars prima esset *de Imitatione Christi*. Cuius *Tractatùs*? Gerardi Zutphaniensis? scilicet. Secundò, cur annus Christi non dicitur haberi in fine *Tractatùs*, sed folio 200? Tertiò, cur notatur folium primi capituli, & si letur vltimi? nec notatur, vbi incipiat liber secundus, tertius, quartus? Numquid hi tres absunt: Si absunt, fieri non potest, vt primus à folio 147. pertingat vsque ad 200. si adsunt omnes quatuor, non possunt intra 147. & 200. concludi, etiam si codex, vt loquimur, in quarto sit. Quare ergo Cellensis, si prudenter vti No-

tarijs voluit, non explicuit singula, ne re-
 maneret locus dubitandi? Illud denique
Anno Domini MCCC.CXXI. non dicit, tunc
 finitum opus; & suspectum est, propter o-
 tiosè positam sententiam S. Gregorij, (quæ
 illius non est) & nimiam similitudinem
 cum superiore codice sub lit. B. in numero
 folij 147. & anni & diei. Quod si verum est
 iudicium P. Romani librum sibi à Valenti-
 no Abbate missum alijs omnibus præferen-
 tis, dubium non erit, duos istos Codices
 Cellensis præ illo P. Romani nihil valere,
 & malè hunc fuisse prætermisum à Cel-
 lensi. Quem Cellensem ait Caietanus in
 defendēdo *Gersē* mirè laborasse. Mirè pro-
 fecto. Quis enim non miretur, hominem
 adeo multum laborantem, nihil agere? ho-
 minem eruditissimum tertio quoque ver-
 bo solœcismum aut barbarismum facere?
 hominem Belgam homini Belgæ implaca-
 bile bellum, vnius Siculi demerendi gratiā
 inferre? libris pugnare non nisi Thoma
 Kempensi iam senescente scriptis? & pug-
 nare non pro homine, sed pro nomine,
 quod nullus homo habuisse doceri potest?
 MEL. Nondum tamen mihi persuades, po-
 tuisse librum ante annum 1421. à Thoma
 Kempensi vestro componi, cum & Grego-
 rius Abbas Ottenburanus libellum centum ma-
 nuscriptis è bibliothecis Germania collatum,
Gersē vindicarit iustā apologiā, quam tamen

morte

morte praeventus, non potuit his Germania tum-
multibus in publicam lucem edere, ut ait Caietanus resp. apol. cap. 13. PHIL. In iugulum suum hoc dicit Caietanus. Etenim si tota Italia intra tot annos non potuit ei plus tria exemplaria MSS. Aronense, Mantuanum & Cauense (nam illud Ioannis de *Cannabaco* ex Germania importatum, & Genuense impressum est) subministrare, Gregorius verò Abbas in Germania sola centum est assecutus; quid magis sequitur, quam auctorem non Italum, sed Germanum fuisse? Quod autem tibi persuaderi non pateris, ante annum 1421. à Thoma potuisse componi, hactenus ratione condocco. Scripsit Thomas vitas Florentij Presbyteri Dauentriensis, & discipulorum eius præcipuorum, quos omnes familiariter nouerat, eisque diu cohabitauerat; denique superstite adhuc Florentio, cum ageret annum vicesimum, Christi. 1399. intrauit monasterium Montis S. Agnetis. Obijt Florentius anno 1400. 24. Martij. Iacobus de Viana eodem anno: Lubertus Berneri, Gerardus Sutphanienensis, & Ioannes Kettel. anno. 1398. Ioannes Gronde. 1392. Amilius Burenensis, à cuius ore pleraque fatetur se accepisse, an. 1404. Horum omnium vitas plenas salutaribus, documentis, huius libri spiritum sapientibus, rerisne tu dilatas ultra annum 1420. & non multò citius conscriptas fuisse, dum

adhuc caleret eorum memoria? Si ergo has potuit mandare litteris ante annum 1421. non potuit etiam de Imitatione Christi scribere ante vel post vel inter illas? Sanè discipulos Florentij peritiores (cuiusmodi fuerat & Thomas K.) non diu distulisse compositiones librorum, liquet ab exemplo Gerardi Surphaniensis, qui anno ætatis 31. decedens, reliquit post se aureos libellos, qui modo sunt in Bibliotheca Patrum. *Quorum unus, inquit Thomas, incipit Homo quidam, & alius, Beatus vir intitulatur.* Quare etiam noster scripsisse potuit librum de quo nunc contenditur, intra annum tricesimum ætatis suæ, qui erat Christi 1409. Si tibi nondum satisfaciunt ista, dabo suo loco fortiora, ex claris notis temporum & locorum, quibus vixisse colligitur auctor. Nunc audire malo prosecutionem Valgrauij.

MEL. *His accedunt inuictissima Doctoris Seraphici atque Angelici S. Bonaventuræ ac D. Thomæ testimonia: qui ambo licet uno & eodem anno 1274. ex hac vita migrarint, huius tamen libri meminerunt. Hic enim in officio Corporis Christi à se compositò, & ab Ecclesia approbato, Antiphonam illam ad Magnificat in primis Vesperis. O quàm suavis est, Domine, Spiritus tuus &c. ex cap. 25. libri 1. de Imitatione Christi mutuatus est, cum alijs nonnullis in lect. 2. Nocturni, & in oratione ante sacram Com-*

Communionem. Ille verò inter octo Collationes, ad Fratres Conuentus Tolosani habitas, septimam ex huius libri. i. cap. 25. ad verbum desumpsit, & libellum sic citat: Et cetera, vt patet in deuoto libello de Imitatiene D. N. Iesu Christi.

PHIL. Quod ait, S. Thomam Doctorem Angelicum libri huius meminisse, tam alienum à veritate, tamque luculentæ vanitatis est, vt si vllus in eo sensus superesset liberalis pudoris, nunquam id dicturus fuisset inuictissimum, quod fictum ex proposito testimonium est. Eundem verò Sanctum ab auctore nostro accepisse quidquam, siue lib. i. cap. 25. prout vel calamus Valgrauij typographus perperam posuit, siue vt res est, lib. 4. c. 13. nec ante nec post Vindicias Rosvveydi probatum est. Et si quis hoc probare vellet, ei prius probandum foret, auctorem ante S. Thomam floruisse. Rectè enim respondit Rosvveydus, Kempensem à Sancto, non contrà accepisse. Denique tam probabile est, S. Thomam aliquid ex hoc libello accepisse, quàm auctorem libri Sapientia ex S. Thoma illa verba, *O quàm bonus & suavis est Domine spiritus tuus*, initio capitis 12. Et quomodo S. Thomas Antiphonâ illam ex libello nostro accepit, cū in eo integra nō sit? quin dicitis, acceptam ex alio libello de trib. tabernaculis, c. 3. n. 6. *O quàm suavis est Domine spiritus tuus, qui vt dulcedine tuam in filios gratiæ demonstrares, pane suauissimo de calo-*
pra-

præstito, esurientes animas replesti bonis inter-
nis, fastidiosos diuites dimittens inanes. Num
& iste libellus est auctoris Thoma nostro
antiquioris, & ex illo accepit S. Thomas
Antiphonam? Si hoc dicere non audetis,
nolite etiam dicere, accepisse ex libro 4.
sed Kempensem ex Aquinate. Ceterum
quod S. Bonaventura libri meminerit
Collatione 7. id quoque Rosveydus benè
dissoluit, negando illas Collationes esse
Bonaventuræ, cum in ijs citetur Vberti-
nus, qui opus suum post annos triginta &
unum ac obitu S. Bonaventuræ, trium
mensium spatio absoluit. Si probare vult
Valgravius, Collationes certò esse Bona-
uenturæ, prius probet, ab eius vitæ tempo-
re usque ad nos continua successione sem-
per ei attributas esse: illi enim libri certo
sunt Hippocratis, inquit S. Augustinus l.
33. contra Faustum c. 6. quos ab ipso Hippo-
cratis tempore usque ad hoc tempus & deinceps
successionis series commendauit: alij verò non
sunt, qui ab eo tempore, quo & cetera scripta
eius non innotuerunt, quod verè eius essent. No-
lo de hac re plura (cùm Rosveydus dixe-
rit tam multa, ne tamen aures Valgrauia-
nas apertas offenderit) nisi hoc unum; S.
Bonaventuram à morte non fuisse felicio-
rem eod. S. Aug. viuo, qui de Gestis Pelagij
c. 6. Mihi, inquit, quidam fratres nostri non-
nulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam
venisse

venisse dixerunt: quæ quidem ab eis qui alia nostra legissent, non agnoscerentur; ab alijs tamen nostra esse crederentur. Nec feliciorem S. Gregorio Magno, qui l. 9. ep. 69. de Andrea Monacho idem queritur: *Inter diuersa mala aliquos etiam sermones scripsit, atque eos ex nostro nomine titulauit &c.* Quæ propter eos afferre volui, qui quidquid scriptorum Sanctis quoque modo tributum inuenerint, existimant eorum nomine mordicus & vsque ad grauissimam læsionem charitatis atque iustitiæ defendendum. MEL. At Caietanus Bonauenturam esse Collationum auctorem, probat auctoritate Lucae VVaddingi, & Mariani Florentini: è cuius, inquit, etiam testimonio euincitur, Thomam à Kempis non fuisse auctorem libelli de Imit. Chr. etiam si dictæ Collationes non essent S. Bonauentura. PHIL. Multum præiudicat Caietano ista hypothesis, qua fatetur tacitè, Collationes S. Bonauenturæ non esse. MEL. Sed respondet VVaddingus, laudans disputationem Caietanide Vbertino. PHIL. Non respondet qui hanc laudat, nisi prius probet, Vbertinum viuente & vigente Bonauentura scripsisse, quod tam longo tempore nemo fecit. MEL. At pollicetur VVaddingus se facturum. PHIL. Faciat, & factum credam. Ceterum VVaddingus est vir doctus & Religiosus: eius vero iudicium de auctore Collationum tanti non est,

ut nobis, præscribat. Quæstio, an Bona-
 uentura eas ubiubi habuerit, non qualis-
 qualis quæstio, sed quæstio facti est. In ijs
 autem, quæ facti sunt, non dogmatis, pro-
 nuntiat Card. Baronius to. 8. an. 604. n. 4.
 frequenter falli quemque sanctissimum,
 prudentissimum, doctissimumque ortho-
 doxæ fidei assertorem Et alter haud minor
 Card. Bellarminus l. 4. de Rom. Pont. c. 7.
 ad 4. ait: *in iudicio facti non habere Pontificem*
assistentiam Spiritus sancti, ut non possit errare.
 Et c. 2 dixerat, summos Pontifices posse in
 controuersijs facti particularibus errare,
 etiam cum Concilio generali. Hunc doctis-
 simus P. Fronto Ducæus, cum animadu-
 erisset quendam sermonem de S. Thoma
 Apostolo citari nomine S. Chrysostomi a
 Synodo Lateran. Sub Martino I. & rursus
 a sexta Synodo vniuersali Constantinopo-
 li habita sub Agathone contra Monothe-
 litas an. Chr. 681. nihilominus tamen ne-
 gat, eum esse Chrysostomi, propter styli, in-
 quit, *disparitatem.* Addit non solere Conci-
 lia, dum testimonia proferunt, in auctores in-
 quirere, aut alias quæstiones excutere ab ea di-
 uersas quam præ manibus habent, sed quæ passim
 offeruntur, usurpare; quemadmodum & Apo-
 stoli ac reliqui Patres apocryphos libros, ut Her-
 ma pastoris, & Euangelium Hebraeorum ac Na-
 zaraeorum citarunt: licet iam ab illorum tem-
 poribus mos ille inoleuisset, ut Patribus suppositi-
 tios

tios fœtus attribuerent, quemadmodum & ipsi
Apostolis periodos Pauli & Thecla, & Acta Pe-
tri atque Apocalypsim adscripserunt. Hæc ille
in suis accuratissimis Notis ad pseudepi-
grapha S. Chrysostomi. E quibus perspicis
evidenter, quam sit pusilla VVaddingi, &
omnium aliorum recentiorum, quæ tan-
quam adamantina nititur Caietanus, e-
mendicata auctoritas. MEL. Ergo tuam
vnius præfers omnium auctoritati? PHIL.
Nequaquam, sed antiquorum legitimas
auctoritates desidero. MEL. Audi proinde
Marianum quem dixi. Is in Chronico suo
Collationes absque hæsitacione tribuit S.
Bonaventuræ, scribens de eo in hunc mo-
dum: *Item scripsit Collationes octo ad Fratres
Conuentus Tolosani. Collationes incipiunt: Vide
anima mea &c.* Addit Caietanus, *Hæc ille:
quæ rem ipsam, aduersariosque conficiunt.*
PHIL. Omnia conficit iste iactator, nec
tamen audet respondere Rosvveydo, non
potuisse Vbertinum à Bonau. citari, clarif-
simè demonstranti. Respondeat prius, &
Mariano non indigebit; si non responderit,
Marianus eum non adiuuabit. Verum tan-
tis per se ponamus Rosvveydum, & Maria-
num examinemus. Quo tempore vixit?
MEL. Enituit anno 1430. teste Michael.
Pocciantio lib. de scriptoribus Florent.
PHIL. Testis tuus alio teste indiget. Edi-
dit Chronicum suum anno 1566. ad quem
illud.

illud perduxerat ab anno 1233. vt indicat Ant. Posseuinus. Distat igitur à Mariano, si verum dicit, annis 136. Quod si ita est, non credo ei sine teste qui nouerit Marianum, si non immediate, saltem ex relatione eorum, qui nouerant eum. Et hæc fit prima responsio. Secunda, ætatem Mariani fuisse potius ex ipsiusmet Chronico peterdam, sicut fit in alijs scriptoribus huiusmodi, & apparet in ipso Pocciantio, nec non in Chronico Montis S. Agnetis auctore Thoma Kempensi, quod continuauit vsque ad an. 1471. quo decessit. Sic & Ioannes Buschius annum finitæ a se historiæ VVindelemensis designat 1464. quo se fateretur fuisse plusquam sexagenarium. Vixit ergo & ipse an. 1430. Vnde elicitur tertio nequaquam sufficere, vt dicas, aliquem vixisse anno 1430. vt eodem scripserit hunc vel illum librum. Exemplum aliud. Libro de Scriptoribus ait Bellarminus, *Martinus Asplicueta Nauarrus vivebat anno 1500. Quippe qui natus est an. 1493. & peruenit ad an. 1586. ætatis suæ 94. vt est in Epitaphio ipsius: & colligitur ex verbis eius, qui octogennarium se fuisse scripsit, cum Manuale dedicauit Gregorio 13. Pontifici anno eius primo.* Quis quæso dicat, Nauarrum capisse opera sua scribere anno 1500. quo erat septennis? Et quis iam ignorat, etiam in ætate, quæ alijs decrepita est, eum graua opera publicasse?

Quis

Quis porrò neget, cum Marianus an. 1430. vixisse feratur, potuisse exemplo Nauarri opus suum diu post mortem Thomæ Kempensis absolueret? Et cum idem Auctor non nisi MS. & semel extet, ad hominem priuatum ab homine æquè priuato transmissus, à Caietano huius certaminis incentore ad VVaddingum; quis certus esse queat, quin Mariani Catalogo operum S. Bonauenturæ alia manu addi potuerint octo Collationes, aut Chronico totus catalogus? Qui qualiscumque sit, nihil penitus probat contra nos: quem Rosveydi de Ubertino in victa disputatio conuincit falsi. Probatq; Caietanus falsum falso, quoties ex Mariano probare conatur, Collationum auctorem esse Bonauenturam. MEL. Obstant autem alia Valgraviij, qui inquit,

At vero cum huius libri auctor à S. Bonauentura citatus S. Franciscum, ut in mortalibus adhuc agentem, l. 3. c. 50. de presenti loquentem, testem adducat his verbis: Ait humilis S. Franciscus; qui anno 1226. ex hac vita migravit, summa cum probabilitate asserendum ad an. 1220. vel circiter claruisse, ac libellum istum conscripsisse.

PHIL. Propè abest, ut exclamem, O coniectores seruum pecus, ut mihi sapè bilem, sapè iocum vestri mouere tumultus! Caietanus ex eo quòd S. Franciscus dicitur humilis, collegerat, illum, dum liber tertius condere-

ent,

tur, adhuc in carne fuisse. Valgravius videns, Caietanum Rosveydo puerilis coniecturae pœnas dedisse, aliud excogitavit: nimirum testem adduci B. Franciscum loquentem *de presenti*, Ait, non, aiebat. Gratias tibi vir doctissime, quod a te disco, Platonem & Ciceronem coæuos fuisse, cum antea semper audissem, hunc illo posterius floruisse trecentis plus minus annis; Cicero autem dicat 1. de Officijs: *Forma honesti si oculis ceræretur, mirabiles amores, ut AIT Plato, excitaret sapientia*. Verum ne magistro meo nimis ingentes gratias agam, obstat Thomas ipse meus, qui verbum AIT, in præterito sumit, Chronico M. S. A. an. 1424. quem locum tibi integrum exhibebo in vitæ eius chronologia. Quod si etiam hoc *Ait*, per se non esset temporis præteriti, obstaret tamen argumentum ex ipso Evangelio & auctore sumptum, initio libri 1. & 4. *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, dicit Dominus. Venite ad me omnes qui laboratis &c. dicit Dominus*. Numquid enim verbum *dicit*, quia præsentis temporis est, significat, Christo in carne mortali posito scriptum esse librum? Sed nec ante Bonaventuram scriptum fuisse, quidquam habet verisimilitudinis; sed potius certam fidem illud meretur, Bonaventuram ab auctore nostro citari d. l. 3. dum ait: *Quantum unusquisque est in oculi*

oculis tuis, tantum est, & non amplius, ait humi-
 lis S. Franciscus Deo: vbi clarum est, aucto-
 rem id sumpsisse ex vita S. Francisci, c. 6.
 quo scribit Bonau. Sed & hoc verbum dicere
 solitus erat. Quantum homo est in oculis Dei,
 tantum est, & non plus. MEL. Potuit hoc Bo-
 nauentura accipere à nostro. PHIL. Potuit,
 si tuus auctor pseudonymus vixit an. 1220.
 quod toties affirmatis, & nunquam proba-
 ris. Absit verò, vt Sanctus de Sancto scri-
 bens aliquid emendicarit ex isto vel alijs
 libris. Ipse negat in prologo, dicens, se cum
 familiaribus eius adhuc viventibus collationem
 habuisse diligentem, & maximè cum quibus-
 dam, qui sanctitatis eius conscij fuerunt & secta-
 tores precipui. Ecce, quibus auctoribus v-
 sus est, viuis scilicet non mortuis, non Be-
 nedictinis, non Canonicis Regularibus.
 An putas sanctitatis B. Francisci conscios
 hoc solum nescisse, vt quærendum esset in
 libro alicuius Abbatis Benedictini? Et
 quare non adiunxit etiam hic, quod in col-
 latione 7. fecisse fingitur, Vt patet in deuoto
 libello &c. Quare, inquam, nisi quia neque
 hunc libellum vidit vnquam, neque Col-
 lationes? Quarum auctorem fuisse Bona-
 uenturam, idque probari tot seculorum, im-
 mò omnium ætatum consensu, vt vult Caieta-
 nus in Apparatu & Apolog. resp. mera bul-
 la, merus bombus, vanissimaque iactantia
 est. Aut enim illud dictum S. Francisci ex-
 cerpsit

cepit Bonaventura ex libello de Imit.
 Chr. aut huius auctor ex Bonaventura.
 Primum est falsum, verum ergo secundum.
 MEL. Nego primum esse falsum. PHIL.
 Probatur esse verum. Ego sanè probavi esse
 falsum. Et probo etiam hinc, quòd si verum
 visum fuisset Caietano, pridem id arripuis-
 set ad probandum. Quod quia non fecit,
 non potuisse credendus est. Si enim potuis-
 set, non erat cur ad libellum, qui Bonauen-
 turæ non est, confugeret. Verum ergo est
 secundum, videlicet auctorem nostrum
 ex Bonaventura hausisse, Caietanum vero
 ex mortario Mercurij de quo Aesopus.

MEL. *Hic tandem aperte suffragatur Tri-
 themius Thomæ à Kempis contemporaneus, qui
 in Catalogo Virorum illustrium Germania,
 hunc libellum ob illius antiquitatem eidem ab-
 iudicavit, ubi ait ex testimonio seniorum suo-
 rum, ab eorum senioribus lectitatum fuisse.*
 PHIL. Valgravius in tam paucis versiculis
 multa rursus congerit vana: quæ ut dete-
 gam, recitabo ipsius Trithemij verba: Et
 notandum, quòd duo feruntur huius fuisse no-
 minis; ambo de Kempis, ambo Regulares in Mon-
 te S. Agnetis, ambo ingenio præstantes, & ambo
 varia cudentes opuscula: quorum primus tem-
 poribus Gerardi Magni ad Religionem conuer-
 sus, diuinis reuelationibus dignus habitus, ea
 quæ suprà recensuimus, opuscula scripsisse dici-
 tur. Secundus verò adhuc nostris temporibus pa-
 ne vi-

ne viguit in humanis, & varia composuit, quæ ad manus nostras non venerunt. Et forsitan primò nonnulla sunt adscripta, quæ secundus fecisse putatur. Libellus autem de Imit. Chr. primò fertur auctoris, quem ante multos annos seniores nostri suos ferunt legisse seniores: quamvis sciam nonn illos in hac re sentire contrarium.

Nunc videamus. Valgravius tuus primò Trithemium Thomæ contemporaneum facit. Secundò ait, ab eodem Trithemio libellum, *Qui sequitur me*, abiudicari Thomæ. Quorum vtrumque falsum esse, ex istis Trithemij veris & falsis colligo. Primò enim facit Trithemius duos Thomas de Kempis, quorum alteruter composuerit *Qui sequitur me*. Fallit ergò Valgravius, cum dicit, libellum à Trithemio Thomæ abiudicari; & fallitur Trithemius, quia vnus tantum fuit Thomas de Kempis: nam alter dictus de Kempis, germanus frater Thomæ, sed natu maior, nomen proprium habuit Ioannem; qui nulla opuscula scripsit, præter Excerptum ex S. Bernardo in Cantica, teste Buschio lib. 2. Chronici VVinde- sem. cap. 53. Et hic secundus error est Trithemij. Qui tertio ait, Thomam seniore tempore ibus Gerardi Magni ad Religionem esse conuersum. At si Ioannem sumit pro Thoma seniore, is quidem à Gerardo conuersus est, sed non ad Religionem propriè dictam, ad quam receptus est in VVinde-
D sem,

sem, non in Monte S. Agnetis, biennio post mortem Gerardi anno Chr. 1386. quo tempore Thomas erat septennis: tum anno 1399. factus est primus Prior Montis S. Agnetis, & eodem Thomam suscepit, præfuitque nouennio, ex quo ad diuersa loca regendi causâ missus, obiit demum anno ætatis 67. quæ omnia certa sunt ex Chronico VVind. & M. S. Agn. Quare Trithemius errat tertio, sed pluribus modis. Quarto ait, *Secundus adhuc nostris temporibus panè viguit in humanis*. Secundus vt audisti, nihil differt à primo, cum vnus tantum fuerit. Quomodo autem, vt fingit Valgravius fuit contemporaneus Trithemij, cuius temporibus non viguit in humanis, sed *panè*? Intelligis enim quid sit, si quis natus anno 1580. dicat, Maximilianus 2. Cæsar meis panè temporibus imperauit, qui anno 1577. decessit. Quinto dicit, *Secundus qui nostris temporibus panè viguit in humanis, varia composuit, quæ ad manus nostras non venerunt*. Si ad manus tuas, Trithemi, non venerunt, quæ composuit secundus, vnde nosti, eum varia composuisse? nempe volens nolens cogeris fateri, non fuisse nisi vnum Thomam de kempis, cum duorum opera nequeas distinguere. Et hoc tibi solemne est, cum de scriptoribus sermonem habes, vt dicas, multa aliquem scripsisse, quæ ad manus tuas non venerint, etiamsi nihil eorum

rum scripserit. Sexto dicit Trithemius, *Et forsitan primo nonnulla sunt adscripta, quæ secundus fecisse putatur*. In quo dicto spectandum maximè, an plus credere debeamus Trithemio dubiè loquenti, quàm simpliciter affirmanti. Si enim toties fallitur liberè aiens, quantò incertior erit *forsitan* dicens? Verus auctor ex mente Trithemij est Thomas de kempis, ex mente autem Valgrauij qui Trithemium testem habere nititur, est *Ioannes Gersen*, vel *Ioannes de Canabaco*. Quod si idem est quod dicit Trithemius, & quod Valgravius, tunc etiam idem erit *Thomas de Kempis* qui *Ioannes Gersen*. Itaque omnes idem sentimus, ego, Trithemius, & Valgravius; atque adeo nec de re nec de nomine, sed de vmbra scarabæi litigamus. Si vero diuersi sunt Thomas Trithemij & Ioannes Valgrauij, tunc Trithemius adeo non *apertè suffragatur* Valgrauio, quemadmodum ipse somniat vt apertissimè refragetur. Quare Valgravius specimen edit hominis desperati, qui gladium quærens ad se defendendum, irruit in hostilem, quo se confodiat. Octauo testatur Trithemius, seniores suos audisse ex senioribus eorum, lectum ab ipsis libellum *de Imit. Christi*. Vnde tamen malè concludit Valgravius, ideo non esse auctorem eius Thomam de Kempis, quod nec voluit Trithemius, nec seniores illi voluisse mon-

strantur. Experiamur: sed prius, qui sint seniores, statuamus. *Senior*, inquit S. Aug. quæst. 70. in Gen. l. i. *plerumque est nomen ætatis quæ infrà senectutem senectuti vicina est: quanquam, ut idem ait conc. 22. psal. 118. Solent iunior & senior ad inuicem dici minor & maior, etsi neuter eorum senili accessit aut propinquauit ætati.* Itaque seniores mei sint qui viginti annis (ut plurimum dem Valgrauio) excedunt me: seniores seniorum meorum, qui tantundem excedunt istos. Iam porrò computemus. Trithemius mortuus est anno Christi 1519. ætatis suæ 57. natus proinde anno 1462. Thomas K. obiit anno 1471. ætatis Trithemij 9. suæ 92. natus ergo 1379. Trithemius itaque scripserit librum de viris illustr. Germaniæ anno suo 33. Christi 1495. (prout vult Caietanus apud Rosvv. c. 7. licet ipse R ponat in Testimonijis annum 1491.) & seniores eius nati erunt anno 1442. quo Thomas erat trium & sexaginta; seniores seniorum nati anno 1422. qui erat Thomæ tertius & quadragessimus. Addamus, seniores vtrosque non legisse in cunis, sed cum essent circiter quindecim annorum. Quocirca seniores Trithemij legerint anno Thomæ 78. Christi 1457. quinquennio ante ortum Trithemij; & seniores seniorum Thomæ 58. Chr. 1437. annis 25. ante natum Trithemium. Dispice iam ex me aliberalissima com-

computatione (poteram quippe sine cuiusquam iniuria eam arctius contrahere) an ex verbis Trithemij sequatur, Thomam libelli auctorem esse non posse. Verbo, Trithemius etiam ubi verum dicit, nihil facit pro Valgrauio : quid faciet ubi falsum? quid nisi vt ambo in foueam cadant? Et tamen patronus falsitatis apertè Trithemium patronum habet vel nolentem. MEL. Non tam citò à Trithemio te expedies. Verba eius attende. *Ante multos annos seniores nostri suos ferunt legisse seniores.* PHIL. Latet anguis in herba. Non ait, Ante multos annos ferebant nostri seniores; sed, Hoc ipso tempore quo scribo, ferunt (nota verbum præsentis temporis) nostri seniores, seniores eorum lectitasse ante multos annos. Nimirum quinquagenarijs maiores hoc testabantur Trithemio tricesimum tertium agenti, de alijs qui annis antè viginti erant eadem ætate. MEL. Audi rursus vltimam eius periodum non mutilam, sed integram. *Libellus autem de Imitatione Christi, primi fertur auctoris, quem ante multos annos seniores nostri suos ferunt legisse seniores: quamuis sciam, nonnullos sentire contrarium.* Audi, inquam, libellus primi fertur auctoris, id est alterius quàm Thomæ de Kempis. PHIL. O agrestem dolum, quo mentem inuertis Trithemij. Ille, si aduertisti, fecerat duos Thomas, seniore &

D 3

iunio-

iuniorem; auctoremque libelli facit senio-
rem non juniorem. Estne hoc, rogo te,
Thomam excludere? MEL. At non aduer-
tis extrema, *Quamuis sciam, nonnullos in hac
re sentire contrarium.* Quid est sentire con-
trarium, nisi Thoma excluso alium affig-
nare auctorem? PHIL. Nouum dolum ex-
cogitasti. Opinione Trithemij, vt iterum
dicam, libelli auctor est Thomas senior:
verum alij nonnulli sentiebant esse iunio-
rem, & hoc erat contrarium. Diffidium in-
de natum est; quod nec Trithemius, nec
eius contrarij satis attendebant longissi-
mam Thomæ ætatem. Demus enim in
eorum gratiam, duos fuisse Thomas de
Kempis, seniore natum a. Chr. 1379. quod
reuerâ natus est noster; iuniorem natum
vicennio post, videlicet 1399. Vterque ob-
ierit anno ætatis suæ septuagesimo secun-
do, adeoque senior anno 1451. iunior 1471.
Atqui in rei veritate senior non obiit anno
1451. sed 1471. adeoque senior & iunior v-
nus & idem homo est, sed à Trithemio in
duos dissectus, eo quod tunc minimè co-
gitaret, Thomam attigisse annum ætatis
92. atque ita æquasse duorum senum sup-
patium vitæ mensuram. Ex quo vno errore
omnes reliqui in hac causa errores Trithe-
mij prouenerunt. Vnde Constantinus &
Valgravius cæcum ductorem securi, vnum
grandem conflauerunt. MEL. Te iudice.
Nec

Nec tamen euasisti retia mea. Concesseras in superioribus, libellum hunc esse à senioribus seniorum Trithemij lectum an. 1437. At qui Thomas tuus autographum suum absoluerat a. 1441. Quì ergò lectum est eius apographum an. 1437? PHIL. Rete aranei est rete tuum, profectum ab ignorantia terminorum. Cur non ad mentem reuocas, quæ paulò ante reddidi frigida consequentiæ vestræ ex eod. a. 1441. Rosveydus autographum vocat, quod manu sua scripserat Thomas: vos autem accipitis, ac si protographum. i. primò scriptum diceretur. At primò scriptum debetis prius probare quam affirmare; probare autem non tam friuolis consecutionibus, quam sunt Ioannis Cellensis, sed bonis argumentis. MEL. Probare vos, id quod autographum nominatis, non fuisse primum. PHIL. Bella postulatio. Possessor ducen-
torum annorum à Caietano possessionis per fraudem initæ arguitur: & à quo crimen depellere poterat sola negatio, probare iubetur suam innocentiam. Probet actor, si potest, crimen, & tunc audiat, quid dicamus. Iniquissimum quippe est, ut qui in probatione defecit, imponat eam impetito. MEL. Nego nos defecisse. PHIL. Quid aliud faceres, nisi negares? Conuincit vos multitudo perspicuarum falsitatum, conuincit partim violenta interpretatio,

partim callida dissimulatio earum, quibus premimini, veritatum; denique affectatum studium captandi rebus quæ non sunt, publicam auctoritatem, conuincit, non vos foris quæsitueros fuisse tot vana subsidia, si intus haberetis solidiora veri præsidia. Quorsum enim tam obstinatum silentium Caietani, non audentis respondere nouis Vindicijs meis? Nec est quod dicas, nunquam ab eo visas, cum in Additionibus suis pag. 230. verbis Ioannis Cellensis inuehatur in me velut calumniatorem Valgrauij, & totius sancti Ordinis. Nempe tunc totus Ordo calumniam patitur, quando unus & alterius inquieti monachi audaces imperitiæ pro meritis castigantur. Nosce te ipsum, bone vir, & inspectâ penitus conscientia tuâ iudica, an non tu, nolo dicere, me, sed maximos omnique laude cumulatōs viros calumniatus fueris, ego verò a calumnijs tuis vindicarim. MEL. Noli irasci, noli errare: non modo respondit Caietanus tum in Apparatu, tum in Resp. Apologetica, sed etiam copiosè. PHIL. Non respondit, crede mihi, sed voluit respondisse videri, dignus qui audiret illa S. Augustini l. 2. contra Gaudent. *Accepi, Caietane, responsionem tuam: si tamen responsio ista dicenda est, quam mihi propterea referre voluisti, ne si tacuisses, diceremus te esse conuictum. Sed non est hoc respondere, quod est non facere. Nam si hoc est,*
respon-

respondisti planè: sed ideò ut etiam hi qui de te aliquid possent sperare, nouerint te non inuenisse quid respondere deberes, & tamen respondisse ne taceres. Itaque cum caueres, ne victus dicereris, fecisti ut ostendereris. Ad quod ostendendum tua ipsa scripta sufficiunt, si ab intelligentibus legantur, & meis diligenti examine comparentur. Hæc, inquam, referuntur rectissimè Caetano. Quid namque respondet mihi, quando extollit in Apparatu auctoritatem Trithemij, quem tot errorum conuici? Quid, cum ait, Non hic morosius agam, quo tempore vixisse potuerunt, qui senioribus Trithemij seniores ipsi fuerunt, quotue anni multi dicendi sunt &c. nisi quia manus dat, mea disputatione, temporumque collatione conuictus? Mentem porro Trithemij, quam dicit captu facillimam & clarissimam, non nego esse talem, eam vero queror à Caetano falsitatis nebulis obscurari de industria. MEL.

§. 5. Recentiorum de Auctore iudicium.

PRO coronide subiiciamus Recentiorum quorundam in qualibet Europa nostra prouincia notissimorum de Auctore nostro iudicium. Primum in Italia erit Eminentissimi Cardinalis Bellarmini testimonium, quòd ex vnius MS. codicis Aronensis inspectu protulit in Catalogo Scriptorum Ecclesiast. iuxta editionem Roma-

nam atque Parisiensem, in Gersonis his verbis:
 Et hinc apparet, hoc opus, videlicet de Imita-
 tione Christi, tributum fuisse Ioanni Gersoni,
 propter similitudinem nominis, quia verus au-
 ctor erat Ioannes Gersen Abbas: Et tamen quia
 non inueniebatur hoc opus inter opera Ioannis
 Gersoni Cancellarij Parisiensis, tribui in fuisse
 Thomæ à Kempis ob similitudinem aliquam sty-
 li, quamvis neque inter opuscula eiusdem Thomæ
 inueniretur.

PHIL. Bellarminus nullo verbo testatur
 se Aronensem codicem inspexisse, ut fingit
 Valgravius: sed tantum secutus est iudici-
 um P. Bernardini Rosignolij ad P. Ant. Pos-
 seuinum ab eo scriptum his verbis: Ioannes
 de Gessen, vel de Gersen, scripsit aureum illum
 libellum de contemptu Mundi, & Christi Imi-
 tatione, qui inscribitur propter nominis similitu-
 dinem Gersoni, & ab alijs propter styli ac phra-
 seos formulas tribuitur Thomæ de Kempis. Ita
 habetur in per antiquo exemplari manuscripto,
 quod in monasterio Aronensi ad lacum Verba-
 num, quæ nunc est Domus Probationis Societatis
 nostræ, ex vetusta Bibliotheca reliquum est: ex
 quo etiam intelligitur, hunc Abbatem fuisse S.
 Benedicti monachum, cuius extitit etiam mo-
 nasterium, antequam de consensu sedis Apostoli-
 cæ commendaretur. Hæc Posseuinus inseruit
 suo Apparatu diu antè quàm librum suum
 ederet Bellarminus: cuius verba, quæ in
 rem suam mutilat Valgravius, ego ponam
 inte-

integrioria. Qui cum dixisset, hoc opusculum non numerari inter opera Gersonis; mox addit de nostro: *Communiter iam illud opus adscribitur Thomæ de Kempis. Sed nec inter huius opera* (in una videlicet editione Veneta A. 1536) *numeratur.* Ego hîc à Bellarmino malè informato appello ad meliùs informandum. Quod namque inter opera Thomæ nostri numeretur, copiosè demonstravit Rosveydus cap. 6. Vindiciar. Quare corrui tota consequentia Bellarmini quam subiungit: *Itaque valdè probabile est, auctorem illius opusculi esse Ioannem quendam Abbatem de Gersen, siue de Gessen, ut habet inscriptio vetustissima huius libri in codice manuscripto, qui asseruatur in Monasterio Aronensi, quod olim fuit Monachorum S. Benedicti, & nunc est domus Nouitiorum Societatis Iesu.* Quomodo enim valde probabile est consequens, quando falsum deprehenditur antecedens? Et quid probat codex in præsumpti auctoris nomine tam inconstans? Quomodo etiam codicem inspexerunt, qui scripserunt *de Gessen* vel *de Gersen*, cum in ipso non ita scriptum sit, sed absolute, *Ioannis Gesen, Gesen, Gesen, Gessen, Gersen?* Et quale argumentum, auctorem fuisse monachum S. Benedicti, eo quod codex repertus fuerit in monasterio eiusdem Ordinis, cum eum illuc attulerit Andreas Maiolus Genuensis ex domo paterna?

Quid igitur Bellarmini siue iudicio siue testimonio triumphatis ? Bellarmini inquam , qui nusquam de hac re sibi certus est. Quomodo ergò certus est tibi ? Probabile est ; cuiuscunque sit opusculum est utilissimum ; rem in medio pono , hæ sunt eius phrascs. Magis dubium fecit Sommalius , de quo sic concludit : *Quoniam magnifico testimonium Henrici Sommalij , qui & Ordinis mei est , notæ probitatis & doctrinæ , nec tamen audeo superiorem coniecturam prorsus reijcere : idcirco rem in medio pono , & lectori iudicium relinquo.* En iterum coniecturam , en lectori iudicium relinquit. Quidni & mihi ? MEL. Satis triumphas , qui mihi triumphum obijcis , nec agnoscis , quàm vanè cum Rosveydo tuo triumphaueris de secunda editione Bellarmini , in qua palinodiam eecinerit in hunc modum : *Scriptos & compositos esse ab eodem Thoma quatuor libros de Imitatione Christi , contrarijs coniecturis euersis , demonstrat euidenter in Vindicijs Kempensibus P. Heribertus Rosveydus : cuius mihi & rationes plenissimè satisfecerunt , & sententiam penitus amplector.* Hanc palinodiam non esse à Bellarmini mente manuum , probat Caietanus multis modis. PHIL. Quibus ? MEL. Primò , quod eius non meminit Rosveydus in altera editione Vindiciarum cum Chronico VVindeshemensi anno 1621 mense Septembri , cuius die 17. optimus Card. excels-

excessit è vita. PHIL. Hoc nihil euincit: voluit enim Vindicias simpliciter tunc cedere, sicut ediderat anno 1617. palinodiam verò Bellarminianam potuit referuare Commonitorio aduersus Apologiam Caietani, quod nescio quomodo elapsum est è manibus typographi, ne simul ederetur, cum titulus esset impressus frontispicio. Potuit etiam palinodiam tunc ignorare, sicut tuus Caietanus in ipsa Vrbe constitutus ignorauit libellum Retractationum Bellarmini paulò ante mortem eius ibidem impressum, quemadmodum testatur Iac. Fuligattus vitæ eius lib. 6. cap. 4. MEL. Caietanus hoc ignorauit? PHIL. Si norat, aut inuénit ibi palinodiam istam, aut non inuénit. Si inuénit, non debuit Rosveydum, nec alium quemquam imposturæ arguere: si non inuénit, debuit secundo loco sic argumentari: Bellarminus in libello Retractationum suarum non retractauit sententiam *de Gessen* seu *Gersen*, ergo nusquam reuocauit. Quod quia non fecit Caietanus, quid aliud suspicemur, nisi hoc, malle eum inanes ratiunculas texere, quàm militare veritati. Verum vt aliquid indulgeam Caietano meo, fatebor ei, veritatem esse in medio. Vt enim accepi ab amico quodam meo de Societate Iesu, viro docto, qui cum illo Romæ familiariter egit; Bellarminus posterius iudicium pro-

Vindicijs Rosveydi viua voce pronuntiavit, non manuscriptis: quod alij excipientes in secundam editionem de scriptoribus, & fortè etiam in Retractationes retulerunt optima fide, nullo imposturæ crimine, quod in nos torquetis, vt vos vindicetis. MEL. Omnia hæc aliter habere, probat Caietanus & testimonijs clarissimorum virorum Io. Bapt. Confalonerii & Laurentij. Rosi. Quibus ipse Eminentissimus retulit paulò antè mortem, modò secum fuisse de parte vestra duos, urgentes, vt sententiam Gerleni datā refingeret. Respondit, *se olim scripsisse, quod veritati existimauerat consentaneum.* Deinde, *Permittite me illi requiei, quā totus suspiro. Iam cælū ego, non lites meditor.* Libellus, cuiuscunq; demum sit, optimus est. Cumque illi instantius urgerent. Ita, inquit, facite quod vultis. PHIL. Quid in his verbis est pro Caietano? Olim scripsit *quod existimauerat*, non eertum tenebat: *quod existimauerat*, numquid & nunc se existimare aiebat? Et quid est, *cuiuscunque demum sit*, nisi, nihil se determinare, ne litem alere, non tollere videretur? Cælum videlicet, non lites meditabatur, & tamen Caietanus ex verbis eius litem inflamat. MEL. Quid autem censes de illis duobus litigatoribus tuis? PHIL. Non fuerunt mei, qui absque necessitate seni capulari tam importunè institerunt. Dixissem illis, ex amborum præstantiss.

Cardi-

Cardinalium, huius & Baronij sententia, etiam viro stales ac tantos posse falli in quaestione facti, in qua nihil valet personæ affirmantis vel negantis auctoritas, nisi accedat demonstrationum pondus & gravitas. Exemplo sit ipse Bellarminus in Augustino, cui abiudicat librum *de fide rerum quæ non videntur*, quem Augustinus ipse suum esse asserit epist. 264. ad Darium Comitem Africæ. Nonne ergo eadem facilitate per iniuriam abiudicare potuit Thomæ K. suum opus, falso argumento adductus, quod sicut inter Gersonis, ita nec inter illius opera numeraretur? MEL. Si tantilla apud vos est Bellarmini auctoritas, cur eam Rosvveydus tam potenter nobis obiecit? PHIL. Clauum clauo pepulit, sed Bellarmino in copia bonorum argumentorum non eguit. Mihi porro valde mirum est, quod Caietanus eum ipsum ponit inter scriptores maledicos, cuius tam fidenter innititur auctoritati. MEL. Hoc Caietanus? Et ubi? PHIL. Cap. 9. carpit illum, quod nullum scriptorem Ordinis S. Benedicti præterierit, à quo abstineret atrum carbonem, quod oppido falsum est. Quos notauit, aut necessario notauit, ut de impanationis errore Rupertum; aut magis laudauit, quam vituperauit, ut Panormitanum. Neminem denique immeritum ullâ notâ affecit. MEL. Hoc nihil est, PHIL. Sed

Sed aliquid est, quod Caietanus in Indice
verè maledico scripsit, *Dominicus Grauina
iure defendit Ordinem Monasticum aduersus
maledicos huius sæculi scriptores.* MEL. Num
ideo Bellarminus à nobis dicitur maledi-
cus? PHIL. Prorsus dicitur, Nam contra ip-
sum directè scripsit Grauina, & iuxta Cai-
etanum scripsit contra maledicos, igitur
Bellarminus ei maledicus est. Iam quæso
te, quid vobis prodest testis quem habetis
pro maledico? Optimus Cardinalis leniter
tangit vlcera Religiosorum curandi gra-
tiâ, non infamandi ; & audit maledicus:
Grauina vero maledicus non est, qui tanto
viro maledicit sine causa ? O tempora, ô
mores! Etiamne maledici erant S. Hiero-
nymus, S. Bernardus, Petrus Cluniacensis,
Iacobus de Vitriaco, qui delicta suæ ætatis
monachorum, & postremus etiam suorum
Canonicorum Regularium redarguerunt?
Etiam maledica S. Birgitta, quæ à Christo
sibi reuelata non solum delicta sed etiam
damnationes Abbatum & monachorum
chartis mandauit ? Maledica in simili S.
Catharina Senensis? Maledicus auctor *de
Imitatione Christi* qui malum statum Reli-
giosorum sui temporis l. i. c. 3. describit? Et-
iam maledicus Ioannes de Bosco mona-
chus Cælestinus, qui anno 1606. in Biblio-
theca Floriacensi threnos edidit super mo-
ribus tunc Monachorum Ordinis S. Bene-
dicti?

dicti? MEL. Negari profecto non debet, quin maledici fuerint Paulus Laymannus, Auctor Cayæ turturis, & alij qui, vt rectè habet Index Caietani, blasphemias hæreticales in nos, non modo maledicta scripsere. PHIL. Vide quid agas, & quanta res sit, graues Theologos tam grauium criminum acculare. Verum dic mihi, quas blasphemias hæreticales in vos coniecerint ille & illi. MEL. Vnus illorum, Theologus anonymus, ait à nullo hominum genere maius Ecclesiæ Catholicæ illatum esse damnum in Germania sub initium præcedentis sæculi, quàm ab antiquis Ordinibus ex quibus cateruatim pestilentes hæresiarchæ prodire. PHIL. Hæc cine sunt blasphemias hæreticales in Ordinem monachicum vniuersum? Audi: non in te, non in tuos, sed in illos hæc dicta sunt, quos ante ortum nostrum deuorauit Orcus. Neque dicta sunt à Laymanno, sed à Theologo extra Societatem Iesu, cuius membrum erat Laymannus Frustrà igitur ei facis inuidiam. MEL. Nequaquam frustrà. Nam Theologum defendit dicens nihil eum peccasse, quando vitia & lapsus monachorum sæculi præteriti narrauit. Cum enim apostata illi, quorum plurimos fuisse ex historijs & chronicis constat, famam suam dudum amiserint, neque honore aliquo digni sint sed execratione idè illis nihil detractum. PHIL. O horrenda blasphemia! scilicet. Viunt te tam mani-

manifesta? Quid verius, quid certius, notiusque? Si defendere hunc Theologum est hæreticalis blasphemia, quantò magis erit defensio apostatarum & hæresiarcharum? Quos qui damnari ægrè fert, sine dubio *communicat operibus eorum malignis*. MEL. Non ægrè ferimus damnari apostatas, sed Ordines, quos & auctor *Caucæ Turturis* acerbè perstringit. Neque *Gruina*, inquit, *hæreticorum ingenia satis callet*. Non illi mordent lapidem (antiquos Ordines) qui eos non ferit: originem suam agnoscunt, scilicet ab antiquis Ordinibus deductam, eique cognatam sobolem, nempe hodiernos Religiosos antiquorum Ordinum odisse nequeunt. PHIL. Parum sincerè interpretaris verba trium, & præsertim tertij auctoris, qui *cognatam sobolem* non intellexit, quasi hodierni Religiosi essent de Apostatis prognati, nisi quatenus aliqui actiones eorum imitantur Denique vt noueris, omnes tres non loquuntur de Religiosis vniuersim, sed de malis; non de Ordinibus, sed de confusionsibus: & tertius vult simpliciter exprimere notissimum verbum nostratum hæreticorum, sibi benè conuenturum fuisse cum Clericis & monachis, si abessent nouæ sectæ Iesuitarum & Capucinatorum. MEL. Quid autem dicis, quod iste negat centurias, sed nec decades perfectorum Religiosorum posse hodie numerari? PHIL. Dicat

Thomas

Thomas de Kempis , Hort. Rosar. c. 4. Multorum est incipere, paucorum proficere, paucissimorum ad perfectionem peruenire. Et mox: Dixit quidam deuotus : Rara avis perfectio. Numquid & hi vobis maledici fuerunt? Si non fuerunt, poterastu malignas parentheses tuas in sacculo amarulentiae continere, auresque dare S. Hieronymo ad Nepotianum scribenti: Nullum laici, nullius nomen mea scriptura designatum est, neminem specialiter meus sermo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio est. Qui mihi irasci voluerit, prius ipse de se, quod talis sit, confitebitur. MEL. Ego nec irascar, nec confitebor, sed Valgrauium meum continuabo.

Secundum in Germania sit, doctissimi pariter ac religiosissimi D. Gabrielis Butzlini VVeingartensis Monachi, litteris suis 18. Decembris anno 1630. inde datis in hac verba : Apud nos in VVeingartensi canobio plures habentur veteres MSS. de Imitatione Christi sed nullo addito auctoris nomine. Hoc mihi & fratribus meis indubitatum, Thomam à Kempis libri huius auctorem non esse: adeò conueniunt bibliotheca multa, & libri multi, quibus MS. extat liber ille antiquior multò, quàm ut eidem Thomae adscribi conuenienter sua etati possit.

PHIL. Spera ueram Cardinalis Bellarmini nomen , cui velut fundamento totam contentiones molem superimponere velle videbantur aduersarij , omnia confecturum.

rum. Et ecce tam imbecille visum est eis, ut unius privati monachi à Suevia sustentaculo crederent fulciendum. Quid verò mihi opponitis hominem tantillæ auctoritatis? Dicite prius, quis Papa, quis Imperator P. Butzlinus hanc dederit potestatem, ut eius iudicium esse nobis debeat auctoritas præjudicata? Quod si hæc auctoritas consistit tantum in codicibus antiquioribus, quàm ut Thomæ ætati conueniant, quid est quòd non producantur? Nam neque Valgravius, nec Caietanus vllum adhuc produxit, qui hoc euincat. Ceterum magnitudini Butzlinianæ oppono P. Romanum Ochsenhufanum, æquè ut antè dixi, doctum, æquè Religiosum: qui Thomam libri auctorem sine dubitatione profiteatur. Multitudinem verò fratrum à Butzlinio persuasorum tanti æstimo in hac causa, quanti ipsi sunt, salua existimatione omnium, ubi de religione quæritur. MEL. Audiamus tertium. In Gallia nobilissimi viri D. Petri de Marillac, tum prudentia, tum pietatis nomine clarissimi. Is cap. 5. præfationis ad versionem huius libelli Gallicam, quam ipse præ cæteris egregiam euulgauit, sub typis Sebastiani Cramoisi, totam litem circa Auctorem videtur hac sua sententia interemisse. Inter rationes à Rosveydo allatas validam ego nullam inuenio, cur hic libellus Thomæ à Kempis qui anno 1471. obiit, ab ullo tribuendus esset. Quin imò

mihi

mihi videtur Thomam ubique excludi, & vel
 ipsius testimonio proprio repelli. Nam subscrip-
 tione illa in fine sui exemplaris rubris litteris
 notata (Finitus & completus A. D. 1441. per
 manus F. Thomæ Kempen) disertè fatetur, illius
 libri non auctorem se, sed exscriptorem tantum
 & ob manuensem extitisse. HIL. O si verum
 esset, quod ait Valgravius, Marillacum to-
 tam litem interemisse! non enim tunc pa-
 terer necessitatem respondendi. Verum
 quid prodest, quòd Marillacus interemit,
 si Valgravius & Caietanus denuò resusci-
 tarunt? Quid autem si Marillacus non tam
 litem interemit, quam suos litigatores?
 Spectemus quo telo dicatur illam intere-
 misse? Disertè, inquit, fatetur Kempensis,
 se auctorem non esse. Quibus verbis? Finitus &
 completus per manus F. Thomæ Kempen. O-
 plumbeum gladium! Hoc cine est fateri, se
 auctorem non esse? Modò ostendi, quam
 nihil valeat hæc consequentia: Kempensis
 scripsit exemplar anno 1441. ergò prius
 nullum. Et altera non plus. Scripsit manu
 sua, ergò non fuit Auctor Nec melior ter-
 tia: Exscripsit de alio exemplari, ergò illud
 neque ab ingenio fuit neque à manu Kem-
 penfis. MEL. Vt cunque tamen contendas
 ex illa subscriptione, Finitus & completus
 & c. non sequitur euidenter, Thomam esse
 auctorem. PHIL. Ex illa sola necesse Ros-
 vveydi sequitur, nec Marillaci non esse. Vos
 argu-

argumenta nostra quæ per se non demonstrant, à demonstrantibus separatim: infirmiora alacriter inuaditis: quæ immobilem habent firmitatem, vel callido silentio præteritis, vel rhetoricis tonitruis obruere conamini, vel etiam splendore externæ potentiæ. Itaque nunc audi Rosveydum Vindiciar. c. 9. *Cùm constet reliqua opuscula, quibus libri de Imitatione Christi adiunguntur, à Thoma ipso sine ullo dubio composita, cur de solis libris de Imitatione Christi dubitabimus?* Quibus verbis sufficienter inanitas consequentiæ Marillaci ostenditur. Numquid enim Thomas etiam cæterorum opusculorum, quæ in eodem codice ab ipsius manu & mente profecta habentur, & habita sunt semper ab omnibus, disertà faretur se auctorem non esse? MEL. Si Marillacum spernis, quid dices ad auctoritates à Caietano productas, *Armandi Ioannis Cardinalis de Richelieu, Illustrissimi Domini de Nuerijs à Secretis Status Regij, nec non aliorum Clarissimorum senatorum, de quorum sententia Rex Christianissimus Ludovicus 13. librum ipsum sine alicuius nomine in publicum prodire iussit, Rmo. Domino Gregorio Tarisse Superiore Generali Congregationis S. Mauri, Ordinis S. Benedicti, pro Ioanne Gersen rationes efficaces in medium proponente.* PHIL. Hoc ipsum scilicet est quod dixi, vos quærere victoriam etiam splendore externæ potentiæ,

tiæ, quoties rationibus diffiditis. MEL. Ratio-
nibus diffisi nunquam sumus. PHIL. Quid igitur est, quòd Domini Gregorij
Tariffæ rationes pro Ioanne Gersen, quas
Caietanus vanissima temeritate efficaces
nominat, efficere non potuerunt, vt ipse
Gersen auctor libri declararetur? Scilicet
aliæ non fuerunt, nisi quas futilis litigator
Caietanus toties produxit, cassa nuce le-
uiore, Denique ex hoc exemplo apparet,
vos, vbi Gersen Abbatem nusquam demon-
strare potestis, satis habere, si Thomam
illum humilem & quietum de possessione
deturbetis, & dicatis, Nec nobis, nec vo-
bis. Non superest tibi aliud testimonium?
MEL. *Quartum denique ex Hispania refert
Rosvveydus Kempensis vindex Vindic. c. 12. Id
suis verbis accipe. Sed & argumentum illud à
Bona Ventura testimonio desumptum, primùm
publicè proditum, inuenio à Don Petro Manri-
quez Licentiato in libro Hispanico quem inscrip-
sit. Appareios para administrar el Sacramento
de la Penitencia: quem Mediolani in ipso Ducis
palatio, Marcus Tullius Malatesta impressit
anno M.DC.IV.* PHIL. Ad hoc testimonium
respondere dedignor, cuius & Caietanum
adeò puduit, vt illud in nouissimo congres-
su, vna cum Butzliniano prorsus omitteret.
Monitus fortassè, auctorem libri non His-
panum sed Iosephum Cresvellum An-
glum S.I, aut certè Guilielmum Batteum
Hiber.

Hibernum eiusd. Soc. fuisse. Ego à Valgrauio adhuc vnum desidero. Quia enim fronte, post nomen Licentiati, omisit illam parenthesin Rosveydi, *vel quisquis eo nomine latet?* Metuebat, ni fallor, nequis & ipsi diceret, Franciscus Valgravius, *vel quisquis eo nomine latet.* Sed de hoc postea. Ceterum non legisti, quid de hac lite censeat, eruditissimis scriptis notissimus, natione æquè Gallus, dignitate Episcopus Henricus Spondanus? MEL. Legitomo 2. Continuationis Baronij a. 1471. n. 15. *Inutili*, inquit, *labore fatigarunt sese, qui prædictum Commentarium de Imitatione Christi alicui alij, quàm ipsissimo ipsi Thoma adscribere voluere.*

Verum legistine & tu, quid ei responderit Caietanus in Resp. Ap. c. 12? PH. L. Audiam. MEL. Spondani verba potius ad eundem ipsum retorqueri deberent, cum reuerà is inutili labore fatigavit sese, dum tres tomos Annalium totidem ferè verbis exscripserit ex Annalibus Magistri F. Abrahami Bzouij de sacro Predicatorum Ordine viri eruditissimi. PHIL. Malo suo hæc scripsit Caietanus. Vir ille eruditissimus, quem adeò suprà Spondanum extollit, idem dicit quod Spondanus. Verba Bzouij tibi annumerabo ex to. 18. Annal. an. 1471. num. 20. Thomas de Kempis scripsit inter alia quatuor libros verè aureos de Imitatione Christi. Aliqui Diuo Bernardo, alij Ioan-

Ioanni Gersoni, Constantinus verò Caietanus Monachus, Ioanni cuidam à Gessen Benedictino, conatus est libellum vindicare. Ceterum Heribertus Rosveydus è Soc. Iesu, scriptis Vindicijs, ac Paulo V. Pont. Max. inscriptis, Thomæ Kempensi opusculum aureum asseruit, inuincibilibusque argumentis demonstravit, neque Bernardi, neque Gersonis aut Gessenis, sed Kempensis. partum genuinum esse. Audisti iam quid dicat, quem Caietanus adeò prædicat; tantundem videlicet, quantum dicit quem condemnat: ergò vel vtrumque condemna, vel vtrumque approba. Vtrumlibet faciatis, Caietanum vestrum condemnatis. MEL. Condonare aliquid debes senectuti Caietani, quæ per se obliuiosa, non semper cogitare finit senes, quæ ad vnā aliquam rem spectant: idcirco sæpè loquuntur aut scribunt inter se parum cohærentia. PHIL. Scio Caietanum natum anno 1568. Febr. 9. noctis hora 3 min. 45. Sic enim curauit imprimi anno 1612. ad finem vitæ Amalarij. Quapropter anno 1644. quo edidit nouam apologiam egit annum 76. Quare igitur tam grandi natu rursus implicuit se infelici bello, quod anno Chr. 1616. captum docere ipsum tanto interuallo poterat, si saperet, pace & silentio iam tum redimendum fuisse? Cur non dixit incentoribus suis, vti Bellarminus sollicitatoribus suis, *Galum ego, non lites*

meditor: libellus cuiuscunque sit, optimus est.
 Cur hoc non dixit, nisi quia non cælum
 meditatur, sed lites? Cur, nisi quia non vult
 esse perfectus, ne per ipsum crescat nume-
 rus perfectorum, quem tamen dici paruum
 ægerrimè fert, sed hoc ipso ostendit esse, se
 verò in eo non esse? MEL. Vt ut sit, lego
 Valgrauium. PHIL. Qui idem est cum Ca-
 ietano. MEL. Omnibus tandem nota est D.
Constantini Abbatis Caietani pro Auctore do-
ctissima concertatio, Romæ a. 1616. cuul-
 gata. Eius de auctore elogium infra profe-
 ro. PHIL. Non vidi impressam Romæ sed
 Parisijs. Quàm verò indocta fuerit illa
 Concertatio, Valgravius ipse manifestat,
 dum Caietanum corrigit. Qui cum per
 omnes paginas edidisset Ioannem Gessen,
 ipse edit Ioannem Gersen. Magis tamen
 manifestavit P. Rosveydi doctissima re-
 sponsio, qua quidem Caietano diuturnum
 impositum est silentium. Verum inquieti
 quidam Germani praua persuasione de-
 cepti, ausi sunt eius nomine in media Sue-
 uia, ciuitate hæreticâ edere apologiam,
 cuius exemplaria cum à Magistro Sacri
 Palatij Apostolici suppressa essent, ventum
 est in Galliam ad hominem Anglum F.
 Franciscum Valgrauium, qui nullum non
 lapidem moueret, vt causæ iam deploratæ
 aut vires adderentur, aut color duntaxat
 conciliaretur. Quæ omnia certis testimo-

nijs accepi. MEL. Quod de Germania vel Sueuia dicis, vide vt verum sit. PHIL. Verum esse, vel ipsemet Caietanus testatur, vt etiam Valgravius. Nimirum obliuiosus es, si non amplius meministi, quæ a nobis vltro citroque dicta sunt paulò antè. MEL. Audi etiam quid dicat idem Caietanus c. 9. resp. Apol. fin. *Floruit Gersen circa tempora Gregorij Papa Noni, scripsitque ni fallor, Sermones centum deuotissimos planè & diuinos, qui à R.mo atque eruditissimo nostro Abbate Anhusano in Sueuia Carolo Stengelio ad me transmissi, in nostra seruantur bibliotheca Aniciana.* PHIL. Somnia loqueris, Caietane. Ex media Germania mittuntur ad te Sermones auctoris anonymi in Italia nunquam visi, quos ex templò tribuis hominì Italo, in orbe sublunari nunquam vlli hominum viso, cui pronuper nomen feceras *Ioannes Gersen.* Ni fallor, inquis. Falleris mi homo, & si quis tibi hoc ex Sueuia scripsit, ambo fallimini. Nemo qui nunquam fuit, nec fuisse probari potest, aliquid scribit. Non agnoscis, Melani, quàm temerè affirmetis, quidquid in buccam venerit, etiam si nihil verisimilitudinis habeat, dummodò quod affirmaris causæ vestræ subseruiat. Eadem nempe leuitate, qua Ioanni Gersen de Imitat. Chr. librum adscribitis, etiam Sermones centum nescio cuius temerè assignatis. Dixeram in prima editione Vin-

diciarum nouarum, si de stylo agatur, nihil extare Ioannis Gersen, quod cum libello de Im. Chr. conferri queat. Synergi vestri aliquid excogitauerunt, quod conferrent, & dicerent esse Ioannis Gersen. Nec tamen audent illos Sermones in lucem edere, vel cum stylo de Imitatione Christi conferre, ne fortè alius eorum auctor demonstretur, & ipsi suomet gladio confodiantur. Quid ultra habes? MEL. Iacta est, alca. Eamus.

§. 6. *Corollaria quaedam ex precedentibus.*
Ad maiorem porrò Auctoris nostri illustrationem, quaedam corollaria ex precedentibus statuenda sunt.

Primum: de ceptis pro cuius dubio fuisse nominis ambiguitate primos typothetas in Italia, ubi omnium primò Brixia videlicet 1485. tum Venetijs atque Mediolani 1486. & 1488. typis mandatum fuit hoc opusculum, & Ioanni Gersoni tributum. Quis enim non dixerit, Ioannem Gersen Abbatem in MSS. Italici repertum, licet orbi tunc ignotum, vel vetustate temporis oblitteratum, in Ioannem Gerson Cancellarium, virum tunc temporis tam doctrinæ quàm pietatis fama celebrem non fuisse conuersum, indeque originem publici per tot annos erroris prodijisse?

PHIL. Non nominis ambiguitate, sed libelli Gersoniani de Meditatione cordis conjunctione factum est, vt maiori opusculo carenti nomine auctoris, eiusdem Gersonis

nis vocabulum præfigeretur, uti rectissime dixit Rosveydus, nec negare potuit Caietanus. Quæ enim potuit contingere ambiguitas nominum, cum esset *Gersen* orbi tunc ignotus, vel vetustate oblitteratus, ut ait Valgravius? Et si ignotus atque oblitteratus, quomodo tunc in MSS. repertus? Quæ denique ambiguitas inter Cancellarium & Abbatem? Quis credat, typographos primos alterum altero fuisse commutatuos, si in MS. *Gersen* Abbatem reperissent? Attamen verum esse concedo, deceptos fuisse illos editores Italiae, sed eo modo tantum quem Rosveydus dixit. Et addo, Valgravius quoque deceptum triplici ratione. Primò, quòd ratus est, primas impressiones factas in Italia. Deinde, cum nomine Gersonis. Tertiò non ante annum 1485. Nam hæc omnia falsitatis arguit codex Augustæ impressus à Ginthero Zainer cum nomine Thomæ Kempensis, decennio ut minimum ante editionem Brixensem; nam in Bibliotheca Augustana asservari codicem huiusmodi, & anno 1475. 14. Aprilis obiisse Gintherrum, ad finem docebimus. Porro, si Italici illi huius libri primi impressores in Gersono Cancellario errasse visi fuissent suis Italis, qui Italum *Gersen* & Abbatem fuisse nossent, quidni ab eis essent correcti? Verissimum igitur, eum orbi tunc ignotum fuisse, immò nec un-

quam vsquam antea notum. Quocirca non immerito Rosvveydus Caietanum prouocat dicens: *Cedo, vel unus testis proferatur, qui Ioannis Gersen vel Gessen meminerit. Qui si inuentus fuerit, probandum adhuc restabit, eum horum librorum auctorem esse.* MEL. Hanc prouocationem Caietanus c. 12. viriliter excipit his verbis: *At hoc edicere est, non Vindicias scribere, sed dictaturam assumere, & quae sequuntur.* PHIL. Non viriliter, sed ridicule. Quid enim probare debuit Rosvveydus? *Gersen* habere coactaneum testem? O Caietane, ubi didicisti exigere ab Aduersario, ut is pro te probet? Tuum est probare: quod autem facis, est turpiter tergiuersari. Exemplum accipe ex Bellarmino de scriptoribus, *Abdias Babylonius*, inquit, *unus ex discipulis Domini fuisse dicitur. Sed Visa Apostolorum, quae sub nomine eius circumferuntur, fabulis similiores sunt, quam vera narrationi.* Sed neque eius *Abdias*, aut libri eius ullam in veteribus mentionem inuenio. Nonne simillimus est illi vester Io. *Gersen*, cuius nec nomen, nec quod librum scripserit, in veteribus ab anno 1200. vsque 1500. inuenitur, ita vt nec Trithemius Abbas Ordinis S. Benedicti, Scriptorumque & illustrium virorum eius diligens collector, ullius *Gersen* meminerit. Quid igitur verius, quam *Gersen* fuisse tunc ignotum orbi, & hoc solum verum dictum esse Valgrauij?

Sicut

Sicut ergò Abdiam illum aduersus Bellarminum vindicare volenti, necessarium est testimonium antiquorum, sic pro *Gersen* aduersus Thomam Kempensem parimodo certandum est. MEL. Codex Aronensis, qui antiquus Posseuino, antiquissimus Bellarmino est, nobis sufficit ad testimonium. PHIL. Nobis non item: vt enim de ceteris vitijs eius nihil dicam, non refert quòd antiquus sit, sed quam antiquus, id est, vtrum superet Thomæ Kempensis ætatem. Sed quo pacto superabit, qui nec anno 1485. id est, 14. post obitum Thomæ extitit? MEL. Verum quid est, quòd ortâ typographiâ nulli amplius libri manu, præsertim in membrana scribebantur? vnde sequitur, manuscriptum Aronensem antiquiorem esse primis impressis. PHIL. Antecedens tuum Caietanus quoque supposuerat; sed verum non esse, docet Rosveydus c. 18. testibus oculis suis referens, multos libros proximo sæculo, etiam in membrana, ex chartaceis impressis exemplaribus fuisse descriptos, MEL. At num etiam primos impressos Italiae negas ex Aronensi MS. expressos? PHIL. Negavi & nego, propter Cancellarium Parisiensem, qui in Aronensi non est: quominus credibile est, impressores ex *Gersen* fecisse *Gersen*, idque tantò minus, quòd ipsi Caietanus atque Valgrauis pro eodem habent

Gersen & *Garson*, quidni etiam *Gerson*, quod propius abit à *Gersen* quam *Garso*? nec quidquam obstarèt similitudini, si abesset Cancellarius Parisiensis, & Abbas non probaretur ex corruptissimo exemplari. MEL. Quid si alius codex datus est primo impressori, ubi adesset *Gersen*, abesset autem & Abbas & Cancellarius quorum hic abest ab Aronensi, & ille à Mantuano? PHIL. Pulchra fictio. A Mantuano abest uterque, idest, non solum Cancellarius, sed etiam Abbas. MEL. Quid si secundus impressor volens imitari primum, cum sibi notior esset *Gerson*, posuit hunc pro *Gersen*, & reliqui addiderunt Cancellarium Parisiensem? PHIL. Quid si & in Mantuano, cuius antiquitatem prædicare nunquam estis ausi, scriptum erat *Gerson*, unde aliquis vestrarum partium fecit *Gersen*? Equidem nolim te eiusmodi toties repetere, toties confutata. Hoc solum addo, in diuersitate scripturæ, à bonis Criticis illam rectiorem censerì, quæ occurrit sæpius. Dic ergò mihi, quæ ex tribus, *Gersen*, *Gersen*, *Gesen* occurrat crebrius? MEL. In Aronensi semel scriptum est *Gersen*, in Mantuano bis, & sic in utroque ter. Nosti autem tria esse omnia. PHIL. Quàm callidè taces in vno Aronensi æquè ter esse *Gesen*? Quis nunc discernat, vtra scriptura sit verior, nisi alius fide dignior codex bellum dirimat?

mat? Quis iure culpet primos typographos, si nomen, auctoris ignorantes, Gersonem notum maluerunt præfigere, quam Gersen, tunc, ut fatemini, orbi ignotum? Gersonem, inquam, libelli adiuncti *de Meditatione cordis* auctorem, ut videre est in vestro Codice Genuensi, de quo lege Caietanum Resp. Apolog. p. 98. §. Præterea MEL. Non dum vicisti. Audi rursus Valgraviium.

Secundum: graviter errasse constat Sommalium, qui abdicato Gersonis nomine, ob unum aut alterum exemplar apud Clericos Regulares S. Augustini Louanienses, & sua Societatis Antuerpianum Thoma à Kempis manu exaratum, & rubris litteris in fine sic subscriptum: Finitus & completus anno 1441 per manus F. Thoma à Kempis: eidem indigena suo libellum hunc asseruerit, & ab anno 1600. & deinceps opusculis eiusdem Thoma Antuerpiæ impressis inserendum curaverit. PHIL. Graviter peccasse demonstrabo Valgraviium in condemnando optimo P. Henrico Sommalio, quem dum abdicatorem appellat nominis Gersoniani ab an. 1600. conuincitur aut affectatæ ignorantia, aut scienter volenter commissa falsitatis. Quid enim est, quod adeò dissimulat indicatas à Rosveydo editiones, Noribergensem anno 1494. & Parisienses a. 1520. & 1521. cum hac adiunctione: quod hi libri perperam M. Ioanni Gerson adscribantur, cum stylus totus Teutonicam redoleat phrasim?

E s.

S^m? Quis tunc Sommalius adstetit typographo? Et quis Sommalius, cum Opera eiusd. Thomæ edita Paris. a. 1548. fol. dedicavit Episcopo Baionensi Gabriel Putherbæus monachus Fontis Ebraldi? In eis primum est opus *de Imitatione Christi*, & syllabus capitum libri primi sic constituitur. *Capita libri. 1. de Imitatione Christi, falso quondam Cancellario Parisiensi adscripti.* Et quod his maius est, ipsius Caietani in sua Concertatione liberalis confessio vafritiem detegit Valgrauianam. Sic enim ait apud Rosveydum c. 4. *In omnibus ferme ubicunque euulgatis exemplaribus tale quidpiam verbis istis animadvertitur: Quamvis iste libellus dicatur Ioannis Gerson, auctor tamen ipsius fuit Thomas de Kempis Canonicus Regularis. Videat invidia & rumpatur. Princeps litis disertè confitetur, quod eius subadiuua in præiudicium Sommalij negat. Sommalij, inquam, cuius Index in hunc libellum adeò arripit Caietano, vt eum litigioso operi suo annecteret, sed fermento fraudulentarum & ad libellum nihil pertinentium notularum fœdè conspersum. Quid est tertium? MEL. Adhuc restat pars secundi corollarij.*

Gravius tamen errasse constat Heribertum Rosveydum, qui Sommalij sui errorem, à Constantino Caietano Abbate solide redargutum, Vindicijs Kempensibus nec non Certissimis ab eo

eo vocatis) Testimonijs, sed veriùs vanissimis commentis, patriaque magis quàm veritatis causam agens, paulò ardentius defendere voluerit. Immo exemplaria illa, quæ MS. Belgicum ipse nominat, nullâ licet certâ librorum inscriptione, numere, ordine, methodo, aut ordinali numeri notâ insignitum, Auctoris autographum, operisque prototypum, suo licet refragante codice, existimarit.

PHIL. Hic verò non grauius, sed grauissimè peccat Valgravius, dum condemnat duos viros iustos melioresque se. Dicant non Valgrauiani, sed à partium studio alieni, & prudentes veritatis aestimatores, an non solidissimè Rosvveydus redarguerit Constantinum. Quin idem dicat toties filere coactus ipsemet Constantinus. Omnem verò modum calumniandi excedit, quòd certissima Testimonia, quæ Rosvveydus præmisit editioni Antuerpiensi, a. 1627. vocat *vanissima commenta*. Prome tu, iucundissime Valgravi, ex omnibus illis vnum, quod vel specie tenus commentum sit, & ego dimetiar tibi veri nominis commenta tua non modio, neque trimodio, sed toto horreo. MEL. Non specie tenus, sed reapse factum commentum produxit Caietanus noster in Addit. p. 220. PHIL. At cuius est illud commentum? Rosvveydi? MEL. Non huius, sed Ioannis Bollandi. PHIL. O quàm triumpho, quod Rosvveydus innocens

pronuntiatur, & in certissimis Testimonijs certus inuenitur! Vnde autem Bollandi crimen probatur? MEL. Ex litteris R. mi Domini Bernardi Abbatis SS. Vdalrici & Afra in ciuitate Augustana, scriptis ad Caietanum 8. Iulij, a. 1644. *Intelligo, inquit, quod quidam Pater Iesuita Ioannes Bollandus Flander successerit P. Heriberto Rosvveydo in propugnando Thoma Kempensi: quodque nimis facile scripserit, inueniri hic Augusta in Conuentu S. Crucis Canonorum Regularium exemplar MS. sub nomine Thoma Kempensis exaratum anno 1440. Hunc librum mox ego petij, & penitus introspexi, & totum percurri; nec tamen inuenire potui, annum in quo scriptus fuit: proinde verum non erit, quod scripsit ipse Bollandus.* PHIL. Dominus Abbas non idem dicit, quod Caietanus, qui pag. 220. ad hunc textum appingit in margine hoc elogium, *Figmentum Ioannis Bollandi Iesuita: & in Iudice Ioannis Bollandi figmentum.* Idem, inquam, non dicit illis verbis: *Proinde verum non erit, quod scripsit ipse Bollandus, quæ sunt mitiora.* Potest quippe scribere quispiam bona fide, quod credit esse verum, tamen si non sit, sed ab alio fictum sit, quod tamen hic factum negamus. Bollandus certe negat se quidquam finxisse, sed D. Balthasarem Moretum, defuncto Rosvveydo, petijisse ab eo nouæ editionis, quam moliebatur, nouam dedicatorem: qua

qua scripta, se Vitis Sanctorum intentum, cetera nescio, cui socio commendasse, ex schedijs interpolanda Rosvveydi. Ceterum nolle te volo, memoratum D. Abbatem ægrè tulisse, quod Caietanus litteras eius publicavit, quemadmodum fido indicio intellexi. MEL. Quid hoc ad rem? Longè aliter tibi diluendum Bollandi crimen est. PHIL. Non diluendum crimen, sed vestra criminatio est, quod fiet, Deo propitio, post caput 10. huius opusculi, quo provocatur Caietanus ad extremum certamen. Nunc solum aio, Caietanum habere os, frontem non habere, qui bonos viros infamare audet figmenti, cum sua innumera sibi toties obiecta nec diluere nec purgare queat. Ede Caietane, ede sodes, & ex Lauerhæspecu protrahe codicem de Im. Chr. quem anno 148. Melicam à monachis Italicis allatum aut fingis, aut ab alio fictum laudas. Ede, inquam, & tunc nos argue tantillum finxisse.

Porro culpatur Valgravius Rosvveydum, quòd autographum Thomæ Kemp. prototypon existimavit. Falsum est: non enim hoc existimavit, sed adversarius insidias in terminis struxit. Culpatur etiam, quasi patrie magis quàm veritatis causam agentem, & ipse agit suam contra demonstratam veritatem. Culpatur eum ut æquò ardentius agentem, quem sic oportuit frigus vestrum pel-
lere.

lere. Tamen enim vos quoque ardere videamini, istamen ardor inuidiam præfert & liuorem. quæ nec calorem admittunt charitatis nec lumen veritatis. Quid namque inuidentius, quàm quòd Magistri vestri vbiq; captant occasiones detrahendi religiosissimo Kempensi, etiam in libellis pietati dedicatis. *Caueant sibi adolescentes in lectione huius libelli: non enim est Kempensi tribuendus,* ait vnus ex illis. Cur non potius scribit, *Caueant sibi adolescentes à peruersis doctoribus,* qui iubent eos discedere à doctrina huius libelli l. i. c. 5. *Non quæras quis hoc dixerit, sed quid dicatur attende.* Alius item in Petrasalis. c. 2. analysi 4. sic errat: *Sapiens animo volue, quod Abbas Gerson in libello suo de Imitatione Christi per errorem Thomæ à Kempis adscripto, candidè monet.*

Parum candidè & absque sale. Infamia liuoris & hinc apparet, quòd Valgravius obijcit, in nullis Belgicis manuscriptis, etiam autographis, numerum librorum quaternarium afferi. Quid tum? quis auctorem cogeret, vt libellos titulis discrepantes, nec inter se mutuò dependentes, nota numeri ordinalis, primi, secundi, tertij, & quarti insigniret? Ordinis eadem est ratio. Et tantumdem refert, cur auctor, id est Thomas de kempis omnes quatuor non inscripserit *de Imitatione Christi*, quæ inscriptio ex eius intentione primo tantum ca-

piti

piti conuenit libri primi. Atque adeò tria hæc obiecta planè ostendunt, illud quod Rosveydus vocabat autographum, non fuisse alterius auctoris apographum (vt vestri gratis supponunt) sed ab ipsius Thomæ ingenio primitus profectum. Cur enim ista mutaret, si ab alio auctore libellos hos transcripsisset? Quis non videat, numerum & ordinem cum generali titulo post mortem auctoris coaluisse? Quis non intelligat, hoc ipsum quod Valgravius ad probandum assumit, non ei prodesse, sed nobis? Ceterum quod murmurat de methodo, nescit quid dicat: aut quid methodus sit. Et cum dicit, auctoris autographum malè æstimatum à Rosveydo, non aliam ob causam dicit, quàm quia dolet, inter tot codices suos nullum esse autographum; nouit autem, Caietanum de Aronensi velut de autographo gloriantem, à Rosveydo malè, sed non iniuste fuisse multatum. MEL. Quid si iniuste? PHIL. Iuste prorsus, vel ideo, quod Valgravius nullam aliam defensionem inuenit, nisi vt duo falsa assereret, Rosveydum habuisse Thomæ autographum pro operis prototypo, siue primo exemplari Auctoris, idque suorefragante codice. Quid iam superest? MEL.

Postremò constat, inquit Valgravius, hac editione nostra, quam ad tot MSS. codicum veritatem adornauimus, non modò Auctorem suo
oper

operi, sed opus ipsum sua integritati restitutum
 esse, & plusquam ducentis locis emendatum.
 Quod verò voces illas in MS. Belgico saltem in
 editionibus Sommalij atque Rosveydi sæpius
 repetitas (Vox discipuli) nec non titulos unicui-
 que libro præfixos omiserimus, scias Lector in
 nullo antiquo codice MS. vel antiquiore sub
 Gersonis nomine impresso, huiusmodi titulos aut
 voces inueniri.

PHIL. Ain' vero tu Valgravi, te editio-
 nem tuam veritate adornasse, qui tibi ni-
 hil minus quam veritatem cordi fuisse tot
 argumentis demonstraisti? Non auctorem
 operi, non opus integritati restituiti, sed
 & hanc operi, & hoc auctori abstulisti. Et
 quomodo plusquam ducentis locis textum
 emendasti, qui per typographum potius
 nouas mendas inuexisti, adeo vt nec fron-
 tispicium à solœcismo vacare potuerit
IOANNES GERSEN ABBATIS &c. Cur
 autem non explicas, ex quo speciali codice
 quamlibet insigniorem emendationem
 feceris? Nullum ex omnibus codicem,
 præter Aronensem, insignem vocas. Si ex
 illo emendasti, nihil præstitisti, quia Con-
 stantinus tuus prior id præstitit, sed inep-
 tē. Quid enim corrigeretur ad regulam
 prauam? quid emendaretur ad codicem
 mendis plenissimum? *amantior*, pro *ama-*
rior, *considerare* pro *confidere*, *inter se* pro *in-*
tra se, *aliquid amicum* pro *aliquem amicum*,
sumum

sum pro infirmum, fauilla pro facula, ignorant at. tam minimis debeant computari siue erunt digni computari pro an cum minimis erunt digni computari, in excelsum subito raperis seu raperis pro in excessum subito raperis: quibus affinia sunt, in verbis satis labilem seu libilem, & si vis profectum seu perfectum haurire, & multa alia quæ acutissimus Rosvveydus d. c. 18. notauit, & ego longè plura obseruaui in editione Caietani & tua. Si ex hoc, Valgrau non correxisti, unde quæso correxisti? Cito dicam, unde. Nihil lucubrasti: olei & operæ te piguit. Caietanum secutus es pænè in omnibus, excepto *Gessen*, etiam in manifestis erroribus, quos ille hausit ex suo codice insigni, tu vero contra sincerissimam admonitionem Rosvveydi pertinaciter retinuisti. Proinde quod te emendasse dixisti, tam verum est, quàm alia plurima, in quibus te veritatis limites transgressum luculenter ostendi. Verbo dicam. Non habes ad hoc genus eruditionis scintillam iudicij; sed nec ad aptè fingendum polles ingenio. Audacia sola te propulit in theatrum, qua prius obiecisti Rosvveydo, manuscripta eius exemplaria, nulla certa librorum inscriptione (quod tamen verum non erat) insignita: & nunc fateris, te titulos vnicuique libro præfixos & c. omisisse, eo quod in nullo codice MS. inueneris. Nimirum non quæsiuisti, ideo
non

non inuenisti Nam Caietanus tuus cap. 15.
 Resp. Apol. exhibet titulum secundi ex
 Leo-Allatiano, *Admonitiones ad interna tra-*
hentes; & lib. 4. ex eodem, *De Sacramento*
Altaris, & *Vox Christi*. Quod si hæc desunt
 nonnullis codicibus MSS. scito deesse cul-
 pa rubricatoris, non voluntate auctoris.
 Verum præterire nequeo inconstantiam
 Constantini, qui in prima editione anno
 1616. ex Aronenſi edidit, *De Sacramento*
Altaris; nunc vero *De Sacramento Corporis*
Christi ex eodem. An habuit duos codices
 Aronenſes? Non credo, sed duos calamos,
 quorum altero scripsit quod debuit, alte-
 ro quod voluit. Ceterum cogites velim,
 Thomæ nostro accidisse, quod Pomerio
 Massiliensi, cuius libri tres ab octo sæculis
 inscribuntur omnes *de Vita contemplativa*;
 cum tamen apud S. Isidorum de Scriptori-
 bus, singuli habeant suos titulos peculia-
 res. 1. *De futura vita contemplatione*. 2. *De*
actuali conuersatione. 3. *De vitijs*
& virtutibus.

(::)

VIN-

VINDICIÆ VINDICIARVM

KEMPENSIVM.

ADVERSVS

*Constantini Caietani Apparatum & Re-
sponſionem Apologeticam.*

CAPVT I.

An Caietanus verus auctor ſit vtriuſque.

MEL. Quid dubitas de auctore, cum nomen ſuum tam apertè ipſemet profiteatur Caietanus? PHIL. Non dubitare, niſi me cogerent, quæ præceſſerunt exempla. MEL. Quæ? Quorum? Ubi? PHIL. Quasi verò neſcires. Aut ſi neſcis, interroga colluſores Caietani, quos nominatim ipſe hac nouiſſima editione prodidit nolentes. MEL. Videris agi meris ſuſpicionibus. PHIL. Non agor; ſed vos agimini veſtris affectionibus. Ego pro ſuſpicionibus & affectionibus ductum ſequor rectiſſimæ rationis, quæ mihi oſtendit quidem interdum ſtylum Caietani Siculi, ſæpius autem alicuius ſcholæſtici Germani, nunc iuuenis, nunc adoleſcentis, vel etiam pueri. Quanta enim, quæ ſote, eſt differentia inter Apparatum & Apo!ogeticam Reſponſionem? Ille agit leniter, id eſt, vulpinatur: hæc rhetoricatur tumidè, nulla virationis, ſed

sed inani specie, quæ ipsa nonnunquam in medio conatu miserabiliter concidit ac penitus evanescit. MEL. Proteum facis Caietanum, dum ei tribuis inter tot facies etiam puerilem. PHIL. Non ei tribuo tot facies, sed ipse tot faciebus tribuit suum unius nomen, etiam puerili. MEL. Non credo. PHIL. Non credis quidquid derogat Caietano tuo. Verum ut citò dicam quod sentio, aut puerum deprehendi primo statim capite, aut pueri mentem. Epigraphæ est, *Occasio & Argumentum Operis*. Nihil ineptius. Frons libri magnificè clama-
 mauerat, eum totum esse scriptum pro magno Dei seruo Ioanne Gersen, aduersum *Vindicias Kempenses Heriberti Rosveydi* è S. I. nec non aduersum libellos eiusmodi omnes Italorum, Gallorum, Belgarum, Germanorum, vel aliarum quarumcunque Nationum. i. Anglorum & Scotorum, Danorum & Suedorum, Polonorum & Moscorum, Aethiopum quoque & Indorum. Hoc, inquam, totum clama-
 mauerat pomposus titulus, & nunc denuò quærendum, disputandum, definiendum fuit, quæ esset occasio, & argumentum operis. Quamobrem? Nempe palàm facere voluit puer iste, se esse Lipsianum, qualis Caietanus nunquam fuit, nec in ætate octogenaria fieri voluit. MEL. Quis verò iste est Lipsianismus? PHIL. Iustus Lipsius ille rex litteratorum, opera sua quæ dialo-
 gis

gis peregit, sic orditur: *Occasio dicendi, Semen & occasio, Occasio & ingressio sermonis, Dialogi occasio. Occasio & origo huius sermonis, Occasio sermonis: & Diuam Hallensem. Occasio scripti.* Nouus Caietanus idem sibi faciendum putauit, sed præposterè; imitatus Lipsum & in aliorum capitum summarijs. Addidit in cursu paronomasias, *sumum & famam, præla & prælia.* Nec nesciit aduersarijs insultare, sed absque ratione; nec de ijs triumphare, sed ante victoriam: adeoque nihil ad Lipsum, cuius nec sty- lum æsequitur, nec diligentiam æmulatur. Et quid nisi puer est, qui argumentum palmare, quod est à palmo, dicit pro palmario quod est à palma? quid nisi puer, qui scribit solæcismos non vulgares, sed decumanos? Quid nisi puer, qui alicubi conglomerat phrasas idem significantes? Alibi non vult videri puer, sed est, vt cum auersà paginā frontispicij citat Augustinum loco non expresso, his tantummodò verbis: *S. Augustinus Episcopus & Ecclesie Doctor, Veritas vincat necesse est: siue negantem siue confitentem.* Ego verò de ierare ausim, in toto Augustino nihil tale reperiri, vt omnes intelligant, frustra ab eo libro sperari veritatem, cuius primum limen commaculatum est vanitate. Ipsum proinde potius quàm quemuis alium tangit, quod eod. c. i. dicit: *Nonnulli plus satis affixi propria persuasioni, veritatem*

*seu agnoscere refugium seu confiteri. Non enim Rosveydus, non ego conuicti sumus ullius falsitatis, sed ipse ac socij plurimarum. Quare digni haud sumus tam infami elogio, sed indignissimum est, quòd se effecisse gloriatur sine pudore, ut discussis dubitationum tenebris, clarissimorum argumentorum splendore accensa ipsius veritatis lux pulcherri-
 ma exoriretur. Quæ verba non nisi verba sunt, vanissimo quoque declamatore digna, qui sibi congruentissimè accomodet dictum Apostoli, Si linguis hominum loquar & Angelorum, veritatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. MEL. Quòd Caitano imputas falsam citationem Augustini, quia non adscripsit, ubi id dicat, potuit accidisse culpâ typographi, ceu colligo ex alijs citationibus, quibus locos originales fideliter apposuit ad oram paginæ: ut ad illam sententiam Innocentij Papæ, Sapius agitata veritas magis splendescit in lucem, ep. 7. ad Episcopos Macedoniæ. PH L. Nihil simile in illa Epistola Innocentij, quæ etiam est 22. non 7. Itaque dum vnum defendis peccatum tui Caietani, detegis alterum. MEL. Quid si in alia eiusdem epistola inuenitur? PHIL. Quid si non? Dealbas Aethiopem. MEL. At concedes saltem Augustinum rectè citatum de ciu. Dei. l. 16. c. 2. Multa ad fidem catholicam pertinentia dum aduersario-
 rum.*

rum. THIL. Non aduersariorum sed, *hæreticorum*, inquit Augustinus. En tertium peccatum tui Pro- Caietani. MEL. Sine legam totum, *dum hæreticorum callida inquietudine agitantur, ut aduersus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clariùs, & instantius prædicantur, & ab aduersario mota quaestio, discendi existit occasio.* PHIL. Quid quaeso lucratur hac citatione tuus vitiligator, nisi quòd iniustâ hyperbole, confert litem suam controuersijs fidei catholicae, & se suosque consortes comparat hæreticis? MEL. Quomodo hæreticis? PHIL. *Callidâ inquietudine* : qua tot annis nihil non egistis. Neque enim nos callidè aliquid recisse, obijcere vnquam ausi estis, qui tuebamur optimam atque iustissimam causam optimis & clarissimis argumentis; vobis malam atque iniustam, fallacijs, inualidorumque testimoniorum inani multitudine agentibus. Inquieti porrò qui fuimus in possessione quietissima plusquam centum quinquaginta annorum? Qui nam rogo te, nos tanto spatio temporis inquietauit? Et semper quieti manere poteramus, si quiescere voluisset inquietus Caietanus, qui sua calida an callida inquietudine nos turbare cæpit, nullo præcedente exemplo: nã Bellarminus & Rosignolius suspicionē suam qualemquale aperuerunt, nobis verò & nostro Thomæ bellum nullum indixe-

indixerunt, nec ullius inquietudinis ex
 proposito auctores fuerunt. MEL. Nimis
 importunè exprobras nobis inquietudi-
 nem; quæ verius vestra est. PHIL. Nostra?
 Inquietus est, qui bello initium dat sine
 iusta causa, non ille qui suum ius defendit:
 siquidem inquietudo imputatur facienti
 non patienti, si benè intelligo leges Impe-
 ratorum, vt l. 5. c. *an seruus ex suo fac.* l. 12. c.
qui potior in pig. hab. l. 2. C. de Carbon edict. Et
 adhuc audebit aliquis malè consultus ex-
 probrare nobis, *Non quaras, quis hæc dicat;*
sed quid dicatur attende. Nos non quærimus,
 sed quod certum tenemus, defendimus.
 Caietanus quærit, sed malè quærit, & idè
 per tot annos quærit, quoniam invenire,
 quod quærit, numquam potuit, nec ullam
 edere Demonstrationem, sed meras Apo-
 logias, apologeticas Animadversiones &
 Responsiones, quibus pudendos errores &
 infelices artes suas, pro eo vt obtegat, ma-
 gis magisq; reuelat. Vt proinde perperam
 tibi accomodet verba Augustini, *Nec pige-
 bit me, si tibi hæsito, quarere; nec pudebit,*
si tibi erro, discere. Si discere vo-
 luisse, pridem quievisset.

(.)

CAPVT

CAPVT II.

*Auctoritate S. Bonaventura vel S. Thoma
nihil probari à Caietano, capituli-
bus 2. 4. 5.*

MEL. Ego verò probatum autumo.
PHIL. Quidni autumares iuratus
 assecla Caietani? **MEL.** Probatum esse o-
 stendunt argumenta. **PHIL.** Quæ §. 4. Val-
 grauij à me, & prius à Rosveydo cap. 12.
 & 13. validè sunt displosa. **MEL.** Somnia
 narras **PHIL.** Narro, sed Caietani. **MEL.**
 Simulas te nescire numerum & vim argu-
 mentorum eius veterum & nouorum.
PHIL. Enumera. **MEL.** Primum est, non
 potuisse librum controuersum scribi à
 Thoma vestro, cum eius meminerit S.
 Bonaventura in Opusculo octo Collatio-
 num. **PHIL.** Contrà argumentor, Colla-
 tiones à Bonaventura conscribi non potu-
 isse, cum in eis citetur Vbertinus, qui vi-
 uo illo nihil scripsit, sed nec post obitum
 eius, nisi annis circiter 31. Quomodo ergò
 auctor Collationum esse potest Bonauen-
 tura? Quod est secundum? **MEL.** Ne quis
 obijciat, doctrinam lib. 1. de Imit. Chr. c.
 35. auctorem ex Bonaventura, non hunc ex
 illo accepisse, refellit continuus, idemque
 orationis ductus, filumque perpes in Ger-
 sene, cui propria omnia & domi nata; Bo-

nauenturæ verò nihil minus, sed euidenter
 aliunde petita & tralatitia. PHIL. Obie-
 ctionē hanc ipse finxit vicarius Caietani, vt
 solueret quod nemo vinxit; & ostenderet,
 huc se adactum inopiā argumentorū Quis
 enim tam stultus, vt cum legisset collat. 7:
Ve patet in deuoto libello de Imit. D. N. I. C.
 dicere auderet, auctorem libelli de Imit.
 accepisse ex suo citatore? Non ergò domi
 suæ fuit homo tuus, quando offudit hanc
 nebulam veritati. Fatemur namque Colla-
 torem ex libello accepisse; at ipsum fuisse
 Bonauenturam, aut quemuis alium Tho-
 ma seniore Kempensi, iure nostro nega-
 mus. MEL. Collationes esse Bonauenturæ,
 probat tertio *unanimis atatum omnium ab*
eo consensus. PHIL. Non est hæc probatio,
 sed principij petitio. Magnam rem præsti-
 teris, si hunc consensum ab eiusdem Bon.
 tempore deduxeris. MEL. Testimonia histo-
 ricorū, inquit Caietanus c. 4. *non multiplica-*
bo (fulmine enim agam non grandine) duos tan-
tum producents, at heroes illos, & prime classis.
Alter erit Lucas VVaddingus in Franciscana
historia primus, in Ecclesiastica inter primos.
 PHIL. Grandia & granditer loquitur iste
 Salmoncus, nec tamen grandine sed fulmi-
 ne vult agere, quod ei cuderunt vasto Cyclo-
 pes in antro. Quàm autem vereor, ne pro ful-
 mine sit iacturus ignem faruum. Quis est
 magnus iste VVaddingus? MEL. Qui
 No-

Nonis Febr. a. 1642. ad Caietanum scribens
 spondit, se sancto Bonaventuræ Colla-
 tiones vindicaturum. P.H.L. Fatetur ergo
 Caietanus se non vindicasse in suâ Concer-
 tatione, & post Rosvveydi Vindicias indi-
 gere patrono. De VVaddingo autem quid
 dicam, nisi quod iniuriam fecerit Caieta-
 no, quando scripsit in præmonitione ad
 Collectanea S. Francisci, dictas Collationes
 ab illo doctè defensas. Si enim hoc verum,
 quid opus est vltiore defensione? Promis-
 sis VVaddingi frustrà nititur Caietanus.
 Cum ille præstiterit quod promisit, tunc
 videbimus quantū probauerit. Præstare nō
 potuisse toto biennio, quod inter litteras
 eius & Caietani editionem intercessit, ipsa
 res loquitur. Quare brutū fulmen est quæ
 in summario cap. 4. probare dicitur, VVad-
 dingi auctoritas. MEL. Si hanc contemnis,
 succedit Marianus Florentinus, quo nititur
 VVaddingus, & cuius nomen validum ad
 probandum extollit meus Caietanus.
 P.H.L. Quibus argumentis? MEL. annu-
 merabo. 1. Credendū non est, Marianum
 virum grauem, historicum fidelem, rerum
 sui Ordinis scientissimū fingere voluisse.
 2. nec supponere tanto auctori mendacem
 partū haud nobilissimum, sed omniū minu-
 tissimum, non integris duobus folijs defini-
 tum, ex alijs auctoribus contextum, à quo
 exigua sanè laus accreuisset Bonauentu-

ræ. 3. Indubiè inuénit Marianus in libello
 Collationum ea omnia indicia & argu-
 menta, quibus solent diligentes doctique
 viri in auctorum notitiam peruenire. 4. Ex-
 emplar, quod secutus est, ea fuit antiquita-
 te, eo caractere, iisque symbolis nobile,
 quæ Bonauenturam, eiusque ætatem decu-
 issent. 5. docuissentq; libellum Collationū
 diu antè conscriptum, quàm Thomas à
 Kempis suum autographum absoluiſſet,
 quod contigit an. 1441. teste Sommalio. 6.
 Mariano antiquiora debebunt fuisse manu-
 scripta, quæ eū induxerunt ad librum Bo-
 nauenturæ adscribendū. 7. Si Mariano an-
 tiquiores octo Collationes, antiquiores
 longè erunt Kempensi, & libellus *de Imit.*
Chr. antiquior, quàm vt à Thoma scribi po-
 tuerit. 8. Ne risu omniū proles senior longè
 parente habeatur, deiiciendus est Thomas
 & alius nobis inquirendus antiqui operis
 auctor antiquior. 9. Aduersarij nihil pro-
 bāt, etiam si euicerint, Collationes à Bona-
 uentura non habitas, nisi vnā euincant,
 Kempensi seniores fuisse. 10. Illud autem
 nunquam effecerint: nam manifestò iam
 constitit, illas Kempensem Marianum, &
 annum 1400. Christi anteuertisse, & con-
 sequenter. 11. cum meminert libelli de
 Imitatione Chr. clarissimè probare, dictū
 librum à Thoma Kempensi nec scriptum
 fuisse, nec potuisse conscribi. Atq; his qui-
 dem

dem probat Caietanus, Collationes, si non Bonaventuræ, tamen alicuius mediij inter ipsum & Thomam vestrum necessariò fore. Sequenti cap. 5. vltèriùs demonstrat, ab ipso Bonaventurâ habitas fuisse: vnde aliorum historicorû calculos adiungit. Et primò Bellarmini, referentis octo Collationes ad Fratres inter opuscula Bonaventuræ, deinde Posseuini & VVilloti: & hoc sit argumentû. 12. Sequitur 13. quòd ad stipulantur editiones antiquæ, an. 1489. 1495. 1504. 1563. Vaticana item editio Sixti Papæ 5. quæ easdem inter opera eiusdem indubitata recenset. 14. Ipse Rosvveydus obijciens illa verba Sixtinæ editionis, *Hæ Collationes, vt in impressis hætenus opusculis fertur, à S. Bonaventura habitæ sunt in Conuentu Tolosano;* confirmat potius quàm infirmat propositum nostrum, si particula *fertur* (è qua aduersarius dubitationem conatur elicere) non ad Auctorem, sed ad locum referatur. 15. Adde tot sæculorum consensum, quot ab eo tempore successerunt, quo primò, nemine contradicente, Bonaventuræ libellus cæptus haberi, ad Rosvveydum vsque, qui mortalium primus eiusdem auctore vocauit in dubium. 16. Quod iterum obijcit Rosvveydus, Vbertinum jun'orem à Bonaventura Seniore non potuisse citari, tanti non est, vt auctor Collationum impostor sit dicendus: multa enim alia in histo-

ria Ecelesiastica, in Actis Sanctorum, ipsa denique Concilia nodis inextricabilibus Chronologiae implicantur, nec tamē propterea imposturae arguuntur. Neque idē Card. Baronius to. 6. ad annum 453. reiecit Concilium Arelat: quod in eo subscripsisset Cæsarius, qui tunc nondum Episcopus, Abbat tamen erat. 17. Quare nec anxie inquirendum, quomodo senior Bonaventura ex Vbertino iuniore descripserit primā suarum Collationum; cum ambo vixerint eodem sæculo, nec insolens sit, ut senior in suis scriptis meminerit iunioris. 18. Potuit Vbertinus librum suum rudiotē Minerva digessisse, dum viueret Bonaventura; vel diu ante composuisse, quā liberē permisset aliorum manibus & iudicio. Nam ipse de libro suo: *A principio, inquit, ex quo in me stat memoria, sat agebam hunc c. myrrha fasciculum colligere de tota sylva larissima sua virtuosae vite.* 19. Accedit exemplum S. Thomæ, cuius liber de Regimine principum abiudicatur illi à Bellarmino, propter mentionem Adolphi & Alberti I. Impp. qui diu post mortem S. Doctoris regnare cæperunt. Sed respondemus, ambo nomina irrepsisse post auctoris obitum. 20. Fatemur equidem, rationem temporum sæpè esse filum Ariadnæum, quo assequi licet verorum cognitionem auctorum. Si tamen stetur illi vni, tanquam regulæ Lesbiae, ablegare non-

nonnūquam & reprobare oporteat histori-
cæ fidei monumenta, non sine magna rei
Ecclesiasticæ & Catholicæ iniuria & dam-
no. 21. In his Collationibus tot sunt do-
ctrinæ sanæ & incorruptæ monumenta, vt
eas imposturæ insimulare impium sit,
summæque insaniæ ascribendum.

22. Quòd non inueniantur inter alia
Bonauenturæ opuscula MSS. Bibliothecæ
Vaticanæ, Columnianæ, Sforrianæ, Con-
gregationis Oratorij, nec Bononiæ, nec
Tolosæ, vbi dicuntur habitæ, nec in vllò
S. Francisci de Vrbe monasterio; leuissimū
momenti est. Respondeo enim non re-
periri inter manuscripta, quæ ad manus
Aduersariorum peruenerunt, qui vtique
non omnes pluteos & pulpita excusse-
runt, nam Vaticana, Sfortiana, & quas
supra dixi, totius orbis bibliothecæ non
sunt. 23. Multi libri MSS. perierunt
belli & alijs casibus, quod & Collationi-
bus hisce factum cogita, quæ si hodie non
inueniuntur MSS. inueniebantur certè tē-
pore Mariani. 24. Etiam editio Argenti-
nensis habet eas inter opera Bonauenturæ,
25. Si tantorationum pondere victi aduer-
sarij agnoscant, verum opus Bonauenturæ
sed dicant Collationem 7. non ex libello
de Imit. Chr. sed textū huius ex illa sump-
tum esse, & verba illa, *Vt patet in deuoto
libello de Imit. D. N. Iesu Christi*, ab
F 4 otioso

otioso amanuensi addita, vel è margine in
 textum sublata contendant; doceant, unde
 quoue auctore id factum sit; vel vnà nobis-
 cum confiteantur, Bonauenturam ab au-
 ctore de Imit. Chr. mutuatum. 26. Au-
 ctorem libelli de Imit. nō ex Collatore, sed
 hunc ex illo accepisse, argumento est ipsa
 Bonauenturæ confessio, disertè sic allegan-
 tis *Vt patet in deuoto lib. &c.* 27. Et ne sus-
 piceris, ea verba sub siluisse è margine in
 textum, aduerte Bonauenturam expressis
 verbis eorum nomina profiteri, è quibus
 ipsas Collationes excerpfit. Quare *unum*
auctorem libelli de Imit. asserere è margine ir-
repsisse, merè cauillus est, effugia, & diuerticula
quarentis calami.

PHIL. *Verba sunt plurima, multamque in*
disputando habentia vanitatem. Eccl. 4. Et
 quidem longè plura essent, nisi studio con-
 traxisses loquacitatem Caietani personati.
 Qui vt ait S. Hieronymus ep. 141. de alio
 nescio quo, *longam ingrediens disputationem,*
tantâ operositate, quod volebat intelligi, usus
est persuadendi, quantâ semper falsitas indiget, vt
vera videatur. Annumerasti Melani, nō 27.
 argumenta sed argumentorum inania si-
 mulacra, Nam 1. si Marianus est vir tam
 grauis, historicus tam fidelis, rerum sui Or-
 dinis tam scientissimus, cur non pridem in
 lucem datus est? cur etiamnum latitat? Et
 si fingere voluisse credendus non est, num-
 quid

quid non potest vir bonus falsa aliorum temerè credita miscere suis veris? Languet sanè argumētum, Caius Seius fuit vir gravis, ergò omnia quæ scripsit dixitque talia sunt, vt de ijs dubitari nequeat. 2. Si libellus Collationum est parvus ignobilis, minutissimus, vt potè duo folia non implēs & ex alijs auctoribus contextus, vnde S. Bonauenturæ exigua laus accrescat; quid opus est, vt ei tanta contentione asseratur? an non hoc ipsum indicat, opusculum eius non esse? 3. Quæ iudicia, quæ argumenta inuēnit Marianus, nisi pariter inuenerit ac produxerit Caietanus, nauci ea faciemus. 4. Eadem ratio est de exemplari, quod secutum esse Marianum fingit Caietanus. 5. Exemplar Mariani docuisse, libellum Collationum diu antè scriptum, quàm Thomas suum autographum anno 1441. absoluisset, doceat aduersarius ex illo ipso exemplari, quod docuit Marianum. Doceat prætereà, autographum Thomæ anno 1441 fuisse primum. 6. Similiter probet, antiquiora non solum Mariano, sed etiam Thoma nostro fuisse illa exemplaria. Respondet insuper, an eadem prætulerint nomen Bonauenturæ. Probet item quò deuenierint, quorum hodie nullum comparet; cum extent tot MSS. libri de Imit. Christi quem ante Collationes impressum esse constat ex testimonijs ipsorum Valgrauij &

Caietani. Denique exhibeat nobis codicē Marianum, vt videamus, an non alia & recentiore manu adscriptus catalogus, vel adscriptæ sint Collationes catalogo operū S. Bonauenturæ. Quòd si nullum in scriptura vitium fuerit, adhuc probandū restabit, quo tempore vixerit, scripseritq; Marianus. Probet autem ex ipsius Chronico, vt fit alijs Chronistis, non ex Pocciantio solo. 7. Non valet thesis ex hypothesis nō probatā. 8. Tria hic risu digna præstat PseudoCaietanus. Risu solo probat, nos facere libellum de Imit. seniore[m] suo parente: risu solo deiicit Thomam: & ridendus ipse asserit, alium auctorem quærendum, quem se inuenisse dudum gloriabatur. 9. Reuerā aduersarij nihil probant, sed rem planè absurdam faciunt, exigendo à nobis, vt Collationes ante Thomam fuisse astruamus: quod nostrā non interest, sed ipsorum. Qui tacitè hoc pacto fatentur, se pro antiquitate Collationum adhuc nihil effecisse. 10. Adeoque falsum est, manifestè constare, illas Mariano & Chr. a. 1400. esse priores. 11. Nec minùs falsum, ex mentione libelli de Imit. C septimæ Collationi insertā, clarissimè probari, eum Thomæ nō esse. 12. Audiebā prius, non grandinem ruituram, sed duo fulmina belli, Vvaddingū & Marianū: nunc grandinat alijs historicis, qui nullam historiam scripserunt, Bel-

larmi-

larmino, Posseuino; Villoto. 13. Grandinē testiū augent editiones antiquæ, nos tamen haud lædunt: siquidem Argentinensis, anni 1489. nō habet Collationes, & reliquæ recentiores sunt, quā ut aliquid probent, etiam si habeant. 14. Verbum dubiosum fertur, si ad locum non ad auctorem est referendum; sufficit nobis: nam si scriptura hæc, *Collationes octo Tolosæ à S. Bonaventura habita*, falsa vel incerta est ratione loci, talis quoque erit ratione auctoris, nisi aduersarius diuersitatem aliunde prober. 15. Consensus codicū impressorū Collationes tribuentium sancto Bonaventuræ, non capit nisi an. 1493. Unde ergo aduersario tot sæcula? Nec refert, si refugere volueritis ad MSS. cum ne vnum quidem possitis ostendere. Itaq; immeritò vapulat Rosveydus, quòd, cum ab eo tempore, quo primū Bonaventuræ tribui cæptus libellus est, nemo præter ipsum contradixerit. Primā quippe ipsa Collatione semper reclamauit Vbertinus, negans se Bonaventurā vitio manum calamo admouisse. 16. Qui Collationes cōpilauit, impostor non fuit; fuit autem qui absque ratione & fortasse lucri causa, eis nomen Seraphici Doctoris præposuit. Tametsi quoq; Collector potuit esse aliquis Bonaventura, sed sancto, & ipso Thoma nostro recentior. Quòd verò iste personatus, historiæ Ecclesiasticæ maculas suis figmentis obtendit, & Con-

& Concilium nescio quod Arelatense anno 453. habitum, multiplicem imperitiam suam prodit. Nam nec Concilium fuit Arelate illo anno, nec Cæsarius Abbas, qui necdum natus; nec Abbates præfident Concilijs, sicut præfedit anno 524. Cæsarius Episcopus. Vide Baron. d. a. 453. edit. 2. 17. Tuâ refert, Caietane, vt supersedeatur inquisitione. Verum nec anxie, nec omnino inquirendum est. Veritas in propatulo est, à Rosvveydo tam enucleatè expositâ, vt eam refellendam hucusque præsumpserit nemo, pauci eminùs allatrauerint. 18. *Potuit Vbertinus.* Quid potuit, nisi etiam non facere, antequam voluit? Non audisti, in scholis, non esse argumentandû à potentia ad actû? At ipse ait de libro suo, *A principio Satagebam hunc myrrha fasciculû colligere.* Colligere, inquit non scribere. Quot boni Religiosi sic colligunt quotidie, & nihil scribunt. Et Rosvveydus ex ipso Vbertino probat euidenter, eum conuersum, id est ad Ordinem venisse anno vltimò S. Bonauenturæ. Putas autem vnius mensis Nouitios operam dare componendis libris, & non potius discere, quæ olim sint scripturæ? Putas, primo semestri tales fieri, quorum doctrina vtantur magni Doctores? O hebetes, qui talia credunt! Ipse Vbertinus, postquam retulit de primis suis exercitijs per annos 14. fatetur se ab infantia (intellige infantiam Religionis) vix

vixquam

vnquam potuisse vnicam modicam dicti-
unculam, vel aliquid aliud scriptitare, vel
cuiuscunque scribenti dictare, donec tan-
dem à pluribus molestatus saltem versicu-
los, qui sunt vitæ Christi capita, scribenti
Guardiano loquendo ediceret, suadente
verò scriptore, vix mediam lineam pro ex-
positione versiculi poneret, & sic illius
manu liber iste inciperet, quem termina-
uit trium mensium spatium, anno Christi
1305. vt probat Rosveydus, Bonaventurâ
iam ante annos 31. defuncto. 19. Si Vberti-
nus, cuius est prima collatio, irrepsit O-
peribus S. Bonaventuræ, quemadmodum
Adolfus & Albertus libro *de Regimine Prin-
cipum*, qui adscribitur S. Thomæ; credibi-
le est, irrepsisse etiam reliquas Collationes
eodem modo. 20. Aduertit Achates Ca-
ietani, seratione temporum Vbertini &
Bonaventuræ constringi: ideòque cona-
tur nobis metum iniicere, ne hanc sequen-
tes rem Ecclesiasticam & Catholicam
damnis & iniurijs afficiamus. Sed bonus
vir timet damnum suum, non rei Catholi-
cæ. 21. Titulum libelli imposturæ accu-
samus, non doctrinas, quæ sunt ex optimis
auctoribus collectæ. 22. Ridiculum est
contemnere tot nobiles Bibliothecas, qui-
bus desunt octo Collationes MSS. inter o-
pera Bonaventuræ; & nullam posse nomi-
nare in qua sunt. 23. Collationes has qui

dicit MSS. extitisse tempore Mariani sub
 nomine S. Bonauenturæ, prius probet asser-
 tam antiquitatem Mariani, probet deinde,
 qua ætate. i. iuuenis an senex scripserit
 Chronicon suum, denique probet ipsius
 manu non per imposturā cuiuscuius, Col-
 lationes repositas in catalogo Operum S.
 Bonauenturæ. Quæ omnia si probauerit,
 nequaquam tamen Collationes Thoma
 nostro antiquiores esse probauerit. 24. Ar-
 gentinenfis editio anni 1489. non habet. Si
 ergo habet alia recentior anni 1495. non
 inde probatur earum antiquitas sed ma-
 gis nouitas: vt sit iusta suspicio, non mul-
 to ante collectas, & mox typis datas sicut
 modò quotidie fit ex recentibus MSS.
 quæ post impressionem abolentur. 25.
 & 26. Fingit fictus Caietanus, quod
 nunquam finximus; tantum ideò, vt nos
 videri possit conuicisse. Nam Bonauentu-
 ram nihil accepisse ex libello *de Imit. Chri-
 sti* modò satis probauimus. Thomam verò
 Kempensem nihil ex 7. Collat. docet eius
 styli continuitas, & vniformitas. 27. Si au-
 ctor Collationum tam diligenter nomina
 eorum, è quibus eas excerpsit, profitetur;
 quid est quòd non profitetur nomen Ioan-
 nis Gersen? Et tamen audet fingere vanissi-
 mus aduersarius, nos asserere, auctorem li-
 belli *de Imitat.* è margine irrepsisse. Er-
 go sibi metipso adscribat. cauillum effu-
 giat.

gia & diuerticula quarentis calami. Ego vero cauillationem dico dilemma Caietani: *Auctor Collationum vel Bonaventura fuit, vel alius Mariano*, ipsoque Kempensi antiquior: *utrumvis dicant Kempensis vindices, vicimus.* Negamus enim utrumque cornu seu membrum antecedentis, & miramur aduersarium sibi ipsi triumphum ubique canere, ut similis sit glorioso concionatori, qui applausu destitutus auditorum, sibi ipsi applaudit.

S. Thomam cum diu ante Kempensē vixerit, nō potuisse ex eius libro quidquam mutuari, est veritas Caietani vna ex paucis. Sed quod concludit, Igitur S. Thomas è libello de Imit. Christi quædam desumpsit; est vanitas eius vna ex plurimis. At si dicerem, Auctor libri Sapientiæ, cum diu ante S. Thomam vixerit, non potuit ex eo quidquam mutuari. Igitur S. Thomas ex eo accepit illa verba: *O quàm bonus & suavis est Domine spiritus tuus in omnibus*; rectissima consequentia foret, cui non obesset modica mutatio, *O quàm suavis est Domine spiritus tuus.* Sic non Moyse ex illo, sed ille ex Moyse, & Thomas Kempens. ex utroque accepit illa Deuter. 4. *Nec est alia natio tam grandis, qua habeat Deos appropinquantes sibi, sicut DEVS noster adest cunctis obsecrationibus nostris: quæ semel & iterum referuntur in Officio Corporis*

poris Christi, & à Kempensi l. 4. c. 13. Sed quomodo ille mutauit, *Sicut Deus noster ad-est nobis*; ita noster fecit, *Sicut tu Deus noster ades uniuersis fidelibus tuis*. Idémque egit l. 3. c. 50. cum S. Bonauentura, qui c. 6. vitæ S. Francisci, *Sed & hoc*, inquit, *verbum dicere solitus erat* : *Quantum homo est in oculis Dei, tantum est, & non plus*. Noster cum Deo loquens *Quantum*, inquit, *unusquisque est in oculis tuis, tantum est & non amplius*, ait humilis S. Franciscus. Quod vel vnicum exemplum documento esse potest, non Bonauenturam ex libro de Imit. sed hunc à Bonauentura mutuatum. Nisi fortè etiam SS. Evangelistæ ex eodém trāstulere verba Christi, *Qui sequitur me, Venite ad me omnes &c.*

Cernis iam Melani, quàm nihili sint omnia argumenta, peruicaciter contendis, auctorem de Imit. longè priorem Kempensi fuisse; atque illud imprimis, quòd duos, idest, Seraphicum & Angelicum Doctores ex eo factos asseritis doctiores. Quamobrem quæso te? Quamobrem, nisi quia cæteris omnibus diffiditis? cæteris, inquā, quæ à manuscriptis Italicis & Suenicis, quæque à numero, non à pondere, non à iusta antiquitate, sed à dignitate vel auctoritate recentiorum petuntur. At quorsum mihi testimonia nostri temporis de re antiqua, si antiqui testes valent? Quorsum, si non valent? Quorsum codices,

cēs Itālici, quorum nullus suam antiquitatem probat. Quorsum Sueuici, quorum nullus habet Ioannem Gersen, nullus Abbatem, nullus Itali auctoris vestigium? MEL. Nimis audacter contemnis tot magnorum virorum iudicia, tot insignium codicum manuscriptorum vetustatem. PHIL. Imò tu nimis extollis. MEL. Audi me patienter, & videbis quantum valeant. PHIL. Vidi iam superiore colloquio, cum de Valgrauij frigidulā pramonitione altercaremur. Veruntamen profer, si quid noui habes, & exercere patientiam meam. MEL. Proferam vel noua vel nouis modis vestita.

CAPVT III.

Quantum valeant auctoritates Trithemij, Bellarmini & aliorum cap. 6. à Caietano prolata.

MEL. Post hos, inquit meus Syracusanus senex, summa & fidei & doctrina viros, prodit in scenam Ioannes Trithemius, non infima classis auctor, qui inter primipilos hostilis exercitus, contra veritatem coactus stare ad signa rediens velitabitur veritati. Et quia totalis agitando de illius mente, florē mne an cucurbitam debeamus ex illius verbis colligere, ipsum audiamus loquentē. PHIL. Quem tu Syracusanum nominas. & senem, alij Romanum supi-

spicantur esse, & quinquagenario minore.
 Verum quisquis sit, hallucinatur non vno
 modo. Trithemius non nunc primum, sed
 año 1616. obtorto collo à Caietano in sce-
 nam raptus est, non vt veligaretur veritati,
 sed vt contra veritatē staret nolens volens.
 Nam ipse nunquam opusculum adiudica-
 uit Ioanni Gersen, nomini tunc penitus ig-
 noto; vt ipsi fatemini: multò minus abiud-
 icauit Thomæ Kempensi. nisi quòd in li-
 bro *de illustribus Viris Germania* vnū Tho-
 mam diuidit in duos, & inter multos erro-
 res incertum relinquit lectorem, vtrius sit
 libellus à Caietano factus controuersus:
 quæ incertitudo nulla esset, si Thomā in-
 tegrum reliquisset. Sed benè est, quòd post
 aliquot annos, in catalogo illustrium Ger-
 maniae Scriptorum, & rursus in Catalogo
 Virorum illustrium totius Orbis, sine vlla
 nota seu diuisionis seu dubitationis vni
 Thomæ adscribit libros 4. *de Contemptu*
mundi & Imitatione Christi. Quare nulla pe-
 nitus lis restat de mente Trithemij, quam
 somniat Lipsius syracusanus siue Romanus,
 agitando; quam & Rosveydus tam feli-
 citer expediuit, & ego in priore congressu
 tam clarè exposui, vt metædeat quidquā
 addere. MEL. At vrget nonnullorum Tri-
 themij coæuorum contraria sententia, il-
 lis verbis expressa. *Quamuis sciam nonnullos*
in hac re sentire contrariū. Vbi Caietanus no-
ster

ster in prima Concertatione sua hæc notat. Si Thomas à Kempis verus fuisset illius libri auctor, minimè quidem tanta sententiarum diuersitas, ipso vix mortuo, supersuisset. PHIL. Caietanus non ausus est affirmare, viuente Thoma vllum certamen fuisse, quod nobis sufficit. Et post obitum eius fuisse inter paucos, fatetur Trithemius, non de vno Thoma, sed de duobus perperam ex vno factis. Desine igitur mihi ex tuo Trithemio. (qui nullum planè Gersen sui vel alterius Ordinis nouerat) nebulam Caietani effundere. MEL. Obtempero, & Angelo lucis dispellendam relinquo nebulam Caietani. Qui fortio rem testem adducens, Robertus, inquit, Cardinalis Bellarminus, magnum apud aduersarios, omnesque Ecclesia filios nomen, dum pro nobis & veritate stetit, intactus atque invulneratus fuit. Luculentior enim visa illius purpura, quàm ut contraniti vellent, maior auctoritas quàm ut posset conuelli. PHIL. Magnifica verba, sed nūquid vera? Bellarminū nec stetisse, nec pro veritate stetisse, motum falsis argumentis, ostendi Valgrauio. Quòd autem Rosveydus stylum aduersus Cardinalem non acuit, nihil refert. Quid enim opus erat nomen eius laceßere, cum Caietanus argumenta prima & primaria ex ipso sumpserit; Rosveydus solidè refutarit? Neque hic repetam inanissimam noui litigatoris querelam de impostu-

140 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
postura secundæ editionis, quam impo-
sturam nullam commisimus, sicut ex parte
Aduersariorum contigit sæpius. MEL.
Nondum verò refutatus est Iulius Nigro-
nus notissimus Societatis Iesv scriptor as-
ceticus, qui eodẽ anno quo Vindicias suas
Rosveydus primò edidit, ad Caietanũ ita
scripsit: *Quantum gaudeo de inuento Gersene!*
Ecce veram meam coniecturam qui eum nomi-
navi Gersenem, unde æquivocatio in Gersonem.
Altera impressione Gersen, credo, dicet, non Ges-
sen. Ostendat eum Domino Cardinali Bellarmi-
no, P. Mutio Generali, & Patribus Flandris, &
salutem fortassè distinebunt. Nam unum eo-
rum argumentum erat, non debere credi uni
codici; illique in exprimendo cognomine incon-
stanti. Et postea Dominatio vestra non agrè
ferat, si ego in libris meis imprimendis citem
Dominationis vestrae litteras, in quibus loqui-
tur de codice Mantuano. PHIL. Litteræ Ni-
groni scriptæ sũt antea editas à Rosveydo
Vindicias, quibus postea lectis an in sen-
tentia perstiterit ille, explicandum fuerat
Caietano. Ego valdè metuo, vt sincerum
illud gaudium Nigrono permanerit, neue
successerit tristis exclamatio, *Thesaurus in-*
uentus carbones. Certè nihil citavit Caieta-
ni in libris suis Nigronus, quos edidit an.
1624. & obiit incunte 1625. Verum edicat
mihi Caietanus, an Mantuanum Codicem
ostenderit Bellarmino Cardinali, Patri
Mutio, Patribus Flandris; & quid singuli
respon-

responderint. Ostendisse non credo : timendum quippe erat , ne viri prudentes vitium scripturæ deprehenderent , cer- nentes (quod ex tacitâ confessione Caietani colligitur , de qua dixi §. 4. Valgrauij) ab antiquario scriptum primitus fuisse *Gerson* : sed in Caietani gratiam leuiculâ rasurâ intercedente mutatum recenti calamo in *Gersen*. Non ostendisse , patet vel inde , quòd tam altum de assensu Bellarmi- ni silentium tenet. Hunc enim assensum , si obtinuisset , quis dubitet quin eum sonan- tibustubis & buccinis pervicos & plateas publicasset ? Iam verò quantò minus ostendisset Ioannem de Canabaco , quanto minus Ioannem Abbatem Vercellensem ? Ille enim nihil facit ad *Gersen* , hic manu partiaria ad votum vestrum dolo inscrip- tus est libro impresso intra tempus litis. MEL. Non curo quomodo quidque acci- pias aut reijcias. Restant plures qui nobis- cum faciunt , Bernardinus Rosignolius a- pud Possennium in Apparatu sacro ait : Io- annes Abbas de Gessen vel de Gersen scripsit au- reum illum libellum de Contemptu mundi , & Christi Imitatione , qui inscribitur propter no- minis similitudinem Gersoni , & ab alijs propter styli ac phraseos formulas tribuitur Thomæ à Kempis. Ita habetur in per antiquo exemplari MS. quod in monasterio Aronensi ad lacum Ver- barum , quæ nunc est Domus Probationis Socie-
tatis

entis nostra. PHIL. Non est hæc noua seu peculiaris auctoritas, sed vna & eadem cū illa Bellarmini, vt suprà dixi ad commenta Valgrauij, ad quæ remitto te, & admoneo, vt mihi desinas obijcere toties refutata. MEL. Et ego te admoneo vt desinas reiicere tam præclaros testes, & quidem oculatos, cum affirmet *tam Rosignolium quàm Nigronum* penitus inspexisse *Aronensem* codicem, eumq; & controuersiam hanc seriò multumque examinasse, antequam testimonia tam clara & efficacia in rem nostram protulissent. PHIL. Laudat venales qui vult extrudere merces. Duos illos alioqui præstantes viros inspexisse codicem, prorsus incertum est: seriò multumque examinasse, nihilo certius: eorum testimonia esse in rem Caietani efficacia mera vanitas est. Qualis enim inspectio qua (vt demus inspexisse) inter *Gessen & Gersen* discernere nequierunt nisi infidi Codicis Mantuani auctoritas Nigrono fida visa fuisset ex sola relatione epistolari Caietani? Qualis examinatio Rosignolij, cum credidit, Aronensem codicem è bibliotheca Benedictina reliquum fuisse, quem longè diligentior examinador comperit anno 1579. Genuâ ex domo priuatâ delatum Aronam? Qualis efficacia, quæ eundem fateri coëgit, libellum ab alijs tribui *Thoma à Kempis*; & quare? ob styli ac phraeos formulas, inquit. MEL. Vereberis saltē

P. Iacobum Sirmondum, quem ob elegantiam eruditionis in oculis fers. PHIL. Quid ille? MEL. Communicavit Francisco Valgrauio nostro codicem MSS. Collegij Claromontani, in quo tres priores de Imitat. Christi libelli in papyro vetusta manu descripti, nullo addito auctoris vel antiquarii nomine, nulla in super librorum numerali nota, vel inscriptione, inuerso praterea ordine collocati: nam qui nobis primus est, tertio loco reponitur. PHIL. Quid amplius? MEL. De quibus vir ille religiosissimus iudicium suum petitus, affirmavit, se certo credere, illius codicis characterem demonstrare, Auctorem Kempensi antiquiorem: in textu vero disertis verbis designari, auctorem fuisse monachum, non Canonicum Regularem. PHIL. Latet anguis in herba. Non audet dicere Valgrauius, exemplar opinione Sirmondi Kempensi fuisse antiquius, sed ex characterem antiquiorem visum auctorem. Quod si exemplar antiquius non est, quomodo antiquior colligitur auctor? Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis? Accedit quod hoc testimonium constat solius fide Valgrauij, cuius verborum inconstantiam toties animaduerti. Quid igitur si horum nihil dixit Sirmondus: aut si aliquid simile dixit, quid si surdaster fuit Valgrauius, & dicta male percepit? Quid si oblitus est, & postea scripsit quod voluit? O si P. Sirmondi iudicium per epistolam petijset, quanto tutius ambulasset! Quid-

Quid si etiam petijt, & non accepit? O vndique suspectum negotium! Certè non ignorasse credendus est tantus vir, ab ipso Thoma Canonicos Regulares toties monachos dici, vt tam inepto argumenti genere (fuit enim acutissimus) minimè uteretur. MEL. Cum testes meos adeò confidenter explodas, non audeo repetere iudicium Petri Marillaci, non certamen coram Senatu regio Parisiensi, in quo vicimus. PHIL. Nequaquam vicistis, nisi quòd litis componendæ vel mitigandæ gratiâ, decretum est (si modò fides Caietano) vt liber sine auctoris nomine imprimeretur: quod tamen decretum paulò pòst abrogatum est, imò nunquam seruatum à partibus, prout testantur editiones recentiores. Itaque minùs vicistis nos, quàm Pyrrhus Romanos, quando dixit, *Si iterum sic viceremus, victi sumus*. MEL. Num verò etiam despicias approbationem Doctorum Parisiensium? PHIL. Quam? MEL. Qua declararunt ad editionem Gallicam Valgrauij, testimonia, quibus asseritur, Iohannes Gersen Vercellensis Abbas librorum de Imitatione Christi verus auctor, esse euidentissima? PHIL. Quisquis vult, habeat ea pro euidentissimis: scio tamen, nulla hæctenus argumenta vestra, nulla testimonia fuisse, scio cognoscendam, causæ vestræ imbecillitatē, euidentia: scio etiam multa per sub- & obreptionem approbari:

scio

Scio denique approbatores vestros astu
Valgrauij esse deceptos, interq; eos sedisse
non neminem vobis obnoxium. Nec à ve-
ro abhorret, ipsum Valgrauium approba-
tionis formulam præscripsisse. Et quid est,
quòd hæc approbatio facta non est pro e-
ditione Latina, sed pro Gallica? Et quod
res probata dicitur duabus assertionibus,
quæ a Caietano haud referuntur, ne à no-
bis refutentur? At fallor. Referuntur enim
toto libro eius, & refutantur toto libro no-
stro. Illæ duæ scilicet, vna ab auctoritate fi-
cta & spuria SS. Thomæ ac Bonaventuræ,
& altera ab exemplaribus nunquam pro-
batæ, vt par erat, antiquitatis. Rursus au-
tē quid est, quòd Caietanus ipse contraria
inter se loquitur, quæ turetenda putasti?
Nam cum domnū Gregorium Tarisle pro
Ioanne Gersen rationes efficaces in iudicio
regio proposuisse dixisset, ait deinde, ab-
dicato Kempensi, sententiā pro Gersen sus-
pensam fuisse. Cur quæso suspensa est, si
rationes domni Tarisle fuerunt efficaces?
MEL Caietanus ait, primo articulo tanquā
claro & indubitato aduersus Kempensem
deciso, alterius. i. pro Gersen decisionem
prudenter prætermissem, vt quæ exactio-
rem deliberationem requireret, quam ad
se Regia Maiestas spectare nequaquam ex-
istimasset. **PHIL** Cum primum articulum
tanquam clarum & indubitatum ait deci-
sum

sum, alterum confiteatur oportet tanquā
obscurum & non satis probatum fuisse sus-
pensum. Quare ergò vbiq̃ue concrepanti-
bus buccis clamat, argumenta testimo-
niaque Gerseniana esse clara, efficacia, in-
dubitata? MEL. Nego Caietani probatio-
nes fuisse obscuras & ambiguas. PHIL.
Frustrà negas, quod ipse disertis verbis af-
firmat, dicens, causam sui Gerseni idcirco
dilatam, quòd *magis exactam deliberationem*
requireret. Si fuit clara, si efficaciter de-
monstrata, quid opus erat ampliore deli-
beratione? Nec interest, quòd subdit, *Re-*
gia Maiestas ad se spectare istam deliberatio-
nem, non *existimavit*. Si enim ad eam spe-
ctabat, alteri parti possessionem abrogare,
quidni spectabat etiam, alteri assignare?
At neutri abrogavit, neutri assignavit: tan-
tùm iussit libellum absq; nomine vtriusq;
vulgari. Quæ iussio tam parum obest Tho-
mæ nostro, quàm parum prodest vestro fi-
ctitio Gerseni; nec vnquam facta esset, nisi
vos contra decentiam status Religiosi tam
impotenter institissetis. Nam quid alio-
quin ad Reges & Principes eiusmodi cer-
tamina? Et quid in regio iudicio obtinui-
stis, nisi vt vestrarum tot annis collectarū
probationum magis patefceret imbecilli-
tas? MEL. Vestrarum potius dixerim, pro-
bationum imbecillitas, quas copiosè refel-
lit Caietanus. PHIL. Ni fallor, parturiant
denuò montes.

CAPVT IV.

Quantum Caietanus cap. 7. ex Rosvveydo probavit aduersus Kempensem.

MEL. Cōfitemur Rosvveydus, Kempensē nulli suo opusculo nomen suum præfixisse, id est apposuisse, vt interpretatur Caietanus: vnde rectè arguit, Thomā vestrum, quia nomen suum adscripsit exemplari *de Imit. Chr.* non esse auctorem operis.

PHIL. Respondeo primò, Caietanū vafre interpretari *præfixisse*, pro *apposuisse*, cum omne quidem præfigere sit apponere, at nō omne apponere, præfigere, vt patet ab exemplo Thomæ K. qui opusculis suis ex humilitate noluit præfigere nomen suū vt auctor, apposuit tamen aliquando in fine, vt faciunt plerique qui aliena describunt.

Tu si ex mente Caietani sic arguenteris in forma: Thomæ non sunt opuscula, quibus apposuit suum nomen; at huic apposuit, ergò non est eius: negabo maiorē quæ non est Rosvveydi, sed verba eius peruerrentis Caietani, vnde simpliciter vera non est: alioqui enim Thomæ non essent etiam reliqua opuscula illis *de Imit.* adiuncta, de quibus nemo nunquā hactenus dubitauit.

Maiorē ex mente Rosvv. sic formare debebas: Thomæ nō sunt opuscula, quibus præfixit nomen suū, quia nullis præfixit. Hoc verò facere noluisti, eò quòd minor facta

ad mentem Caietani hoc pacto concidisset, vosq; ambos vanitatis arguisset. MEL. Vtrumuis dicas, *appesuit*, aut *præfixit*, perinde est. PHIL. Quaratione? MEL. Nā siue præfixisset seu subscripsisset, siue interposuisset, siue quocunque demum modo nomen adiunxisset suum, in diuersas prouincias siue auctoris nomine nō peruenisset libellus, nemo ignorantia nominis eū inscripsisset Gersoni. PHIL. Hoc ipsum, quod pro vestro *Gersen* acutè dicere videmini, in vos retorqueo Nam siue præfixisset, seu subscripsisset, siue interposuisset, siue quocunq; modo Ioannes *Gersen* nomen adiunxisset suum, in diuersas prouincias siue auctoris nomine non peruenisset libellus, nemo ignorantia nominis eum inscripsisset Gersoni. MEL. Nunquam diximus, Ioannem *Gersen* suppressisse nomen suum sicut Rosveydus de Thoma K. PHIL. si nūquam dixisti antea, certè nunc dicis. Quod enim libellus in diuersas prouincias siue nomine auctoris peruenerit, hanc rationē ex Caietano reddis, quia auctor nomen suū nec præfixit, nec subiunxit, nec interposuit. MEL. Dixi. PHIL. Si itaque *Gersen* opinione tua auctor fuit, auctor autem nomē suum operi suo nō adscripsit, quis adscripsit postea? An non probaui supra ex ipsius Valgrauij §. 6. & ex Trithemio, nomē *Gersen* circa annum 1480. ignotum fuisse orbi, neque

neque innotuisse ipsi Trithemio, qui anno
1519. decessit. Quis ergò nomē *Ioannis Ger-*
sen Abbatis prænотauit codicibus Aronensi
& Mantuano? Nonne vel hinc constat, il-
los codices esse Trithemio recentiores? &
librum inscriptum fuisse Gersoni Cancel-
lario, antequam *Gersen* Abbat? adeòque
ex *Gerson* factum *Gersen* & per traulismum
Gesen & *Gessen*? MEL. Vnde autem Ioannes *de*
Canabaco? PHIL. Si te audio, tuumq; Pa-
triarcham ex Cauallia, id est, ex quo Tro-
iano fabulis grauido. Si vero veri vestigia
sequor, nihil probabilius, quam aliquem
Ioannem dictum *de Canabaco* inscripsisse
codici, opus continenti de Imit. Chr. suum
nomen vt heri & alium nescio quem, cum
putaret hoc esse nomen auctoris, opus
transcripsisse cum eo; & hoc esse vestrum
exemplar, quod ex Alemannia missum pri-
mò Biscianum, mox vocastis Leo-Allatia-
num. MEL. Vt video, & tu fingis, quod no-
bis toties exprobas. PHIL. Diuination mea
de Canabaco non est fictio, sed tam diu ma-
nebit firma, quoad probaueritis, Ioannem
Gersen & Ioannem *de Canabaco* fuisse homi-
nem, & non homines; hominem, inquam,
& auctore libri de Im. MEL. Dimittamus
Canabacum, & redeamus ad Gersonē, à quo
sumus digressi. PHIL. Memini. Cæperas
dicere, hanc solam causam fuisse, vt inscri-
beretur Gersoni liber, quòd auctor nomen
suum nō adscripserit. Respondeo cum Ros-

48 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*

vveydo; causā fuisse, quòd vt testantur exemplarium millia, sub infantiam typographiæ pluries impressus fuit sine nomine, adiuncto Gersonis *de Medit. cordis*, cum nomine auctoris. Qui ergò ex illis editionib. recudebant alias, volentes nomen dare libello primario, accipiebant Gersonis, cuius nomine toties editus est pænè vsq; ad nostra tēpora, licet, ipso Caietano fatente, in fine disertè adscriberetur Th. de K. In omnibus fermè ubicunq; euulgatis exemplaribus. Quæ res planè demonstrat, Ioannes Gesen seu Gersen esse nomen sine re, factum ex Gerson, non autem, vt gratis excogitatis, contra. MEL. Scio hæc dicere Rosvveydū, qui tamen conuincitur ex ipso Thomæ autographo, collato cum alijs codicibus manu eius conscriptis. *Biblia*, inquit, *in folio quatuor tomis compacta asservatur Colonia apud Canonicos Regulares in monasterio ad Corpus Christi, ubi in fine primo voluminis, quo continetur Pentateuchus usque ad finem libri Ruth. sic scribitur: Finitus & completus anno Domini Mcccc xxxix. in Vigilia S. Iacobi Apostoli, per manus fratris Thomæ Kempis, ad laudem Dei, in Mōte S. Agnetis. Et intertio, ad extremum libri Machabeorum additur: Scriptum per manus F. Thomæ a Kempis &c. Item Missarum liber in folio, apud Canonicos Regulares ad S. Martinum Lonanij, in cuius ultimā paginā rubris litteris*

est notatum: Anno Domini M cccc xiv. per
 F. Thomam de Kempē. PHIL. Qua ratio-
 ne conuincis hinc Rosveydum, MEL. In-
 de conuincō, quòd sicut Thomas K. non
 idè auctor est Pentateuchi, quia ei sub-
 scripsit, *Finitus & completus per manus F. Tho-
 mæ Kempis &c.* ita non est auctor libri de I-
 mitatione Christi, quia subscripsit eidem si-
 millimis verbis, *Finitus & completus per m.
 F. Thomæ à Kempis. PHIL.* Ad hanc obie-
 ctionem in Vindicijs solide respondit
 Rosveydus. Quam responsionem, quia
 fraudulenter dissimulat Achates tui Ca-
 ietani, cogor ei pluribus respondere.
 Primò enim ex eo, quòd aliquis antiqua-
 rius libro manu sua descripto subiungit,
Manu mea Caij Seij, non magis sequitur,
 eum auctorem libri non esse, quàm esse.
 Secundò, si is qui describit aliena, com-
 ponat etiam propria, quis vetet eum ite-
 rum iterumque æquè describere propria?
 Priora duo constat fecisse nostrum Tho-
 mam: quis neget fecisse & tertium? Tertiò,
 ut iam sæpius dixi, verum non est, eum soli
 libello de Imit. Chr. subscripsisse, *Finitus &
 completus &c.* Sed toti codici opusculorum
 suorum quibus illum adiunxit. Sicut ergò
 ex hac subscriptione non sequitur, reliqua
 opuscula non esse Thomæ, ita nō sequitur
 de libello Imitat. Chr. Quarto, ex eadem
 subscriptione nunquam directè argumen-

ratus est Rosveydus, illos quatuor Thomam habere auctorem: disertè enim ait: Scio non inde sequi, quòd ea opuscula composuerit (nam potuisset tantum scripsisse) sed cum constet reliqua opuscula, quibus libri de Imit. Christi adiungantur, à Thoma ipso sine ullo dubio composita, cur de solis libris de Imitat. Christi dubitabimus? Quintò nunquā ex numero 1441. conclusit, illo anno illos quatuor esse compositos. MEL. Hic verò re manifestæ vanitatis teneo; Philalethes. Ipse namque Rosveydus in editione Duacensi an. 1621. p. 32. expressè pronūtiat: *Auctor testatur manu propria, se hunc librum composuisse an. 1441.* PHIL. Si hoc pronūtiavit Rosveydus an. 1621. Duaci absens, quid est, quòd non idē dixit Antvverpiæ præfens eodem an. 1621. & prius an. 1617. ac deinceps 1626. & 1627. Quid ex editione Duacensi colligam aliud nisi aliquem vestrarum partium insidiosè adstitisse typothetæ, suadentē vt pro scripsisse poneret composuisse? Nimirum vt vestra Sueuica exemplaria contra Thomā in auctoritatē adtolleretis, ne quis vobis diceret, aliud esse, scribi aliquem librum antiquarij manu certo anno; & aliud, componi diu antè ingenio noti auctoris. Excogitandum aliquid erat: sed quia ex nihilo nihil fit, nihil est quod excogitastis. Nam licet millies dixisset Rosveydus, *Auctor testatur m. p. se hunc librum composuisse an. 1441.* nun-

quam tamen verum fuisset, quia auctor Thomas de Kempis nusquam id dicit. Et si alius esset auctor, diceretq; se composuisse an. 1441. aut mentiretur, aut vestra Sueuica & Austriaca exemplaria falsi argueret. MEL. *At fauet nobis etiam Sommalius his verbis: Auctor huius libelli Thomas à Kempis, in fine autographi sui fatetur, se hunc librum scripsisse anno 1441.* PHIL. Sic? Sommalius fauet vobis, qui auctorem libri dicit Thomam à Kempis? Quidni mihi arripiam verba tui Caietani initio capitis posita: *Fas & ab Adversarijs doceri, praesertim in veritate indaganda, cuius ea vis & gloria, ut testimonium etiam ab illis ferat.* MEL. Nondum ut video, cepisti sensum verborum Sommalij, quem explicat Caietanus. *Scripsisse, inquit, id est composuisse (nam aliàs argumentum nihili esset) anno 1441.* PHIL. Nihil verius, quam hoc argumentum esse nihili: Auctor fatetur se composuisse, non ergò fuit auctor. MEL. Argumentum, inquam, Sommalij esset nihili, nisi *scripsisse* accipiatur pro *composuisse*. PHIL. Fateor, si *scripsisse* accipiatur simpliciter, nihili argumentum foret, Scripsit, ergò fuit auctor; fore autem bonum, si pro scripsit, dicas, composuit. Et fanè verum est, ubi re ipsa non aliter distinguitur, scribere plerumq; idem esse quod componere. Similiter verum est posse aliquem componere, quod deinde semel, iterum ac saepius

scribat seu describat. Quòd autem in specie contendit Caietanus, Sommalij scribere esse componere, & Thomam de K. ipso an. 1441. composuisse opus controuersum, id ex ipso Thomaprobare debet, cuius fide, manu, verbis nititur Sommalius. Et poteras ex Rosveydo discere, quomodo ipse, quomodo Sommalius caperet verbum scribendi. Certum est, inquit, c. 7. Vind. K. ex Thomae autographo, ubi annorum notam apposuit, librum eum scriptum an. 1441. Scripsit tum quidem hoc exemplar, sed fortè annis aliquot antè composuerat, & aliud exemplar scripserat. MEL. Exclamat Siculus meus: Iudicet iam arbiter æquus, quo hæc nexu cohæreant. Anno 441. librum composuit, & forsàn annis aliquot antè composuerat; scripsit tum quidem, sed aliquot ià annis ante scripserat. PHIL. O Siculæ geræ! Malè profectò cohærent, quæ Alemanno-Siculus finxit, non autè quæ Rosveydus candidè scripsit Iudicet æquus lector, & videat quantà versutiâ ille verba aduersarij sui, ut posset calumniari, mutarit. Et addit ad specimen inuidiæ Vt videat lector, quàm variè & inconstanter hæc dicantur. O Caietane, vel quisquis hoc nomine lates, non Rosveydus, sed tu varius & inconstans es à Gessen ad Gersen, à Gersen ad Garson; à nobili familia Mediolanensi (quam in gratiam tui nunquam probati, nunquam probandi Ioannis Gessen finxeras) ad ignobilem

lem casam agri Vercellenfistemere transi-
liens, & sine vllō teste Canabacum ex Ger-
mania transportatum cum Cauallia, testā
cum ferro vnū facient. Et quis numerabit
omnes reliquas tuas variationes & incon-
stantias? MEL. Quis verò defender in con-
stantiam Rosvveydi cap. 9. dicentis. *Nec co-
dex Louaniefis antiquitate cedit Antvverpiano.*
Nempè Kemp. *sinistrâ* (inquit Caiet.) *ut dex-
trâ pralians, utrumq; eodem tempore descripsit,
simulq; fudit.* PHIL. Frustra es mi homo. Si
exemplar Louanienſe decennio, vicennio,
aut tricennio antiquius est Antvverpiano,
nihilominus verum erit, illud huic nō cē-
dere antiquitate. Deinde quid prohibet
Lucium Titium vno & eodem tempore, si
non mathematico, saltem morali, scribere
plura exēplaria vnus operis? MEL. Quo-
modo autem? PHIL. Si hodie scribat primā
pagellam decies, cras alteram decies, perē-
die tertiam decies & sic deinceps: nonne
potest intra annum opus non minimū scri-
bēdo absolvere decies? quantō magis ite-
rum act rrio? MEL. Sed nos pluribus im-
pugnamus codicē Louanienſem, & primō
tanquam Imperfectum & mutilum, quar-
to utpote defectum libro, vt archetypus
esse non possit, ē quo tot perfecta exēplaria
desumpta fuerunt. PHIL. Nihil hoc dero-
gat codici, nihil Kēpenſi, qui quatuor istos
libellos nec methodo, nec argumento ita

coniunctos voluit, ut ab inuicem separari nequeant. Nam & vestro Claromontano, quem Thoma antiquiorē esse vultis, deest quartus; & ego similem habeo in mea bibliotheca: & auctor vitæ Kempēsis eū qui nūc est secundus *de Imit. Christi*, non sic inscribit, sed vocat tractatū *de Interna Christi locutione ad animam fidelem*. MEL. At dubio verbo fortē Rosveydus fidem eleuat huius codicis. PHIL. Non eleuat, dum ait, *fortē annis aliquot antē composuerat*; sed dubitat tantum de tempore compositionis, quod nec ipsi derogat, nec codicis auctoritati. MEL. Rosveydus rem suam nullo probat argumento. PHIL. Hoc falsum esse compries, si legeris certissimorum Testimoniorum §.2.n.2. MEL. Non anni numerali notā. PHIL. Quasi verō hāc pluris faceretis, quā in Antvverpiano. MEL. Nō Thoma subscriptione. PHIL. Quam pari vanitate eluditis. MEL. Non ulla coniectura probabili. PHIL. Negamus, præsertim ideò, quod adest nobis optimarum probationum aliarum copia, quas deinceps dilucidè producturus sum, Deo propitio. MEL. Propterea ut gratis falsoque dictum reijcimus. PHIL. Nos nihil falsi diximus: quare Caietanus cur oneret suis gratis falsoque dictis nostram innocentiam, non habet. MEL. Et concludimus, ectypos eos (codices Antvverpianum & Louaniensem S. Martini) esse, non abs Thoma

compositos, sed descriptos. PHIL. Inanis consequentia, Descripsit librum, ergò prius non composuit MEL. *Atque hoc ipsum plurimo adhuc & efficaci argumento demonstro.*

PHIL. Demonstrat tuus Achilles, se sua conclusione nihil demonstrasse. Age igitur dic quibus machæris nostros Hectoras per medium secet. MEL.

Primò.

Ipsamet auctographa Kempensia, sic incorrecta imperfectaque sunt, ut prototyporum ijs nomen decusque non conveniat. Non ago hic de Sommalij editione, sed ipsammet quam adornavit Rosvveydus, quamque ad auctoris mentem manumque se expressisse fatetur, postulo errorum.

PHIL. Erro nos postulat errorum? Sed quorum? Enumera obsecro, sed errores qui sunt, non qui vobis pro affectu corrupto esse videntur. MEL. Lib. 1. c. 3. Kempensis: *Quantò aliquis magis sibi unitus. Ap- tius alij, Quantò aliquis magis sibi unitus.*

PHIL. *Spectatum admissi risum teneatis amici.* Quis hic error est, nisi malignitas erroneis Siculi? qui nec in textu aliter habet, quam, *sibi magis unitus.* MEL. Item lib. 1. cap. 12. autographum Kempense habet: *Quando foris vilipendimur ab hominibus, & non benè nobis creditur.* Melius Mantuanus codex:

Qu. f. vil. ab hominibus & non b. de nobis creditur. PHIL. Nostram lectionem esse sinceram, comprobat editio Valgrauij, & habe-

re commodissimum sensum, cognoscere potes ex versione Germanicâ; *wen uns vordem Mensch mit wol geglaubt oder getrauet wûrdt.* Contra, *Non benè de aliquo credere i. sentire, est phrasis minimè vîta-ta.* MEL. Etc. 16. *Kempensis: Rarò proximum sicut nos ipsos pensamus. Rectius alijs, Raro pr. s. n. i. amamus.* PHIL. *Qui pensamus vt errorem reiicit, errorem committit, immò quid sit pensare, non intelligit. Pensamus pro æstimamus, aptissimum sensum habet.* MEL lib. 2. c. 5. n. 2. *Si debes habere pacem & unionem veram, oportet quod totum postponas.* Melius Leo-Allatianus. *Si velles habere pacem &c.* PHIL. Si tuus litigator caperet idioma nostri Thomæ, nequaquam præferret suum velles nostro debes, quod vitiosum esse nullo modo demonstrare potest. Et fauet nobis editio Valgraniana, quæ decem exemplarium auctoritate gloriatur, non quinque vt Caietani. Fauet etiam ipse Thomas tum alibi, tum c. 7. n. 2. *Si scire te benè ab omni creaturâ euacuare, Iesus deberet tecum libenter habitare.* Et l. 1. c. 25. n. 8. *Turpe esset, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare.* MEL. Eod. c. n. 1. *Non possumus nobis ipsis nimis credere. Melius leg. Non debemus nobis ipsis nimis credere.* PHIL. Vtriusque lectionis idem sensus. Thomas vult dicere. Non est in nostrâ potestate. Quod autem in nostra potestate non est, id facere non debemus.

Ergò

Ergo idem est *Non possumus, & Non debemus.*
 Quod si error est: *Non possumus*, cur Valgrau-
 uis sic edidit? Valgrauis inquam, aut
 idem cum Caietano, aut prope idem, MEL.
 Eod. l. 2. c. 7. *Oportet dilectum pro dilecto relin-*
quere. Melius leg. *Oportet dilectum pro dilecto*
omnia relinquere. PHIL. Nusquam hic intra
 velum nominis latens. Caietanus magis
 prodit imperitiam suam in ijs, quæ ad mo-
 nachum spectant. Dilectus est Deus. Quo-
 modo igitur oportet Deum pro Deo om-
 nia relinquere? Sensus est: Oportet Deum
 sensibili deuotione perceptum pro Deo
 spiritualiter amplectendo relinquere, ad-
 eoque ipsum in seipso, & propter seip-
 sum, non in nobis, vel propter nos a-
 mare. Qualis monachus qui hoc igno-
 rat? MEL. Ibid. 2. *Iesus deberet te-*
cum libenter habitare. Melius leg. *Iesus vellet*
tecum lib. habit. PHIL. Hæc quoque crisis
 contra Valgrauium est, vt illa *Si velles*, c. 5.
 n. 2. MEL. lib. 3 c. 8. *Quid sum, quid fui, quod*
deueni. Melius Aron. *Quid s. q. f. de quo veni.*
 PHIL. Vis scire quid sit, quo deueni? *Quid*
sum? nihil. *Quid fui?* nihil. *Quod deueni?* in ni-
 hilum. Sequitur enim, *Si mihi ipsi relinquer,*
ecce nihil. MEL. Eod. l. c. 13. *Vt tuam superbi-*
am mea humilitate vinceres. Melius Mantua-
 nus. *Vt tuam superbiam mea humilitate vince-*
re. PHIL. Quid erroris habeat vinceres, non
 video. Hoc enim & Valgrauis ex suis co-
 dicibus

dicibus. Sensus est: ut scilicet consideratione
 mea humilitatis & grati per illam partem
 vinceret. MEL. Item c. 30. *Cum si facio to-
 tum.* Melius Aron. *Cum sic facio tecum.* PHIL.
 Caietanus videtur studio elegisse impres-
 sum nomine Rosveydi exemplar corrup-
 tum, ut eum posset calumniari. Nam ego
 in editionibus Antuerpiensibus non inue-
 nio nisi *tecum*. MEL. Item c. 33. *Sed in multis
 caligat oculus purae intentionis, respicitur enim
 cito.* Melius Aronensis, Cauensis, & Man-
 tuanus, *Sed in multis caligat oculus purae in-
 tentionis, respicit enim cito.* PHIL. O melius!
*Oculus purae intentionis, ut talis, non respicit
 in quodlibet delectabile. Vbi verò incipit
 caligare, & fit impura intentio, tunc cito
 respicitur ab homine in delectabile quod occur-
 rit.* MEL. Et c. 38. *In omni occupatione externa
 sis intus liber.* Melius Aronensis & Cauen-
 sis. *In o. occ. ext. sis intus liber.* PHIL. Quare
 melius? *Intus liber* hic dicitur, sicut cap.
 34. *intus illuminatus.* *Motus naturae &
 gratiae, vix nisi à spirituali, & intus illumi-
 nato homine, discernuntur.* Si hoc rectum est
 (nam Caietanus nihil mutavit) quidni &
 illud? Indicat hoc solum, auctorem no-
 strum Caietano parum esse familiarem.
 Cur igitur rapit eum in familiam suam?
 Cur, nisi quia non est eius? Cur, nisi quia
 nunquam possedit? Cur, nisi quia litigat
 sine titulo? MEL. cap. 43. *Quia intus sum do-
 ctor*

Et veritas. Melius reliqui manuscripti, *In-*
tus sum doctor veritatis. PHIL. *Miraculitas,*
quod non recordamini quis dixerit, Ego
sum via, veritas, & vita. MEL. Cap. 49. *Prop-*
ter hoc natura quandoque contristabitur; &
magnum, si silens portaueris. Melius Leo Al-
 latianus. *Et p. h. n. qu. contr. & magnum cer-*
tamen sustinebit, sed silens portabis. PHIL.
 Quis non videat, sensum nostri autogra-
 phi esse planissimum? Magnum erit opus
 virtutis, si illam naturæ tristitiam silentio
 superaueris. MEL. cap. 52. *Nec decet me inter*
Sanctos tuos commemorari. Aptius alii. *Nec de-*
cet me inter Sanctos tuos commemorari. PHIL.
 Quid causæ hic habuit tuus homo, ut Kem-
 pensensem erroris argueret, qui ab ipso Kem-
 pensis falsi arguitur? Non enim hic scrip-
 sit, *inter Sanctos tuos, sed inter tuos Deuotos;*
 de quibus Deuotis alibi ad ruinam vestræ
 præsumptionis. MEL. Cap. 53. *Dei vacatio-*
nem omnibus exterioribus antepone. Melius
 Aronensis & Cauensis, *Dei vocationem.*
 PHIL. *Dei vocationem esse veram lectio-*
nem, conuincunt verba quæ sequuntur,
Non enim poteris mihi vacare, & in transitorijs
pariter delectari. Quis non miretur vestram
 cæcitatem? Nonne similes estis illi, qui di-
 cit fratri suo: *Frater, sine eijciam festucam de*
oculo tuo: ipse in oculo suo trabem non videns?
 MEL. Cap. 58. *Distantia incomparabilis, qua*
imperfecti cogitant, & qua illuminati speculan-
 tur.

tur. Melius Leo-Allatianus, *Distantia incomparabilis eorum, quæ imperfecti cogitant, & quæ illuminati.* PHIL. Si melius Leo-Allatianus, qui factum est, ut Caietanus aliter cap. 15. referret huius & aliorum MSS. suorum lectionem, nimirum *non cogitant*, quod est manifestum mendum? Sed condonemus hoc. Imperfecti estis & minimè illuminati in Grammaticâ, si eclipsin siue omissionem voculæ *eorum*, & Thomæ & omnis generis auctoribus usitatam aut non intelligitis, aut errorem vocatis. Equidem unum eiusmodi errorem præfero mille correctionibus Caietani, qui capitaleni errorem suum, quo Thomam Kempensem extrudere, Ioannem nescio quem *Gersen* Vtopiæ ciuem intrudere peruicaciter contendit, tueri non potest, nisi perpetuis erroribus voluntarijs, & alienæ eloquentiæ vanitate. MEL. Errores nobis exprobras, qui Sommalium & Rosvveydum tuos ab ea culpa nondum exemisti. PHIL. Iam exemi in tuis exemplis, te assentiente silendo. MEL. Iterum dico, non exemisti. Ipse gloriatur Rosvveydus, se illius editionem centum pænè locis erroneam ad auctoris chi-rographum emendasse. Quo pacto seipsum obliquè accusat. Neque enim video, *cur ei potius credam*, inquit Caietanus, *quàm Sommalio asserenti, se omnia bona fide ex autographo Kempensis restituisse.* PHIL. Nequicquam

quam alterum accusas, alterum excusas: hic non indiget, ille non meruit. Verum est, Sommalium omnia bona fide, quantum norat, quantum poterat, restituisse. Octogesimum vitæ suæ & quartum annum agebat, quando Abbati S. Trudonis Thomam suum recognitum dedicavit. Quid mirum, si Rosvveydo tunc adolescenti. i. nondum tricennario moriens reliquit: quod ageret. Emendavit idem Confessiones S. Augustini ex MSS. codicibus, utique optima fide. Non tamen prohibuit quæquam quin ex iisdem vel alijs MSS. aliqua observaret corrigenda. Ut lib. 3. c. 3. *nomen scamum pro saum*. Lib. 4. c. 3. *planos, pro planetarios, & cap. 8. resarcinabant, pro resarciebant*: ubi alludit ad cap. 7. *Anima mea onerabat me grandi sarcina miseria*. Lib. 6. c. 10. *secutura pro secura*. lib. 8. c. 2. *Spirabat Pompeios iam, pro populi usiam, vel populusque etiam*: & c. 6. n. 6. *socium pro socio*. l. 9. c. 4. n. 7. *amicos meos, pro omnes meos*. Ibid. *Et dedi, ut legeretur eis, pro dedi eis*: nam dedit vni, ut legeretur pluribus. Item c. 11. *Ponitis hic matrem vestram*: cum nota interrogationis, non absque ea, quasi diceret, *Ponetis, vel Ponite*. Et mox: *Ponite hoc corpus ubicunque: nihil vos eius cura conturbet*. Tantum illud vos rogo, ut ad altare Dei memineritis mei, ubi ubi fueritis: pro ubi fueritis. Sic & lib. 10. c. 34. *Vbi ubi per diem fuero*. Item c. 16. *Cum verò meministi*
oblivio

obliuionem, & memoria preſto eſt & obliuio; memoria qua meminerim, obliuio quam meminerim. Hæc pauca de plurimis ex MSS. Eralenſi & Dieſſenſi. Reliqua maiorem partem cognosci poſſunt ex collatione cum editione Theologorum ouanienſium, & recentiore R. P. Henrici VVangnereck eiufd. Socieſu, qui maximos errores in diuiſione atque ſumma ijs capitulorum (quæ in veteribus MSS. & primis impreſſis non ſunt) prudenter agnouit. Quare cum ſit tam lubrica pars iſta Criticæ, non debent aduerſarij ex erroribus, ſi qui ſunt aut finguntur. Sommalij, Roſveydi typographorum colligere, immò Stentorea voce exclamare, autographa Kempenſis ijs ſcatere vtijs & erroribus quibus prototypi obnoxij eſſe non aſſolent. Oſtendant nobis prius prototypon ſui Gerſen, & tunc veniant, vt æquo iure ceritemus. At noſti quàm turpiter tuus Caietanus, vbi Aronenſe exemplar pro autographo ſui caeleſtis decoris, magni & venerabilis ſerui Dei vendidit (his quippe nunc honorum titulis nouus orator ornat ne ſcio quem nulli vnquam homini viſum) in fugam actus ſit. MEL. Actus ſit necne, parum curo: hoc ſcio, qui fugit, eum ruruſus pugnare poſſe. Argumentamur enim:

Secundò
ab inſcriptione, quæ in veſtris autographis
nuſquam

nusquam est, *De Imitatione Christi*. PHIL. Principium petitis, optimi viri, quoties hoc obijcitis. Supponitis namque, sed non probatis, neque probare valetis, auctorem omnes & singulos inscripsisse, *De Imitatione Christi*. MEL. Principium petimus, fateor, sed a Rosveydo aduersario, quo argumentandi genere nullum potentius. PHIL. O potentiam! Quis non contremiscat? Quid igitur dicit tuus aduersarius? MEL. Omnes quatuor libri passim de *Imitatione Christi* inscribuntur. Ego verò dum manuscriptos consulo, ne unum quidem quatuor librorum ita inscriptum inuenio, sed primum. Incipiunt admonitiones ad spiritualem vitam utiles; secundum, Incipiunt admonitiones ad interiora trahentes; tertium, Incipit liber internæ consolationis; quartum, de Sacramento. Atque ita ante singulos libros auctor titulum manu sua notauit. PHIL. Quid hinc concludis? Ergò auctor quem dicit Rosveydus, non est auctor? O potens argumentum! Quin potius concludemus nos, Ergò est auctor & non alterius auctoris transcriptor, MEL. Quasi verò tua consequentia esset melior. PHIL. Ideò scilicet melior non est, quia tua nec bona est. Sed audi. Si noster ex alio transcripsisset, qui singulorum librorum titulum *De Imitatione Christi* fecisset, cum utique transcriptor tam fidelis retinuisset: quod quia non fecit,

eit, id ipsum indicio est, talem inscriptionem
 Thomæ Kempensi antiquiorem non esse, sed
 posteriorem. Idque confirmatur ex eo, quòd
 ipse titulus *De Imitatione Christi* &c. nulli
 quatuor librorum rectè conuenit, sed tantum
 primo capiti primi libri. At nullus auctor
 cuiuscunque boni, & in plures diuersas
 partes diuisi libri, inscriptionem vnius
 capitis dat operi vniuerso, & singulis
 partibus eius: alia quippe debet esse
 inscriptio libri, quæ toti conueniat, uti
 est: *Admonitiones ad spiritualem vitam
 utiles*; & alia quæ singulis capitibus, uti
 hæc, *De Imitatione Christi & contemptu om-
 nium vanitatum mundi*, quæ soli primo, ut
 testatur ipsum totum. Quare etsi millies
 clamaueritis, titulum *de Imitatione Christi*
 esse ab auctore toti operi datum, millies
 negabo: & si iterum millies negaueritis,
 Thomam esse auctorem, ideò quia in suis
 autographis hunc generalem titulum non
 habet; ego millies affirmabo, eum esse hoc
 ipso nomine quo negatis, eò quòd præpo-
 sterè negetis & affirmetis. MEL. Hac ra-
 tione explodis codices nostros Italicos an-
 tiquissimos. PHIL. Antiquissimos? Scilicet
 quorum nullius certam ætatem potestis
 asseuerare. MEL. Codex noster Mantua-
 nus ita inscribitur, *Incipit Liber Ioannis Ger-
 sen primus de contemptu mundi, & de Imitatio-
 ne Christi.* PHIL. Præterquam quòd epigra-
 phen

phen capitis primi tribuit toti libro, etiam inuertit ordinem, cum pateat luculenter, prius agi de Imitatione Christi, quàm de contemptu mundi. MEL. Cauensis: *In nomine Domini nostri Iesu Christi, incipit libellus de Imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.* Leo-Allatianus: *Incipit tractatus Ioannis de Canabacco, de imit. Chr. & de cont. o. van. mundi & diuiditur in quatuor libros.* PHIL. Falsum est libellum diuidi in quatuor libros, cum quilibet tam ex mente auctoris, quàm ratione materiæ subiectæ habeat titulum peculiarem. Et malè refers hunc codicem inter Italicos, cum sit ex Germaniâ illuc transmissus. MEL. Mellicensis codex Sublaco delatus an. 1418. *de Imitatione Christi* inscribitur. PHIL. Tunc iterum mihi caput obtundis cum tuo codice, quem nec Sublaco, nec an. 1418. Mellicam delatum probari potuit siue à Valgrauio siue à Ioanne Cellensi incolâ Mellicensi? MEL. *Et impressi quotquot vidi omnes, antiquissimi, seu Gersonis, seu Kempensis nomine editi, eum de Imitatione Christi inscribunt.* PHIL. Animaduerto, te non omninò omnes vidisse. Est penes me impressus a. 1487. sine nomine auctoris, typographi loci; in quo nullus quatuor librorum alium titulum habet, quàm quem habet caput primum cuiusque. Nec aliter est in MS. meo trium librorum, sed neque in vestro

istro Aronensi, ijdem tres aliter titulatur:
 quamuis impressus & Aronensis quarto
 titulum dent *De Sacramento Altaris*. Ergò
 ab initio non fuit sic, vt omnes inscriberen-
 tur *de Imitatione Christi*. Putabam te dictu-
 rum, etiam Aduersarium vestrum Ros-
 vveydum sic edidisse: sed quid inde? Ros-
 vveydus cessit consuetudini, non rationi:
 nisi quod ei pro ratione fuit, vt libellus re-
 tento nomine inueterato maneret notior.
 Denique causatio vestra hæc tam inepta
 est, quam si quis contenderet, tres libros
 Sententiarum S. Isidori perperam sic in-
 scribi, cum in plurimis antiquis MSS. co-
 dicibus inscribantur, *De summo bono*, eò
 tantum, quòd caput i. libri i. incipit, *Sum-
 mum bonum Deus est*: MEL. Caietanus meus
 plures gladios habet.

Tertiò.

Ad numerum, inquit, *quod attinet*, *vides ca-*
talagos & *Trithemij*, & *Norimbergensis editio-*
nis, à *Rosvveydo* productos, *quaternarium fate-*
ri. *De Imitatione Christi*, inquit, *libri qua-*
tuor. PHIL. Gladius iste non nos vulnerat,
 sed vos. Vbi asserit Trithemius esse qua-
 tuor? MEL. Vbi recenset opera Thomæ de
 Kempis. PHIL. Vbi autem recenset opera
 Ioannis Gersen? Nusquam. Quæ causa?
 Quòd, vt ait, Valgravius, orbitunc erat
 ignotus. Credo, etiam antè. Inter opera
 verò Thomæ de Kempis, cur recenset
 Trithe-

Trithemius *de Imitatione Christi* libros quatuor? Cur, inquam, nisi quia verè eius esse censuit? Vanum igitur est, quod dicunt vestri heroës, alter Anglus, alter Sículus, libellum à Trithemio abiudicari Thomæ kempensi. Porro quid peccauit Rosvveydus in numerum? MEL. Quod negauit esse libros quatuor. PHIL. Somnias. Non negauit, sed asseruit ipsis verbis, quæ paulò anterecitalisti: tantummodò ait, eum numerum nullis manuscriptis certò asseri. Et iterum: *In nullo autographo ordinalis nota primi, secundi, & tertij præfigitur.* MEL. Quid ita? nonne decuit hos quatuor, numeris ab auctore connecti? PHIL. Non decuit auctorem, libello titulis & rebus diuersos, in vnum sub vno titulo connectere. Certè codex Claromontanus, quem contra nos fidentius quàm prudentius producit, nec titulum *de Imitatione Christi*, nec ordinem, nec numeros ordinis, nec quatuor habet, sed tres. MEL. Sed quid dicis

Quartò

de Ordine? Quòd ad Ordinem attinet, inquit Rosvveydus, nullum hic certum auctor ipse præscripsit, siquidem eum qui vulgò quarto loco imprimitur, reponit tertio. PHIL. Quid hoc criminis est? Etiam vester Claromontanus, quem ætate superiorem nostro Thomas facit Valgravius, eum qui nobis primus est, tertio loco reponit, sicut confessus

H

es ca.

es capite 3 huius disputationis MEL. Mihi verò displicet ista confusio. PHIL. Non est confusio, sed libertas auctoris, libellos inter se minimè dependentes, quo quemque libet loco reponere. Vis dicam quod sentio? Vobis curæ non est ordo, non numerus, non titulus communis horum librorum: sed quomodo Thomam verum auctorem de antiquissima possessione deijciatis, & nescio quem *Gersen*, nullis sæculis cognitum, contra fas intrudatis. MEL. Loqueris quod sentis: sed & mihi licet loqui quod sentio. Responde de

Quinto,

id est, de Methodo, quam Rosvveydus negat sibi præfixisse auctorem. Quod nihil aliud est, quàm vt rectè loquitur Caietanus, *ferire immerentem, quasi is non bene iunctarum iecisset semina rerum*. Et subdit: *Planè nunquam a quo animo ferre potui, tantam auctori ignominiam irrogari*. PHIL. Ego verò æquo animo fero, quia nulla ignominia est, sed turpe Caietano, quòd iniustæ vindictæ peruicaci cupiditate excæcatus, quid methodus sit, se ignorare demonstrat. MEL. Quomodo demonstrat? PHIL. Quòd non cernit, bonum librum posse fieri, etiam absque methodo. MEL. Absque methodo? PHIL. Nect tu hoc cernis! Ausculta itaque Methodus est ars, via, ratio certa docendi, humano ingenio inuenta. Putas autem,

tem, spiritum Dei alligatum esse arti? Putas, Proverbia Salomonis esse conscripta methodo? Concede igitur, cum dicimus, libello de Imit. Chr. abesse methodum, nullam auctori ignominiam irrogari. Nec verò propterea irascitur Caietanus, sed quod ipsum nimio opere pudet confiteri tam crassam ignorantiam circa scriptorem minimè artificialem, ut fatentur omnes. MEL. An meus senex, quid sit methodus norit, melius perspicias ex eius sequentibus verbis: *Libentius quàm Rosveydo, accedo auctori Methodus practica, qui multò rectius dixit, ordinem ac methodum in libello de Imitatione Christi multos desiderare, non quod illi desit, sed quod adeo sublimis sit, ut multos effugiat. Hanc Methodum in calce huius operis damus, verbis tam Francisci Valgravi, qui eam pulchrè digessit, quàm dicti auctoris Methodus practica.* PHIL. O monstrum, Methodus practica! Vbi es Prisciane? vbi ferula tua? Sed ad rem. Aliud est, librum methodo scribi, quod Kempensis non fecit, aliud methodo & arte aliena concludi, quod molitus est ingenio tuo tuus anonymus. MEL. Audi porro Caietanum. Rosveydo inquit interim probanti, abesse methodum, quia ipse auctor nec eundem semper librorum numerum seruauit, nec eundem ordinem; respondemus, peccare hic alium, alium puniri, vitiumq; manuscriptorum Kempensium esse, non auctoris. PHIL. Halluci-

natur multis modis. Primo enim Rosvey-
 dus non argumentatur contra methodum
 à numero & ordine diuerso librorum, sed à
 re ipsa. Secundò nemo in ea peccauit nisi
 Caietanus. Tertiò nemo ob eam punitus
 est à nobis, sed ipse à veritate redargutus.
 Quartò si vitium nullum est auctoris, se-
 quitur nullum esse in kempensi, eiusuè au-
 tographis, in quibus nullum probastis, &
 in probando alio auctore toties defecistis.
 Quare definite prædicare Ordinis vestri
decus caeleste, i. aërium & inane, *ioannem Ger-*
son hominem nunquam, & Abbatem nus-
 quam, nisi in charta fallaci, & vestra phan-
 tasia. MEL. Vestrum Thomam non fuisse
 auctorem, vel ex stylo solo probabimus.
 PHIL. Proba, sed postquam respiraueri-
 mus.

CAPVT V.

*De Stylo in genere, & Thoma Kempensis
 in specie.*

MEL. Nunquam ego, inquit Caietanus
 cap. 8. *tantum in stylo pondus inesse ex-*
istimaui, ut inuitum semper argumentum ab eo
ducipossit ad certam auctoris notitiam perueni-
endi. PHIL. Quamobrem ergo ex stylo cō-
 tra kempensem certatis? Num contra ipsū
 solum præbet vobis inuictum argumen-
 tum?

tum? MEL. De stylo kempensis postea. Nunc vt dictum antesignani mei confirmem, quatuor obiectiones sanè fortes ex disputatore mihi familiariter noto, & adhuc superstitie afferam.

I.

Obiectiones contra iudicium styli.

I. Si ratione styli in controuersiam vocetur quodlibet opus alicuius sanctorum Patrum, *an ideò incerta erit tot seculorum confirmatio, totiusque orbis consensu firmata præscriptio?* PHIL. Hoc argumentum si vlllo casu valet, pro Thoma Kempensi valet, cuius nomine libellus de Imit. Chr. notus fuit eo tempore, quo Ioannes Gersen, vt concedit vltro Valgravius, *ibi erat ignotus*. Præscribit ergo vobis Thomas. Vniuersim tamen non valet hæc præscriptio. Nam alioqui sermones de operibus Cardinalibus Christi certo essent S. Cypriani, cui abiudicantur ob stylum à Bellarmino, & à doctiss. Theologo Guil. Estio tribuuntur Saluiano, cui magis conueniunt: dicit enim sermo de Chrismate, *hodie. i. die Cænæ Domini*, à iudicibus carceres referari, & vincula dimitti, quod tempore S. Cypriani non fiebat, quando omnes iudices erant à fide Christiana alieni. Sic etiam libri tres inscripti *de Vita contemplatiua* essent S. Prosperi, cui ante annos 800. tribuuntur à

Concilio Aquisgranensi L. sed ab antiquiore Isidoro Hisp. adscribuntur Iuliano Pomerio Abbati Massiliensi, de quo Sirmondus ad to. 2. Concil. Galliae. Vnde notabis, si praescriptio haec faceret pro Cypriano, praescriptum iri non tantum stylo, sed etiam, quod absit, historicae veritati, quae habet, illam victorum dimissionem introductam rescripto Impp. Valentiniani, Valentis, & Gratiani, l. 3. de Ind. Cod. Theodos. *Ob diem Pascha quem intimo corde celebramus, omnibus quos reatus adstringit, carcer inclusit, claustra dissoluimus.* Accedit quod disputator tuus saeculorum continuationem, & orbis consensum in singulis probare debet, non tantum iactare. Facillimum quippe est dicere v. g. sermonem 10. de Tempore, tomo 10. operum S. Augustini, esse ipsius; sed probare, eum duodecim quae ab obitu auctoris fluxisse noscuntur saeculis, habitum pro fetu Augustiniano totius orbis consensu, hoc opus, hic labor est. Etenim si diligenter inquiratur, cuius sit, & audiatur Cassianus lib. 7. de Incarnatione cap. 25. erit S. Amhrosij Mediolanensis, licet inter opera eius haud inueniatur hodie. Si inquiras ulterius, inuenies multa SS. Patribus tributa auctores habere vel haereticos, vel alios planos, homines plerumque hebetes & indoctos; quorum fraudes cur detegi, & accusari, quanticunque tem-

temporis præscriptione prohibeantur, equidem non video. *Accusatio* namque *suppositi partus*, ut ait Iulius Paulus l. *Qui falsam ff. ad l. Cornel. de fals. nulla temporis præscriptione depellitur; nec interest, decesserit necne ea qua partum subdidisse contenditur.* MEL. Audi aliud.

2. *Quàm debile argumentum est sola styli diuersitas?* Quis enim se hominem in ceteris naturâ suâ variabilem profitetur, qui in scribendi modo unde quaque sit sui similis? PHIL. O debile argumentum! S. Hieron. ep. 141. ad Marcellam, & S. Aug. ep. 48. ad Vincentium stylum vocant imaginem seu faciem ingeniorum. Iam dico, faciem Caij Seij quomodocunque varietur, semper esse faciem eius, & non alterius, nullo discrimine ætatis, valetudinis, aeris, affectionum animi. Sanè idem B. Augustinus non minùs nobiliter scripsit senex quàm iuuenis, ut testari possunt eius libri sex contra Iulianum, & postremi de Ciuitate Dei, quos edidit circa annum suum 74. nec minùs facundè ægrotus quàm sanus, ut epistola ad Profuturum; in aduersis quàm in prosperis, ut epistola ad Honoratum. Est etiam diuersitas styli in diuerso genere. Cicero scripsit epistolas in humili, libros in mediocri, orationes in grandi. Cicero tamen nusquam est nisi Cicero. Nostris quoque temporibus, quibus familiariter scribebat Lipsius,

ij statim notabant, quomodo is, benè an
secus valeret: in vtraque tamen valetudi-
ne stylus erat Lipsij. MEL.

3. *Et quoties de eodem stylo diuersi diuersis-
simè iudicāt?* PHIL. Verissimè loquitur iste,
sed ad scopum suum parum aptè. Alij de
stylo iudicant tumultuariè, alij considera-
tè, maturè, & ex longo vsu; alij benè ac pe-
ritè. alij malè & imperitè: alij sincero stu-
dio veritatis, alij sola libidine repugnan-
di. Pudet ac piget me plura dicere. MEL.

4. *Sed neque de stylo satis iudicavit, qui rem
stylo comprehensam non satis intelligit.* Cùm igitur
Lucius Titius Grammaticus magis quàm
Theologus fuerit, illè sincerum integrumque de
stylo antiquorum Theologorum Basilij,
Augustini & c. iudicium tulerit? PHIL. Si
ita est, assumo contra vos, Sententias Tho-
mæ Kempensis non intelligitis, ergò de e-
ius stylo iudicare non potestis. MEL. Ne-
go antecedens. PHIL. Perperam negas,
quod paulò antè necessitate coactus tacitè
concessisti. Nam quod turpissimum erat,
quis esset Dilectus in illa sententia, *Opertet
dilectum pro dilecto relinquere*, non intellexi-
stis: alioquin omnia non interposuissetis.
MEL. Viderit Cæretanus, qui in hanc rem
plura disputat cap. 3. PHIL. Ea differamus,
donec & ego plura ad hanc objectionem.
Existimat disputator illè, neminem qui
aliter, quàm ipsi placet, de stylo alicuius
aucto-

auctoris iudicat, quidquam satis intellige-
 re: propterea qui eiusmodi sunt, eos per
 conuicium appellat Grammaticos. Quasi
 verò stylus non haberet in Grammatica
 fundamentum, aut quisquam scriptor sty-
 lum suum à Grammaticis primitus non di-
 didisset. Nimirum nescit, se hoc pacto inuehi
 in viros grauiissimos doctissimosq; ac dig-
 nos, quorum sanà doctrinà & eruditione se
 aspergi gaudeant, etiam in hoc genere,
 Grammatici. Nec intelligit illud S. Augu-
 stini l. 4. de anima c. 1. *Ego & me doctissimum
 ac peritissimum nescio, immò non esse certissimè
 scio: & fieri posse non ambigo, ut aliquid imperi-
 to & indocto cuiquam scire contingat, quod ali-
 quis doctus & peritus ignorat.* Nec confiteri
 dignatur quod M. Tullius orat. pro L. Cor-
 nelio Balbo: *Assiduus usus uni rei deditus, &
 ingenium & artem sapè vincit.* Iam quod vo-
 lūsti ex Caietani cap. 3. effare. MEL. Que-
 ritur, toties censuram agi de SS. Patrum scrip-
 tis, non solum ab hæreticis, sed etiam à qui-
 busdam Catholicis. *Quis Patrum, inquit,
 Doctorumue Ecclesie, etiam à nostrorum ungui-
 bus non rubescit?* Potissimum verò nimiam
 quorundam historicorum (quos & sciolos
 in historia vocat) censendi facilitatem in-
 cusat, negatque, tot spuria operibus Patrum
 intermita, quot illi clamant. Rationem ex
 dictione & stylo iudicandi esse intutam.
 Augustinum senem puduisse scriptorum
 H s qui

quæ ediderat iuuenis: alium esse in confessionibus dictis, alium in dictatis; nec eundem in Confessionibus quem in alijs libris: atque vt alienæ ruditati consulere, descendisse ad barbarismos. Denique supplex orat supremum Ecclesiæ tribunal, vt his aliquando modum curet adhiberi. PHIL. Multiplex calumnia nescio cuius Caietano Alemannici affirmantis, negantis, iudicantis omnia pro sua libidine, non simpliciter diluenda est. Et quoniam crisin styli adeò ambigam facitis, vt pænè de medio tollere vellè videamini, ostendere me necesse est, ex sententia præstantissimorum auctorum ita posse cognosci ex stylo scriptorem, sicut quemlibet hominem ex facie. Tantummodò patienter attende.

II.

Auctoritates pro iudicio styli.

I. M. Terentius Varro.

Gellius. l. 3. c. 3. Verum esse comperio, quod quosdam benè litteratos homines dicere audiui, qui pleræque Plauti comédias curiosè atque contentè lectitauerunt, non indicibus Aelii Sedigiti, nec Clandij, nec Aurelij, nec Accij, nec Manilij super his fabulis quæ dicantur ambigua, credituros, sed ipsi Plauto, moribusque ingenij atque linguae eius. Hac enim iudicij norma VARRONEM quoque usum videmus. Nam præter illas.

illas unam & viginti quæ Varroniana vocantur, quas idcirco à cæteris segregavit, quoniam dubiosæ non erant, sed consensu omnium Plauti esse censebantur, quasdam item alias probavit, adductus stylo atque facetiæ sermonis Plauto congruentis; easque iam nominibus aliorum occupatas Plauto vindicavit. Sicuti istam quam nuperrimè legebamus, cui nomen est Bæotia: nam cum in illis unâ & viginti non sit, & esse Aquilij dicatur; nihil tamen Varro dubitavit quin Plauti foret. Neque alius quisquam non infrequens lector dubitauerit.

2. C. Iulius Cæsar.

Cicero l. 9. ad famil. ep. 16. Ipse Cæsar habet peracrem iudiciam. Et ut Servius frater, quem litteratissimum fuisse iudico, facile diceret. Hic versus Plauti non est, hic est; quod tritas haberet aures notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi: sic audio Cæsarem, cum volumina iam confecerit ἀποφθεγμὰς, si quid afferatur ad eum pro meo quod meum non sit, reiicere solere.

3. M. Tullius Cicero.

Ib. 7. ep. 32. ad Volumnium Eutræpulum. Quod sine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epistolam misisti; primum addubitavi, num à Volumnio Senatore esset, quocum mihi est magnus usus: deinde ΕΥΤΡΑΠΕΛΙΑ

litterarum fecit; ut intelligerem tuas esse.

De Oratore lib. 3. Natura nulla est, ut mihi videtur, qua non habeat in suo genere res complures dissimiles inter se, qua tamen consimili laude dignentur &c. At hoc idem quod est in naturis rerum transferri potest etiam ad artes. Vna fingendi est ars, in qua praestantes fuerunt Myro, Polycletus, Lysippus, qui omnes inter se dissimiles fuerunt, sed ita tamen, ut neminem sui velles esse dissimilem. Vna est ars ratioque pictura; dissimillimi tamen inter se Zeuxis, Aglaophon, Apelles: neque eorum quisquam est, cui quidquam in arte sua deesse videatur. Et si hoc in his quasi mutis artibus est mirandum, & tamen verum; quanto admirabilius in oratione atque in lingua? qua cum in iisdem sententijs verbisque versetur, summas habet dissimilitudines, non sic ut alij vituperandi sint, sed ut ij quos constet esse laudandos, in dispari tamen genere laudentur. Atque id primum in poetis cerni licet (quibus est proxima cognatio cum Oratoribus) quam sint inter sese, Ennius, Pacuvius, Acciusque dissimiles; quam apud Gracos Aeschylus, Sophocles, Euripides: quanquam omnibus par panem laus in dissimili scribendi genere tribuatur. Aspicite nunc eos homines atque intuemini, quorum de facultate quaerimus, quid intersit inter oratorum studia atque naturas. Suauitatem Isocrates, subtilitatem Lysias, acumen Hyperides, sonitum Aeschines, vim Demosthenes habuit. Quis eorum non egregius? tamen quis cuius-

inquam nisi sui similis? Gravitate Africanus, lenitatem Lalius, asperitatem Galba, profluens quiddam habuit Carbo & canorum. Quis horum non princeps temporibus illis fuit? & suotamen quisque in genere princeps. &c.

Huc etiam faciunt, quæ idem differit in Lucullo: Dilucidè docetur à politioribus physicis, singularum rerum singulas proprietates esse: fac enim antiquos Servilios, qui gemini fuerunt, tam similes quàm dicuntur: num censes etiam eosdem fuisse? non cognoscebantur foris, at domi; non ab alienis, at à suis. An non videmus, hoc usu venire, ut quos nunquam putassemus à nobis internosci posse, eos, consuetudine adhibita, tam facile internosceremus, utine minimum quidem similes esse viderentur? Hic, pugnes licet, non repugnabo, quin etiam concedam, illum ipsum sapientem, de quo omnis hic sermo est, cum eires similes occurrant, quas non habeat denotatas, retenturum assensum, nec unquam ulli viso assensurum, nisi quod tale fuerit, quale falsum esse non possit. Sed ad ceteras res habet quandam artem, qua vera à falsis possit distinguere. Et ad similitudines istas usus adhibendus est. Ut mater geminos internoscit consuetudine oculorum, sic tu internosces si assueveris. Vide ne ut in proverbio sit ouorum similitudo? tamen hoc accepimus, Deli fuisse complures, salvis rebus illis, qui gallinas alere per multas quæstus causâ solerent. Hi cum ouum inspexerant, quæ id gellina peperisset, dicere solebant. Quo sermone satisfiet

is, qui quis optimus styli sit cognitor, sciscitantur. Respondetur enim, eum esse qui usu & consuetudine legendi, cum auctoribus magnam familiaritatem contraxerit. MEL. Qualis est meus Caietanus in Thoma Kempensi. PHIL. Antalis sit, postea videbimus.

4. M. Fabius Quintilianus.

Lib. 2. cap. 9. Est in ingenijs incredibilis quaedam varietas, nec pauciores animorum panes, quam corporum forma. Quod intelligi etiam ex ipsis oratoribus potest, qui tantum inter se distant genere dicendi, ut nemo sit alteri similis, quamvis plurimi se ad eorum quos probant imitationem composuerint. Lib. 10. cap. 1. Messala nitidus & candidus, & quodammodo praeferens in dicendo nobilitatem suam, viribus minor. In C. vero Casare tanta vis est, id acumen, ea concitatio, ut illum eodem animo dixisse, quo bellavit, appareat. Lib. 12. c. 10. Mihi orationis differentiam fecisse, & dicentium & audientium natura videntur. Et mox: Transeo plurimos, Lycurgum, Aristogitona, & his priores, Isaum, Antiphontem, quos ut homines inter se genere similes, differentes dixeris specie.

5. M. Valerius Martialis.

Lib. 12. ep. 3. Quid titulum poscis? versus duotresue legantur:

Glamabunt omnes, te, liber, esse meum.

6. Fauorinus Philosophus.

Gellius loco cit. Fauorinus quoque noster, quum Neruolariam Plauti legerem, qua inter incertas est habita, & audisset ex ea versum quendam, delectatus faceta verborum antiquitate. Vel vnus, inquit, hic versus, Plauti esse hanc fabulam, satis potest fidei esse.

7. Aulus Gellius ipse, ibidem.

Nos quoque ipsi nuperrimè quum legeremus Fretum (nomen est id comœdia, quam Plauti esse quidam non putant) haud quidquā dubitauimus, quin Plauti foret, & omnium maximè genuina.

8. S. Gregorius Nazianzenus.

Epist. 208. ad Nicobulum: Quemadmodū cum ingenuo partu, ita cum oratione, pater vnā semper apparet: non minùs quàm ij qui procreant, corporeis notis vt plurimum innotescunt.

9. S. Hieronymus.

Lib. de Scriptoribus Eccles. c. 68. Minutius Felix, Roma insignis causidicus, scripsit dialogum Christiani & ethnici disputantium, qui Octavius inscribitur. Sed & aliud sub nomine eius fertur de Fato, vel contra Mathematicos: qui cum sit & ipse disertus hominis; non mihi videtur cum superioris libri stylo conuenire. Vide etiam c. 35. & 42.

Epist.

Epist. 66. ad Rufinum *Prefatiuncula librorū περὶ ἀρχῶν* ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse.

Lib. 3. adu. Pelagium. *Hac duo capitula orationis & laudis, soles cum tuis iurare discipulis, non esse tua, cum perspicuè in eis styli tui splendor eluceat.* Ep. 13. apud S. Aug. Ego simpliciter fateor dignationi tuae, licet stylus & ἐπιχρηµατα tua mihi viderentur, tamen non temerè exemplaribus litterarum credendum putavi. Ep. 21. ad Paulum Concord. Misimus interim te tibi, id est Paulo seni seniore; in quo propter simpliciore quosque multum in dei ciendo sermone laborauimus. Sed nescio quomodo, et si aqua plena sit, tamen eundem odorem lagena seruat, quo, dum rudis esset, imbuta est. Lib. 2. contra Rufinum. Stylum meum, qualiscunque est, & formam eloquij, vir disertissimus exprimere non potuit, sed inter ipsas prestigias & alterius personam, qua se fraudulenter induerat, quis esset, ostendit.

10. S. Augustinus cit. ep. 48.

Stylus S. Cypriani habet quandam propriam faciem qua possit agnosci. Idem censendus est de suomet stylo dicere voluisse (nam eodem modo cuiuslibet scriptoris stylus habet suam propriam faciem) vt nihil obstitent barbarismi ex Caietano obiecti, qui in paucis conuentionibus ex lingua militari assumpti, singuli stylum non mutant. Quod autem

autem puduerit Augustinum senem eorum
quæ scripsit iuuenis, de vano dictum est, il-
li ipsi qui dixit, pudendum.

11. C. Sollius Apollinaris Sidonius.

L Ib. 1. ep. 1. De M. Tullio silere me in stylo epi-
stolari melius puto, quem nec Iulius Titia-
nus sub nominibus illustrium seminarum digni
similitudine expressit. Propter quod illum ceteri
quique Frotonianorum, oratorum simiam nun-
cupauerunt.

Lib. 4. ep. 3. de Claudiano Mamerto, Sen-
tit ut Pythagoras, diuidit ut Socrates, explicat
ut Plato, implicat ut Aristoteles, ut Æschines
blanditur, ut Demosthenes irascitur, uernat ut
Hortensius, aestuat ut Cethegus, incitat ut Cu-
rio, moratur ut Fabius, simulat ut Crassus, dis-
simulat ut Cæsar, suadet ut Cato, dissuadet ut
Appius, persuadet ut Tullius. Iam si ad sacro-
sanctos Patres pro comparatione veniatur, in-
struit ut Hieronymus, destruit ut Lactantius,
adstruit ut Augustinus, attollitur ut Hilarius,
submittitur ut Ioannes, ut Basilius corripit, ut
Gregorius cōsolatur, ut Orosius affluit, ut Rufi-
nus stringitur, ut Eusebius narrat, ut Euche-
rius sollicitat, ut Paulinus prouocat, ut
Ambrosius perseuerat. Lib. 7. ep. 18. Ita mens.
i. ingenij scribentis proprietas patet in li-
bro, sicut vultus in speculo.

12. Magnus Aurelius Cassiodorus Senator.

Diui-

Diuinar. institut. cap. 6. *Quidam etiam est anonymus, ex cuius stylo beatum esse suspicamur Hilariū, qui cōmenta libri Iob scripsit in ordinē.*

13. Photius Constantinopolitanus.

In Bibliotheca pag. 832 *Hec oratio Chrysostomi nomine inscribitur, non tamen mihi eius esse videtur. Argumentis enim modò q̄ scribendi multum à reliquis eius orationibus distinguitur.*

Ex his omnibus perspicuum fit, iudicium styli fundari in principijs naturalibus, de quibus controuersia moueri aut non potest aut non debet.

III.

De quibusdam historicis querimonia Caietani.

MEL. Legitimos censores, Molanos, Posseuinos, Bellarminos, & alios Theologos nequaquā perstringimus, sed quorundā historicorum nimiam temeritatem. PHIL. Qui autē sunt illi historici? Equidem nullū adhuc Orosium nullum Theodoretū mouere vidi hanc Camarinā. Quòd si historicos vocatis, qui aliqua imbuti sunt cognitione historiæ, iniuriam eis facitis luculentam, si ipsos vel temerè ab hoc iudicio repellitis, vel quenquam nullo alio instructum subsidio ad hoc negotium accedere, aut historiam ad id nihil pertinere arbitramini. Ex historia quippe tibi ostendi paulò antè, sermones alioqui nobiles
atque

atque disertos, sed B. Cypriano vulgò tributos, eius esse non posse, cum narrent rem ipsi incognitam. Ex historia ostendo, sermonem 176. de Tempore non esse S. Augustini, quia impugnat hæresin Euty-
chianam, quæ post obitum emerfit Au-
gustini, quem sermonem & Louanienses
Theologi obseruarunt esse Eusebij Galli-
cani, dicti Emiseni. Ex historia ostendo,
illam ipsam sermonum farraginem de
Tempore ex multò maxima parte non es-
se S. Augustini, quia omnium primus pri-
mâ Dominicâ *Aduentûs* hortatur suos au-
ditores laborare, vt die Natalis Domini,
*mundo corde, & casto corpore possint ad altare
Domini accedere.* Quæ adhortatio planè
disconuenit B. Augustino, cuius æuo quo-
tidie sumebat populus fidelis SS. Euchari-
stiam, in tota Ecclesia Occidentali, quem
admodum in commentariolo ad Regu-
lam doceo multis exemplis. Ex historia o-
stendo sermones attributos festo SS. Tri-
nitatis, Augustini esse non posse, quia fe-
stum hoc ignorabat, diu postea institutû;
& quia tertius ex symbolo Pelagij hære-
siarchæ est constructus. Habes id to. 9. S.
Hier. Ex historia quoq; ostendo S. Augu-
stini non esse homiliam 48. alterius farra-
ginis quinquagenariæ. MEL. *Esse autem
hanc homiliam S. Augustini, adeò ex doctrina
& stylo apparet, vt nemo doctus in dubium
reuo-*

reuocare possit. PHIL. Vix credo. Louanien-
 ses in Censura generali tomi 10. tres clas-
 ses fecere. *Iis sermonibus, inquit, qui certò
 visi sunt esse B. Augustini, nomen eius adscripsi-
 mus. Qui certò deprehensi sunt non esse sancti
 Doctoris, in appendicem huius tomi sunt reiecti.
 Reliquos, aut non satis discussos, aut ex iudicio
 quorundam eruditionem dubia auctoritatis, in-
 ter B. Augustini sermones reliquimus, non tamē
 addito eius nomine.* In hac tertia classe est
 homilia tua: quapropter verum non est,
 eam à nemine docto in dubium reuocari
 posse, cum reuocata sit à doctissimis ante
 annos 70. Nam quod de stylo dicis nun-
 quam mihi persuasurus es, hæc esse styli
 Augustiniani, *Multum sibi nascendum vide-
 bat. Habeo filios, quibus curam maximam ge-
 ram. Cur prouidus filiorum existis? Et quod ad
 doctrinam & historiam attinet, Augusti-
 nus verus omnia alia dicit. Homilia, Maio-
 res nostri ideò copijs omnibus abundabant, quia
 Deo decimas dabant, & Cæsari censum redde-
 bant. Sed Augustinus quid? Epist. 86. ad
 Casulanum: Potest autem iste dicere, etiam
 illos, qui decimas omnium fructuum suorum
 dant pauperibus, cum Phariseo damnari, quia
 hoc quoque ille inter sua opera prædicabat, quod
 capimus à multis fieri Christianis, & vix pau-
 cissimos inuenimus. Serm. 30. de Verbis Do-
 mini: Pharisei omnia sua decimabāt, de omni-
 bus fructibus suis decimam partem detrahebāt,*
 & i-

& ipsam dabant. Non facile hoc facit aliquis Christianus. Serm. 205. de T. Decimas dabant Scribae & Pharisei : ne forte aliquid magnum facere te putes, quia frangis panem pauperi, & vix est millesima ista facultatum tuarum ; & tamen non reprehendo. De 10. chordis. c. 12. Phariseus dixit, ieiuno bis in sabbato, decimas de omnium quae possideo, & nondum susus erat sanguis Domini. Tantum pro nobis pretium accepimus, saltem nec tantum erogamus, quantum phariseus. Et habes alio loco dicentem Dominum. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum Ergo illi dat decimas ; tu si centesimam dederis, aliquid magnum te fecisse gloriaris. Psalm. 103. conc. 2. Praestet hoc Deus, ut terra irrigata sitis, non lapidea, sicut Iudaeorum (unde tabulas lapideas accipere meruerunt) sed fructifera, terra quae irrigata reddat agricola. Illi ipsi corde lapideo, quod significatum est lapideis tabulis, decimas dabant. Psal. 146. Exime aliquam partem reddituum tuorum. Decimas vis? decimas exime. Quanquam parum sit: dictum est enim, quia Pharisei decimas dabant. Et quid ait Dominus Nisi abundauerit &c. Et ille super quem debet abundare iustitia tua, decimas dat; tu autem nec millesimam das. Non aduertis Melani, discrimen inter Augustinum & auctorem homiliae? Ille in exemplum adducit non nisi Phariseos, hic maiores suos. Numquid maiores Augustini fue-

fuerunt Iudæi? Quanquam iste loquitur non tam de maioribus suis quam auditorum suorum. Qui ergo fuerunt isti maiores? MEL. Si Augustini & auditorum eius, haud dubiè fuere veteres Christiani. PHIL. Eris mihi magnus Apollo, si hoc probaueris. Quomodo enim Christiani sæculo Augustiniano maiores *copijs omnibus abundabant*, quibus persecutores nec decimas relinquebant? Et quomodo verum quod sequitur? *Modò quia discessit deuotio Dei, accessit inductio fisci.* Fiscus est ærarium publicum cuiuslibet regni, vel liberæ ciuitatis. Hic verò estne tempore S. Augustini aut paulò antè introductus, an ab initio humanæ Societatis institutus? Quis non videat, falsum esse prius, & non posterius? Falsum quoque pro Augustino, *Noluimus partircum Deo decimas, modò autem totum tollitur.* Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Quis credat, obsecro te, pium Imperat. Honorium (sub quo Augustinus gessit Episcopatum) decimas non dantibus Christianis abstulisse totum? Ede, quæso, legem eiusmodi ex Codice Iustiniani. MEL. Non edo, vtpote non versatus in Legibus Codicis. PHIL. Credo etiam, te tuumque Caietanum parum versatos in historia: audetis tamen melius in ea versatis indignas planè contumelias facere. MEL. *Caietanum meum historiae imperitum esse,*

esse, planè inficias eo PHIL. Conuincam ipsum ex seipso, idest ex epistola ad Paulū s. P. M. 3. Non. Iun. an. 1616.

In ea recenset ex suo de Præstantia Religionis Benedictinæ libro, quem non vidi, præter alia etiam ista decora, Dionysium Exiguum, Aratorem S. R. E. Subdiaconum, Ennodium Ticinensem, & Aurelium Cassiodorum Senatorem, *Romana inquit, Ecclesia Academicarum Lateranensis & Vaticana seu Cantorum Scholæ Magistros. Addit Gregorium M. Isidorum, Ildefonsum, Damascenum, & pro coronide S. Scholasticam, quæ, inquit, nouo & inaudito, (verè inaudito ante Caietanum) è terris ad cælos transitus gressu, nulla corporis infirmitate detenta, sed viuens & lata, in columbæ specie cæli secreta penetrauit. Quæ dum breuiter ex animo, patientiam tuam imploro. Dionysium sub disciplina S. Benedicti fuisse, nullum argumentum est, quod me cogat credere; de Aratore omnia alia docet me elegantiarum pater Iacobus Sirmondus ad Ennodij librum 9. ex codice Remensi Monachorum S. Remigij, in quo librorum Aratoris tale exordium legitur. Beato domino Petro adiuuante, oblatas hic codex ab Aratore inlustri, ex Comite Domesticorum, ex Comite priuatarum, viro Religioso, Subdiacono S. E. R. Sedis Apostolica, Sancto atque*

que Apostolico viro Papa Vigilio, susceptus ab eo die viij. Id. Aprilium. Cernis hic, quid ante clericatum fuerit Arator, exprimi; monachatum taceri. MEL. Vocatur vir Religiosus. i. monachus. PHIL. Erras, frater, erras. Concilio Agathensi. c. 20. Clericatus est Religio; S. Gregorio M. l. 4. ep. 53. religiosa militia, & l. 7. ep. 110. ind. 2. religiosum propositum, & habitus Clericorum religiosus: item l. 4. ep. 50. Episcopus est dux religiosorum, Itaque ex vita palatina conuersus est ad Religionem. i. ad Clericatum: quod & testatur Carmine ad Parthenium, *Namque ego Romana caulis permixtus amœnis Ecclesiae, tonso vertice factus ouis. Ex lupo i. sæculari factus est ouis. i. Ecclesiae Romanae Clericus.* Si antè fuisset monachus, ante fuisset ouis quàm fieret: nam monachum vt monachum esse lupum, nec ego dicturus, nec tu concessurus es. Ennodium verò quomodo audet hic monachum facere, cum ipse in Eucharistico de vita sua, non solum toto capite, sed manibus etiam pedibusque abnuat? Vt enim sæcularis vitæ lubrica coram Deo defleuerat: *Statim, inquit, subuenisti Deus meus, redemptio mea. Ordinasti, vt per Officium Levitarum coactus sanarer, & impacti honoris sarcina quod premebat à me pondus remoueret.* Ac ne iterumingas aliquid, scito eum ex vita coniugali transisse ad Clericatum, factumque Diaconum

Tici.

Ticinensem, vnde & S. Epiphanio successit Episcopo. De Cassiodoro æquè fallimini, qui de suo monasterio Viuariensi agens diuinar. institution. cap. 32. nunquam meminit S. Benedicti, sed Abbatum Gerontij & Calchedonij. Quos omnes, hoc est, Dionysium, Aratorem, Ennodium, Senatorem, patris Cassiodori nomine notiorum, fuisse Academiarum Romanarum seu Cantorum Scholæ Magistros, ita puerile est, vt refutari non mereatur. Quid enim? Estne idem Academia Romana, & Schola Cantorum? Gregorium M. fuisse Benedictinum, conatus est probare Caietanus libro iustæ magnitudinis, sed absque iustis rationibus. Isidorus Hispalensis habuit Regulam propriam, non S. Benedicti. MEL. Respondet Caietanus, Regulam S. Isidori non esse nisi explicationem Regulæ Sancti Benedicti. PHIL. Respondet, scio; sed ipsius responsio non respondet veritati: quod mecum sentiet quisquis vtramque Regulam sincera mente inter se contulerit. De Hildefonso eadem ferè est ratio: sed in Damasceno magis desipit, quisquis eum facit Benedictinum. Quòd denique magnificentissimâ verborum pompâ nescio quibus saxis, truncis atque stipitibus persuadere nititur, viuentem Scholasticam cælestis regni aditum penetrasse, demonstrat liquidò, quam

I

quam ei fidem in cæteris debeamus. Nam S. Gregorius non ait, eam viuam & sanam, sed *animam de eius corpore egressam in colūba specie calisecreta penetrasse*. MEL. Horū quæ retulisti nonnulla non inuenio in editione Ioannis Gessen, Parisijs an. 1616. PHIL. Ego tamen omnia quæ retuli bona fide, inueni in editione Romana an. 1644. Vnde patet, quàm modica sit verecundia tui AntiKempensis, qui tam luculentas vanitates prius Paulo V. oblatas, non est veritus auctas altero tanto obtrudere S.D.N. Innocentio X. Quis iam credat homini in medulla causæ, qui in superficie toties deprehenditur fefellisse? Quis ei fidat in iudicio rei alienæ, qui tam fædè hallucinatur in sua? O præclarum historicum Caietanum, qui aliorum historicorum nimiam facilitatem accusat, cum suæ nullum modum inueniat, sed scribat liberè quæcunque vult, quamuis nunquam & nusquam viderit, legerit, audierit, modò ad gloriam faciant, de qua alibi plura. Tales nimirum impugnatores patitur Thomas Kempensis, quorum vnus à Caietano nominatus, mihi notus, loco noto, confessus est, sibi metipsi persuadere se non posse.

Thomam libelli nostri auctorum
non esse.

IV.

An Caietanus solos culpet historicos.

MEL. Hac propositione viro clarissimo insidias struis, ut capias eum in sermone. Ad illa nimirum collimas, ubi ait: *Profecto res est verissimis digna lachrymis, & quam sola de silice excisa prae cordia possunt non lugere; toties censuram agi de sanctorum Patrum scriptis: pluresque qui intra septa Catholicae Ecclesiae concluduntur, tam leuiter, Aristarchos agere scriptorum orthodoxorum, eaque pro libidine sua configere asteriscis, litura damnare, Marcionis spongia delcre. Quis Patrum Doctorumue Ecclesiae, etiam à nostrorum unguibus non rubescit?* PHIL. O tragica declamatio! Videor mihi audire nouam Hecubam patriae excidium deplorantem. Verum dic, conductitiae orator, qui sint illi Aristarchi intra septa Ecclesiae? *Quis Patrum, inquis, etiam à nostrorum unguibus non rubescit? Quid est nostrorum? Num & vester Trithemius tam crudeles ungues habuit? Num eos infixit S. Augustino, quando recensitis operibus eius scripsit: Ego in hoc opere quosdam tractatus non absque consilio omisi, qui à plerisque beato August. adscribuntur. E quibus est liber de spiritu & anima, in cuius 37. capitulo Boë-*

*tius allegatur, qui longo tempore post Augusti-
 num natus est. Sed & stylus ipse Augusti-
 num non redolet. Item liber qui de vera &
 falsa pœnitentia sub Augustini nomine iam
 impressus est, illi mendaciter adscribitur, quo-
 niam 17. capitulo circa finem ipse Augustinus
 allegatur. Quid multis nitar? Tot sunt tra-
 ctatus & sermones, qui B. Augustino falsò in-
 scribuntur, ut eorum recensio proprium volu-
 men exquirat. Curre nunc Melani, curre.
 Trithemius Augustino sanguinem lace-
 rata pelle, prolicuit. Curre siste sangui-
 nem, emplastrum impone. MEL. Ludis,
 ut soles. PHIL. Et tu inimicaris, ut soles,
 mihi que vitio vertis, quæ alijs decori
 sunt. MEL. Sed audi. Caietanus non in
 nostrum Trithemium hoc spiculum ie-
 cit. PHIL. Credo planissimè. In quem
 ergò? MEL. Quid quæris? In Rosvey-
 dum. Rationem reddit, inquiens, Dum
 Doctorum Ecclesia aut premimur auctorita-
 te, aut testimonio conuincimur, occlamamus,
 fucum fieri, imposturam agi, partum sup-
 poni alienum, tanto Patre, tanto Doctore in-
 dignum; non phrasim, non dictionem illum sa-
 pere. PHIL. Hòccine facitis vos? & fa-
 citis, quod in Rosveydo arguitis? MEL.
 Rosveydus facit. PHIL. Omninò faci-
 tis, vos inquam. Cùm enim Rosvey-
 dus ad probandum, Thomam Kempen-
 sem esse auctorem diuini libelli, produxif-
 set*

set testem exceptione maiorem, Ioannem Buschium, eiusdem ordinis, eiusdem ætatis, loco tam vicinum, ut censeri posset ex duobus vnum monasterium, quid hîc egistis? Auctorem facere non potuistis impostorem, sed parenthesis illam, *Qui sequitur me, de Imitatione Christi*, infimulastis imposturæ: quam cum à Rosvveydo dilutam aduertissetis, mutastis in mendacium famæ. Vtramque infimulationem postea discussurus sum, Deo propitio. Quomodo autem Rosvveydum hac inuectione tetigit Caietanus? MEL. Eò quòd auctoritatem Seraphici Doctoris, pro ætate scriptoris *de Imitatione Christi*, velut imposturam reiecit. PHIL. Non auctoritatem S. Bonauenturæ reiecit, sed quæ falsò dicebatur auctoritas eius. Probauit quippe euidenter, Collationes illas octo diu post mortem ipsius collatas in vnum. Quare probra illa, quæ in illum, vel in nescio quos historicos iecistis, non in illum solum, qui tamen supra historicum, & clarissimus Theologus fuit, iecistis, sed in alios etiam æquè præstantes aut præstantiores. MEL. Nego ac pernego cum Caietano, qui disertè protestatur: *Non inculpo, immò dilaudo plurimum sapientissimarum Vniuersitatum, & virorum quorundam eruditissimorum accurata studia, dili-*

gentiam acerrimam, & doctissimas observationes in illustrandis Patrum operibus, ijsque dijudicandis, verisque & genuinis: sed sciolos quosdam in historia (nam de his precipuus mihi sermo) postulo & incuso. PHIL. At quæso qui sunt isti scioli, quos nominare non audeat? Et cur non audeat, nisi quia cunctos sacrae huius Criticæ cultores exosos reddere habet in animo? Illos scilicet ipsos quos suprà nominasti, Molanos, Posseuinos, Bellarminos, Historicos seu sciolos in historia utique appellatis eos qui vestro iudicio bonarum doctrinarum expertes tantillum de historia lallare norunt. Numquidnam talis fuit Rosvveydus? Non fuit. Nihilominus tamen propter iustissimè abrogatum Collationibus nomen Sanctæ Bonaventuræ experiri coactus est censuræ vestræ acerbicatem; cum quo haud dubiè inuoluitis alios doctissimos grauiissimosque viros, quicunque prauis persuasionibus vestris obfistunt, O Caietane qui sciolos in historia appellas, tuæ siue ruditatis in ea, siue fabulositatis iustos censores; non agitur censura de SS. Patrum scriptis, quando ab eis spuria secernuntur: nemo hactenus Catholicorum damnauit lucubrationes Ecclesiæ Doctorum, nemo pro libidine sua confixit, nemo Marcionis spongiâ deleuit, quæ ille hæresiarcha Legem dele-

lere

lere ausus est & Prophetas, teste Epiph-
 nio, hæresi 42. Et quare tam fortiter, li-
 cet præposterè, zelas pro Patribus, quos
 non intelligis? MEL. Vnde colligis,
 cum non intelligere? PHIL. Ex Hierony-
 mi præfatione in Pentateuchum: Ori-
 genes editioni antiqua translationem Theodo-
 tionis miscuit, asterisco & obelo opus omne
 distinguens: dum aut elucescere facit, qua
 minus antè fuerant: aut superflua quaque in-
 gulat & confodit. Hæc verba immò nec sen-
 tētiam cepit Caietanus, qui asterisco. i. stel-
 lula configit, & obelo. i. veru illustrat. Sen-
 tentiam si percepisset, obseruasset procul
 dubio S. Hieronymum fecisse in sacra
 scriptura, quod ipse de Patribus crimina-
 tur in quibusdam historicis. MEL. S. Hie-
 ronymus non de se loquitur, sed de O-
 rigene. PHIL. De se loquitur, qui se vt i-
 dem faceret, fatetur Origenis studio pro-
 uocatum. Sed quam inde mercedem re-
 portauerit, narrat præfat. alterâ in Iob: Er-
 ror mihi geminus infligitur corrector vitiorum,
 falsarius dicor, & errores non auferre, sed se-
 rere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, vt
 etiam confessæ plerisque vitia placeant. Quid
 ad hæc dicturus erat Caietanus? An illud
 ingeminaturus, Quis sacrorum librorum ab
 vnguibus Hieronymi non rubescit? Quis am-
 bigat, quin vir sanctissimus & doctissimus
 in censum historicorum huius diuini cen-
 foris

foris ope venisset? Mirum quòd non obstitit, quando nuper à sanctæ recordationis Urbano Papa 8. Romanum Breuiarium recognoscebatur, ne Lectiones Nocturni secundi Dominica 5. post Epiph. quæ à primæ reformatione Breviarij per annos amplius sexaginta legebantur nomine S. Ambrosij in epistolas Pauli, expungerentur, & S. Augustini genuinæ in illarum locum succederent. Et ne homilia Feriæ quartæ quatuor temporum in Quadragesima, quæ nomine Augustini ibi legebatur per totidem annos, tolleretur, & alia S. Ambrosij substitueretur. Vbi tunc erant Sicelides lachrymæ? an fortè in silicem induerant Caietani præcordia? Eat nunc ad illud supremum Ecclesiæ tribunal, vt quod non vult obtineat.

V.

De stylo Thomæ Kemp. iuxta Caietanum.

Quantum valeat Caietanus in stylo dijudicando, in sua incerta Concertatione certa dissimulatione expressit.

Quantum, inquit, Thomas à Kempis, & Ioannes Gersen orationis phrasi ac toto scribendi genere inter se distent, non est meum in presenti definire, sed eruditis viris litem hanc sine magno labore dijudicandum, relinquo. Mirifica tergiversatio. Si non est tuum, cuius erit?

Si

Si non est in præsenti, quando erit? Et quare non est tuum, nisi quia confiteri cogeris tuam incitiam? nam quod eruditi viri possunt, ut ais, sine magno labore, tu nec maximopotes. Rectè ergò Rosveydus. *Tunè hic styli diuersitatem subodoraris? Non rosa rosam magis redolet* (Caietanus rusticè, *subolet*) *quàm liber de Imitatione Christi similis est reliquis Thomæ à Kempis scriptionibus.* MEL. Quid verò nunc dicit Caietanus? PHIL. Quid? MEL. *Non subodoror tantùm Rosveyde, sed toto olfactu discerno dissonantiam styli, quam mecum omnes, qui libellum legerint, fatebuntur.* PHIL. Qui odores rosæ & lilij vult discernere, debet vtrumque vicissim naribus admo- uere. Qui auctoris cuiuslibet stylum explorare studet, hunc oportet librum illius incertum conferre cum certò, immò totum auctorem sibi familiarem facere. Fecitne hoc tuus Constantinus in Thoma Kempensi? MEL. Quid dubitas? PHIL. Non dubito, sed pro certo teneo, eum non fecisse, quia nullo vnquam vel leuissimo indicio significat se fecisse. MEL. Fecerit necne, quid refert. PHIL. Prorsus refert, & sanè permultum. Quid namque olfecit, si non fecit, si nares non adhibuit exploratrices? MEL. Adhibuit Bellarminus, cuius auctoritate nititur Constantinus. PHIL. Quid ergò dicit *toto olfactu discer-*

no? Numquid Caius discernit odores olfactu Lucij? MEL. Mitte argutias & audi Bellarminum. *Apparet, quia non inueniebatur hoc opus inter opera Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis, tributum fuisse Thomæ à Kempis ob similitudinem aliquam styli.*

Nunc vide mihi. Similitudinem ille aliquam tantummodò, non omnimodam, non integram, non perfectam, qualem Rosveydus, autumnat & asserit. PHIL. In his verbis rhetoris tui nimia amplificatio est; nam nec Bellarminus dixit, *tantummodò*, nec Rosveydus, *omnimodam, integram, perfectam*, ut testantur illa eiusdem: *Si libellum hunc præ alijs auctoris netate fluere quis asseruerit, non tam ex stylo id dicet, quàm ex materia exundare.* Quod idem tibi responsum velim de Confessionibus S. Augustini, in quibus eum alium esse dicebas quàm in cæteris libris. Denique tametsi à Bellarmino dictum esset, *aliquam tantummodò*; nihil noceret. Persuasus enim erat vir maximus, sed maioris momenti disquisitionibus districtus, vnius Indicis an 1536. Venetijs editi, in quo deerat hoc opusculum, exemplo, libellum de quo agimus, inter opera Thomæ K. non reperiri, quod de alijs omnibus editionibus verum non est; æquè igitur verum est illud *aliquam tantummodò*. Ut non repetam, quæcunq; quorumcunque recentiorum

rum

rum iudicia nihil vobis prodesse, nisi quā-
tum probant vel probantur aliunde. MEL.
Addo proinde alterum recentiorē bene
probatem. Quidam ē Societate libellum
de Im. Chr. lingua vulgari edidit Panormi-
an. Chr. 1641. sub titulo Gersonis, & suam
sub alieno nomine præfationem apposuit.
PHIL. Si sub titulo Gersonis, ergo non ad-
iuuat vestrum *Gersen*; & si sub alieno nomi-
ne, unde nosti, eum fuisse Societatis Iesu?
MEL. Quisquis fuerit, is alio longè atque
Rosveydus odoratu fuit, suamque viua-
cem odorandi vim his verbis expressit: *Sty-
lus divini huius libri, quem vocamus Gersonem,
totus est sententiosus, & more celestium aphorif-
matum paucissimis verbis magna dicit, intelle-
ctum convincit, movet voluntatem, nec multum
excurrentes accendit affectum ad omnem virtu-
tem.* PHIL. Omnia rectè pro nostro Kem-
penfi. MEL. Negat ille. E contra, Thomas à
Kempis, tametsi in suis operibus imitari voluit
Gersonem in conciso modo loquendi, in discursu
tamen languidus est: spirat quidem devotionem
non tamen habet divinam illam vim ad serien-
da corda, quæ in Gersone inuenitur. PHIL. O
vivacem, ut ais, vim odorandi, quæ istum
fateri coegit similitudinem styli cum Tho-
ma K. ideo quippe dicit, imitari voluit Ger-
sonem. At quis est iste Gerson, quem imitari
voluit Thomas? An Cancellarius Parisien-
sis? nihil minus: siquidem stylus utriusque
diver-

diuersissimus, vti vel solus *de Meditatione*
sordis tractatus demonstrat. Si verò est ali-
 us, dicatur mihi, ante an post Thomam
 vixerit? Si post; non potuit eum imitari: si
 antè, quæro, vbi & quo anno natus, vbi &
 quo anno denatus; item quibus documen-
 tis probetur fuisse auctor huius libelli.
 Quæ omnia, licet Caietanus & socij nihil
 in ausum reliquerint, cum adhuc in medio
 hæreant indemonstrata, quid certius affir-
 mari potest, nisi, Thomam imitatum esse
 neminem præter seipsum, & neminem esse
 auctorem libelli nisi ipsum. Et fallitur iste
 nimium quantum, dicens Thomam in dis-
 cursu languidum. Aliter enim sensit qui
 anno 1471. obitum eius Chronico Montis
 S. Agnetis inscripsit: *Composuit, inquit, va-*
rios tractatulos ad edificationem iuuenum in
plano & simplici stylo, sed prae grandes in sententia
& operis efficacia. MEL. Attende porro. Et
 mihi dixit quidam seruus Dei è Societate Iesu &
 magnus Theologus, quòd cum ab ipso nouitatu
 se totum dedisset lectioni & meditationi libro-
 rum Ioannis Gersonis, & operum Thomae à Kem-
 pis; motus hac sola styli diuersitate, quem in re
 probauerat, semper existimauit, Thomam à
 Kempis non fuisse auctorem libelli *de Imitatione*
Christi. PHIL. Nunc demum cerno, aucto-
 rem Præfationis de Societate Iesu non fu-
 isse, sed quem allegat tanquam ex ea, non
 bene studuisse lectioni Thomae nostri, eò
 quòd!

quod tam parum didicit sententiam illam.
*l. r. c. 5. Non quæras quis hoc dixerit, sed quid di-
 -catur attende.* Et fortassè verius dixero, alle-
 -gatum ex Societate, si fuit ex ea, nihil eius-
 -modi locutum, sed auctorem Præfationis
 -scripsisse quod voluit, quia Gersoni patro-
 -cinari, Kempensi verò aduersari voluit in
 -gratiam subornantis Caietani. MEL. Valde
 -ate dissentio, & cum meo sene Syracosio
 -sentio, fidelem comparisonem instituente
 -inter verum & falsum auctorem. Quam sic
 -incipit: *Si aureus Thomas est, Gerson totus
 -gemmeus.* PHIL. Legi dudum illam pictam
 -comparisonem. Noli proinde eius inanijs
 -aures mihi obtundere. Est enim in vltima
 -antithesi planè expers veri, dum ait, aucto-
 -rem nostrum i. librorum de Imitat. Christi,
 -meris verbis suis orationem contexere,
 -quamquam ex medulla Scripturæ ac Pa-
 -trum: Thomam verò tam initio cuiusque
 -capitis, quam in decursu referre. integras
 -sententias horum & illius. Verum quidem
 -est, in quibusdam opusculis eum singula
 -capita ordiri ab aliqua sententia sacrae scri-
 -pturæ: sed verum quoque est, eum in non-
 -nullis alijs sic inchoare solum caput primū
 -cuiusque, vt de disciplina Claustralium, de
 -tribus tabernaculis, & in his quatuor à Ca-
 -ietano inutiliter in controuersiam vocatis.
 -Verum autem non est, in alijs quidem in-
 -tegras à Thoma inferi capitibus sententias

Scripturarum; in istis verò id non fieri. Nec verum est, ab eo citari solere Patres & Doctores. Quod vel solum clarissimè indicat, Siculum hunc nullam seriam operam in legendis aliis Kempensis opusculis impendisse, atque idcirco malam & fide nulla dignam instituisse collationem. Aliter ergò de stylo Kempensis Thomæ in libris de Im. Ch. quærendum est.

V. I.

De stylo Kempensis iuxta veritatem.

STylus prout est facies ingenij, res interna est, nec ita depingi potest in expertis, ut nolentes conuincantur. Sunt tamen foris quædam, faciem auctoris prodentia: uti est in Thoma simplicitas compositionis, non ostentans studium, aut multam lectionem; carens accuratione Grammaticæ, coloribus & figuris Rhetoricæ, methodo & arte Dialecticæ, utens non oratione longiusculè producta, sed breui atque concisa. Hæc simplicitas, & tota forma eloquij in verbis atque sententijs arguit similitudinem styli *de Imitatione Christi*, cum reliquis omnibus opusculis eius. Conferamus prius sententias aliquot exempli gratiâ.

P. 2. ser. 14 ad Nou. n. 9. Im. Chr. 1. l. c. 1. n. 2.

Quid prodest altus status sine humilitate & de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde &c.

Manu-

Manuali paruul. c. 7.

Ibid. n. 3.

Omnia praterunt, Vanitas vanitatum,
 prater amare Deum & omnia vanitas, pra-
 iuste viuere. ter amare Deum & illi
 soli seruire.

Ibidem. c. 9.

Ibidem. c. 9. n. 1.

Verè magna securi- Valde magnum est,
 tas conscientia, & in- in obedientia stare, sub
 cunditas cordis, stare in Pralato viuere, & sui
 subiectione & obedi- iuris non esse.
 tia.

Hort. Rosar. c. 15.

Ibid. c. 11.

Si non potes parua Si non vincis parua
 vincere, no poteris gra- & leuia, quando supe-
 uia a superare. rabis difficiliora?

De recogn. propr. frag. c. 6.

Qui seipsum non vincit in paruis, quando maio-
 ra superabit?

Soliloq. c. 23. n. 2.

Item c. 15.

O quantum ferueret, O qui scintillam ha-
 qui parua scintillam beret vera charitatis,
 charitatis tua habe- profecto omnia terrena
 ret? sentiret plena fore va-
 nitatis.

De bono disp. c. 1. §. 7.

Ibidem.

Multum facit, qui Multum facit, qui
 rem debite & bene fa- multum diligit. Mul-
 cit. tum facit, qui rem bene
 Doct-

Doctrin. Iuu. c. 4. facit. Benefacit, quē
 Illerem benē facit, communitati magis
 qui nil negligit, quod quam voluntati sua ser-
 status & ordo requi- uit.
 rit.

De Dif. Claust. c. 11. Ibidem.

Sape putatur esse Sape videtur esse
 charitas & est magis charitas, & est magis
 carnalitas. carnalitas.

Vall. Lil. c. 1. Cap. 17.

Habitus exterior pa- Habitus & tonsura
 rum valet sine interiore modicum confert: sed
 virtute coram Deo. mutatio morum.

Hort. Rosar. c. 15. Lib. 3. c. 20.

Sapē valdē parua res: Sapē parua res est
 est, unde homo valde qua me deicit &
 grauitē tentatur in se- contristat. Et mox:
 ipso. Valdē vilis quandoque
 res est unde grauis ten-
 tatio prouenit.

De Silentio §. 36. Lib. 3. c. 45. n. 3.

Religiosa anima habet O quā benē sapuit
 intus Christum, loquens sancta illa anima, qua
 cum beatissima Agatha: dixit: Mens mea soli-
 Mens mea solidata est, data est & in Christo
 & in Christo fundata. fundata.

De Verbis, quod dicam, nihil iam super-
 est, postquam dixi tam multa ad §. 2. Præ-
 moni-

monitionis Valgrauij. MEL. Possum dicere, & verba & sententias Thomam vestrum accepisse ex nostro Ioanne Gersen. PHIL. Potes etiam dicere, elephantos volare, pisces latrare, equos mugire. Quomodo potuit Thomas aliquid mutuari ex auctore qui nunquam fuit? qui nullum habet à quoquam antiquo auctore testimonium? MEL. Habet ex legitima consequentia suorum verborum: *Ait humilis S. Franciscus.* Non enim diceret hoc, nisi S. Franciscus eadem cum ipso ætate vixisset: est quippe verbum *Ait* præsentis temporis. PHIL. O Argumentum! Si tantillum sciperetis, puderet vos toties iterare. Quid? Itane etiam, quia Cicero scripsit, *ait Plato*, eodem vixit tempore quo Plato? O Caietane, desine maledicere Grammaticis & Historicis, qui nec Grammaticam benè calles nec historiam. Docebo te aliter indagare ætatem auctoris de quo altercamur.

CAPVT VI.

Probatnr contra Caietani caput 8. scriptionem libelli de Imitatione Christi solius Thomæ.

Kempensis ætati conuenire.

MEL. Vnde vero docebis nos, quod minaris? PHIL. Vnde Caietanus convincere voluit mendacij nostrum primarium testem, Ioannem Buschium auctorem Chro-

Chronici V Vindefemensis: ex libro, in-
 quam. i. nostri Thomæ c. 25. *Quomodo faci-
 unt tam multi alij Religiosi, qui satis arctati
 sunt disciplina claustrali? Rarè exeunt, abstraçtè
 viuunt, pauperrimè comedunt, grossè vestiun-
 tur, multum laborant, parum loquuntur, diu
 vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant,
 frequenter legunt, & se in omni disciplina custo-
 diunt. Attende Carthusienses, Cistercienses, &
 diuersæ Religionis monachos, ac moniales: quali-
 ter omni nocte ad præfallendum Domino assurgunt.
 Et ideo turpe esset, vt tu deberes in tam sancto
 opere pigritare, vbi tanta multitudo religiofo-
 rum incipit Deo iubilare. Ex hoc loco Melani,
 primo te compello, cum auctorem Italum,
 & Italici monasterij Abbatem, ac demum
 viuente S. Francisco vixisse contendatis;
 cur inter exempla Religiosorum non me-
 minerit Fratrum Minorum & Prædicato-
 rum, qui tunc præ ceteris omnibus sancti-
 tate florebant, & in Italia in primis noti e-
 rant? Et quid dico, in Italia? Lege de Mino-
 ribus Iacob. de Vitr. hist. Occid. c. 38. Tem-
 pore modico adeò multiplicati sunt, quod non est
 aliqua Christianorum provincia, in qua aliquos
 de fratribus suis non habeant. MEL. Quo tem-
 pore vixit iste Iacobus? PHIL. Eodem quo
 S. Franciscus, quem vidit oculis suis, vt ait
 loco cit. Obijt Romæ an. 1244. qui erat de-
 cimus octauus ab obitu S. Francisci. MEL.
 Vt Fratrum Minorum & Prædicatorum*
 me-

meminisset auctor noster illo loco, nulla erat necessitas. HIL. Quæ itaque fuit necessitas, ut solum meminisset Carthusianorum ac Cisterciensium? MEL. Quia sic lubebat scriptori. PHIL. Lubido non est necessitas, sed libertas. Auctor absque dubio nominatim exprimere voluit sui temporis meliores. Necessè igitur erat, si tempore S. Francisci vixisset, illorum duorum Ordinum ne obliuisceretur. MEL. Satis est quòd eos commendat implicitè. PHIL. Quomodo implicitè, cum eos potius excludat prægnantibus clausulis? *Rarò exeunt, inquit, abstractè viuunt, multum laborant.* Quæ ratione hæc in communi conueniant dictis Ordinibus, vel conuenire tunc potuerint, tu videris. Mihi sanè vel hinc liquet, auctorem longissimè abfuisse ab ætate SS. Dominici & Francisci, longè etiam ab Italia, in qua illi maximè florebant; nisi forsitan ipse solus cæcus & surdus fuit, ut nec videret neque audiret, quæ erant in oculis & ore cunctorum Italiæ populorum. Attende etiam quid dicat eod. l. i. c. 18. *O quantus feruor omnium Religiosorum, in principio sua sancta institutionis fuit! O quanta deuotio orationis! quanta æmulatio virtutis! quam magna disciplina viguit! quanta reuerentia & obedientia, sub regula Magistri, in omnibus effloruit! Testantur adhuc vestigia derelicta, quod verè viri sancti & perfecti fuerunt.* Putasne hæc

hæc scribi potuisse viuis & florentibus SS. Dominico & Francisco? Nullum hic AIT, nullum verbum præsentis temporis: omnia præterita, *fuit, viguit, effloruit, fuerunt*. Solum *Testantur* est præsentis temporis, sed cum præterito, *vestigia derelicta*. Cernis nunc, quid vobis prosit, AIT *humilis S. Franciscus*, quo solo aërem cæditis, vt probetis, librum scriptum circa an. 1220. Quod si deinde auctor Abbas fuit Ordinis S. Benedicti, quid est quod nec ipsum nominat vspiam, nec Regulam eius vel eminus citat? MEL. Si concludis, auctorem non fuisse Ordinis S. Benedicti, quia non meminit eius; concludam & ego, non fuisse Ordinis S. Augustini, cuius non magis meminit. PHIL. Concedo, non eum S. Augustini aut Ordinis nostri meminisse expressè: at meminit Canonorum Regularium Capituli VVindesemensis adeo luculenter, vt tantum omiserit nomen. MEL. Vbi, rogo te? PHIL. Ipso loco superius recitato, cuius nisi me inmemorem monuisset Caietanus, ignorassem profecto, quantas haberet vires ad ipsius technas penitus confringendas. Ac ne vllomodo dubites, illa omnia ad confortes Thomæ Kempensis vnicè pertinere, ex Buschio particulatim demonstro. Rarè *exceunt*. Lege Chronici VVindicaput 46. libri. & inuenies. *Fratres pro exitu de monasterio nunquam Superioribus molestos fuisse, immò quos-*

Quosdam id nunquam petisse, ut ad parentes vel
amicos exire potuissent, cum infra annos decem,
duodecim aut viginti nunquam monasterium
fuissent egressi, nisi in diebus minutionum. i.
phlebotomiæ cum omnibus ad spatiandum,
aut suotempore pro communi laborandum. Se-
quitur, Abstractè viuunt. Lege ibidem por-
rò, & videbis, quindecim monasteria so-
lenni voto suscepisse perpetuam reclusio-
nem more Carthusiensium. Lege etiam ip-
sum Thomam in Chronico an. 1441. In
octaua Assumptionis B. Mariae Virginis Fratres
regulares prope Harlem assumpserunt unanimi-
ter clausuram. Accedit. Pauperrimè comedunt.
Lib. 2. cap. 5. leges, quantos labores, fatigat o-
nes, incommoda & defectus in cibis & potibus,
cunctisque rebus necessarijs in V Vinde sem mon-
te undique patienti Fratres primitiui, cum suis
laicis & familiaribus patientissimè sustinuerint.
Panem in pondere, legumina in numero, & po-
tum in mensura accipere consueuerunt. Gros-
sum tantum panem in cibum, & tisinam seu ser-
podium. i. tenuem ceruisiam in potum, non solum
ante Ordinis susceptionum, sed etiam longo post
tempore Fratres assumebant, quoniam de facul-
tatibus monasterij alium pro tunc potum habere
non potuerunt. sed labor frequens & esuries, ole-
ra, pulles & legumina facit esse saporosa. Omit-
to cetera. Grosse vestiuntur. De hoc idem
Chron. eod. l. c. 6. Habitus fratrum in V Vin-
desem semper simplex fuit & humilis. Quamuis
autem

autem quidam ex ipsis habitum Canoniorum Regularium iuxta Ordinis exigentiam iam induerant, nullam tamen in plicis seu rugis capparum, tunicarum, subtilium, vel superpelliciorum curiositatem retinere voluerunt, sed omnia sua indumenta non de subtili aut pretioso panno, sed de mediocri & grosso fieri mandauerunt, ut humilitatem, simplicitatem, & mundi contemptum ipso aspectu suo praeferrent alijs in exemplū. Vidimus seniores nostros cum iunioribus frequenter cappas, tunicas, subtilia, & superpellicia deferre rupta, petiata, & resarcita, longoque usu & vetustate sua valde detrita, paneq; consumpta; calceamenta & sotularia hinc inde in locis plurimis subunculata &c. Petiati ergo & subunculati fratres nostri quotidie incedebant, etiā corā hospitibus, agnatis, & amicis, quamvis magni & prae diuites, seu de magnis & diuitibus in seculo extitissent: Pergo ad aliud. Multū laborant

Cap. 7. Buschius: Ab initio monasterij fratres nostri in VVinde sem primitiui, & nos ipsorum successores, unā cū conuersis & laicis nostris deuotis per maximos & infinitos fecimus labores, sustinimus sudores & dolores, passi sumus lassitudines & fatigationes. Labores illi fuerūt & rustici & mechanici, in arte cæmentaria & lignaria, in culina, in pistrino, in lauandis vestibus, in coquenda ceruisia. Tanto denique affectu, inquit, monasterij prouectum sitiebant, ut singulis feriatis. i. operosis diebus, externis operibus manuum suarum viriliter insistentes;

cele-

celebribus. i. festis diebus, & noctibus etiam feriatis certas horas somno suo surripientes, sacris libris conscribendis summâ diligentia inuigilarent, nunquam tempus vacuum ab opere sancto Dei abire permittentes. Et in fine capituli: Pro diuinis libris in communi conscribendis, finitis matutinis, quas pro primo legere consueuerant, integram horam deputatam habebant. Ex quo agnosce, quid sibi velit Thomas Kempis, consequenter adiungens, *Diu vigilant.* Nec cetera indigent explicatione, quibus plenum est Chronicon. Et nequis sibi persuadeat, kempensem harum rerum vel ignarum vel expertem fuisse; obstat continuator Chronici Montis S Agnetis, dicēs, *Sustinuit ab exordio monasterij magnam penuriam, tentationes, & labores.* Quid adhuc censes Melani, dicturum Caietanum? MEL. Iam dixit. PHIL. Quid dixit? MEL. Ex hoc ipso loco, quem tu kempensis ætati accomodare conaris, colligi, ætate scriptoris quem quærimus, nulla Religiosorum scandala extitisse sed floruisse rigorem claustralem, omniumq; mores fuisse inculpatissimos. PHIL. O aureū sæculum, si ita est. Quid autem si ex auro fiat testa? Quid si ostendero, idque ex ipso sancto libello, mores tunc pluriū Religiosorum fuisse culpabiles? MEL. Vnde verò ostendes? PHIL. Ex ipsius lib. i. cap. 3. ubi ait: *Plures magis student scire, quàm bene vivere.*

vivere: ideo sepe errant, & panem nullum vel
 modicum fructum ferunt. O si tantam adhibe-
 rent diligentiam ad extirpanda vitia, & virtu-
 tes inserendas, sicuti ad mouendas quaestiones;
 non fierent tanta mala & scandala in populo,
 nec tanta dissolutio in canobijs. Aduerte obse-
 cro. Ideo tanta erat in canobijs dissolutio,
 quoniam plures magis studebant scire,
 quam benè vivere. Putasne hoc dici posse
 de interuallo inter annum 1220. & 240.
 quo interuallo Ioannem Gersen, vt libelli
 scriptorem, floruisse fingitis? Nonne tunc
 Fratres Minores & Prædicatores studijs
 scientiarum iuxta & sanctitate erant infig-
 nes? sed numquid tales permanserunt vsque
 ad Thomæ nostri ætatem? Lege vitam Ge-
 rardi Magni. c. 4. Eo præcipuè tempore mundi
 status in maligno videbatur undique positus, ita
 vt pauci essent, qui verbum vite moribus ac vo-
 cibus prædicarent, pauciores vero, qui continen-
 tiam sectarentur, & quod dolendum erat, no-
 men sanctæ religionis, & status deuotionis, præ
 inopia spiritus, à patrum præcedentium vestigijs
 nimium claudicabat. Apud Carthusienses vero
 lux vite celestis remansit occulta. & c. Consula-
 tur & Buschius l. i. c. 47. Pauci, inquit, Ordi-
 nes, Carthusiensibus & quibusdam Cisterciën-
 sibus exceptis, regula, & constitutionum suarum
 tunc temporis erant observatores, sed magis ea-
 rum, & trium totius Ordinis substantialium, in
 omni pane religione, aperti transgressores. Et
 cap.

cap. s. idem Gerardus, omnes patres deuotos, domnum Florentium rectorem, ceterosque presbyteros, & fratres Congregationis Dauentriensis ad se vocans dissolutionem corporis sui sibi imminere pradixit. Quibus auditis & visis, omnes valde contristati, ipsum pro consilio se in bono proposito conseruandi, interpellare cœperunt. Quos ille consolans, inter alia dixit, *Aliqui vestrum Ordinem ab Ecclesia approbatum debent assumere, ad quos omnes Deuoti securum habere debent recursum.* Vnde illi sollicitius interrogabant, *an Ordinem Carthusiensem, quem solum panem in his partibus reformatum audierant, assumere deberent?* Qui respondit: *Nullo modo. Quamuis enim ut viri sancti, sanctè & religiose viuere ubique dignoscantur, abstracti tamen nimis & segregati sunt ab hominibus.* Dixerunt ergo: *An Ordinem Cisterciensem inter ceteros post Carthusienses tunc religiosiorem, deberent assumere.* Nec hunc, inquit, Ordinem assumetis, nam ordo satis grauis est. Ordinem vero Canoniorum Regularium, laxiori regula inservientem, omnibus panem Deo in religione seruire volentibus bene congruentem, in loco quem Dominus elegerit quantocyus assumere debetis, quia non multum à vestra iam deuota conuersatione videtur discrepare, nisi quod in illo professi seruant ex promissione & voto, quod vos sine voto seruatis; charitatem videlicet, &

*tria Ordinis vota substantialia. Ecce tibi. Libellus de Imitatione Christi, eodem-
pore scriptus est, quo nulla Religio, vel
eius magna pars, saltem in Belgio serua-
bat regulam præter Carthusienses, & ali-
quos Cistercienses (qui Cistercienses circa
an. 1220. non ex parte, sed vniuersim flo-
ruerant laude sanctitatis) propterea nul-
lam aliam præter has duas nominat di-
cens, Attende Carthusienses, Cistercienses
&c. suam verò. i. VVindesemensem mode-
stia & humilitatis causâ nominatim com-
mendare noluit. MEL. Quare autem ad-
iungit, & diuersæ religionis monachos & moni-
ales? PHIL. Noluit in relaxatis religioni-
bus omnia & omnes damnare: raro enim
ita dissoluitur disciplina, vt nihil boni
vel nemo bonus residuus sit. Et legerat
Apostolum Rom. 11. Dico ergo: Numquid
Deus repulit populum suum? Absit. Nam
& ego Israëlita sum ex semine Abraham de tri-
bu Benjamin. Non repulit Deus plebem suam,
quam præsciuit. An nescitis in Elia quid di-
cit Scriptura: quemadmodum interpellat
Deum contra Israel? Domine Prophetas tuos
occiderunt, altaria tua suffoderunt: & ego
relictus sum solus, & quarunt animam me-
am. Sed quid dicit illi diuinum responsum?
Reliqui mihi septem millia virorum, qui non
curuauerunt genua ante Baal. Hæc si co-
gitasset vester Turtur, non tam immo-
dicè*

dicē exaltasset vocem suam aduersus Cō-
 tumbam piē gementem super statu hodiernō
 Religionū quarundam, vt viros religio-
 sissimos condemnare auderet hæreticali-
 um blasphemiarum. Aude etiam auis super-
 ba, aude perstringere S. Cælestinum Pa-
 pam, epist. ad Nestorium, Concilij Ephes.
 to. i. cap. 18. vbi ait : *Difficile est continuari
 quæ bona sunt, nam sibi saepe alternis vici-
 bus aduersa succedunt.* Aude etiam eius-
 modi blasphemiam exprobrare auctori
 non tuo, sed nostro cit. l. i. c. 3. vbi reli-
 giosis sui temporis adscribit magnam dis-
 solutionem in cænobijs, magna scanda-
 la in populo. Erit scilicet blasphemia,
 si Thomam Kempensem id scripsisse con-
 tenderimus ; non erit, si auctoris
 gloriam concesserimus nescio cui non Ab-
 bati, non Vercellensi, non Gerseni, non Ita-
 lo, non Bened. Etino, non homini, sed Cō-
 stantini Caietani aërio figmento. MEL.
 Parum suauiter ludis. Sed dic, eiusmodi
 fuisse arbitreris quæstiones, quibus Re-
 ligiosi vacabant, qui vitia extirpare, vir-
 tutes inferere obliti, dissolutionem do-
 mi, & scandala pariebant in populo? Et
 hoc enim contra Gersenem, si potes,
 demonstrare debes. PHIL. Possum, ne du-
 bita, hac quoque destinâ kempensem cau-
 sam fulcire. Quæstiones eiusmodi hære-
 sim sapientes, morasque à quodam Eremi-

ta Ordinis S. Augustini, habes cap. 4. libri. i. Chron. VVind. ex quibus in ciuitate Campensi graue natum scandalum, à Deo postea grauitè vindicatum. Sed latius patebant aliæ, de quibus ibidem cap. 3. *Deuotis Presbyteris & Clericis. i. scholari- bus in domo domni Florentij Dauentriae com- manentibus, nec non & quibusdam sororibus in domo Magistri Gerardi sine proprio in communi uiuentibus, ac Deo creatori suo fideliter serui- entibus, fratres quidam Ordinis Mendican- tium, regula & professionis suæ transgressores, vitam eorum sanctam (præsertim quod in communi uiuebant) publicè impugnare, & priuatim redarguere non cessabant, & quòd ab Ecclesia Dei in Clementinis dudum repro- bata, & anathematizata fuisset, multis rationibus conati sunt demonstrare. Quibus auditis, M. Gerardus Magnus, vir in scrip- turis diuinis, in Iuribus & in Legibus, omni- que mundana facultate eruditissimus, am- bonem Dauentriae conscendens, ipsos palàm re- darguit publicæ falsitatis, malè propalati er- roris, & non sana doctrina declamatores eos fuisse denuntians. &c. Hinc est cap. 5. quòd morituum Gerardum interpellan- tes dicebant: Isti mendicantes peruersis su- is sermonibus propellent nos è terra, vi- tamque nostram maximis laceffere tenta- bunt iniurijs, cum non sit, qui ora loquen- tium iniqua obstruat & concludat. Huius farinae*

farinæ diu post Gerardi obitum fuit Matthæus Grabo de Ordine Prædicatorum l. 2. c. 58. Qui grandi volumine contra deuotos presbyteros, clericos, & beginas, edito, procurante Priore in Northorn ad curiam Traiectensem citatus, ad Sedem Apostolicam appellauit. Tandem causâ ad Constantiense Concilium deuolutâ, iudices deputati miserunt eum in carcerem, comminantes, nisi librum suum ipse damnaret, non exiturum nisi ad ignem. Agnouit errores, damnauit, dimissus est. MEL. Quid autem istis Deuotis cum libello *de Imitatione Christi*? PHIL. Omnino plurimum. Nosti, Thomam Kempensem septennio familiarem fuisse illis Deuotis Dauentriæ in domo domni Florentij. MEL. Noui. PHIL. Horum adeo clarè meminit plurimis locis dicti libelli, ut auctoris honorem haud dubiè vel hoc solo nomine detrahat omnibus alijs cuiuscunque eminentiæ vel dignitatis, Cancellarijs & Abbatibus. MEL. Ede exempla tam claræ mentionis. PHIL. Edam tria cæteris clariora lib. 1. c. 14. n. 2. *Propter diuersitatem sensuum & opinionum, satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos & ciues, inter Religiosos & Deuotos. Quis ambigat auctori in mente fuisse dissidia Fratrum Mendicantium cum Deuotis? Cap. 18. fin. Utinam in te penitus non dormiret*

profectus virtutum, qui multa sapius exempla vidisti Deutorum! Quænam fuerunt illa exempla, & quorum, nisi quæ descripsit in libro de vitis discipulorum D. Florentij? cuius libri cap. i. Adiuñctus, inquit, deuoto viro domino Florentio & fratribus eius, quotidie deuotam eorum conuersationem attendi & inspexi. Nunquam prius tales homines, tam deuotos & feruentes in charitate Dei & proximi vidisse memini. Dubitas adhuc? Lib. 3. c. 52. n. 2. In veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio & contemptu, nec decet me inter tuos Deutos commemorari, sicut à me commemorati sunt ipsi. MEL. Rerisne autem tempore Ioannis Gersen nulos in Italia fuisse deuotos, de quibus hæc scriberet congruenter? PHIL. De tempore Ioannis Gersen, quod nunquam fuit, noli mihi esse molestus. Ceterum deuotos in congregationes redactos, de quibus Th. K. Dial. Nouit. c. 4. n. 4. Omnibus Religiosis & Deuotis excursus nociuus est: hos inquam, peculiariter ita nominatos, quos idem l. 4. c. 14. vocat speciales deuotos, eorumque exempla specialia refert, fuisse in Italia quouis tempore, non sum concessurus antequam probaueris. MEL. Quis omnia probet? Non sum historicus. PHIL. Qui non sunt historici, non debent mouere controuersias historicas, nec ab alijs motas agitare.

CAPVT VII.

*Reliqua capitis 8. & duo consequentia
capita Caietani expediun-
tur.*

MEL. Tantæ molis est vnum caput
mei Caietani, vt id tantis conatibus
adhuc dissoluere nequiveris. PHIL. Vt so-
lutionibus meis respondere nequiveris.
Nosti illud Horatianum *Vis consili expers
mole ruit sua*; vt frangi necesse non sit vi
aliena. Apud Caietanum tamen est verbo-
rum multitudo, cui licet rationis experti,
ne sibi vicisse videatur, multis occur-
rendum est. MEL. An verò non ratio-
ne docuit, auctorem fuisse monachum &
Abbatem? PHIL. Vnde docuerit, videa-
mus.

I.

*Auctorem de Imit. Chr. non fuisse monachum
sensu Caietani, multò minùs
Abbatem.*

MEL. Auctorem se profiteri monachum,
certum est. PHIL. Certum est. MEL.
Cum verò nomen monachi dupliciter ac-
cipiatur, strictè prout distinguitur à Ca-
nonico Regulari, laxè prout etiam com-
plectitur Canonicum Regularem; hic au-
tor monachum semper accipit stricto mo-
do:

do: non ergo fuit Canonicus Regularis, non Thomas de kempis. PHIL. Assumptio vestra, monachum ab Auctore semper accipi strictè, probari nullo argumento potest, & est mera petitio principij numeranda inter *assumptiones falsas & eiectiones*, Thren. 2. Probate prius, auctorem fuisse monachum strictè, & tunc credemus, eum cepisse nomen suum strictè. Equidem ad Valgrauij §. 3. pridem demonstraui, Thomam ipsum suam et sententiâ fuisse monachum. MEL. Abbatem tamen fuisse Ioannem *Gersen*, negare quomodo potes? PHIL. Possem postulare meo iure, vt probaretis prius, extitisse aliquando hominem hoc vocabulo, deinde fuisse auctorem libelli: nunquam enim hæc probastis. Verum enim verò, fuisse, & Abbatem fuisse, vnde probatis? MEL. Hæc omnia probant, sicut à me audisti in examine Valgrauij, duo codices, Aroneasis & Genuensis. PHIL. Si tam bellè meministi quid dixeris seu recitaris, cur oblitus es quæ dixerim ego? Quanquam soletis obliuionem sapissimè & ignorantiam simulare, vt impunè possitis perperam dicta & probè refutata quolibet momento iterare. Sed audiam, quo pacto Caictanus seipsum refutet. Agens de Louanienfi exemplari, laudat Rosvveydum, quòd eidem nullum certum annum tribuis-

buisset. Sciebat enim, inquit, cum abes-
 sent Consules, nullumque adesset temporis
 symbolum quo is scriptus esset, futilem esse &
 perridiculam coniecturam, qua incertissima
 scriptioni imperfecti operis, ætæum & explora-
 tum tempus definirer; satiusque existimavit,
 annum 1441. scriptioni præfigere, quàm superio-
 rem designare, qui nullâ topicâ esset probabilis.
 Multa hîc sîcil stat tuus rhetor. 1. vocans
 incertissimam scriptionem, quam ex ma-
 nu constatt esse Thomæ nostri. 2. im-
 perfectum opus appellans, quòd defit
 liber *de Sacramento*, qui ad id tanquam
 pars integrans non noscitur pertinere. 3.
 dicens, Rosvveydum præfixisse annum
 1441. quod est à veritate alienissimum.
 Sed petamus caput rei. Contemnit anta-
 gonista omnem prætensam antiquitatem
 codicum, nisi præferant numeros anno-
 rum quibus sunt scripti; absque hoc est illi
 futilis, & perridicula omnis coniectura. Et
 tamen homo ridiculus vix versâ paginâ
 producit quinque (ad quorum conspectum,
 inquit, suspicio omnis de Kempensi libelli
 auctore diffugiat & evanescat) Claromon-
 tanum, Aronensem, Mantuanum, Ca-
 uensem, & Leo-Allatianum, qui omnes,
 inquit, præferunt characteris antiquita-
 tem Thomæ ætate superiorem, ut versati in
 eruditione recondita fatentur. Dicere debe-
 bat, ut nostris artibus circumuenti fa-
 tentur,

centur, & fatentur ad coniecturas futes
& perridiculas. MEL. Noli iniuriam
facere optimo seni: nam subdit expres-
se, *Eostamen, cum non habeant scriptura con-*
sularem notam, omitto. PHIL. Omittit? An
potius in medium certamen immittit?
Et quid agit cap. nono? Nonne ibi agit tri-
umphum quouis glorioso milite dignum,
& agit eodem argumento codicum notâ
anni carentium, argumento scilicet futili
& perridiculo. Verba eius sunt: *Iam non*
unum tantum codicem, non duos, sed qua-
drigam auream triumphatricem praeferimus,
qua integra Ioannem appellat: & biga qui-
dem Gersensem indigitat; biga seu de Cana-
baco, seu Abbatem Vercellensem inscribit.
Quid igitur haeremus? nihil hic fuci interce-
dit, nihil doli; libri manuscripti sunt, anti-
qui sunt, eruditorum iudicio ipsius Thoma-
aum excedentes; non fraus irrepsit, non
falsus fictusue aut recentior character, sed sin-
cera veraque omnia. O impudentiam! Ignos-
ce verbo, Melani, quod mihi extorsit rei
indignitas. Fucos, dolos, fraudes Valgrauio
tam clarè exposui, ut nihil magis; & audet
iste vociferari, sincera & vera esse om-
nia? MEL. Recedis à proposito Philale-
thes. Probare volebas, *Gersensem Abbatem*
non fuisse, & nunc contendis de certa ac
determinata antiquitate codicum nostro-
rum. PHIL. Non recedo, mi bone. *Ve-*
rim

enim *Gersen* Abbatem & auctorem libelli constituatis, demonstrare vos oportet, Italicos vestros codices ante natum Thomā extitisse. Quod cum nulla vi tanto tempore potueritis, quid vobis profunt omnes coniecturæ, vestromet iudicio futiles ac perridiculæ, quia nullis certorum annorum numeris fulciuntur? MEL. Si carent notâ temporum & annorum exemplaria Italica, non tamen carent exemplaria Sueuica. PHIL. Carent tamen Sueuica nomine Ioannis *Gersen*, nec exhibent alios annos, quam quibus Thomas K. potuit esse scriptor, quemadmodum Valgrauio demonstraui singillatim. Atque vt hoc penitus intelligas, exponam tibi rationem temporum ipsius Kempensis.

II.

Chronologia Thomæ à Kempis.

Natum esse an. Christi 1379. constabit ex sequentibus: sed diem natalem fuisse mense Decembri paulò ante festum S. Thomæ Apostoli, a quo haufit nomen, non vereordiuiinare. Nec abnuit Rosvveydus, aiens natum circa annum 1380. quod est rectissimum, si finis anni illius 1379. ad initium sequentis referatur.

Anno 1392. studij causâ Dauentriā venit, vnde perrexit in VVindesem, vbi inuentis Fratribus Canonicis Regularibus, cum

germano suo Ioanne, hortatu illius, inquit c.
 1. de vitis discipulorum D. Florentij indu-
 ctus sum adire summa reuerentia virum, magi-
 strum Florentium Dauentriensis Ecclesie vica-
 rium sacerdotemque deuotum. Venientem ergo
 ad praesentiam patris reuerendi, mox pietate mo-
 tus aliquantisper me secum in domo retinuit,
 & ad scholas instituit, datis insuper libris,
 quibus me egere putauit. Demum hospitium
 cum quadam honesta & deuota matrona gra-
 tis impetrauit, quae mihi & multis alijs clericis
 sapius benefecit. Adiunctus igitur tam deuoto
 viro, & Fratribus eius, quotidie deuotam eorum
 conuersationem attendi & inspexi: & gausus
 sum ac delectatus in bonis moribus eorum, & in
 verbis gratia, quae de ore humilium procede-
 bant.

Anno 1398. vt scribit in vita Arnoldi
 Schoonhouienfis, adiuuante D. Florentio &
 consulente, domum illius antiquam inhabitare
 coepit, & ferè per annum in congregatione illa
 viginti scholarium communis vitae cum
 Arnoldo permansit, simul unâ camerulâ, uno-
 que lecto ambo contenti. Ibi, inquit, didici scribe-
 re, & sacram scripturam legere, & quae ad mo-
 res spectant, deuotosq; tractatus audire. Ad secu-
 li quoque contemptum fortius animabar, maxi-
 mè dulci conuersatione Fratrum, & pia admoni-
 tione Arnoldi quotidie adiutus: & instructus.
 Quidquid tunc scribendo lucrari potui, in sump-
 tus communes tradidi: & quod mihi defuit,
 larga

largapietas dilecti mei domni Florentij pro me persoluit, & paternè in omnibus subuenit.

Anno 1399. habet Chron. M. S. A. Ego Thomas Kempis scholaris Dauentriensis, diœcesi Coloniensi natus veni Zuvollis pro indulgentijs in Festo S. Michaëlis. Deinde processilatus ad montem S. Agnetis, & feci instantiam pro mansionem in eodem loco: & fui misericorditer acceptatus. Agebat tunc annum ætatis vice simum, vt testatur continuator chronici eius. In Nouitiatu retinebat habitum Deuotorum. Nam in Dialogo Nouitium sic alloquitur c. 4. §. 4. Noli affectare familiaritatem extraneorum, qui habitum geris Deuotorum. Hic erat grisea tunica de quatuor partibus panni consuta, presbyteris & clericis vsque ad talos, laicis & donatis vsque ad medium tibiæ protensa, nigris cingulis præcincta, nigroq; caputio, cum timpa gracili collo superinducto, toga similiter grisea semirotunda in dextera aperta ad longitudinem tunicarum. Ita Buschius l. 2. c. 6. §. Licet autem.

Anno 1406. in die Sacramenti, quæ tunc fuit in profesto Barnabæ inuestitus, & votis solennibus religionem professus est. Vnde apparet, eum in probatione fuisse totum sexennium, menses octo, dies decem. Continuator chronici ait, eum obiisse anno inuestitionis sexagesimo tertio. At si exactè computes, inuenies a 10. unij anno 1406. vsque ad 25. Iulij anno 1471. annos

64. mensem vnum, dies sedecim, vt sic obierit anno inuestitionis 65. Verum Chronista rationem inierit annorum ætatis eius, quos si incipias à festo S. Thomæ habebis ab ipsius inuestitione vsque ad obitum annos integros 63. & duos incompletos: quorum proinde rationē ille non habuit.

Anno 1411. factum Presbyterum colligo eadem ratione, cum continuator ponat annos Sacerdotij eius 58. videlicet integros, quibus si addas duos incompletos fient sexaginta.

Anno 1414. scriptus est Missarum liber, qui seruatur apud Canonicos Regulares ad S. Martinum Louanij in cuius vltima pagina rubris litteris est notatum: *Anno Domini Mcccc xiiij. per Fratrem Thomam Kempen. Sic Rosveydus ad vitam eius an. 1621.*

Anno 1424. inquit Thomas, sabbato post Andree quarto nonas Decembris, obiit Venerabilis Pater Frater Ioannes Huesden, secundus Prior in VVindesem, ætatis sue anno sexagesimo primo. Contigit ante paucos obitus sui dies, infra octauam S. Marini Episcopi, vt duo fratres de monte sancta Agnetis ad colloquendum Priori in VVindesem venirent. Tunc vnus illorum eadem nocte tale somnium habuit, presagium futurorū. Vidit namq; in cœlestibus cōcursum spirituum fieri & quasi ad obitum alicuius festinare. Statimque tabulam quasi pro
exitu

exitu morientis, in somnis audiuit pulsare, ut inde experge factus euigilaret. Surgens ergò delecto, & volens ire visum quid esset, neminem percepit. Erat enim manè ante quintam horam, & fratres adhuc quiescebant. In se reuersus tacitus cogitare cœpit, quia fortè in breui pater noster Prior de saeculo migrabit. Nulli tamen in domo illa quidquam de visione retulit: sed uni clerico de Brabantia venienti, & in via secum pergenti secretè ait: Dicatis Domino Hermanno Scutken, qui moratur in Thenis, si velit Patri nostro in VVinde sem loqui, quòd citò veniat; quia aestimo quòd non diu erit, si vera est visio, quam quidam hac nocte vidit. Post hac quindena peractâ, Pater reuerendus obiit infra summâ Missam, die præfatâ. Eodem ex Tho. Chronico descripsit, mutatis hinc inde verbis, Ioañes Buschius l. 2. c. 21. superstitè adhuc Thoma: absoluit enim Buschius opus suum an. 1464. Contigit ante paucos dies sui obitus, ut duo fratres notabiles de monte S. Agnetis prope Zuvollis Ordinis nostri, dictum Priorem super certis rebus consultari in VVinde sem aduenirent; quorum unus frater Thomas de Kempis, vir probata vita, qui plures deuotos libros composuit, videlicet, Qui sequitur me, de imitatione Christi cum alijs: nocte insecuta somnium vidit præsagium futurorū. Aspexit namq; in visu noctis, concursum spirituum beatorum fieri in cœlestib. &c.

An. 1245. Theodorico Cliuis Suppriori

in

230 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
in Priorem electo, successit in supprioratu
Thomas.

Anno 1429. in schismate Ecclesie Ul-
traiectensis dictus supprior cum Priore &
Conuentu Montis S. Agnetis in exilium
eiecti sunt, propter obedientiam & interdi-
ctum, quod ultra annum seruauerunt ex man-
dato Sedis Apostolica: & abierunt in nauicula
conducta fratres & clerici & laici circiter vi-
ginti quatuor per viam maris non sine magno
periculo, & salui peruenerunt Lunekercam
Frisiae occidentalis monasterium Capituli
V Vindelemensis. Manserunt autem ibidem
annis tribus pro Christi nomine & Ecclesia Dei,
non sine notabili fructu patientia à patria sua
relegati. Facta est autem hac expulsio ipso die
Barnabae Apostoli, ante solis occasum.

Anno 1432. data est licentia religiosi fra-
tribus, & deuotis prebyteris & canonicis redeun-
di ad loca sua & monasteria quae reliquerant
propter interdictum domni Papa seruandum. Et
quidam ante festum Assumptionis B. Mariae,
quidam circa festum sancti Michaelis de fratri-
bus nostris redierunt.

Eodem anno, quarto die mensis Nouembris
obiit frater Iohannes de Kempis in Bethania mo-
nasterio sanctimonialium prope Arnhem,
quarum rector & confessor fuerat; anno æ-
tatis suae sexagesimo septimo. Ibi tunc praesens
fui, inquit Thomas, & oculos eius clausi. Nam
per Visitatores pro socio sibi deputatus fui, & uno
anno

anno & duobus mensibus secum steti. Itaque ex Lunckerca eò missus est anno 1437. & paulò tardius alijs ad monasterium suum reuertit.

Anno 1439. absoluit scribendo primum totum Bibliorum, quo continetur Octateuchus: vbi ad finem libri Ruth adscripsit: *Finitus & completus anno Domini M. cccc xxxix. in Vigilia S. Iacobi Apost. per manus fratris Thomæ Kempis, ad laudem Dei in monte S. Agneti.*

Anno 1441. qui erat ætatis eius sexagesimus secundus, compleuit codicem aliquot opusculorum suorum, inter quæ sunt etiam quatuor libri de quibus certamus, & quos Buschius luculentò testimonio assignat Thomæ Kempis vti auctori, qui eis subscripsit, *Finitus & completus per manus fratris Thomæ Kempis &c.* Gerseniani vt viderunt se ex hac subscriptione nihil probasse aduersum nos, aliud excogitauerunt. A nobis asseri fingunt, Thomam hoc anno scripsisse. i. composuisse hos libros: atque hoc figmentum suum non probant (quis enim figmentum probaret?) sed refellunt exemplaribus numeros annorum antiquiores, seu veros seu falsos, siue aliò pertinentes exhibentibus. At nos maiorem vetustatem opusculi ex annis Thomæ asserimus. Quis enim credat, eum v.g. primi libri, quonon magis alios quàm seipsum (quem-

quemadmodum significant illa verbal. c. 10. fin. *Vtinaminte, &c.* extimulat ad emendationem vitæ, compositionem differre voluisse vsque ad annum suum sexagesimum secundum, & non potius elaborasse vel ante vel proximè post professionem? Quid enim tale non potuit, doctrina & exemplis hominum Dei, magistri Flōrentij discipulorūmq; eius tam sanctè per septennium institutus? Aut quid eum altero pænè septennio egisse censemus tyronem in cœnobio? quid meditatum? *an sylvestrem musam patula sub tegmine fagi?* Facessat eiusmodi cogitatio. Hoc quippe cæpit eructare in monasterio, quod biberat in Dauentriensi contubernio. Quid porrò dubitabimus, quin ille qui in festo sanctissimi Corporis Christi sese Christo penitus consecrarat, fortassis etiam in eodem festo primum sacrum secerat, librum *de Sacramento* lucubrauerit, ante vel circa temporam initi Sacerdotij? Nōne autem annus ille 1441. tricesimus Sacerdotij eius fuit? Et quidni, qui anno 1414. in honorem Sacramenti scribendo finiuit Missale, prius composuit, maioris scilicet & magis necessariæ deuotionis causā, librum de Sacramento? Quidni, qui anno 1425. factus est Supprior, & pluribus antè annis rexit Nouitios, vt sic mereretur Supprioratum, longè etiam prius com-

composuit sibi ipsi (vt apparet passim)
Admonitiones ad vitam spiritualem utiles, &
ceteros libros qui nunc de Imitatione Chri-
sti inscribuntur? Quæ ergo tam effrænis est
vaniloquentia, vt auit dicere, exemplaria
Sueuica post annos Thomæ 40. 51. 54. 55.
vel ordinationis illius 16. 19. 22. & 23.
scripta (si tamen tunc scripta) primò cen-
tum, postea verò ducentis annis superare
Kempensis ætatem? O pellucidam aber-
rationem à veritate! quam qui dixit &
scripsit, nondum erubescit, sed audet in-
cumulum addere plus alias, insuper & ia-
ctare, se rem probasse validissimis rationi-
buz.

Anno 1442. contigit ei visio de obitu
 fratris Ioannis Bauman Presbyteri &
 quondam Procuratoris in Monte S. Ag-
 netis. *Ante unum ferè mensem obitus sui, in-*
quit ipse, frater quidam post Matutinasta-
lem visionem habuit. Videbatur sibi, quod
Præsentem quodam funere in choro fratres vigi-
lias cantarent. Et infra vigilias aperta est ia-
nua chori. Et quidam de familiaribus laicis
nostris intrauerunt chorum, stantes circa fu-
nus. Inter quos apparuerunt etiam duo fratres
laici defuncti ad exequias venientes, scilicet fra-
ter Ioannes Erne, & Hermannus VVolteri, qui
ante quatuor annos fuerant defuncti. Isti cum a-
lijs familiaribus quasi funus sequentes exierunt
per ianuam chori in australi parte, & processerunt
vsque

usque ad illum ambitum claustrum, ubi fratres nostri presbyteri solent sepeliri. Et statim visio disparuit. Tunc cepit frater ille tacitus intra se cogitare: quia forte in breui aliquis de fratribus nostris ex hoc seculo migrabit. Et cantabimus pro eo solemnes vigilias defunctorum, & factum est ita. Nam mense completo frater Ioannes Bauman obiit in die S. Prisca Virginis & martyris anno Domini M cccc xliij. Ergo visio facta est mense Decembri anno præcedente 1442.

Anno 1448. Cum Henricus V Vilhelmi de Dauentria monasterij supprior, vice sima die mensis Iunii canonice electus esset in Priorem: post tres dies vocatis ad domum Capituli fratribus propositum est à Priore, ut secundum Statuta alium eligerent suppriorem. Igitur in festo S. Iacobi Apostoli ante horam Vesperarum facto breui scrutinio, electus est & nominatus frater Thomas Kempis unus de senioribus lxvij. annorum; qui præteritis temporibus huic officio deputatus fuit. Et quamvis se ineptum sciret & excusaret, tamen obedientia iubente humiliter se subiecit concilio fratrum, non recusans laborem propter eos subire amore Iesu Christi, petens intimè sociorum ac fratrum suorum orationes, plus gratia Dei quàm sibi confidens. Agebat tunc annum sexagesimum nonum, sed dicit se fuisse lxvij annorum ex modo, quem ad an. 1406. explicauimus.

Anno Domini M cccc liij. accidit magnum
& la-

& lamentabile damnum & incendium in ciuitate Amsterdam, famosa & populosa ciuitate Hollandia, ipso die Urbani Papa & Martyris: & precipue exijt ira Dei contra deuotos & deuotas cōgregationes fratrum & sororum, ita vt maior pars ciuitatis igne consumpta videretur, & vix tertia pars remaneret salua. Hoc afferre volui in gratiam Gersenistarum pro Deuotis. Et nequis suspicetur eosdem Thoma adolescentulo floruisse, degenerasse autem postea, vt sic visitari à Domino mererentur, apponam quæ de ijs scripsit Buschius duodecim annis pòst, prologo libri primi, quem inscribit de origine moderna deuotionis. Ego ætate iam plusquàm sexagenarius, in religione annos habes plusquàm quadraginta, notus in VVindeſem ante annos quinquaginta, ex hoc non modicè sum gaudisus, quòd moderna deuotio & sancta reformatio, quæ ante annos octoginta sex à Christi pauper culis mundo tunc despectis in magno seruire spiritus fuerat inchoata, nec non in diuersis Ordinis nostri monasterijs, in primis huius moderna deuotionis congregationibus quinquagenarium numerum excedentibus, & in Tertiarijs S. Francisci sexus utriusque centenarium numerum præferentibus, à præfatis patribus exortum habentibus (eò quod Patres domûs Dauentriensis congregationis eas primitus instituerunt & rexerunt) in bona vita, sancta conuersatione, & regulari obseruantia vsque in præsentem diem iugiter perse-

seue-

seuerat. In singulis enim istis canobijs, & congregationibus semper Deus aliquos & aliquas clementer suscitauit, quibus Spiritum suum sanctum benignus infudit, qui Zelum Dei habentes, & à primo feruore suo non recedentes, vitam sanctam & regularem disciplinam in se & in alijs diligentissime continuauerunt, & seruauerunt, noua quam plurima vera sanctitatis opera frequentius adiucendo. In plurimis enim Ordinis nostri monasterijs & deuotis congregationibus vita bona & religiosa usque hodie non defecit, sed semper profecit, & quemadmodum in principio reformationis omnium, ita & nunc in certis locis semper proficit, sicut ad oculum personaliter ipse perspexi & predicavi. Deo laus, Deo gratias, quòd primus feruor Nouitatus & deuotio primi feruoris in tam multis locis & personis per annos plusquam octoginta continue perseuerauit. In paucis tamen monasterijs, & etiam Congregationibus spiritum vidi tepescere, & carnem mundumque in certis personis predominari, qui ad propria sua commoda, carnis delicias, seculi vanitates, status altitudinem, hominum secularium complacentiam, & ad sui ipsius magnam estimationem, etiam plusquam veritas se habet, inclinati, imitari iam gestiunt, quod contemnere meritò debuerunt. Et in epilogo eiusdem libri I. Nomen reformationis monasteriorum & personarum ante nostra tempora valde paucis in re notum, nunc in ore & opere omnium spiritua-

lium

lium & sacularium virorum & mulierum, ut
mel indulcoratum, totam terram occupauit.
Vix enim in tota ista prouincia inuenitur ciui-
tas vel oppidum, quin ibi circumcirca mona-
stera vel congregationes, aliaque perplura de-
uotorum habitacula aut de nouo inueniantur
fundata, aut ex antiquis reformata. Et mox:
Quadam monasteria & congregationes praefa-
ta plures habent personas, alia pauciores, iuxta
loci quantitatem & substantia facultatem, a-
lia viginti, alia triginta, alia quadraginta,
alia quinquaginta, alia sexaginta, alia sep-
tuaginta, alia octoginta, alia nonagin-
ta, alia centum, alia centum quinquagin-
ta, alia ducentas, trecentas, vel qua-
dringentas, secundum sub & supra. Qua-
lem ergo numerum personarum octoginta mo-
nasteria, & centum quinquaginta congre-
gationes intra se contineant, quis leuiter enu-
meret?

Anno 1453. tempore pestilentia accidit in
cœnobio S. Agnetis, quod quidam frater. i.
Th. de K. in cella sedens audiuit sonum ante
ianuam cella sua bina vice pulsantem, & sur-
gens ad aperiendum neminem vidit nec inue-
nit. De quo miratus cogitauit quia fortè aliquis
esset moriturus. Altera ergo die pulsata est ta-
bula, & obiit Dericus Struue lacius fami-
liaris noster. Hoc idem contigit ante obitum
Theodorici Cliuis quondam Prioris domus
nostra, duobus diebus antequam infir-
ma.

*ma retur. Obijt hic in nocte S. Dominici ante
Matutinas, ille in profesto S. Alexij sub Comple-
torio.*

Anno 1471. in festo S. Iacobi Apostoli,
post Completorium, obiit dilectus Deo
& hominibus Frater Thomas Hemerken
à patria dictus Kempensis anno ætatis 92.
ex quo sequitur natum an. Domini 1379.
& alia ex ordine supra scripto, confirman-
tur etiam hac chronologia omnia quæ di-
ximus capite nostro sexto.

III.

*De Ioanne Gersone iterata nenia Caie-
tani.*

MEL. Sed quid est, quòd vetustissi-
mæ editiones typographicæ, vt fa-
tetur Rosvveydus, Mediolanensis sc. & Ve-
neta anno 1488. & Parisiensis an. 1496. i-
tem quæ penes nos sunt, aliæ duæ Venetæ
annis 1486. & 1501. duæque Brixianæ an-
nis 1485. & 1489 impressæ, non Kempensi
Thomæ hoc opus adscribunt, sed earum
sex Ioanni Gersoni Cancellario Parisiensi,
& vna Brixiana S. Bernardo. Vbi tunc deli-
tuit nomen Kempense? Nempe de eo co-
gitauit nemo, donec Iodocus Badius As-
censius anno Christi 1523. leuissimis con-
iecturis innixus, librum Thomæ adscri-
beret. PHIL. Leuissimis non coniecturis,
sed cordis sui figmentis innixus ait hoc
Caie-

Caieranus, è quo haufisti : nam ipsiusmet
 confessione anno 1494. id est, ipsis 29. an-
 nis ante lodocum Norimbergæ impressus
 est liber iste Thomæ auctoris nomine,
 Et quid dico, Norimbergæ anno 1494.
 cum longè prius sic impressus sit Augustæ,
 vt dixi ad §. 6. Valgrauij. MEL. Non ta-
 men leuis coniectura est, prius scriptum
 fuisse *Gersen*, deinde ex eo factum *Gerson*,
 ignorantia typographorum. Quàm fa-
 cilè enim fuit, Rosveydo iudice, scrip-
 tori Aronensis codicis *Gersen* pro *Gerson*
 scribere, tam facilè fuit typographis ex
Gersen *Gerson* facere. PHIL. Nunquam
 hæc coniectura pondus habitura est, nisi
 probetis, MSS. exemplaria *Gersen* præfe-
 rentia antiquiora esse primis impressis;
 tū etiam typographos illos ex ijs impressis-
 se. Alterum refutat Valgrauius, dicens,
Gersen orbitunc ignotum fuisse; alterum
 refellit res ipsa: nam si Aronensem nacti
 fuissent, num ex Abbate facturi erant Can-
 cellarium Parisiensem? si habuissent Man-
 tuanum utique in eo *Gerson* inuenissent,
 quem tam diu post amica Caietano ma-
 nus vertit in *Gersen*, ceu probat eius ta-
 cita confessio, à me superius allegata
 ad §. 4. Valgrauij, paulò ante medium.
 MEL. Demiror dubitare te d'antiqui-
 tate duorum codicum, quorum Aro-
 nensem P. Bernardinus Rognolius per-
 L
 inci-

antiquum appellat librum, & Eminentiss. Bellarminus inscriptionem eius vetustissimam. PHIL. Num velò dixerūt, vtrumvis codicem esse primis impressis vetustiore? Etsi dixissent, vnde probassent? Num enim quàm antiqua seu quot annorum determinatè sit res aliqua, odore aut colore percipitur? Nonne ipse Caietanus cap. suo 8. affirmat, omnem coniecturam de antiquitate codicum determinata, carentem testimonio certi quo nati sunt anni, futilem esse ac perridiculam: & carent eiusmodi testimonio seu notâ anni codices vestri fauentes Ioanni Gersen: sit ergò, vt dicitis, coniectura de ijs vestra futile ac perridicula. MEL. Ac si vos haberetis meliorem. PHIL. Habet Rosvveydas, aiens, libris *de Imitatione Christi* quondam impressis absque auctoris nomine, coniunctum fuisse opusculum Ioannis Gerson *de Meditatione cordis*. Quod, inquit, quia Ioannis Gersonis nomen præferebat, creditum fuit, eundem etiam præcedentium librorum qui inibi coniuncti erant, auctorem esse, unde vetustissimæ editiones libellum Ioannis Gersonis coniunctum exhibent cum libris *de Imitatione Christi*. Hanc sanè coniecturam validè comprobabat cod. x meus impressus, vt supra retuli, anno 1487 sine auctoris, loci, impressoris nomine, sed adiuncto cum Gersonis nomine bello *de Meditatione cordis*. Comprobat

Bar etiam nolens volens Caietanus, qui in verbosissima defensione sua nuspiam ausus est illam verbo attingere. Ut modò taceam de antiquioribus exemplaribus MSS. & impressis, quæ nec nomen Gersoni habent, nec adiunctum opusculum eius, sed nomen Thomæ nostri, de quibus agam ad finem.

IV.

S. Augustini iudicium de auctoribus cognoscendis.

L Ib. 33. contra Faustum cap. 6. Et in litteris secularibus, inquit, fuerunt certissimi auctores, sub quorum nominibus postea multa prolata sunt, & ideò repudiata sunt, quia vel his quæ ipsorum esse constaret, minimè congruerunt, vel eo tempore quo illi scripserunt nequaquam innotescere, & per familiarissimos eorum in posteros prodi commendarique meruerunt. Nónne, ut alios omit- tam, sub Hippocratis medici nobilissimi nomine quidam libri prolati, in auctoritatem à medicis recepti non sunt? Nec eos adiuvit nonnulla similitudo rerum atque verborum, quando comparati eis quos verè Hippocratis esse constaret, impares indicati sunt; & quod ab eo tempore quo cetera scripta eius, non innotuerunt quòd verè eius essent. Hos autem libros quibus illi qui de trans-

uerso proferuntur, comparati respuuntur, unde constat esse Hippocratis? Unde, si quis hoc neget, nec saltem refellitur sed ridetur? nisi quia sic eos ab ipso Hippocratis tempore usque ad hoc tempus & deinceps, successionis series commendauit, ut dubitare dementis sit. Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque eiusmodi auctorum libros, unde nouerunt homines, quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibi met succedentium contestatione continuâ? Multi multa de litteris Ecclesiasticis conscripserunt, non quidem auctoritate canonica, sed aliquo iuuandâ studio siue discendi. Unde constat quid cuius sit? nisi quia bis temporibus quibus ea quisque scripsit, quibus potuit insinuauit atque edidit, & inde in alios atque alios continuatâ notitiâ latiusque firmatâ ad posteror, etiam usque ad nostra tempora peruenerunt, ita ut interrogati cuius quisque liber sit, non haesitemus quid respondere debeamus. Sed quid pergam in longè præterita? Ecce istas litteras, quas habemus in manibus, si post aliquantum tempus uita huius nostra; vel illas cuiusquam Fausti esse, vel has neget esse meas, unde conuincitur? nisi quia illi qui nunc ista nouerunt, notitiam suam ad longè etiam post futuros continuatis posterorum successionebus traiciunt. MEL. Quid hæc faciunt ad Ioannem Gersen vel Thomam Kempensem? PHIL. Explicabo tibi.

V.

Conuincitur ex eo Caietanus.

SANCTUS DOCTOR duas regulas constituit. Prima est, vt quando dubium existit, an auctor ille sit voluminis, cuius nomen præfigitur; attendatur similitudo cum alijs operibus, quæ idem scripserit: quanto enim similis vel dissimilis fuerit, tanto magis vel minus ad illum pertinebit. Quæ regula vsu sunt illi, qui viuentem S. Augustino cum alia eius opera legissent, alia quæ ipsius nomine in Hispaniam venerant, non agnoscebant, vt ipse refert de Gestis Pelagij c. 6. *Mihi quidam fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt: quæ quidem ab eis, qui alia nostra legissent, non agnoscerentur; ab alijs tamen nostra esse crederentur.* Ab alijs nimirum qui nihil Augustini legissent, atque ideò ad hanc regulam exercendam inepti erant. Quemadmodum è contrario Caietanus, qui nulla alia Thomæ Kempis opera se legisse ostendit, audet tamen aduersus eum styli dissimilitudinem allegare. Altera regula est, vt obseruetur, an is cui opus in vno vel altero exemplari tribuitur, pro auctore habitus sit ab eius vitæ tempore vsque ad hoc tempus, nunquam interrupta successionis serie, sed semper in alios atque alios continuatâ notitiâ

latiusque firmatâ ad posteros : hanc enim regulam adeo certam esse , ut dubitare dementis sit, & nemo dubitans refelli debeat, sed rideri. Prima regula minimè conuenit nescio cui Ioanni Gessen seu Gerssen; siquidem nihil scripsit , quod cum libello *de Imitatione Christi* conferatur, sed nec secunda: eò quòd nihil prorsus constet de tempore quo vixit; & quod ad successionis seriem continuatamque notitiam attinet , nemo vnus per quadringentos annos illius mentionem fecerit : ipse quoque Valgravius §. 6. Præmonitionis, discretè fateatur, anno 1485. & post , orbi ignotum fuisse. Vbi est ergò eius *semper continuata notitia*? num aliquamdiu sub scamno delituit, sicut Lutheri Euangelium? At si delituit , ubi eius notitiâ ? Primus fuit Constantinus vester Caietanus , qui nomen eius publicauit anno 1616. immò nec nomen , sed quod nomen esse putabat : quippe ex tribus, *Gesen*, *Gessen*, *Gerssen* , elegit tunc secundum , nunc tertium. O similitudo ! Pro Thoma Kempensi omnia proclina sunt. Licet enim similitudinem styli eius negarit Caietanus pagin. 25. Concert. & apud Rosveydum cap. 11. eodem tamen anno 1616. cum ederet nescio quæ opuscula S. Isidori Hispalensis nomine , ita scripsit pag. 30.

Quod

Quod ex stylo argumentum sumitur, inuaidum planè est ac prorsus inane. Gratias tibi Constantine, quòd gladium in teipsum conuertis. Nam & quando stylum *de Imitatione Christi*, negabas esse Kempensis, Rosvveydus adeò neruose tibi respondit, ut nec Valgravius aliquid vltra sit ausus mouere. Quidquid verò etiam mouisset, nihil effecisset, quoniam resisteret vtrique tanquam fortissimus Achilles, regula secunda. Nam Thomam nostrum a vitæ suæ tempore vsque ad hoc tempus habitum fuisse auctorem grauissimorum virorum per singula tempora *contestatione continua*, adeò dilucidè probat toties mihi laudatus Pater Heribertus Rosvveydus in suis *Certissimis Testimonijs* (maxime autem §. 3. per totum) editioni Antvverpiensi recentiori præfixis, ut Francisco Valgrauio, qui ea per summam iniuriam vocat *vanissima commenta*, nihil possit esse iniquius. MEL. Bona verba mi Philalethes. PHIL. Si verba mea bona tibi nō sunt, sume illa S. Augustini, ubi dixit, esse de mētis, dubitare de auctore libri sic probato, ut in proposito probatus est à Rosvveydo Thomas Kemp. Si hoc dixit de dubitante, quid dicturus erat de audacter negante? quid de peruicaciter contendente? quid de eo, qui certissimis testimonijs

aliorum præferret vanissima sua commenta? MEL. Quid tu tam gloriose initeris Augustino? *Quid contestatione continua?* quam ipsam à capite, quod est Buschius, usque calcem valide rumpit meus Caietanus. PHIL. Si credere fas est.

VI.

Auctoritas Buschij, aliorumque defensa.

MEL. Vis huius auctoritatis in illis potissimum verbis consistit. *Duo fratres notabiles &c. quorum unus frater Thomas de Kempis, plures devotos libros composuit, videlicet Qui sequitur me, de Imitatione Christi cum alijs.* Hanc vim elidit primò fortis suspicio Caietani, parenthesin videlicet *Qui sequitur me &c.* non esse Buschij, sed à quopiam post eum adiectam. PHIL. Unde autem hanc suam suspensionem probat? num ex aliquo exemplari, in quo vel ad oram paginae allita, vel in medio contextu aliâ manu inserta appareat? *Librum Ioannis Buschij*, inquit Rosveydus, *habeo eâ ipsâ auctoris aetate scriptum, in quo nullum marginale, nihil addititium apparet.* Et plura sunt in Belgio talia exemplaria, quæ ubi opus fuerit, testimonium dicent. Age igitur cum hac illepida suspicione, quâ conuellit vel ipse auctor Thomas capite proximo demonstratus. Scilicet etiam l.

I. c. 40. aliquis Buschio imposuit, vbi de Ioanne Roysbrock scriptum est. *Qui plures deuotissimos libros altissime contemplationis maternâ linguâ composuit, scilicet: Ecce sponsus, De calculo, De gradibus Amoris, & con-* *similes.* Compara quæso locum vtrumque & si hunc à suspitione immunem pronuntiaueris, & illum absolue. MEL. Quid si Buschius (verba refero mei Hectoris) eodem errore quo Sommalius, vel ante hunc alij, deceptus fuerit, & sparsâ apud suos famâ delusus? PHIL. Neque Buschius deceptus est, neque Sommalius, sed Caietanus famâ de Ioanne Gersen, idolo suo à se primum post annos centum quinquaginta ab obitu veri auctoris, temerè sparsâ multos decepit. Qua verò fama potuit Buschius noster deludi? Fama est rerum locis temporibusque longè distantium. At quis nostris locus famæ? Vnebant eadem ætate Buschius & Thomas Kempensis, degebant in monasterijs iuxta positos, & inter se ita vicinis, vt vno die sæpius hinc inde com-
meare possis; erantque sibi inuicem adeo familiares, vt neuter alterû sua scripta celaret, eo-usque videlicet, vt Buschius ex Th. Chronico incompleto describeret visionem de obitu P. Ioannis Vos de Huesden pænè ad verbum. Et nos existimabimus eum per coniecturam tantum, aut ex inani persuasione rumorum anilium vul-

gare voluisse pro auctore de Imitat. Chr.
eum qui non erat? An verò tam gloriosam
sibi falsitatem passurus fuisset humilis
Thomas se viuentē scribi, ipse tecum co-
gita. MEL. Si vere scripsit Buschius, Kem-
pensē composuisse libellum dictum *de*
Imitatione Christi, falsò scripsit Rosvey-
dus, cū ait, Thomam nec librum sic in-
scripsisse, nec in mentem ei venisse, ut sic
inscriberet. Quòd si verum scripsit Ros-
veydus, falsus & fabulosus erit Buschius.
PHIL. Neuter falsus, neuter fabulosus, sed
uterque verax, vos autem fallaces. Non
titulum primi libri, qui auctori est, *Ad-*
monitiones ad spiritualem vitam utiles; sed
initium & inscriptionem capitis primi
reddere voluit Buschius. Vbi namque di-
xit, librum ipsum sic fuisse titulatum? ubi
quatuor libros? Num etiam ille, qui pri-
mus vitam Thomæ conscripsit, falsus &
fabulosus fuit, quòd librum qui modò
secundus, non inscripsit *de Imitatione Chri-*
sti? MEL. Quomodo autem? PHIL.
Si legis Rosveydum, non interroga-
res. Caietanus legit, sed astutè dissimu-
lat. Dicat ergò auctor ille: *Sic imple-*
tum fuit in eo illud: Ducam eum in solitu-
dinem, & ibi loquar cum eo. Et ipse Tho-
mas ad Dominum illud: Loquere Domine,
quia audit seruus tuus. Quid tunc loqueba-
tur Domino, & quid loquebantur ad inui-
cem,

cem, habemus in *Traſtatu eius, de Interna
Chriſti locutione ad animam fidelem*. Qui tra-
ſtatus habet hoc idem pro themate, in ſecundo
capitulo: *Loquere Domine &c.* MEL. De titu-
lo non litigabo, cum mihi ſuppetant alia
plura argumenta. Nam duo cum eſſent fra-
tres ambo notabiles, cur altero ignobili ſi-
lento prætermiſſo, alter tam affectatis &
extra rei propoſitum effuſis verbis expri-
mitur? PHIL. Verba Buſchij neque affecta-
ta ſunt, neque extra propoſitum. Res quam
erat narraturus, ad ſolum Thomam ſpecta-
bat, nihil ad ſocium eius. An fortassis etiam
Euangelium Lucae ſuſpectum habebitis,
quod duorum diſcipulorum Emmaunta-
euntium alterum ſilento præterit, ſolo
Cleopha uominato? MEL. Sed cum plures
ſcripſerit libros Kempenſis, excellentis
doctrinae, pietatis eximia, ſummæque no-
tæ, cur illis pari ſilento prætermiſſis, ſoli-
us meminerit *de Imitatione Chriſti*? non ea-
rum fama, ut ſic mereretur parere à lauda-
ri: alias cur ipſum Thomæ continuator
præteriſſet? PHIL. Multa hic congerit per
te loquens Caietanus, ſed omnia vanitas.
Ex anonymo Panormitano paulò ante de-
preſſerat Kempenſem, nunc extollit ad
ſummum. Quare? ut his præſtigijs iram ad-
uerſariorum tantisper leniat. Accuſat Buſ-
chium, quòd ſolius *de Imitatione Chriſti* me-
minerit: ſed & hæc vanitas eſt. Nonne

enim dixit, plures deuotos libros composuit? & cum illum *Qui sequitur me*, expressisset, nonne addidit, *cum alijs*? Quid amplius facere debuit? an longum catalogum texere operum Thomæ? Scilicet vt aduersarius plus haberet quod vituperaret. *At non ea tum fama*, inquit. Quàm lepidè hic ludit in famam, vt vendat fumum! Audi homo bellissime Tertullianum dicentem in Apologético, *Fama nomen incerti, locum non habet. ubi certum est. Si non ea tum fama*, vt dicis, certè res fuit, quod satis est nobis, non vobis. Et enim quo pacto potest fama quæ non fuit, in fumum, vt iudicio Caietani *eleganter* aiebat Valgrauius, euanescere? Potius elegantia vestra abit in fumum, immò in finum. Et vide mihi inconstantiam Constantini. Primò negabat Buschium scripsisse, *videlicet Qui sequitur me. De Imitatione Christi*, sed alium, diu pòst interseruisse. Mox concedit ab eodém scriptum, sed ex fama: quam famam paulò pòst negat tunc fuisse. O elegantiam! Quid denique refert, quod huius libelli nec continuator expressè meminit? Ergone Thomas nihil scripsit, quia cōtinuator in speciem nihil expressit? Quòd si etiam librum nominasset expressè, quid facturus eras? Crediturus? Nequaquam; sed imposturam, famam, fumum æquè vt Buschio ex elegantijs Valgrauianis obiecturus, MEL. *Esto*, inquit Caietanus, (quia libera-

liberalem me habebunt Kempenses Vindices) nihil in ea parenthesi fuerit, quod eam arguat impostura; certò crediderit Buschius, scripserit, docuerit, Thomam libelli auctorem fuisse, an non & ipse decipi potuit, & falsa labi persuasione, Thomae partum non suum supponere, uno verbo errare, & sequioribus errandi ansam tribuere?

PHIL. O copiam elegantiarum! ô æs sonans, cymbalum tinniens, nihil. Probare debebat, deceptum esse Buschium: quod quia vires excedebat Caietani, sufficit ei dicere, decipi potuisse. An nescit, argumentum non valere, quod ideò concludit quidpiam esse factum, quia fieri potuit.

MEL. At probat multis exemplis, sæpius accidere, ut coæui scriptores Auctioribus attribuant Opera non sua. PHIL. Dicit hoc in summario capitis decimi, sed in cursu disputationis nihil probar de coæuis. MEL. Probat certè exemplo speciali Itinerarij perfectionis Christiana, quod primum Florentiæ tacito auctore, mox nomine P. D. Ioannis de Pegna Clerici Regularis insignitum, demum Messanæ anno 1627. expresso veri auctoris P. Antonij Cordeses Soc. Iesu, nomine publicarum est: cui id duo Religiosorum Ordinum Generales sua testificatione vindicarunt, F. Iacobus Bagnacavallus Fratrum Minorum, & P. Iosephus Galefanus Congregationis Paulinæ scholarum piarum. Ipse tamen id Hispanicè conscripsit.

PHIL. Exemplum hoc Itinerarij Perfectionis vobis ne hilum prodest. Sicut enim primò prodijt sine auctoris nomine, ita à quibusdam typographis libello etiam contigit *de Imitatione Christi*: & sicut illud postea induit nomen Ioannis de Pegna, ita iste Ioannis Gerson: quem admodum denique illud gravissimorum virorum testimonio vindicatum est suo auctori, sic iste kempensi maturè ac legitime restitutus, ut modò toties à me ostensum est. Et mansit in quietissima possessione optimus Thomas ad centum viginti & amplius annos, donec anno 1616. vos mouistis bellum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum; iactantes tunc auctorem Ioannem Gessen, sed anno 1637. & 1638. Ioannem Gersen. MEL. Non adeò deplorata est causa mei Constantini, ut alia exempla non suppetant. An connixisti ad ea quæ recenset cap. 9. quorum primum est de Amalario Episcopo Treuerensi quem credidere nonnulli auctorem libelli de Ecclesiasticis Officijs, ad Ludovicum Pium, conscripti; qui tamen ab Amalario Archidiacono Turonensi compositus fuit. PHIL. Quid hinc sequitur? Ergone Ioannes Gersen auctor est libelli *de Imitatione Christi*? Si hæc valet consequentia, poteris huiuscemodi mille alias facere: sed puer mihi erit, quisquis se convinci patietur etiam pluribus. Quomodo autem tu connix-

isti

isti ad librum Caietani Romæ editum an-
 1612. hoc titulo, *Beati Amalarij Fortunati,
 Ordinis S. Benedicti S. R. E. Cardinalis, Treue-
 rorum Archiepiscopi, ac Gallie Belgicae Prima-
 tis Vita ex ipsius scriptis potissimum excerpta?*
 Nonne in eo libro dictum Amalarium
 Treuerensem magnificè auctorem consti-
 tuit librorum *quatuor de Ecclesiasticis Officijs?*
 ex quibus tam multa excerpit, & in librum
 suum transfert, ut ea si tollas, vix quid-
 quam reliqui futurum sit de illa Vita, quā
 tanta pompā dedicavit Eminentiss. Cardi-
 nali Burghesio. Quid hoc sibi vult: Nuncne
 abrogat Amalario Treuerensi, quo tantò
 antè tam magnificè vindicavit eidem li-
 bros? Quàm pulchrè, dum contendit no-
 strum Buschium errare potuisse, demon-
 strat se reipsà errasse? O quantò pulchrius
 nunc fateretur se errasse in *Gersen* contra
 Thomam kempensem! MEL. Cur autem
 fateatur? PHIL. Cur fateatur qui semel ob-
 stinuit? Fateatur necesse est, se etiā in le-
 uioribus & leuissimis hallucinatum. MEL.
 In quibus? PHIL. Quòd illud opus Amalarij
 vocat libellū, cum sit volumē iustæ magni-
 tudinis. MEL. Quātus error? PHIL. Dicite-
 rum, Quātus error? quod idem opus ad-
 scripsit Amalario Turonensi; & vnde pro-
 bat? Doctissimus quidem P. Iacobus Sir-
 mondus auctorem facit Amalarium Me-
 tensis Ecclesiæ Diaconum, idque probat
 ex

ex Ademaro in Chronico Engolismensi,
& alijs.

VII.

*Explicatio dicti Baroniani, de numero
historicorum.*

MEL. Auctoritates tuas pro Thoma de Kempis facile retundo vnius auctoritate Card. Baronij, qui tomo 12. propè finem anni 1125. *Non numero historicorum, inquit, veritatem historia consuevimus aestimare, sed quanta fide polleat primus auctor cuiuslibet assertionis; nam reliquos primum sequi auctorem, & eius vestigijs inharere, frequentiori usu in more positum videmus.* Quid igitur vobis cum multitudine eorum, qui kempensem auctorem faciunt nostri libelli? PHIL. Quid vobis cum multitudine illegitimâ recentiorum, cum nos habeamus legitimam antiquorum? Auctoritas Baronij te non adiuuat. In Henricum Huntidoniensem, & eius sequaces historicos Anglicanos Rogerium Houedenum, Matthæumque VVestmonasteriensem hoc ille pronuntiat, quorum primus infame flagitium de Legato Apostolico tradiderat reliquis, sed fide indignus quòd & alijs mendacijs suam historiam commaculauerat, seque partiarium demonstrauerat. Conuincas ergò oportet Buschium quoque alicuius mendacij, si caput nostrorum testium amputare:

putare velis. Quamdiu non conuiceris, tamdiu stabit illius immota auctoritas, & successionis series minimè interrupta. Nā præter Buschium præstò sunt Fratres Montis S. Agnetis, qui hoc aliaque sexcenta de Thomæ tradidere primo vitæ eius scriptori, qui in ea disertè citat Thomæ nomine librum tertium. Quid hoc est aliud quàm, ut aiebat Augustinus, per familiarissimos auctoris, librum in posteros prodi commendari-
que? Vobis autem quis par Buschio, quiue familiarissimi Ioannis Gersen, nomen & librum eius in posteros prodiderunt aut commendarunt? Quis eorum qui ante centum, ducentos, trecentos annos, catalogos scriptorum fecerunt, meminuit huius Gersen? Nobis pro Thoma superest copia omnis generis testimoniorum, & quidem certissimorum. Vobis autem quid? Vnicus codex mendosus, quem dicis causâ insignem appellatis & vetustissimum; quàm autem sit vetustus, dicere, quantumvis ringamini & rumpamini, non potestis. MEL. Non vnus sed quatuor nobis codices sunt. PHIL. Quatuor dicitis, sed vnus solus est. Num centies repetenda sunt, quæ tibi dixi ad Valgrauij § 1. Pergamus ad alia.

CAPVT VIII.

Virtutes Caietani.

MEL. Si vis ad alia, responde ad ea quæ
 meus senex opponit in reliquis capi-
 tibus 11. 12. 13. PHIL. Quid respondeam?
 cum in ijs nihil ferè noui afferat, sed tan-
 tum repetat pristinas vanitates, noua ver-
 bositate, nouisque vestitis offucijs. Quibus
 omnibus non solum eloquentiæ suæ copi-
 am & acumen ingenij, sed etiam virtutes
 morales lectori spectandas proponit. Ea-
 rum vna est

Constantia.

*Quis nescit, inquit cap. 11. inter opera S. Augu-
 stini non inuenta modò, sed ijs à maioribus no-
 stris accensita plurima, quæ illius non sunt? Idem
 de Hieronymo dictum est, idem de quampluri-
 mis sanctæ fidei Doctoribus, Heroibus Ecclesia, in
 quorum monumentis recensendis; hoc & superi-
 ori saculo insudarunt feliciter, viri doctissimi,
 multumque ex ijs fursurem separarunt, segre-
 gemque fecerunt à puriori farina plurima, in-
 quam, opuscula, tametsi inuenta inter eorum
 scripta, ijsque attributa, resecarunt ut spuria, ut
 falsa reiecerunt. Hæc quomodo congruane
 constantiæ Constantini, prorsus non video
 Constantini, inquam, qui cap. 3. verissimas
 lachrymas (crocodili puto) ciebat sancto-
 rum Patrum causa, quorum nemo non ab
 vngu-*

vnguibus etiam suorum. i. Benedictino-
 rum rubesceret, quorum scripta leuibus con-
 iectatiunculis conuellerentur, cum quibus
 primaria concuterentur fundamenta ortho-
 doxie. Quas immanes calumnias excogita-
 uit in gratiam cuiusdam aduersariorum
 suorum in hac palæstra exercitati. Nunc
 autem vt habeat plura in Kempensem ar-
 gumenta, abis in diuersum, dissimulans
 vulnera sanctorum Patrum, quæ prius de-
 fleuerat, vt vulnus faceret Aduersario, sed
 frustra. Nam separatione lolij à frumento,
 concuti fundamenta orthodoxæ fidei, ne-
 gat magnus Baronius. Qui postquam to. 2.
 an. 102. n. 7. retulerat, Decretales primo-
 rum Pontificum vt spurias reijci ab hæreti-
 cis (quod & ipse tomis seqq. passim probat
 dicens, effictorem illarum fuisse quendam
 Hispanum, qui se nominabat Isidorum
 Mercatorem) mox respondet: Absit, vt Dei
 Ecclesia, columna, & firmamentum veritatis,
 tantâ veritatis testanda labore inopiâ, vt si ex
 illis petita probationes deessent, causa caderet:
 cum referta habeat locupletissima promptuaria
 probatissima veritatis, cuius nulla prorsus possit
 unquam de impostura esse suspicio. Et negat di-
 sertissimus hæresiomastix Alanus Copus
 siue Nicolaus Harpesfeldius dial. 3. cap. 3.
 Si aliqua hic fortè fallacia structa sit, quod vel
 cogitare summa stultitia est (quoniam Docto-
 res Catholici nullas struunt fallacias, et-
 iam si

iam si interdum citando fallantur, prout sibi contigisse fatetur S. Augustinus l. 2. Retr. c. 42.) num & cetera quoque Augustini testimonia hac de re omnia, quibus sic ille, ut nemo magis, abundat, ex fraude & fallacijs constant? Certè cum in ijs libris, qui sine controuersia Augustini esse feruntur, plurima eiusmodi extent testimonia, non ita multum referre arbitror, quantum ad hanc quidem questionem pertinet, an illi alij libri de Cognitione vera vita aut Meditationum, Augustini sint necne, qui similibus testimonijs scatent. Consentit doctissimus P. Fronto Ducaeus, qui operum S. Iohannis Chrysostomi tomo 6. in quem congescit eius pseudepigrapha, hunc in modum disserit: Neque verò mirum, quosdam ex illis sermonibus, in antiquis etiam Synodis sub nomine Chrysostomi citari, cum iam in usu essent in Ecclesijs, neque soleant Concilia, dum testimonia proferunt, in auctores inquirere, aut alias quaestiones excutere ab ea diuersas quam praemanibus habent, sed quae passim offeruntur usurpare, & quacunque ratione receptos scriptores haeticorum commentis opponere: quemadmodum & Apostoli ac reliqui Patres apocryphos libros, ut Hermæ pastoris, & Euangelium Hebraeorum ac Nazaraeorum citarunt: licet iam ab illorum temporibus mos ille inoleuisset, ut Patribus supposititios fetus attribuerent, quemadmodum & ipsis Apostolis periodos Pauli & Theclae & Acta Petri atque Apocalypsim adscripserunt.

Et.

Et infrà: Veruntamen hoc nostrum iudicium ita non proponimus, ut soli de Chrysostomi operibus arbitri sedere velimus, sed optimi & eruditi lectoris cœsuræ illud subiycimus, ut videat, num multò satius sit, quæ vera sunt & genuina distinguere à supposititijs, & suo momento scriptæ quæque ponderare, quàm spuria pro germanis venditare atque in disputationibus cum aduersarijs Ecclesiæ Patroclum sub armis Achillis latentem in aciem mittere, maiori cum ignominia cadendum, quàm si suis tectus armis prodisset.

MEL. Mira mihi que antehac inaudita narras. Id tamen non parùm malè me habet, quòd Isidorum præcipuum collectorem veterum Conciliorum impostorem facis. PHIL. Non facio. Tu quid de eo sentiat Eminentiss. Baronius, lege tomo. 2. Annalium, anno 221. numero 6. an. 238. n. 9. Tomo. 3. an. 308. n. 24. an. 311. n. 41. an. 312. n. 80. an. 325. n. 62. & 175. an. 336. n. 58. 59. 60. an. 352. n. 18. Tomo 4. an. 374. n. 11. Tomo 5. an. 402. n. 48. an. 419. n. 92. Tomo 7. an. 535. n. 88. an. 572. n. 3. Tom. 10. an. 865. n. 4. 5. 6. 7. 8. & ad Martyrol. Rom. 16. Octobris. Iam videamus quæ sit Caietani tui

Prudentia.

Quæ in eo consistit, ut licet in suis assertionibus omni ratione destitutus ostendatur, habeat tamen caput eius responsum suum, præsertim ubi bis interrogatus fuerit. In primo certamine, eius argumentum erat

erat contra Kempensem, quòd auctor vitæ
nullam mentionem faceret opusculi de
Im. Chr. Huic ita respondit Rosvveydus,
ut Thomam auctorem in ea Vita laudari,
sole clarius demonstraret. Quid ad hæc
Caietanus? Primò, quantumvis Vitæ scrip-
toris spectatam fidem prædicasset prius,
nunc tamen cap. 10. contra Prosperum Fa-
randum, miscet eum numero historico-
rum, qui ab impuro fonte hauserunt: dein-
de verò cap. 11. in Rosvveydum pugnans,
cùm eum cerneret demonstrata vanitate
argumenti exultantem, *Facile, inquit res-
pondeo, hunc auctorem (si libellum Thoma adscri-
bat) eadem qua Buschius, alijque in deuia actum
famam, qua Thomam libelli auctorem falsò per-
mulgauerat. Cumque ea se scribere profiteatur,
qua ab alijs acceperat; ut his oculi, sic illi aures
in errore duces fuerunt, ut hos subscriptio Kem-
pensis autographi, ita falsus inde delatus rumor
illum decipere potuit. MEL. quid solidæ pru-
dentia desideras in hac responsione? PHIL.
Plurimum sanè ac plurima. Caietanus a-
mat prudentiam serpentinam absque sim-
plicitate columbæ, & peccat primò, quòd
cùm iam à Rosvveydo instructus certò sci-
ret, libellum ab auctore Vitæ (ad quem
spontè prouocauerat) tribui Thomæ, ni-
hilominus audacter ex thesi facit hypothe-
sin, *Si libellum Thoma adscribat. Secundò
quòd eidem auctori ad quem prouocauit,*
tribuit*

tribuit errorem famæ, quem errorem, si quis fuisset; prospicere debuerat antequam prouocaret. Quo pacto immodestior est Donatistis hæreticis, qui cum in Collatione Carth. Optatum Mileuit. legi postulassent de iudicio Constantini, cumque sibi contrarium experirentur, non tamen ausi sunt illum erroris insimulare. Tertio peccat Caietanus, quod tacite famam semper facit mendacem, quæ teste poëta *tam ficti prauique tenax quàm nuntia veri* est. Verum ideo noluit famæ quidquam concedere veritatis, ne cogeretur de suo *Gersen* probare famam Thoma antiquiorem, & quia nesciebat, illam tantummodo esse de falsitate suspectam, quæ nullis certioribus veri documentis fulcitur, cum causa Thomæ fulciatur plurimis. Quarto, quod famæ mendaci adscribit ea quæ oculati testes, Vitæ auctori narrauerant. Quinto, quod eodem famæ elogio decolorat omnia, quæ scriptores accipiunt ab alijs. Sic periclitabitur etiam (quod absit) Euangelium Lucæ, qui scripsit quæ acceperat ab Apostolis. Sexto, quod Fratres Montis S. Agnetis de auctore libelli iudicasse vult ex sola Thomæ subscriptione, cum ea nequaquam indiguerint, ut qui ipsum secum habuissent viuentem, loquentem, scribentem, nihil eorum quæ faciebat celantem. Septimo quod ijsdem Fratribus oculos ait fuisse

fuisse in errore duces. Aio mi suauissime Caietane, te oculos non habere quibus videas, nulla esse in humanis iudicijs facti validiora testimonia quàm ab oculis, iuxta illud, *Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem.* Tibi scilicet oculi lippientes & malè inuncti fuerunt in errore duces, vt vbi alij legunt, *oculi sunt in amore duces*, tu legeres, *in errore*, & procuderes nobis dignam tua sapientia sententiam. Octauo peccat, quod decipi potuisse dicit & Fratres Thomæ, & illum cui retulerant acta Thomæ. Quomodo autem decipi potuerunt, quibus aderant omnia quæ ad cognitionem veri requiruntur; aberant omnia quæ deceptionem efficere potuissent? peccauit ergo peccatum grande, nullaque veniâ dignum Caietanus, dum ipsius veritatis derogat fundamentis. MEL. Quomodo autem non potuit Rosveydus decipi, quando sic argumentatur: *Cùm constet, reliqua opuscula quibus libri de Imitatione Christi adiunguntur, à Thoma ipso sine vilo dubio composita, cur de solis libris de Imitatione Christi dubitabimus?* O quanti est hoc argumentum! Num ignorauit vir doctus, quod magna cum veritate habet Card. Baronius tomo. 6 ad an. 441. n. 7. *Nemo est qui ignoret, qui antiquorum codicum habet usum, sæpe sapius solere contingere, vt non vnum vel duos, sed & tres, quatuorue, & amplius habeat idem volumen diuersorum auctorum*

Horum tractatus; & aliquos ex illis inueniri sub nomine unius auctoris exscriptos, ut nisi quis oculos lynceos habeat, sæpè accidat, ut in scripto auctori tribuatur, quidquid inferius eodem codice continetur. PHIL. Aptissimum exemplum nostro proposito. Nam eâdem prorsus ratione in primis editionibus opusculo de Imit. Chr. auctoris nomine carenti adiunctum est Ioannis Gersonis, *de Meditatione cordis*, cum eius nomine: ex quo factum est, ut alij typographi vnico auctori vtrumque tribuerent, & sic deciperentur, quicumque eis fidem haberent, in quorum numero fuit etiam vester antiquarius Aro-nensis, qui per nouam oscitantiam ex Gerson fecit *Gersen* & (quia forsitan blæsus erat) *Gesen* & *Gessen*. Quod si ita ratiocinamini: Vbicunque plura opera in vno codice coniunguntur, ea non sunt vnius auctoris; id Baronius non dicit. Vnde non benè concluditis, Ergo nec Thomas auctor est libelli toties nominati; cuius cum esse fateamini opuscula reliqua eiusdem codicis, non est verisimile, eum suis opusculis alienum quodpiam manu sua miscere voluisse. MEL. Nec vos benè concluditis; Cetera sunt Thomæ Kempensis, ergo & hoc. PHIL. Si solo autographo niteremur, minus validè utique concluderemus. Sed quia ipse Thomas in ipso libello tot signis se prodit, quæ idolo vestro (vti cap. 6. indica-

M

dicau-

dicauiamus) conuenire nullo modo possunt, quid amplius dubitatis? quid tam implacabili bello nobiscum cōcurritis? MEL. Quasi vero quod tam multis Ecclesiæ Doctoribus accidit, non etiam Thomæ vestro potuisset, vt ei alienum opus adscriberetur. PHIL. Proba factum esse, non fieri potuisse. MEL. De hoc certus sum, ipsum non proprio tantum Marte procudisse opuscula, sed aliorum etiam calamo exscripsisse. PHIL. Certus sum & ego. At quando probabitis, opusculum de quo agimus, esse vnum ex alienis ab eodem Thoma transscriptis? Profectò enim si vel vno quopiam argumento efficaci id probassetis, nunquam futurum erat, vt illam Rosvveydi responsionem tam diu, velut prædurum os famelicus Lælaps roderetis. Multa alia specimina dedit nouus Caietanus suæ prudentiæ quæ nunc prætereo: nam &

Modestia

eius efferenda est, si non in cælum, certè in tumultum. Dixerat Rosvveydus cap. 4. Ego verò ita statuo, nullum unquam Ioannem Gerssen distinctum à Ioanne Gerson extitisse, sed errore scriptoris Gerssen vel Gessen pro Gerson positum. Cedò, vel vnus testis proferatur, qui Ioannis Gerssen vel Gessen meminerit. Quid ad hæc Caietanus? Respondere non potest, tacere non vult. Ergo qui in summario capitis II. omnia Rosvveydi argumenta vt vana & frigida,

frigida, sed vanè & frigide reiecerat, cap. 12. excandescit, actumidè, Hoc, inquit, edicere est non probare, non vindicias scribere, sed dictaturam assumere. Verum est, mi Constantine, immo verissimum quod ais. Tuum respondere non est probare, sed dictaturam assumere, vt tibi etiam nihil probanti, etiam vanissima dicta de industria proferenti plenissima fides habeatur. O te beatum, si haberes vnum aliquem Bûschio parem qui scilicet tempore S. Francisci scriptitans, meminisset tui Gersen vel Gessen, vt auctoris libelli, quem agituramus! Cuiusmodi testem quia proferre nullum potes, in amenitiam verti videris. Nec enim est quod Bonauenturam testem adhibeas, apud quem nulla extat vllius Gersen aut Gessen mentio, etiam in libello Collationum, quem ei nequicquam vendicas. Quare nihil erat, quod subiungeres. Cùm vero non eò se extulerit Rosvveydi auctoritas, vt dicere possit: sic volo sic iubeo, & suam pro ratione voluntatem proponere, eadem facilitate qua ipse statuit, statuentem reiicimus; qua ipse libertate asserit, assertum negamus. Rosvveydus namque in hac postulatione suarationem quam maximè est secutus. Volebat cum aduersario, quod omnino æquissimum est, paribus armis decernere: proinde cum testes & testimonia magno numero produxisset, quid peccauit, quod vel vnum testem antiquum pro

Gersen tuo exegit à te? quid peccauit, nisi quod non voluntati aduersarij sui, sed rationi se præbuit obsequentem? Et quid nō peccat Patroclus Caietani, quod ratione contempta suam pro regula tenet mordicus voluntatem? MEL. Non ita loqueris, si sequentia ponderares *Meliori*, inquit, *ratione reponimus, incognitum non esse, quem non uno sed pluribus sincera & illibata fidei testibus meridiana in luce posuimus.* PHIL. En modo haud negat, ratione vsum duce Rosveydum, sed vt amans est sui, sibi tribuit meliorem. Sed quid est, quod suum testem. i. codicem Aronensem ait incognitum non esse? Cur non dicit, fuisse ante nostrum Thomam (hoc enim agitur, hoc agimus) nisi quia non audebat, sed meminerat, se sub nomine Valgrauij confessum, anno 1485. *Ioannem Gersen* orbi fuisse incognitum? Quomodo igitur testis iste. i. codex Aronensis, potest esse Thomas antiquior, qui anno 1379 natus obiit an. 1471. Taceo quod mutus est, ideoque nec suum scriptorem loqui certo potest, nec suam ætatem. MEL. Quid hoc ais? Testis hic tametsi mutus, habet tamen testes olim loquentes, notos, integerrimæ fidei. PHIL. Qui sunt illi: MEL. Possuinus & Bellarminus. PHIL. Rosveydus vel vnum testem poscebat, sed antiquum; tu duos Profers, sed recentes, qui in re antiqua non valent.

Au-

Audiamus tamen illos ac si valerent. Quid dicunt? MEL. Posseuino codex ille perantiquus, Bellarmino vetustissimus est. PHIL. De Posseuino quod dicis, verum non est: ille enim librum adscribit Thomæ de Kempis, sine vlla dubitatione, in suo Apparatu; in Ioanne Gersone, his verbis: *Neque adeò defuerint, qui eidem adscripserint, quæ non censentur esse fetus ipsius: qualis est liber de Imitatione Christi, varijs iam linguis editus, cuius fuit auctor Thomas de Kempis.* Quæ verba cum Caietanus in sua concertatione ipse fideliter retulerit, miror, quæ fronte hic aliud Posseuino affingat, qui nec in ipso Thoma quidquam mutat: licet contrariâ sententiam referat ex Rosignolij litteris priuatis, de quibus iam suprâ egimus vltro citroque cap. 3. vbi etiam de Bellarmino, sed plura ad §. 5. Valgrauij. Nimirum Caietanus amat vnâ & eandem rem sæpius repetere, verborum phaleris aliter atque aliter exornare, vt lectoris obtundat iudicium, & videatur vicisse qui plura dixit. MEL. Nondum audisti omnes testes, id est manuscriptos codices antiquos & incorruptos, qui Ioannis Gersen tanquam auctoris appellationi adstipulantur. PHIL. Audiui ad nauseam, & respondi sufficienter tum ad Valgrauij §. 1. tum capite meo 7 §. 1. vt non sit necesse cetera denuò refutare, quæ modestia Caietani deblaterat dicto

c. 12. nisi quòd prætereunda non est eius profunda

Humilitas.

*Magni, inquit, Christianorum magistri Augu-
stini quantus absum à suprema doctrina, tantus
descendere cupio, & proximus esse humilitati
profunda. O profunda & adoranda humili-
tas, quam nec ipsa verba, si internum audi-
tum admoucas, eloquuntur. O humilitas
fabricata, qua nihil est, Ennodio teste, l. 6.
ep. 1. superbius. Testatur hanc arcuum tri-
umphalium ad honorem Caietani erecto-
rum numerus. Primum erexit Don Cæsar
Caietanus patruo suo, ne ignoraret orbis
terrarum, de quàm alto sanguine tantus
scriptor descendisset. Audite omnes popu-
li, tribus, & linguæ.*

A. M. D. G.

Ope atque Opera

*Domni Constantini Caietani, Siculi, Syra-
cusani, Ex Marchionibus Sortini,*

& Principibus Casseri;

*Pisis, ex Comitibus Terricij, & Oriseti in Sardi-
nia; atque inde Roma, ex Caiet & Ducibus &
Campania Comitibus Romana Urbis Sena-
toribus ac Præfectis*

Oriundi

Gelasij 2. & Bonifacij 8. Roman.

Pontt. Gentilis.

*Qmitto ceteros in Religione acquisitos ti-
tulos.*

culos. Nunc quæro ex te, Melani, hanc proprii sanguinis commendationem an censeas facere *Ad Maiorem Dei Gloriam?* an convenire humilitati religiosæ? Estne hoc relinquere patrem & matrem? Estne hoc audire Apostolum monentem, *Stultas questiones, & genealogias & contentiones, & pugnas legis devita*: Audisset, saltem illud Vlyssis, *Et genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi, vix ea nostra puto*. MEL. Nullum fastum aut superbiam imputare debes propterea Caetano: nam quod in eo culpas, non ipse fecit, sed eius fratris filius. PHIL. *Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum* ait Regula Iuris 72. in 6. immò ipse Bonifacius Papa cuius se iste gloriatur gentilem. Et quid dicis, ipsum non fecisse, cum fecerit an. 1616. in ambitiosa dedicatoria SSS. *trium Episcoporum Religionis Benedictinae Luminum Isidori Hisp. Ildefonsi Tolet. & Gregorij Ostiensis*, ad Philippum 3. Regem Hispaniarum: ubi post decumanos in historiam Gothorum commissos errores (dum Ostrogotthos & Vesogotthos confundit, stirpem Amalam in Hispaniam transfert, Theodorico Italiae Regi filium dat) familiam suam longis ambagibus non dico in cælum, sed supra fidem extollit, quam ab usque Iulio Cæsare arcessit. MEL. Age, agita, exagita, si ita vis, meum Caetanum ad satietatem. Quid dicis de alijs.

270 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
arcubus? PHIL. Quid dicerem, nisi nullo
tangi scopum: Secundus est,

Perillustri ac Reuerendissimo in Christo
Patri Domno Constantino Caietano

Romanis quinque Pontificibus à sacrarum lit-
terarum monumentis, Principi Restitutori Au-
thoris (Ioannis Gersen Abbatis Italo Benedicti-
ni) librorum quatuor de Imitatione Christi:
Viro generis claritudine, morum probitate, ac
singularium litterarum scientia conspicuo, exi-
mio nominis Benedictini decori, ac bono publico
nato,

Ordo Monasticus Benedictinus uniuersus
Celestes gratia, ac Nomen æternum.

Abbates omnes & Procuratores Generales apud
Selem Apostolicam residentes, in hac Romana
Curia, Huic grati animi voto libentissimè sub-
scripserunt, tam nomine suo, quàm nomine Re-
ligionis totius Monastica Ordinis S. P. N. Bene-
dicti.

MEL. Quid aduersus hunc arcum iacu-
laris PHIL. Iaculatur aduersum seipsum:
quare nihil est quod ego iaculer. Quæro
enim primò, quæ sint illæ sacræ litteræ
quarum monumentis Caietanus insudauit
sub tot Pontificibus: Deinde nego, eum es-
se Restitutorem Ioannis Gersen, qui nun-
quam fuit Possessor. Tertio, quæro, quæ-
nam sint illæ singulares litteræ quarum
scien-

scientiâ gloriatur? an sint Vtopicæ siue Vdepoticæ. Quartò vbi terrarum conuenit Ordo Benedictinus vniuersus, pusillum cum maioribus ad decernendas communi nomine gratias Caietano, quòd insigni plagio eos ornauerit, aut verius dehonestauerit? Quintò, an ad tantam rem, pro qua cælestes gratiæ aguntur, confluxerint de cælo animæ beatorum monachorum? Sextò, quæ sit constructio, *Ordo monasticus Benedictinus vniuersus Cælestes gratia*? Septimò, an opus fuerit ad faciendum vnum solæcismum Ordine vniuerso, vt is ageret *Cælestes gratia*, pro *Gratias*? MEL. Itane irrides Ordinem vniuersum? PHIL. Nequaquam, sed vni tantum indocto adulatori væcordiam exprobro. Mihi enim perspectissimum est, in vniuerso Ordine vestro reperiri hodie plurimos monachos Latine, Græcè, Hebraice doctissimos, nec non scientijs instructissimos, atque idcirco solæcismis tam morum quam verborum infensissimos: qui si ad huiusmodi concilium vocati fuissent, tam ineptam adulationem nunquam erant approbaturi. Porro tertium arcum ipse sibi Caietanus erexit his verbis:

Franciscus Valgranius, Angelus Benedictinus litteris conspicuus, in epistola ad lectores, ante libros de Imitatione Christi, Ioannis Gersen Abbatis, Parisijs impressos anno Christi 1638. dum

272 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
de prima eiusdem operis editione scribit, sic ait:
Romana altera, quam Ornatissimus pariterque
doctissimus Constantinus Caietanus Abbas S.
Baronti, Ordinis S. Benedicti, diligentissimus ve-
terum rerum indagator, & auctoris nostri pri-
mus illustrator, ad manuscripti codicis Aro-
xensis fidem. Roma anno 1616. in lucem emisit.
MEL. Hoc cine Caietanus sibi ipse? Val-
gravius fecit. PHIL. Valgravius idem est
qui Caietanus: MEL. Id quomodo probas?
PHIL. Cum Magister Sacri Palatii Apolo-
giam Caietani suppressisset, ac novam in
Italia imprimi vetuisset, confugit Caieta-
nus in Galliam ad Franc. Valgraviium, cum
eoque egit, ut is alienas nugas suo vestitas
nomine Parisijs in lucem ederet. Quod
ubi factum, & nescio quis contrario scrip-
to Valgraviium pro meritis accepisset; Ger-
seniani in Germania indignari, vindictam
serio moliri, vnde etiam praesidenter cla-
mare, *Valgravius defendet quod scripsit.* At
non defendit Valgravius, nolens amplius
famam suam prostituere, sed Caietanus.
Qui ut nosceretur latuisse dicto an. 1638.
sub alieno nomine, praefationem Valgra-
uij ad Ordinem S. Benedicti, Romae anno
1644. edidit proprio nomine ad verbum.
Itaque quoties Valgravius Caietanum di-
laudat, vel Caietanus Valgraviium, Caieta-
nus pro sua eximia humilitate seipsum
laudat. i. doctissimum se praedicat, cum re-
uerat

uerà ostendatur indoctissimus. M E L. Vx
illi, si se aliter non defendit. PHIL. Dicat
cum Propheta, Non enim in arcu meo sperabo.
Dicat, Non verbis. sed re ipsa & ex animo
me humiliabo. Specta iam apothecam Ca-
ietani.

Reuerendissimus Dominus Constantinus Caie-
tanus, totius Religionis Benedictina uniuersali
affectu Patriarcha,

effectu Protector, amore Pater, ore Patronus,
calamo Vindex, auitonatalium sanguine Nobi-
lissimus, Clarissimus sua Virtute & meritis,
Doctissimus, Eruditissimus, Vitaq;
ac morum probitate Optimus.

Quò aeternum stet

tantarum Virtutum monumentum, & immor-
tale tanti viri Nomen,

Benedictina Familia mansuro Consulto statuatur,
& decernat, ut illi viuo pares tot Virtutibus,
relato ad Superos perennes honores de-
ferantur.

Ita censet, cupit, vouet, & supplicat Monacho-
rum Germania nomine

Fr. Ioannes Geyer, Ordinis S. Benedicti, è mo-
nasterio Therenfi Franconia,
Monachus.

R Erisne Melani, potuisse adulationem
istius monachi ulterius progredi? Sci-
licet tam pudenda merces debebatur libro

vanissimo, ut ob facinus plagij ab auctore patratum, decerneretur ei viuo nomen æternum, perennes honores, & relatio inter Diuos. Ita nimirum facinus facinore compensatur. Sequitur:

Veracitas

NON maior virtus Caietani quàm Humilitas. Specimina enumero. 1. In ep. ad Paulum V. qua Kempensi indixit bellum, palmaria vanitas est, *inter populos ac nationes magnam hætenus. i. ante ipsum fuisse de huius libri auctore contentionem, illum sibi unaquaq; regione certatim vendicante.* Quod ideo dixit, ne videri posset primus contentionis huius sator. Et initio Concertationis ait, *inter Gallos & Teutonicos ab antiquis temporibus ad hanc usque diem, magnam extitisse controuersiam.* Quod non congruit cum superioribus, *inter populos ac nationes, & unaquaque regione.* Sed nec inter Gallos & Teutonicos vnquam fuisse de hac re contentionem aut pugnam, ita clarum est, ut negare non opus sit, sed sufficiat actori & auctori litis exprobrare voluntarium, & in ipso vestibulo commissum errorem, vnde liceat de totius Actionis iustitia & veritate iudicare. 2. Aronensem codicem fuisse Benedictinorum monasterij ait in breui demonstratione ante Apparatum: quod falsum esse a Rosveydo tam euidenter ostensum est testimonio P. Andreae Maio-

Maioli, qui illum Genuâ ex paterna domo ad domum Probationis Soc. Iesu attulit adolescens, vt Caietanus id post tot annos repetens videatur depuduisse. Vicit enim pudorem libido probandi, auctorem fuisse Benedictinum. Sed & hoc & alia, superius abundè perstrinximus. 3. In Concert ad secundam rationem Rosveydi ait, Trithemium Ioanni Busch *atate per omnia æqualem extitisse*; cum Buschius anno 1464. plusquam sexagenarius, Trithemius vero tunc bimulo maior non esset, vt probauit Rosveydus. 4. Ibid. Patet, inquit, *ex Vita ipsius Thomæ scriptore, qui omni sublata dubitatione eundem librum de Imitatione Christi tanquam spurium à legitimorum catalogo reiecit*, Buschium fuisse deceptum. Et infra. *Auctor ille & in describenda Thomæ vita, & in euulgandis opusculis, ipsorum de Imitatione Christi librorum meminisse noluit. Quod certè euidentissimum signum est, Thomam à kempis huiusmodi opusculi auctorem non extitisse.* M E L. Caietano nullam vanitatem obijcere deberes correctam, qualis hæc est, quæ in nouissima editione non comparet. PHIL. Sicur Caietanus hanc vanitatem admonitione Rosveydi correxit, sic debebat & alias. Nec prodest ei correctio, nisi vt palam faciat, se hoc certamen suscepisse nullo iusto argumento: si enim habuisset:

et vera iusta, accerta; non ei quærenda fuerant tot vana, non prensandæ auctoritates inualidæ recentiorum, non tot nebulæ fraudum obijciendæ veritati, non tot enormes consequentiæ fabricandæ.

5. *Phrasis Italica Italum loquitur*, inquit Caiet. ibid. Hanc imaginariam veritatem discussimus post Rosvveydum ad §. 2. Valgrauij. 6. *Verissimum est, familiam de Gessen, vel de Gessate Mediolani inter nobiles quasque numeratam fuisse ut etiam antiquissima eius ciuitatis monimenta, ac rerum Mediolanensium scriptores testantur.*

Mediolani quoque nostrum S. Petri Monasterium, ac prope illud viæ siue domus ab eadem familia denominantur de Gesse, aut de Gessate vulgo in Gessa. Sed & non longè ab ea ipsa ciuitate extat præterea oppidum Gessatum. Ego Gessatum nullum ibi inuenio sed Chiesiate. Et cetera tam vacua veritatis sunt, ut Caietano excogitanda postea fuerit eadem leuitate familia Gersen in agro Vercellensi, quam ponit in oppido Cauallia, non alio fundamento, quam quòd Ioannes de Canabaco inde ortum habuerit, & Canabacum idem sit quod Cauallia. Et ne cogatur rationem reddere de familia Gersen, quam nunc fingit esse Garson, cap. 9. ait, *Familiam Gersonis, hodie Garson extare adhuc, à loci incolis accepi. Ampliorem autem & pleniorẽ*
notitiam,

notitiam, propter turbulentam Pedemontana & Vercellensis rei faciem, fauente ubique bello, accipere, prout animus fuit, hætenus non potui. O Caietane, potuisses si voluisses, plenior notitiam huius fabulæ à te ipso, qui eam finxisti, sicut priorem de Gessen, accipere. 7. Omnium primò Antuerpiæ anno salutis 1574. inter Këmpensis opuscula illud de Imitatione Christi insertum fuisse. Quòd quàm falsum sit, ipse cap. 8. agnoscit, dum à Iodoco Badio Ascensio refert librum Thomæ adscriptum an. 1523. dissimulans interim editionem Norimbergensem an. 1494, & Parisiensem Gabrielis Putherbæi operâ factam an. 1549. 8. Inter vanitates referendus est conatus probandi, Vbertinum citatum in libello 8. Collationum cæpisse scribere superstitie Bonauentura. Quod fusè dilutum à Rosvveydo non est ausus iterare, nisi quod Lucam VVaddingum approbatorem suæ speciosæ speculationis aduocare necessarium duxit. 9. Librorum de Imitatione Christi auctorem, magno temporis intervallo Thomam à Kempis præcessisse ex Ioannis Trithemij testificatione nullo negotio colligimus. Caietanus colligit de spinis uvas, & de tribulis ficus. Vanitatem hanc copiosè dispulimus ad Valgrauij S. 4. 10. Antonius Possevinus iure optimo affirmavit, Ioannem Gessen Abbatem

278 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
batem istius operis auctorem, in ordine S. Bene-
dicti militasse. Hoc de vano esse perspiciet,
quisquis Posseuinum inspexerit. His de
Concertatione excerptis addamus Creti-
cas, a Caietano editas nomine Præmoni-
tionis

Valgrauij veritates.

11. certissima Testimonia Rosvveydi esse
vanissima commenta. §. 6 *Secundò.* 12.
Contrarium se probatum dedisse validissi-
mis *rationibus.* In exordio 13. Nomen Io-
annis *Gersen* vt auctoris esse in codice Man-
tuano §. 1. Istud si non falsum, saltem incer-
tum est. Quippe fieri potuit, vt ex *Gerson* in
gratiam Caietani eraderetur & mutare-
tur in *e.* Quod cum Valgrauio obiecissem
anno 1641. neuter respondit mihi ver-
bum. 14. Idem nomen esse in codice Bis-
ciano. Sed quomodo? *Incipit tractatus Ioan-*
nis de Canabaco &c. O *Gersen* vbi es? 5.
In codice Aronensi quinquies scriptum
esse *Gersen*: cum ex prima editione Cai-
etani certissimè constet, non nisi in fine li-
bri quarti scriptum *Gersen*, alias autem
Gessen & *Gesen*. Ex quo confirmatur suspi-
cio de codice Mantuano 16. Codex Ge-
nuensis non habet *Gersen*, vt confusè affir-
mat Valgrauius: nam cum impressus sit
Venetijs an. 501. sub nomine Ioannis *Ger-*
sen Cancellarij Parisiensis, quid hoc ad *Ger-*
sen Abbatem? Sed neque scriptura *Gersen*
expri-

exprimit, sed Ioannem Abbatem Vercel-
 lensem. Quam scripturam præ vetustate
 ferè deletam, est. 17. vanitas, vt suo loco
 diximus. 18. Libelli auctorem Italizare.
 19. Idem esse Canabacum & Caualliam.
 20. In illo oppido Ioannis Gersen posteri fe-
 runtur superesse adhuc incola vulgò Garzone
 nuncupati. Si dixeris, non idem esse Ger-
 sen & Garzone, statim succedet. 21. Vani-
 tas, Nec adeò mirum, si qui olim Gersen, po-
 steà Gerson, vel Garson fuerint vocati. At
 si idem est Gersen & Gerson, quid opus
 erat accusare typographorum ignorantia-
 am, ponentium Gerson pro Gersen? 22.
 Sed nec alium monachismum quàm Bene-
 dictinum suscepisse auctorem, oppidò mani-
 festum euadit per integras loquendi formulas ac
 sententias ex S. Benedicti Regula depromptas.
 Hanc falsimoniam nouissimè repetijt ma-
 lè constans Constantinus: verum ne coge-
 retur eam defendere, remisit lectorem ad
 Valgrauium. 23. Abbatem indicant manu-
 scripti Aronensis & Genuensis. At Genuensis
 impressus, & habet Gerson Cancellarium,
 non Abbatem. 24. In ciuitate Vercellensi
 dua erant Abbatis Benedictina; una S. Ste-
 phani, altera S. Andrea. Sex pseudegori-
 as de Abbatis S. Andreae suo loco patefe-
 cimus. 25. Fundata est pro Canonicis Bene-
 dictinis. Et hanc ibidem deteximus. 26.
 Ioannem nostrum S. Stephani Abbatem fuisse
 necessa-

280 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
necessario dicendum est. Non dicendum, o
bone, sed probandum. Et quare necessario
dicendum, nisi quia probare non potes? Sic
nempe omnia tua necessario dicis, non quia
ex aliquo veri principio necessario sequun-
tur; sed quia nullum falsum probari po-
test nisi alio falso. 27. Auctoris etatem,
cum Gersonis Cancellarij, tum Kempensis Tho-
ma etatem ducentis ad minus annis prauerten-
tem, prater MSS. Italos, demonstrant MSS. codi-
ces quam plurimi in Germania superiori. Vi-
deamus. Extat unus in monasterio Ochsenhu-
sano anno 1427. descriptus. Non nesciuit
hunc R. P. Romanus monachus Ochsen-
husanus, & tamen tribuit libellum no-
strum Thomæ. Iudicauit ergo, hunc co-
dicem nihil contra nos probare, & forsi-
tan vidit, numerum 1427. non esse huic
opusculo adscriptum, sed alij simul li-
gato: aut vidit numerum ita pictum
1427. quod est 1457. 28. Alius in cano-
bio VViblingensi, cum hac subscriptione: Ex-
plicit tractatus scriptus in Concilio Basiliensi,
anno D. 1430. Quod mendum à me re-
futatum repetijt sine pudore. 29. Ter-
tius in monasterio Vinearum Germanicè
Weingarten sic subscriptus: Explicit liber
interne consolationis finitus anno 1433. &c.
Hunc non esse scriptum annis ducentis
ante natum Kempensem, sed eo senes-
cente, prima parte diximus. 30. Quartus
ibidem

ibidem etiam sub his verbis: Scriptus anno Chr.
1434 &c. Huius eadem ratio est. 31. Quin-
tus in monasterio Melicensi in Austria, quem se-
cum detulerunt ex Italia monachi Sublacenses
anno 1418. Codicem istum mera libidine
confictum, iam docuimus, quia nusquam
extat. 32. Quod autem, iudice Valgrauio,
codices Itali, Mantuanus, Biscianus, Aro-
nenfis atque Cauensis characteribus suis æta-
tem ducenariam supra Kempensem cōpro-
bent, ipsa vanitate vanius est. 33. His ac-
cedunt inuictissima Doctoris Seraphici atq; An-
gelici, S. Bonaventurae ac D. Thomae testimonia,
qui huius libri meminervnt. De S. Thoma me-
rum figmentum, de S. Bonaventura nihil dō
verius est. 34. Huius libelli auctor S. Fran-
ciscum ut in mortalibus adhuc agentem l. 3. c.
50. de presenti loquentem testem adducit.
35. Trithemius eidem Thomae hunc libellum
ob illius antiquitatem abiudicavit. 36. Quis
non dixerit Ioannem Gersen Abbatem in
MSS. Italis repertum, licet orbi tunc igno-
tum &c. Tunc ignotum concedo, tunc
repertum nego, donec probetur. Sed Val-
grauio sufficit dicere. 37. Grauter errasse
constat Sommalium, qui ob unum aut alterum
exemplar libellum hunc opusculis Thomae inse-
rendū anno 1600. & deinceps curauerit. Vani-
tas vanitatum à me sæpius indicata. 38.
Rosvveydus MS. Belgicum operis prototypum
existimavit. Nunquam dicit prototy-
pon,

pon, sed autographum. 39. *Hac editione nostra, quam ad tot MSS. codicum veritatem adornauimus, non modo auctorem suo operi, sed opus ipsum suæ integritati restitutum, & plusquam ducentis locis emendatum est. Quam ueum hoc sit ostendit inconstantia collusorum. Caietanus primo ex vno, scilicet Aronenfi Valgrauius ex decem, iterum Caietanus ex quinque emendauit. Mirum, quod non ex centum Gregorij Abbatis. Sed nec tertia emendatione factum operæ pretium, capite nostro 4 demonstratum est. Videamus nunc quid ferat.*

Apparatus Caietani.

40. *Auctor huius ut dictum est à me cap. r. Caietanus non est, nec idem cum eo, qui scripsit apologeticam responsionem, licet uterq; iisdem rationibus & argumentis utatur, sed hic breuius, stylo rotundo, & vulpino artificio, dissimulans omnes præteritas refutationes, & fundes ipso statim principio falsimoniam quæ sit instar centum, Ioannem Gersen olim in ijsse certam possessionem libelli de Imitatione Christi, felici auspicio, firmissimis tabulis, liquidissimo iure. Licet mihi dicere cum Augustino, psal. 147. De quo tribunali dicis tu sententiam in Thomam Kempensem, in Rosveydum, in Ordinem Canonorum Regularium? De quo tribunali? Presumptione videlicet cordis tui.*
Altum

Altum tribunal , sed ruinosum. Dimisso igitur iudice tam peruerso ad maius opus eamus Pseudo - Caietani , quod inscribitur.

Responsio Apologetica pro Ioanne Gersen.

EX qua non omnes mihi in animo est repetere falsitates sed paucas. exempli gratia. 41. Cap. 4. *Lucas VVaddingus dicitur in Franciscana historia primus.* Quid ergo Bonauentura? 42. *Possessionem octo Collationū stabilem certissimamque conseruauit Sancto Bonauentura unanimis atatum omnium ab eo consensus.* 43. Cap. 5. *Vbertinus librum suum vel rudiori Minerva digessisse potuit aliquot ante annis, quā secundis cogitationibus ultimoq; pumice perfecisset: vel diu ante composuisse, quā liberè permisisset aliorum manibus & iudicio.* Resp. Neutrum fieri potuit, quia aliter factum esse demonstraui Rosveydus cap. 12. *Vind. tam euidenter, vt dubitare nequeam, quin hīc Caietanus impugnet ex proposito agnitam veritatem.* 44. *S. Thomas ex libello de Imitat. Chr. verba sententiāsq; traduxit: ergo libellus tempore Aquinatis extitisse oportuit.* Resp. Antecedens & consequens vanissima sunt: sed consequens etiam solæcissimo tumet. Si iste latinè vertisset librum Iob, legeremus, *Tadet anima mea vitæ meæ, non animam meam.* 45. Caput Caietani 6. totum non nisi vnum

284 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
num continuum & voluntarium mendum
est, ut ostendit Rosveydus cap. 7. & ego
ad §. 4. Valgrauij, non modò quod ad Tri-
themium, verum etiam quod ad prima-
rium argumentum ex Bellarmino attinet,
quo per sub- & obreptionem suggestum
est optimo Cardinali, libellum hunc inter
opera Thomæ de Kempis non numerari.
Vide nostrum cap. 3. ubi & de Nigrono,
Rosignolio, Sirmondo respondimus. 46.
Cap. 7. Rosveydus clarè docet, Kempensem
nulli unquam suorum opusculorum nomen ap-
posuisse. Nos de hoc diximus. c. 4. 47. Ma-
nuscriptos Kempenses ordine confusos,
numero defectos esse, ait Caietanus eod.
c. 7. 48. Ibid. Methodum, dum hac scriberet,
Ioannes Gersen Abbas sibi prefixit. 49. Cap.
8. Auctor nomen Monachi stricta notione
semper accipit. 50. Annus 1441 natali-
tius fuit libello. 51. Cap. 9. Bellarminus
iudicauit, Aronensem codicem 150. an-
nis antiquiorem esse. 52. Idem libro de
Scriptoribus Eccl. nullum scriptorem ex Or-
dine S. Benedicti fuisse indiget, quin eundem
atro carbone notet. 53. Rosveydus non
tempora discernit, non spatia concludit, non lo-
ca definit. 54. Floruit Gersen circa tempora
Gregorij, Papæ noni. 55. Ioannes Gersen scrip-
sit etiam sermones. In Indice & cap. 9. 56. Ob-
signatis, verisque tabulis, auctoritate & ratione
Thomam exclusimus. 57. Auctor vite Tho-
mæ

ma de Kempis, eadem qua Buschius, in deum
actus est fama, qua Thomam libelli auctorem
falsò vulgauerat. Triplex falsimonia. 58. Non
nostrum honorem quarimus, sed veritatem. Fa-
cilè nos patimur vinci, dummodò triumphet
veritas. Tace vaniloque: nemo tibi credit
nisi tuarum sycophantiar. inscius. 59. Cu-
pio proximus esse humilitati profunda S. Aug.
si hoc verè sentis, dic etiam cum Aug. 1. 4.
de Trinit. pr. Sentio, quàm multa figmentapa-
riat cor humanum. Et quid est cor meum, nisi
cor humanum. Sed hoc oro Deum cordis mei, ut
nihil ex eis figmentis pro solido vero eruam in
has litteras. 60. Rosveydus nihil asseruit
contra antiquitatem auctoritatèmq; Aro-
nensis codicis. 61. Non possunt aduersarij
rationibus & documentis solidis Kempensi librũ
vendicare, sed faciunt eum per fama menda-
cia crescere, repetitis multoties impressionibus.
Scribe pro Kempensi Gersen, & omnia vera
erunt. In nos enim nulum vnquam men-
dacium probatum est, quod nullum Chri-
stianum, nedum Religiosum decet. 62.
Qua verò fronte nobis exprobrat men-
dacia, qui cap. 5 dicit innumera, com-
mendans vitiosissimas lectiones quatuor
codicum suorum, iactansque in aditu
sancti operis, seruata à se vbiq; præ-
stantiorem lectionem, quod quam ve-
rum sit, cap. 4 perspeximus. Scilicet et-
iam lib. 3. cap. 10. præstantiorem edidit.
O quàm

O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quàm abscondisti timentibus te? Sed quid est timentibus te aut amantibus? Vbi præ mentis habetudine non aduertit vir doctissimus, otiosè repetitum, *timentibus te*. Augiæ stabulum, nū Caietane, est caput istud tuum 15. citius Vulcano purgandum quàm Herculi.

CAPVT IX.

Excutiuntur reliqua capitis 12. & cetera usque ad finem.

MEL. Propemodum occidisti me, enumerandis tot Caietani, quas dicis, vanitatibus; quas ipse nouerit defendendas: ego tantum onus in me non recipio, ne mihi contingat, quod Valgrauio, qui semel ictus, pro Caietano iterum respondere noluit. Mihi tamen videntur aliqua satis fortia superesse, quibus videam quid respondeas. PHIL. Quæ sunt illa? MEL. Primum hoc. Concedam Rosveydo, quæcunque fecit in codicem Aronensem. Affirmatne à Gerscne scriptum non fuisse? annuo: nec dictatum? annuo: nec visum? annuo. Quid inde conficiet? per antiquum non esse, aut vetustissimum? Nullo modo. PHIL. Quid conficiet Caietanus? antiquiorem esse Thoma Kempensi, vel duntaxat primis impressis? Nullo modo. MEL. Potuit ab alio amanuensi quo-

quopiam describi, iuniori quidem Gersene centum annis, totidemque Kempensi seniori. PHIL. Nego potuisse, quoniam ostendere debetis, factum esse. MEL. Auguratur Rosvveydus, Aronensem nostrum descriptum ex libro qui Ioannis Gerson nomen præferebat, siue impressus ille, siue manuscriptus fuerit. Sed quærit ex eo Caietanus, ubi gentium repererit unquam manuscriptum exemplar libelli de Imitatione Christi sub Gersonis nomine, è quo potuit Aronensis codex describi? PHIL. Frustrà quærit: nihil enim de manuscripto Rosvveydus asseruit; alioqui non adderet, siue impressus fuerit. MEL. At exemplaria impressa sub eodem nomine, cum anno primum 1486. lucem aspexerint, si ex ijs desumptus fuit infeliciter augurati sunt Bellarminus & Rosignolius, qui vetustissimum, & per antiquum eum observarunt. PHIL. Pro Caietano quidem haud infeliciter, qui antiquo planè charactere notavit constare scripturam codicis Genuensis, quam fatetur non ante an. 1512. factam. Demum quidquid sit, Rosvveydus de exemplari ex quo desumptum Aronense, nihil asseruit. Et longè certius est, scribam illum non scripsisse, quod inuenit, sed quod voluit, Gesen, Gessen, Gersen, & Abbatem, aliaque etiam in ipso textu errata. MEL. Hoc autem: Quam facile fuit scriptori Aronensis codicis scribere Gersen pro Gerson? Hoc inquam, asseruit Rosvveydus.

N

Sed

Sed rectè Caietanus: Hoc solidè argumen-
tando probare debuit, non augurando asse-
re. PHIL. Rosvveydus non asseruit, unde
nec probare debuit. Quid enim vult Caie-
tanus? Augurari Christianorum, non est
vti lituo, non volatum, non garrum, non
pastum auium attendere, vt de schola
Grammaticorum ipse nugatur, sed est fa-
cere coniecturam de re quæ non est de
essentia causæ controuersæ, quam proin-
de probare, non interest Rosvveydi: vobis
autem vsque & vsque incumbit probanda
fides & legitima antiquitas codicum ve-
strorum, vt Kempensem possessione de-
ijciatis, & producenda testimonia veteris
historiæ, quibus Ioannem Gersen in pos-
sessionem inducatis. Hic Rhodus, hic
salta. At vos nec Rhodum videre, nec ibi
saltare vultis, quia non potestis. MEL.
Adhuc fortius instat meus Ente'lus ad
hæc Rosvveydi, consequitur, nullum unquam
Ioannem à Gessen libelli huius auctorem in Ita-
lia extitisse, nisi fortè exscriptor aliquis vel herus
libri eo nomine appellatus fuerit, qui nomen
suum ita præscripserit. Bone Deus, inquit,
hæccine verba, Incipiunt capitula libri primi
Abbatis Ioannis Gessen. Incipit tabula libri se-
cundi Abbatis Ioannis Gessen. Incipit &c. Ab-
batis Ioannis Gessen: Explicit &c. Abbatis Ioan-
nis Gersen: hæccine inquam, verba exscrip-
torem libri, herumque indicant, an aucto-
rem?

rem? PHIL. Quid si dicam, ex tribus nullum? Quid enim diceret mihi Caietanus, si codicem proferrem his inscriptionibus: Incipit liber primus Thomæ de Campis: Incipit liber secundus Thomæ de Kempis: Incipit liber quartus Thomæ de Krempis: quid, inquam diceret, nisi, Codicem variantem in nomine non mereri fidem? Nonne etiam obijceret, quod obiecit, toties, exemplare esse in inscriptione mancum, mutilumque, quia non habet *de Imit. Chr.* Cur igitur, si sapit, non eadē obseruat in suo codice? Et si maior est similitudo inter Campis & Kempis, quàm inter Gesen vel Gessen, & Gerssen; si quidem quod Belgæ scribunt Kempen, Gallofranci pronuntiant Campen: unde Gabriel Putherbæus in sua Operum Thomæ editione semper cognominat eum à Campis, nescius diuersa esse Kempen exiguum oppidum Ecclesiæ Colonienfis, & Campen opulentam ciuitatem Trāsi-fulaniæ. Krempe verò est in Holsatia regni Daniæ. Cæterum frustrà est Caietanus, dicens, *An non ridiculus essem, si ex ijs verbis, Vindicia Kempenses Heriberti Rosuveydi, Rosuveydum ego non auctorem, sed herum, sed exscriptorem Vindiciarum statuerem?* Comparat enim rem certam & recentem cum incerta, immò falsa, sed annosa vtcunque scriptura. Frustrà

quoque sibi obijcit, Si proferri posset inscrip-
 tio antiqua ad hunc modum: *Thomas à Kem-*
pis libri quatuor de Imitatione Christi; an non
totâ dignus essem Anticyrâ, si Kempensem li-
belli herum assererem, auctorem negarem? Sup-
 ponit enim primò, nullam eiusmodi in-
 scriptionem antiquam à nobis proferri
 posse, quod falsum est. Deinde, esse indu-
 bitatum auctorem cuiuslibet libri quem-
 libet, cuius nomen in aliquo utcumq; ve-
 tusto exemplari præfigitur: cum Augusti-
 nus contra Faustum lib. cit. longè aliter
 doceat, & ipse aduersarius cappp. 9. 10. 11.
 tragicè queratur, grauiissimis Doctoribus
 libros iam olim adscriptos, qui eorum non
 sunt. De Anticyra respondeo, habere Ca-
 ietanum *tribus Anticyris caput insanabile:*
 quando enim nostris obiectionibus impa-
 rem se conspicit, fingit sibi alias, quibus
 respondeat. Dic ô *Tityre de tribus capillis.*
 Satis veterum inscriptionum protulit Ros-
 vveydus, quarum nullam probare potes
 recentiorum esse tuis ineptissimis codici-
 bus. Vnde satis ostendis, te non Anticy-
 ram mittendum, sed vt Hieronymus lo-
 quitur, *Hippocratis vinculis alligandum.*
 Quare ad reliqua, quibus cod. cap. 12. con-
 iecturas Rosvveydi ad summam rei nequa-
 quam spectantes impugnas, respondere
 dedignor; præterire autem nequeo capi-
 tis 13, falsam citationem ex l. *Cum filius, S.*
Heres.

*Heres. ff. de Legat. verum esse non posse, quod falso principio infirmatur, nec efficax ad probandū; quod debitis viduatur circumstantiis. Quorū verborum nihil prorsum est in illo s. qui à Bartolo ita summatur: Non videtur esse falsum, quod iuuatur primordio veritatis. Quod in Caietanum conuerto, & dico, Non videtur esse verum, quod nititur primordio falsitatis, in Gesen, Gessen, & Gersen. MEL. Citatio illa in margine est, & error typographi. Responde ad textum eiusdem cap. 13. PHIL. Quid respondeam? Nihil affert noui, sed pristinas nugæ tantummodò, de Thomæ autographis, de numero, ordine, titulo librorum, de subscriptione auctoris, de numero historicorum iuxta Baronium, de testimonio Buschij (quem inquit egregius Thraso *prostrauimus supra*) de famâ, de codicibus suis: quæ omnia & à Rosveydo & à me pridem displosa sunt. Ipse tamen nec tonitru nec fulmine proster nitur, cum solo halitu fortissima quæque proster nat. Ego nihil magis admiror quàm quòd nobis obiectat numerum historicorum, quo Baronius haud metiendam existimabat veritatem, sed spectandum quanta fide polleat primus auctor cuiuslibet assertio- nis. Nos primum pro Thoma Kempensi habemus Buschium, qui cuncta eius no- rat, scriptorem fidelem, veracem, nullius vnquam falsitatis conuictum. Quem ve-*

rō vos habetis primum? Plurimos te-
 stes nominatis, sed omnes recentio-
 res, quique partim sibi incerti sunt,
 ut in prima editione de Scriptoribus Bel-
 larminus; partim à vobis instructi, ut
 Dominus de Marigliac, & Christoph. Be-
 soldus IC.; partim ipsi causæ vestræ acto-
 res, ut Gregorius Abbas Ottenburanus,
 qui centum exemplaribus Germaniæ (si
 credere fas est) Ioanni Gersen librum vin-
 dicauit *iustā apologiā*. MEL. Quam tamen
 morte præuentus non potuit in lucem
 edere. PHIL. Quis autem credat, quin
 vos edideritis, aut saltem plausibilia
 quæque eius apologiæ in vestras chartas
 transtuleritis, si modò verum loquitur
 Caietanus? Sed age quis vester primus au-
 ctor est? MEL. Codex vetustissimus A-
 ronensis. PHIL. Auctorem dico, cuius
 noscitur ætas, ut dici mereatur primus,
 & habeat aliquem proximè secundum, &
 sic deinceps, id est, qui eadem qua *Ger-
 sen* ætate vixerit (quam ætatem vos me-
 diam fingitis inter SS. Franciscum & Bo-
 nauenturam) sicut vixit Buschius ætate
 Thomæ Kempensis: non codicem men-
 dosum, incertæ vetustatis, ignota manu
 descriptum. Exhibete, inquam, scripto-
 rem notum, qui vestri *Gersen* ante annos
 400. aut certè ante 300. meminerit, quem-
 ad-

admodum meminit Buschius Thomæ adhuc superstitis. Verum nolo mihi repetitis S.S. Doctores Seraphicum & Angelicum, quorum vterque gratis à Caietano in testimonium vocatus est. MEL. Facile est etiam in bona causa aliquando labi: quod accidisse videtur Canonicis Regularibus vestris, coram Sacra Congregatione de propaganda Fide, allegantibus Traditionem: quam quidem esse momenti concedit libenter Caietanus, sed si antiqua sit, vniuersalis, & consentiens. At vestræ traditioni contradixerunt semper optimi & doctissimi viri, aduersæ fuerunt plurimæ editiones. PHIL. De viris illis optimis paucos, & recentiores tantum reor contradixisse Kempensi: nam qui simpliciter citarunt Gersonem vt libelli auctorem, non ideò Thomæ aduersari voluere, sed citarunt, prout nomen in suis exemplaribus reperiabant. Editiones autem contrariæ adeò nullæ sunt, vt ipse potius senex tuus sibi contrarius sit, sub initium Concertationis suæ ita scribens: *In omnibus sermè vbiunque euulgatis exemplaribus tale quidpiam verbis istis animaduertitur: Quamuis iste libellus dicatur Ioannis Gerson, auctor tamen ipsius fuit Thomas de Kempis Canonicus Regularis. Quid clari-*

rius? Vbi verò est vestra pro *Gersen* ta-
 ditio *antiqua, uniuersali, consentiens*? Igno-
 rus erat orbi anno 1486. vt sponte tesa-
 tur Valgruius, quando ergò cœpit inno-
 tescere? quando, nisi anno 1616. quo eum
 notum fecit Gaieranus *primus illustratore-*
ius, vt ait Ioannes Geyer monachus Tle-
 rensis. MEL. Non est cur nobis expio-
 bres, ignotum fuisse tam diu nostrum *Gr-*
sen: hoc enim nihil obest, quin auctor
 esse potuerit. PHIL. At obest, quod ir-
 terim notus fuit Thomas de Kemp.
 MEL. Etiam Abbatis Vrspergensis, cuius
 Chronicum extat, nomen *Conradus*, teste
 Bellarmino, diu ignotum fuit. PHIL. Fue-
 rit, non tamen inscriptio Abbatis Vrsper-
 gensis ignota fuit. Immò nec Conradus
 auctor adæquatus fuit illius chronici, vt
 benè probat Bellarminus; Abbas quippe
 Schvartzahensis in Franconia cœpit, Vr-
 spergensis continuauit, vt obseruat nobi-
 lis Iurisconsultus, qui domus Austriacæ
 ius hæreditarium in regnum Bohemiæ
 deduxit. MEL. Latebat etiam in tenebris
 Idiotæ tempore Bellarmini, auctor egre-
 giarum contemplationum. PHIL. Non
 latebat ipse siue opus, sed nomen eius pro-
 prium, quod ni fallor, adhuc latet. Nam
 eundem auctorem esse Contemplatio-
 num, qui est Oculi mystici, nondum
 compertum habeo. Sed quid mihi ob-
 trudis?

trudis exempla librorum, de quorum aucto-
ribus, nulla vnquam fuit contentio,
quorum gloriam nemo alius ab auctore
sibi vindicauit? Vos notum auctorem ex-
trudere, ignotum intrudere conamini.
Nos libri de *Imitatione Christi* auctorem as-
ferimus, qui vt auctor illius, tunc erat no-
tissimus, quando vestra confessione *Ioan-
nes Gersen* ignotus erat orbi terrarum.
MEL. Etiam vester Thomas eodem tem-
pore ignotus, non autem, vt dicis notissi-
mus erat. PHIL. Ignotus erat fortasse Ita-
lis, at Germanis Belgisq; notissimus. Post-
quam enim impressores opusculo Thomæ
de Kempis absq; nomine auctoris coniun-
xere aliud opusculum Ioannis Gerson cum
nomine eius, & mox præcedenti quoque
præfixerunt nomen Gersonis, nemine ta-
men quidquam minùs cogitante, quàm
Italum aliquem vocatum *Gersen* esse au-
ctorem; Germani intercefferunt, & verum
auctorem indicarunt, quos deinde secuti
sunt Itali, Galli, & Hispani, nisi q̃ aliqui
nihilominus Io. Gersonis nomen in fron-
te, Thomæ Kempens. locarunt in calce, eo
modo, quẽ paulò ante dixi. MEL. Si Tho-
mas auctor est verus, quare nomen eius ab
initio præfixum libello non fuit. PHIL. In
duplici errore versari te animaduerto. Exi-
stimas quippe librum certi & noti aucto-
ris, ideo non esse illius, quia quædam exē-
pla-

plaria nomen eius non præferunt. Quo pacto libri 12. Ruperti Abbatis de diuinis officijs eius non essent, quia teste Bellarmino olim carebant nomine auctoris, cum modò nemo ambigat quin eius sint. Erras deinde cum Caietano, si reris ad vnum vel alterum exemplar seu mendosum seu corruptum, siue etiam contrarium, quod aliud atque aliud nomen suggerit, statim derogari vero & noto auctori. Vtrumque hunc errorem tuum corrigit omnibus commilitonibus tuis maior Augustinus, docens, nulla habita ratione præfixi vel non præfixi nominis, eum esse libri auctorem habendum, quem ab ipso suo tempore vsque ad nostra tempora successionis series commendauit: quod huic opusculo & nostro Thomæ Kempensi rectissime conuenit. MEL. Quid iactas Thomam tuum, vt auctorem vsque ad hæc tempora commēdatum? Nōne Cardinalis Bellarminus nostris temporibus adhuc vixit? Nōne Kempensi contradixit? PHIL. Quatenus contradixerit, aut verius, quomodo contradictionem suspenderit ac demum lectis Vindicijs Rosveydi penitus reuocauerit, nōne sæpius dixi? MEL. Respondeo verbis Caietani. *Esto, reuocauerit priorem sententiam. Vt Bernardus, ita Bellarminus omnia non vidit, nec eò peruenit eminentia &*

aucto-

auctoritatis, ut regula haberi possit & de-
beat fidei seu Diuina seu humana, illiusque
unius auctoritate, quidquid est in historia
veritatis, stet aut cadat. PHIL. Quis est
ille Bernardus, qui cum Bellarmino om-
nia non vidit? An Bernardus Vindin-
gus à nouo Caietano repositus in classe
historicorum? MEL. Quid ad te ille Ber-
nardus, si tu non es? Audi sequentia Ca-
ietani. Et nos qui magnum planè virum fa-
temur Bellarminum, cum maioritamen Au-
gustino existimamus, ep. 3. ad Fortunatian.
Nullum auctorem tanta veritatis esse, & au-
toritatis, à quo nequeat dissentiri, nisi ido-
neis argumentis veritatem adstruat, quam
producit. PHIL. Vbi hoc pronuntiat Au-
gustinus? Nulla extat eius ep. 3. ad For-
tunatian. sed vndecima supra centesi-
mam, in qua non leguntur verba quæ re-
fers, sed ista: Neque enim quorumlibet
disputationes, quamuis catholicorum & lau-
datorum hominum velut scripturas canoni-
cas habere debemus, ut nobis non liceat sal-
uâ honoxificentia, quæ illis debetur hominibus,
aliquid in eorum scriptis improbare atque re-
spondere, si fortè inuenerimus, quòd aliter sen-
serint quàm veritas habet, diuino adiu-
torio, vel ab alijs intellecta vel à nobis.
Sed quid ista contra nos? Quibus ido-
neis argumentis Bellarminus possessione
pepulit Thomam Kempensem? Nullis, quia
nec

nec volebat pellere. Quòd si etiam voluisset, an non meliore iure in vos converteremus Augustini sententiam? Valde autem mirabile est, quòd iam Caietanus de palinodia Bellarmini dubitat, quam antea iure jurando negarat, vel negare simulatorat, iurans de verbis eius quibus in neutram partem inclinabat, id est, sicut in prima editione libri de Script. loquebatur, *rem in medio ponebat, lectorique iudicium relinquebat*. Verum quid est, quod inconstans hic subiicit Constantinus: *Desinant igitur Canonici Regulares nos postulare velut ingentis criminis, quòd cum Bellarmino non simus, ut simus cum veritate?* Quid, inquam, hoc est? nisi quia plusquam tacite concedit, Bellarminum in nostram, relictâ sua coniecturâ, pedibus ijsse sententiâ; quam paulò antè mala fide illi fuisse adscriptam contendebat. MEL. Huius objectionis solutionem relinquo meo Constantino. Qui deinceps iure suo queri videtur de libello vestro supplici, Sacrae Congregationi de propaganda fide porrecto. Cuius verba hæc sunt: *Caietanus edidit apologiâ talē, ut cum in Germaniâ & Italiâ passa esset repulsam, tandem à Magistro Sacri Palatii maneat suppressa. Quare Urbis subterfugiens censuram, elapso iam anno aliam Parisijs edi curavit. Quibus hunc in modum respondet ille: Desinant*

ſiſſant ſugillationibus agere & quærelis, quæ &
multum in ſe continent falſitatis : nulla enim
apologia noſtra in Germania aut Italia repul-
ſa paſſa, à Magiſtro Sacri Palatii manſit ſup-
preſſa. Non ſubdolè agimus, qui palàm loquimur;
non Urbis ſubterfugimus cenſuram, qui ad eam
confugimus, & ſeriò optamus, tota hæc contro-
uerſia Urbis arbitrio decidatur. PHIL. O ſi tan-
dem aliquando deſinant, qui litem iniquiſ-
ſimam ante tot annos mouerunt, noſque
per ſummam iniuriam arguunt falſitatis,
quam ipſi toties commiſerunt! Quid? po-
tueruntne auctores libelli ſupplicis ali-
quid fingere de re quæ in oculis almæ Ur-
bis geſta eſt? Et potuerunt tale figmentum
obtrudere Sacræ Congregationi Eminen-
tiſſimorum Cardinalium? Vosne ſubdolè
non agitis, qui in dolo toties deprehenſi
eſtis? Vos Urbis cenſuram non ſubterfugi-
tis, vos ad eam confugitis, qui Apologiam
Sueuicam, diſſimulato vero auctore, in ci-
uitate hæretica prælo ſubiecitiſtis? Vos ad
ſanctam Sedem confugitis, qui ea vacante
nouiſſimam editionem magnis impenſis
(vt lamentatur ille cuius emunxiſtis mar-
ſupium) adornatiſtis, quam nouo Pontifici
intei publicas gratulationes ſine rubore
offerretis? Et quid amplius? Vosne optatiſ
totam hanc controuerſiam decidi Urbis
arbitrio, & optatiſ adhuc an. 1644 cum
neſcio quis Caietani emiſſarius ad me

scripserit anno 1642. 22. Iulij, in hæc verba: *Controuersia hæc ad Cardinales constitutos supra Indicem librorum deuoluta est, instante Abbate Procuratore Generali Canonorum Regularium pro Thoma Kempensi. Sed ipsi Decretum emisserunt in fauorem Caietani, moti ex productione 4. Codicum MSS. centum & pluribus annis ætatem Thoma Kempensi superantium, præter testimonium S. Bonauenturae repperit apud auct. res itidem Kempensi antiquiores. Quibus verbis conglomerauit plerasque omnes à sua parte prolatas, & à nobis abundè refutatas falsimonias. Ut planè rear, relationem suam à se ipso hausisse. Aut cur producere ausus non est Decretum in forma, nisi quia falsum, neque à Cardinalibus factum, sed à partiarijs fictum fuit? Designant ergò aduersarij (verbis Caietani iam loquor duobus tantum nominibus inter se permutatis) cum rationibus & argumentis non possint, impressione multiplici veritatem obruere, & Kempensi iniurià eiectione, Gerse-
ni perennare possessionem. Candidè nobiscum agant, unius amore indaganda veritatis: illi enim nostra desudat opera: illi laureas quarimus & triumphos. Quæ verba nimium mirandis modis mirum est a Caietano usurpari potuisse, cum ipse destituatur rationibus & argumentis, ipse conetur impressione multiplici veritatem obruere, ipse subdolè, & quasi ex insidijs facultatem obtinuisse dicatur (& negare non.*

non audeat) libellum excudendi Græcè in typographia de propaganda Fide , sub nomine dicti ficti auctoris , vt habet supra memoratus libellus supplex. Sed quòd additur, interesse Ordinis, vt Thomas K. auctoris nomen conseruet, id non agnosco: interest potius veritatis , quam nisi vidissem ex medijs vanitatibus aduersariorum elucentem, nunquam in eos calumum strinxissem.

Nunc aliquid de cap. 14. *Methodum*, inquit, Caietanus, diuini huius libelli in ius vocatum exulare voluit Rosveydus. Respondeo , Caietanum seu verum seu personatum adeò ignorantem esse methodi , de qualitem intendit Rosveydo , vt etiam nescire videatur esse Græcam vocem , & consequenter nescire eius significationem. MEL. Nimiam ignorantiam adscribis nostro Caietano. PHIL. Quare nimiam? cum nesciat etiam genus & declinationem methodi, dicens nunc *methodum vocatum in ius*, vt antea *Methodus practica*, in genitiuo casu , ac si esset quartæ declinationis apud Latinos. Qui ergò tam insus est methodi Grammaticè , eritne peritior Dialecticè? Sus Mineruam docet , cum iste Rosveydum, qui methodum quam in libello non inuenit, eijcere non potuit in exilium. Caietanus & eius sectatores supponunt, omnem bonum librum esse.

esse scriptum methodo, quod falsum esse ostendi breuiter cap. 4. MEL. Quid autem est, quod auctor Methodi practicæ, qui vtiq; præsumitur fuisse vir doctus & prudens, inuenit eam in libello? PHIL. Hoc ipso quod auctor methodi fuit, & inuenit eam, non inuenit in libello, sed proprio excogitauit ingenio. Quid enim opus, si quod volumen methodo scriptum est (vt v.g. Summa Theologica S. Thomæ) quærere in eo methodum? Explico hoc exemplo peculiari. Editæ est Mediolani a. 1603. *Methodus practica vtendi libro Thomæ de Kempis De Imitatione Christi* Italicè, quam P. Martinus Funez S.I. scripserat Latinè. Iterum dico. Quid necesse erat optimo viro scribere Methodum libri, si methodus erat ipse liber? Vide quæso, quam pueriliter pro methodo certet tuus Patriarcha, doctis viris incognitâ. Sed quid de cap. 15. eodemque vltimo dicam? Continet varias lectiones ex codicibus Italicis, quas supra autographa ipsius Kempensis extollit varius disputator: sed quàm iustæ sint, cap. 4. deteximus. Quare temporis parcens: nihil amplius de illis ago, vt nec de additionibus, duobusque Indicibus, quorum grauiora quæque in superioribus copiosè, vt spero, diluimus. Restat, vt si Caietanus vltimum discrimen subire, suumque nunquam probatum *Gersem* saluum esse voluerit,

rit, ad hæc sequentia mihi respondeat, de-
sumpta ex capite meo 6. quod opposui ip-
sus octauo.

CAPVT X.

*Prouocatur Aduersarius ad extremum certa-
men; ut vel respondeat ad quesita,
vel animum despondeat, her-
bamq; porrigat.*

QUoniam in quæstione facti, cuiusmodi
est hæc, Vtrum Thomas Kempensis
composuerit libros 4. de Imitatione Chri-
sti: non est via tutior indagandi verum,
quàm per vestigia historiæ, cum auctor
quæ suis oculis vidit ab hominibus geri,
ita clare indicat, ut quo tempore, qua re-
gione, quo statu mundi & Religionis vix-
erit, facile colligatur: prorsus necessarium
est, ut Caietanus mihi explicet quædam
loca historica huius libelli, eaque si potest,
& vult vincere, ita suo Ioanni Gersen appli-
cet, ut non alia magis tempora quàm Gre-
gorii 9. nec magis aliam prouinciam quàm
Italiam tangere posse videantur.

Primus locus est lib. 1. cap. 1. Scientiæ
preferenda est semper bona conscientia, & vir-
tuosa vita. Quia veroplures magis student scire
quàm benè viuere: ideo sapè errant, & panè nul-
lum vel modicum fructum ferunt. Iam dicat
mihi Caietanus ex historia temporum qui-
bus

bus floruisse contendit Ioannem Gersensem, qui tunc fuerint Religiosi (de his enim loquitur, ut declarant verba sequentia) quorum plures magis studebant *scire quàm benè vivere*. Dicat verò categoricè & apertè, non andabatarum more in tenebris pugnans, non remotas & friuolas coniecturas faciens, non quæ nunquam facta sunt, fieri potuisse fingens, sed testes qui tunc vivebant producat. *Floruit autem Gersens*, inquit Caietanus, *circatempora Gregorij Papa noni*, qui sedere cæpit anno 1227. & desijt anno 1241. Valgravius in exordio Præmonitionis ait, eum floruisse *anno 1240. vel circiter: & §. 4. Claruit anno 1220.* Quo pacto si res habet (quanquam hucusque nihil probatum est) ostendere debent aduersarij, si Gersens aliquis illa ætate libelli auctor fuit, plures tunc fuisse Religiosos, qui studerent *scire quàm benè vivere*. MEL. Sufficit, quòd hoc dicit auctor, nec indiget alio teste. PHIL. Sufficit planè ad probandum, tempore auctoris, & in eius patria talem fuisse statum Religiosorum. Sed quòd patria eius fuerit Italia, & tempus illud circa annum 1220. vel 1240. & talis tunc status Religiosorum Italiæ, hoc opus, hic labor est ut demonstretur à factione Caietani.

Secundus locus, aut potiùs idem cum superiore est, *O si tantam adhiberent diligentiam ad*

*am ad extirpanda vitia & virtutes inseren-
das, sicuti ad mouendas quæstiones : non fierent
tanta mala & scandala in populo, nec tanta
dissolutio in cænobijs. Etiam hic explicase
oportet aduersarios, in Italia tunc fuisse
magnam dissolutionem in cænobijs: adde-
re etiam in specie quibus in ciuitatibus,
quibusue cænobijs vel Ordinibus fuerit tā-
ta dissolutio, quæ mala, quæ scandala in populo
contigerint, qui nominatim Religiosi mo-
uendis quæstionibus, & quibus inuigila-
uerint, vnde scādala, vnde dissolutio. MEL.
Nulla non ætate, nullo non regno extiterūt
huiusmodi cænobitæ. PHIL. Auctor loqui-
tur de parte Religiosorum potiori: ait quip-
pe: Plures magis studere scire quàm benè viuere.
Quare hæc omnia de Italia, de illo tempo-
re, de quæstionibus, singillatim ex bonis
auctoribus probanda sunt, si vultis vincere.*

*Tertius cap. 14. Propter diuersitatem sensu-
um & opinionum, satis frequenter oriuntur
dissensiones inter amicos & ciues, inter Religio-
sos & Deuotos. Cap. 18. fin. Utinam in te peni-
tens non dormiret profectus virtutum, qui mul-
ta sæpius exempla vidisti Deuotorum. Et
lib. 3. cap. 52. n. 2. In veritate confiteor, quoni-
am dignus sum omni ludibrio & contemptu,
nec decet me inter tuos Deuotos commemorari.
Dic mihi nunc, Caietane, qui fuerint illi
Deuoti, quorum multa sæpius exempla vi-
dit auctor; vbi habitauerint, vt ad-
viden-*

videndum accederet, quas & quot congregationes habuerint, qui fuerint illi diuersi sensus, & opiniones, quarum gratia oriebantur dissensiones inter ipsos & Religiosos; vbi & quando exorti fuerint in Italia; quem auctorem suæ institutorem habuerint; quis eorum viuendi modus; quo habitu incesserint, quod discrimen inter eos & Religiosos. Hæc omnia, si mihi dixeris appositè ad Ioannem Gersen, & ad tempora S. Francisci, eris mihi magnus Apollo.

Quartus est d.l.i.c.23. *Quomodo faciunt tam multi alij Religiosi, qui satis arctati sunt sub disciplina claustral? Rarò exeunt, abstractè viuunt, pauperrimè comedunt, grossè vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt. Attende Cartusienses, Cistercienses, & diuersæ Religionis monachos & moniales: qualiter omni n. ete ad psallendum Domino assurgunt. Hic rursus dic, & constanter dic Constantine, non titubanter, nō ambiguè, non tortè, non de longinquo, non fictè, sed candidè & veraciter. Si auctor vixit tempore S. Francisci, cur non in fronte exemplorum collocauit Fratres Minores ab illo, & Prædicatores a S. Dominico institutos, qui omnium tunc Religiosorum erant perfectissimi, & numero, doctrina, sanctitate iuxta,*
nec

nec in vlla terra magis quam in Italia flore-
bant? Cur illos potius in primo agmine
constituit, qui rarò exhibant, cum FF. Mi-
nores & Prædicatores exirent frequētissi-
mè? Cur ex omnibus Ordinibus solos Car-
thusienses & Cistercienses nominauit? Et
quò magis agnoscas S. Franciscum, & no-
strum auctorem coæuos minimè fuisse, ac-
cedat ex capite 18. locus

Quintus. *O quantus feruor omnium Reli-
giosorum, in principio sua sanctæ institutionis
fuit! Cur non addidit, Et nunc est in Ordini-
bus nouis SS. Francisci & Dominici? Cur
dixit, Fuit, nisi volens significare quod poe-
ta, Et campos ubi Troia fuit. Fuit Ilium, & in-
gens gloria Teucrorum. Sic etiam habent, quæ
sequuntur: O quanta deuotio orationis! quanta
emulatio virtutis! quàm magna disciplina vi-
guit! quanta reuerentia & obedientia, sub regu-
la magistri, in omnibus effloruit! Testantur ad-
huc vestigia derelicta, quod verè viri sancti &
perfecti fuerunt, qui tam strenuè militantes,
mundum suppedita uerunt. Ecce omnia præ-
terita in libro primo, & tu, Caietane, ex
libro 3. sistis S. Franciscum superstitem,
præsentem, loquentem. AIT humilis S.
Franciscus est vnicus Achilles tuus, quia
inquis, loquitur de præsentī. At quid sibi vo-
lunt, Fuit, vixit, effloruit, fuerunt, suppedita-
uerunt? numquid & ipsa de præsentī lo-
quuntur? Vt ut sit, oportet te respondere ad
cuncta*

cuncta ista ex auctore obiecta, & authenticè ostendere, ea non tantum æquè, non tantum magis Gersenituo, sed soli adeò conuenire vt de temporibus Thomæ kempensis intelligi nequeant. Hoc, inquam, debes ostendere, si potes & vis vincere. Relege autem prius caput nostrum 6. & Chronologiam Thomæ cap. 7. & considera diligenter, quid ferre recusent, quid valeant humeri. Si aptè respondere nequieris, nec tamen tacere volueris, lege saltem pro medicina capitis tui (vt helleboro non indigeas) S. Augustini *de Ciuitate Dei* exordium libri 2. quod est huiusmodi.

Si rationi perspicua veritatis infirmus humana consuetudinis sensus non auderet obsistere, sed doctrina salubri languorem suum tanquam medicina subderet, donec diuino adiutorio, fide pietatis impetrante, sanaretur; non multo sermone opus esset ad conuincendum quemlibet vana opinionis errorem, his qui rectè sentiunt, & sensa verbis sufficientibus explicant. Nunc verò quoniam ille est maior & tatrior insipientium morbus animorum, quo irrationabiles motus suos, etiam post rationem plenè redditam, quanta homini ab homine debetur, siue nimia cecitate, qua nec aperta cernuntur, siue obstinatissima peruicacia, qua & ea que cernuntur non feruntur, tanquam ipsam rationem veritatemque defendunt, fit necessitas copiosius dicendi plerumque res claras, vel

lut eas non spectantibus intueudas, sed quodammodo tangendas palpatibus & conniuentibus offeramus. Et tamen quis disceptandi finis erit, & loquendi modus, si respondendum esse respondentibus semper existimemus? Nam qui vel non possunt intelligere quod dicitur, vel tam duri sunt aduersitate mentis, ut etiamsi intellexerint, non obediant; respondent ut scriptum est, & loquuntur iniquitatem, atque insatigabiliter vani sunt. Quorum dicta contraria si toties velimus refellere, quoties obnixa fronte statuerunt non curare quid dicant, dum quocunque modo nostris disputationibus contradicant, quàm sit infinitum, & ærumnosum, & infructuosum, vides. Quamobrè nec te ipsum, mi fili Marcelline, nec alios quibus hic labor noster in Christi Charitate utiliter ac liberaliter seruit, tales meorum scriptorum velim iudices, qui responsionem semper desiderent, cum his quæ leguntur audierint aliquid contradicere, ne fiant similes earum muliercularum, quas commemorat Apostolus semper discentes, & ad veritatis scientiam nunquam peruenientes.

APPENDIX

*Pro Testimonijs à R. P. Ioanne Bollandò
post Resurrexerunt ad-
iectis.*

VTra pars per hos triginta duos annos, quibus bellum kempense geritur, meliore

liore fide egerit, nulla re clarius doceri potest, quàm duobus Instrumentis, quorum exempla hic ob oculos pono. Primum ad verbum tale est, de tribus Codicibus Augustanis.

GASPAR DEI ET APOSTOLICÆ Sedis gratia Episcopus Adramytenus, Episcopatus Augustani in Spiritualibus & Pontificalibus Vicarius Generalis, omnibus ac singulis notum facimus, quòd requisiti fuerimus, ut ea, quæ in sequenti scriptura, quam de verbo ad verbum hic apponimus, recognoscere, ac de super Veritatis Testimonium impertiri velimus.

*Testimonia pro libris Thomæ Kempensis
de Imitatione Christi.*

IN illustri Bibliotheca Amplissimæ Reipublicæ Augustanæ servantur tres antiqui Codices, duo MSS. & vnus impressus, qui libros de Imitatione Christi Thomæ Kempensi Canonico Regulari Ord. S. Augustini constanter attribuunt. In pluteo 8. librorum Theologicorum, Codice 32. in fol. habentur libri quatuor de Imitatione Christi, & in calce illorum isthæc verba: [Viri egregij Thomæ montis S. Agnetis in Traiecto Regularis Canonici libri de Christi imitatione, numero quatuor finiunt feliciter, per Gintherum Zainer ex Reutlingen progenitum litteris impressi ahenis] Quo anno Gintherus formis

formis ac prælo suo Thomam Kempensem auctorem librorum de imitatione Christi, subiecerit, promovere aut pro incuria illius sæculi neglexit : præfert tamen in fronte codex luculentum senij sui testimonium isthoc [*Iste liber emptus est à Conuentu Augustensi Ordinis Fratrum Carmelitarum, Anno 1486 Immo ex antiquissimo Mortilogio MS. in membrana, Canonorum Regularium Ordinis S. Augustini ad S. Crucem Augustæ Vindelic. (vbi perpetuum anniuersarium sibi instituit.)*] Constat, hunc Gintherum Zainer diem suum obiisse 14. Aprilis, Anno 1475. Quòd si Gintherus hunc librum impressit ultimo vitæ suæ anno, impressus est anno post mortem Thomæ de Kempis quarto : obiit enim ille Anno 1471. 25. Iulij teste Rosvveydo in vita. In subselio 9. librorum Theologicorum, Codice 3. MS. in forma 4. extabat [*D. Thomæ montis S. Agnetis tractatus de Imitatione Christi in duas partes diuisus.*] Recito verba Catalogi impressi Augustæ Anno 1633. typis Ioannis Prætorij, & confecti ab Elia Ehinger Bibliothecario, pag. 121. Index librorum in eo codice contentorum ita loquitur. *Prima pars tractatus de Imitatione Christi, Domini Thomæ montis S. Agnetis Canonici Regularis fol. 25. Secunda pars eiusdem Tractatus fol. 36. a fol. 25, vique ad*

O

ad

312 *Vindicia Vindiciarum Kempensium*
ad 48. omnia sunt excisa , vt adeò an-
nus , quo tractatus ille descriptus sit , à
Matthia Farinatore , Ord. Carmelita-
rum , iam sciri nequeat. Cæterum Phi-
lobiblon , id est liber de amore librorum D.
Richardi de Burgundia Episcopi Dimelinen-
sis. Liber S. Ioannis Chrysostomi de Repara-
tione lapsi : Tractatus de antiquitate qua-
tuor Ordinum Mendicantium : Tractatus de
processu iudicij spiritualis scripti sunt Mat-
thia manu Anno 1472. Soliloquium Hugonis
de discretionem & anima, Anno 1475. Quan-
do Thomas de Kempis? probabiliter non
post annum 1475. In subfello 9. librorum
Theologicorum, Codic. 14. MS. in forma
4. itidem extabant libri quatuor de Imita-
tione Christi, Thomæ de Kempis attri-
buti, teste Catalogo pag. 125. cuius verba
exscribo [M. Thoma de monte S. Agnetis, &
Canonici Regularis in Traiecto de imitatione
Christi ; & contemptu omnium vanitatum
mundi] Exfecti sunt libri tres, superest li-
ber quartus. Stat pro antiquitate sua hic
codex, cuius primæ paginæ inscripta sunt
ista verba : Iste liber est pro usu F. Ioannis
Fortl. S. Theologie Lectoris , donatus eidem
per R. P. Ioannem Carpentarij , quondam
Prouincialem Ordinis FF. Carmelitarum An-
no 1490. in octava S. Martini. Ex offi-
cio itaque & iustitia ad veritatem confir-
mandam obligati attestamus , quòd hac
in

in scripturâ designati Codices, ligneis
 asserculis, & corio sub rubro cooperti,
 ferreisque catenulis alligati vnâ cum indi-
 ce siue catalogo Eliæ Ehingeri quondam
 Bibliothecarij Augustani; & duobus mor-
 tilogijs è Monasterio S. Crucis Canonico-
 rum Regularium S. Augustini, vno anti-
 quo, altero recentiore, nobis exhibiti, &
 in supra posita scriptura allegatæ senten-
 tiæ, verba, excisionesque libellorum à no-
 bis visæ & recognitæ fuerint: Videlicet è
 Bibliotheca allegata Reip. Augustanæ
 in pluteo 8. librorum Theologorum
 codice 32. in folio, vbi habentur libri
 quatuor de Imitatione Christi, & in
 fine illorum hæc verba (*viri egregij Tho-
 ma Montis S. Agnetis in Traiecto Regularis
 Canonici libri de Christi imitatione numero
 quatuor finiunt feliciter, per Gintherum Zainer
 ex Reutlingen progenitum litteris impressi ahe-
 nis*) similiter in principio codicis illa ver-
 ba: (*iste liber emptus est à Conuentu Augustensi
 ordinis fratrum Carmelitarum Anno 1486.*)

In Mortilogio MS. in membrana, Cano-
 nicorum Regularium Ordinis S. Augustini
 ad S. Crucem Augustæ Vindellicorum vi-
 dimus scripturâ per antiquâ, sed lineâ sub-
 ductâ annotatum: hunc Gintherum Zai-
 ner obiisse 14. Aprilis Anno 1475. vti & in
 recentiori mortilogio idem scriptum re-
 peritur.

Insuper vidimus è subfello 9. librorum Theologicorum sæpeditæ Bibliothecæ Augustanæ Codice 3. MS. in forma 4. verbaque citata in catalogo impresso Augustæ an. 1633. typis Ioannis Prætorij, & confecto ab Elia Ehinger olim Bibliothecario alleg. pag. 121. *D. Thomæ montis S. Agnetis tractatus de imitatione Christi in duas partes diuisus,* & in ipso indice librorum in eo codice MS. contentorum hæc verba. *Prima pars tractatus de Imitatione Christi Domini Thomæ Montis S. Agnetis Canonici Regularis fol. 25. Secunda pars eiusdem tractatus fol. 36.* Sed vidimus à fol. 25. vsque ad 48. omnia folia esse excisa. Vidimus etiam sequentes tractatus *Philobiblon, id est, librum de amore librorum D. Richardi de Burgundia Episcopi Dimelinensis: librum S. Ioannis Chrysostomi de reparatione lapsi: Tractatum de antiquitate quatuor Ordinum mendicantium, Tractatum de processu iudicii spiritualis scriptos manu Matthiæ Farinatoris An. 1472. Soliloquium Hugonis de discretionem & anima. Anno 1475.* Exhibitus etiam nobis est ex subfello 9. librorum Theologicorum sæpeditæ Bibliothecæ, Codex 14. MS. in forma 4. de quo Elias Ehinger olim Bibliothecarius in Catalogo impresso supra citato ita loquitur, quæ nos etiam vidimus fol. 125. *M. Thomæ de monte S. Agnetis, & Canonici Regularis in Traiecto de Imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.*

mundi. Quos ipsos libros tres exfectos, & librum quartum superesse vidimus. Qui codex in prima pagina sua hæc verba à nobis visa & recognita habet: *Iste liber est pro usu F. Ioannis Fortl. S. Theologia lektoris, donatus eidem per R. P. Ioannem Carpentarij, quondam Prouincialem ordinis FF. Carmelitarum Anno 1490. in octaua S. Martini.* In cuius rei fidem has litteras propria manu, Officijque nostri Sigillo munitas fieri iussimus. Augustæ Vindelicorum die 7. Mensis Ianuarij. 1648.

Caspar Episcopus Adramytenus (L.S.)
Vic. Generalis.

Et ego infra scriptus publicus, iuratus, & in Rom: Curia immatriculatus Notarius, quoniam ea, quæ in præsentē Scriptura allegantur, à me visa & recognita, in rei veritate ita constituta reperi, ided in finem manu propriâ subscripsi, ex Officio specialiter requisitus.

Ioannes Bruggmaier Notarius
qui suprâ.

Ad hoc Instrumentum ante omnia notandum est, quo iure dicat Valgrauus, quo iure Caietanus, *omnium primò* impressum fuisse opusculum *de Imitatione Christi.* Brixia in Italia anno 1485. cum longè prius impressum fuerit Augustæ in Germania.

Deinde videndum aduersarijs, quo pacto se defendant, cum dicunt, ante illam

Brixienſem editionem, quæ Ioannis Gerſonis nomen prætulit, nunquam præfixum ſive appoſitum fuiſſe opusculo nomen Thomæ Kempenſis, cum exemplaria allegata euincant contrarium, & illud Gintheri Zainer vt minimum decennio antè cum nomine veri auctoris, prodierit.

Tertiò conſiderandum, quo tempore commiſſum fuerit excidium duorum codicum MSS. Certè non contigiffe videtur ante initium litis: nec poſtea vſque ad annũ 1632. quo Lutheranorum deus retrogradus in poteſtatem accepit Auguſtanam Ciuitatem. Sed nec anno 1633. quo Elias Ehinger Bibliothecarius edidit Catalogum: alioqui non eſſet auſus ei inferere auctorem librorum qui in Bibliotheca non erant. Neque apparet hanc fraudem factam ante annum 1638. quando teſte Valgrauio, in Monafterio Melicenſi vnum ſolum exemplar MS. extabat huius libri. Verùm anno 1642. quo non nihil turbauerant Nouæ Vindiciæ Kempenſes, ineundum erat conſilium, vt in illum eundem locum compoſarentur alia exemplaria viginti & vnum. An ſint in illis duo Auguſtana, ſcire non poſſum; ſcirem autem ſi viderem: nam characterem vtriuſque tam certò noſſem quàm meum ipſius. Vidi quippe oculis meis, & vidit totus meus Conuentus, præter ſectionem recentem, in vno toto codice perpetuam

tuam Farinatoris manum, & in altero manum eius, qui descripsit libros quatuor, quorum quartum exsector simul cum reliquis cultro penetrare non potuit tam citò quàm volebat, obstante, quæ interiacebat, prædurâ mēbranâ, transuersum digitum latâ, cuius stridor vim codici factâ ei, qui bibliothecam reuerauerat, proditurus fuisset. Quare iste si non plagarius (nam hoc nomen ægrè fertur) certè plagarius, à plagis luculētis vtriq; codici inflictis, duotamen folia, librum quartum proximè antecedentia, quibus secundi & tertij, nec non ipsius quarti summaria continentur, nolens volens reliquit. Quæ summaria titulos librorum exhibent, non vt Caietanus frustrâ requirit, *de Imit. Chr.* sed vt eos reperit Rosv. in omnibus MSS. Belgicis.

Quartò quæri potest, à quo vel à quibus facta sint hæc vulnera? Ego quid respondeam ignoro; nisi quod suspicari cogor, ab eo vel ijs facta, qui sua interesse rebantur, vt nobis subtraherentur tam clara testimonia. Sed festinatio & conscientiae trepidatio adeò perturbarunt illos, vt subtrahere volentes, prorsus nihil subtraherent; atque ad nihilum redigetur argumentum Ioannis Cellensis ductum à viginti duobus MSS. exemplaribus monasterij Melicensis, quorum nullum præferat nomen Thomæ Kemp. Quam facile

cilè enim est dicere abesse nomen, tam facile est resecare ubi est. Qua videlicet arte vsi sunt ministri diaboli Centuriatores Magdeburgenses, per celeberrimas quasque Bibliothecas Germaniæ excidentes omnia sibi vel obstantia vel in speciem feruientia, cum ipsos codices catenulis alligatos auferre non possent.

Alterum Instrumentum est tale.

GASPAR DEI ET APOSTOLICÆ
Sedis gratia Episcopus Adramytenus, Episcopatus Augustani in Spiritualibus, & Pontificalibus Vicarius Generalis, omnibus ac singulis notum facimus. Quòd requisiti fuimus, vt verba, quæ in sequenti scriptura, quam de Verbo ad verbum subiungimus, è libris binis exscripta recognoscere, ac de super veritatis Testimonium impertiri velimus.

[Domnus Constantinus Caietanus Syracusanus, Abbas Benedictinus in libro, cui Titulus, *Responsio Apologetica pro Ioanne Gersen, Abbate Italo-Benedictino, Germano Auctore librorum quatuor de Imit. Chr. fol. 220. editionis Romana Anno 1644. ex Typographica Officina Sacra Congregat. de propaganda fide, figmentum imponit R. P. Ioanni Bollando Elandro, è Soc. IESV, quòd ex codice MS. Augustano hoc pro Thoma Kempensi testimonium attulerit. [Nono Augustæ Vindelicorum in Monasterio S. Crucis, Canonico]*

nicorum Regular. S. August. afferuatur Codex MS. in 4. absolutus, vt in fine additur, Anno 1440. 16. Decemb. Ad calcem eadem manu additur: *Compiler huius opusculi fuit quidam Fr. Thomas nomine de Conuentu & ordine Canonic. Regularium Ordinis S. August. Montis S. Agnetis Traiectensis.*] Vt autem rei veritas patefcat, omnia cognoscenda proponuntur. In Monasterio S. Crucis afferuatur duo peruetusti Codices MSS. vnus in folio, qui exhibet integrè libros quatuor de Imit. Chr. & in fine attribuuntur Thomæ à Kempis, his verbis: *Compiler huius opusculi fuit quidam Fr. Thomas nomine, de Conuentu & Ordine Canonic. Regular. Ordinis S. August. montis S. Agnetis Traiectensis. &c.* Alter Codex in 4. cuius primus *Tractatus*, de *Questionibus faciendis in confessione* scriptus est ab Eualdo de Hasfurt, & absolutus feria 4. post festum D. Georgij Anno 1446. Tractatus reliqui omnes sunt à Magno Lapfatore, & primus quidem ab illo absolutus est. Anno D. 1440. Dominica Iudica, postremus verò An. 1440. 16. die Decemb. Inter eos habetur quoque liber primus de Imit. Chr. absque tamen nomine Auctoris. Prædictus Magnus Lapfator, qui præter tractatum de *Questionibus faciendis in Confessione* totum Codicem in 4. scripsit etiã illos libros quatuor de Imitat. Chr. quos habet Codex alter in folio: quod periti testantur

Antiquarij, & idem character, idem abbreviandi modus planè conuincit. Et quoniam codex ille in 4. absolutus est anno 1440. die 16. Dec. vti videre est in fine, non abs re Bollandus ex schedis demortui Rosveydi hoc testimonium nouæ editioni adiecit: nam Rosveydus ex primo Codice in fol. quem penes se Antvverpiæ habuit, fideliter verba exscripsit, quæ Thomam profitentur esse auctorem librorum de Imit. Christi, & ex altero Codice, quoniam eadem manu, qua prior scriptus esse nunciabatur, annum & diem seriationis apposuit. Cū igitur ex utroq; Codice Testimonium fuerit desumptum, non est arguendus de figmento Bollandus ab ijs, qui alterutrum Codicem tantum viderunt.

Nos itaq; ex officio & iustitia ad veritatē confirmandam obligati attestamus, nobis duos Codices eiusdem, vt prorsus videtur, libarij Magni Lapfatoris, manuscriptos ē Monasterio Canonic. Regul. S. August. S. Crucis hic Augustæ exhibitos fuisse: alterum maiorem in folio, corio albo, cum ferreā catenula pendente: alterū minorem in 4. corio rubro connectū. In priori, qui est in folio vidimus fol. 203. rubrica scriptū hunc titulum (*liber primus: Incipit libellus consolatorius ad instructionem deuotorum. Cuius primum Capitulum est de Imit. Chr. & contemptu omnium vanitatum mundi. Et quidam totum librum*

librum sic appellant, scilicet liber de Imit. Chr. Capitulum 1 Qui sequitur me) Vidimus etiā in fine tractatūs, quia dicto fol 203 continuatur vsq; ad 276. post indicem sequentia verba, etiā rubrica, atq; antiquissimo caractere scripta, & a nobis lecta & visa contineri. (compiler huius opusculi fuit quidam Fr. Thomas nomine de Conuentu & ordine Canon. Regul. Ordinis S. August. Montis S. Agnetis Traiectensis &c.) similiter vidimus in minore Codice in 4 supra nominato tractatum qui cum indicē apposito incipit De Imitat. Chr. & contemptu omnium vanitatum, & ad finē dicti huius tractatus hæc verba posita: Et sic est finis huius tractatus de Imit. Chr. Post quem tractatum de Imit. Chr. sequuntur antiquissima manu complura alia opuscula, ac in fine & folio vltimo vltimi opusculi hæc verba, quæ nos vidimus ac legimus in asserto vltimo folio. (Explicit summarum annu 1440. 16. Decemb.) In cuius rei fidem has litteras propria manu, Sigilloque quo nostro in officio vtimur, munitas fieri iussimus. Augustæ Vindelicorum die 4. mensis April. 1648.

Gaspar Episc. Adramytenus Vic. (L.S.)

Et ego infra scriptus publicus, iuratus, & in Rom. Curia immatriculatus Notarius, quia in presente Scriptura allegatos duos Codices vidi, & ea quæ in iisdem contenta esse asseruntur, legi, & omnia ita constituta reperi; ideo in fide manu
pro-

propria subscripsi ex officio ad hoc specialiter requisitus Ioan. Bruggmaier Notarius qui suprà.

Ex hoc instrumento apparet, futiliter contendant aduersarij, libellum factum à quodam Abbate ad exhortandos monachos: quem scriptum esse constat ad instructionem Deuororum, qui, vt c. 6. diximus, nec Monachi erant, nec Canon. Regul. sed vtrorumque exemplo incitantur ad profectum.

Item quàm ineptè vrgeant ijdem ex suis illepidis MSS. quatuor librorum titulū genuinum esse de Imit. Christi: cum ante annos 208. prudentiores senferint, esse titulū solius capitis primi. Vtrumq; porrò Instrumentum abundè manifestat, quo iure, quauē iniuria nobis exprobrent aduersarij, & qua fide sibi exprobrari indignè ferant figmenta, commenta vanissima, imposturasque mendaces. Nos certè nihil finximus, nullum mendacium diximus, nullam imposturam fecimus, nullum Patroclum sub armis Achillis cum Hectore commisimus: deniq; nullam coniurationem, conspirationem, fratriam, factionem contra veritatem, & contra can. si qui clerici. ii. q. i. composuimus. Quis composuerit, nouit, vtq; Caietanus, qui totum Ordinem suum concitare conatur, aduersus Kempensem, eiusq; defensores, nequando victus cogatur solus humum mordere.

DEO GRATIAS.
Bayerische
Staatsbibliothek
München

90 F 29

Werlin, Simon / Krieg, Carl Gustav / Friesenegger, Maurus

Rosweyduſ redivivus i. e. vindiciae Kempensium Simon. Werlini pro libello
de imit. Chr

Colonia 1649

P.lat. 1258

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10743626-1

VD17 12:114871B